

MÂNĂSTIREA
ȘI
COMUNA PUTNA

— CU DOUĂ APENDICE —

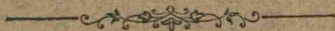
DE

DIMITRIE DAN

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE.

(CU 1 STAMPĂ)

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-r I. ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16

1905.

18.496

Prețul 3 Lei.

Inv. 6980.

Inv. 75070

MÂNĂSTIREA

ȘI

281599

COMUNA PUTNA

— CU DOUĂ APENDICE —

DE

DIMITRIE DAN

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

Donațiunea Maiorescu

10358.

BUCURȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-r I. ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16

1905.

13.496

CONTROL 1957
CONTROL 1957

1961

L

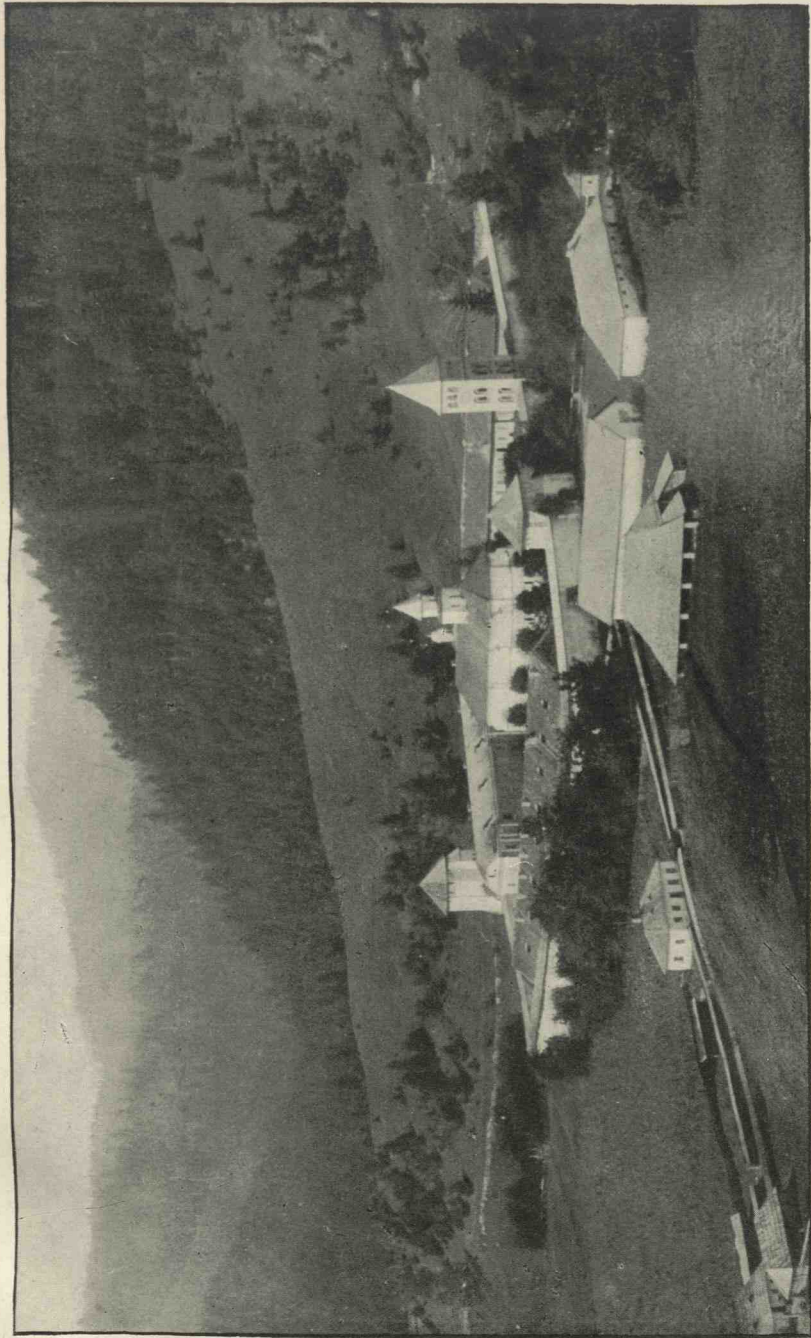
SECRET
Date 6988 jul 11
Inventory 10358

PC 158/04

B.C.U. Bucuresti

C10358

Măndăstirea Putna.

Toată suflarea românească a comemorat ziua de 2 Iulie 1904, când s'au împlinit 4 secolii dela moartea lui Ștefan cel Mare, Domnul țerii Moldovei. Și fiecare Român, din inimă plină de mândrie națională, a dorit să puie, potrivit puterilor sale, un obol de recunoștință pe altarul memoriei marelui erou român, civilizator și apărător al creștinătății.

Și eu, care am văzut lumina zilei în glorioasa capitală a Moldovei, în legendara Suceavă, unde am ascultat cu nesaț tradițiunile eroice din trecutul neamului românesc, iar astăzi trăiesc aproape de mănăstirea Putna, măreța fundațiune și locul de odihnă al cenușei Marelui Ștefan, pătruns de un simțimânt de admirațiune față de eroul învingător în zeci de crâncene lupte și ctitorul tot atâtor locașuri sfinte, am scris monografia mănăstirii și comunei Putna, locuri unde viteazul Domn a petrecut cu drag.

La această monografie am alăturat ca anexă mult interesantul Catastih al tuturor documentelor mănăstirii Putna, scris de eruditul călugăr putnean Vartolomeiu Măzăreanu și ca apendice traducerea copiei tabelare de pe protocolul aulic de delimitare al proprietăților mănăstirii Putna. Atât anexa cât și apendicele sunt, cu privire la istoria mănăstirii Putna, de mare însemnătate și deslușesc multe lucruri de altfel necunoscute.

Terminând această modestă lucrare, o închin umbrei lui Ștefan cel Mare, ca un prea neînsemnat obol adus memoriei lui și o predau cu drag fraților Români din toate unghiurile, cu dorința ca, cetind ei cele scrise într'însa, să-și amintească cât de des de gloria străbună și de Ștefan Vodă cel Bun și Mare.

Autorul.

Straja, în Noemvrie 1904.

CAP. I.

Situația mănăstirii și comunei Putna.

Mănăstirea Putna este situată ceva mai sus dela mijlocul comunei cu acelaș nume, iar aceasta, dimpreună cu mănăstirea, pe partea stângă a păraului Putna, într'o depărtare de 32 km. de orașul Rădăuți.

Comuna Putna aparține judecătoriei districtuale și prefecturii din Rădăuți în Bucovina.

Numele «Putna» unii îl derivă dela goticul «put»=mic, alții însă cu mai mare îndreptățire dela slavonul «put»=cale.

Acest nume s'a dat mai întâiu păraului de aicea, ceea ce se explică prin împrejurarea, că în vechime pâraele erau singurele căi de comunicație, și aceasta numai vara pe timpul secetei, când păraul erà sec, și iarna, când puțina lui apă erà înghețată, căci locurile erau neumblate din pricina codrilor seculari, neatinși de secure și necălcați de piciorul oamenilor. Aceasta se confirmă încă și prin cuvântul «potică», format de sigur mai târziu, când s'au tăiat de oameni cărări prin codri. El înseamnă o cărare sau o cale îngustă și se derivă și el dela slavonele «put»=cale și «ric»=părau.

Păraul Putna izvorește de sub dealul Rusu, 1.194^m dincolo de muntele Oglinda, și se revarsă în fața cătunei Laura a Vicovului-de-sus în râul Suceava.

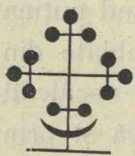
Putna are ca afluate p raele: Putni oara, care izvoare te mai sus de Dealul-Crucii, 995^m, Vi eul, care izvoare te în Poiana Haciungului, 950^m, Ursoaia, care izvoare te sub muntele Măgura-Vacii, 1.150^m  i Glodu, care  i el izvoare te tot sub Măgura-Vacii.

M n stirea  i comuna Putna, de i sunt așezate pe îngustul  es al Putnei, au o situa ie muntoa a.

 n l imea terenului, pe care mănăstirea Putna este situată, ajunge 627^m, iar cea a comunei se urcă dela 514^m  i până la 650^m peste suprafa a mării.

Unicul drum comunal —  n comună bine prunduit, care duce din  es, afară de calea ferată Carlsberg-Putna, în comuna Putna, desp r te te comuna în două laturi aproape egale, una situată în dreapta lui sub coastele dealurilor, iară alta pe îngustul  es dealungul p r ului Putna. Acest drum urcă lin în sus  i se desbin  cam la mijlocul comunei, ceva mai sus de administra iunea silvică a fondului religiosar gr. or., în 2 ramuri. Unul duce în stânga spre gara locală  i ferestreul fondului religiosar, iar altul, urc nd pe lângă edificiul  coalei comunale, biserica  i casa parohială, în linie aproape dreaptă la m n stire.

 n fața m n stirii este așezat pom tul ei, desp r tit în două p r i prin un drum umbrit de ambele p r i de arbori.

 n acest drum intrăm printr' o poartă zidită, deasupra căreia se află un acoperemânt de  indril  cu o cruce de fier în vârf. Crucea de forma aceasta, este provăzută cu o semilună cu coarneau ridicată în sus.

Cam la mijlocul acestui drum se află, în partea dreaptă, o cruce de piatră ridicată pe un postament de cadre. Ceva mai sus  nt lnim fosta școală a m n stirii, iară în stânga grajdurile m n stire ti.

Intrarea în curtea m n stirii se face prin impozantul portal boltit, deasupra căruia se află un turn cu etagiu.  n acesta duc ni te scări înguste alăturate în coasta dreaptă

a portalului. Turnul are o formă patrată și măsoară în lungime și lățime câte 4 metri. Etajul este provăzut spre răsărit cu metereze. Porțile massive de lemn sunt ferecate cu fier; ele pe dinlăuntru se pot înțepenii cu drugi tari puși deacurmezișul, și au 5 borți mici rotunde, prin cari se poate împușcă afară.

Deasupra porții, cam la mijlocul turnului, spre răsărit, se află o tablă de piatră, 1.18^m înaltă și 1.03^m lată cu emblema Moldovei. Ea reprezintă un cap de zimbru, între ale cărui coarne se află semiluna cu coarnele în sus, iar între ele o stea cu cinci raze. În dreapta este o rozetă, iar în stânga o parte de corn. Din gura zimbrului ies niște panglici, ale căror capete sunt ridicate în sus până la urechea dreaptă a animalului. În josul capului lui se află o cruce dublă și alătura un ornament de flori. Sus în colțul stâng al tablei se vede soarele, jos o labă de vultur cu 3 ghiare, iar colțurile din partea dreaptă sunt stricate.

Inscripția slavonă dimprejurul emblemei începe de sus cu o cruce: † БѢГОЧѢВЬКІ ГИДРОЗ ВЪСЕН | ЗЕМЛИ МѢДАВСКОН ВЕЛИКЫ ІВЪ СТЕФѢ | ВОЕВѢ. СѢНЬ ВЕЛИКАГО БОГДАНА ВОЕВОДЫ СЪЗДА | И СЪТВОРИ МОНАСТИРЬ СЪ. ВЪ ИМѢ СѢНЬ ВѢИ. ПРИ АРХИМА | ДРИТѢ ІВАСАФѢ. ВЪ ЛѢ СЦПѢ (1): Dreptmăritorul Domn a toată țara Moldovei, marele Ștefan Voevod, fiul marelui Bogdan Voevod, a zidit și făcut mănăstirea aceasta întru numele sfintei Născătoare de Dumnezeu sub arhimandritul Ioasaf în anul 6989 (1481).

Și pe partea vestică a turnului porții se află marca Moldovei dimpreună cu a Munteniei sculptată în piatră,

(1) Vezi Dr. E. Kozak, *Die Inschriften aus der Bucovina*. Wien 1903, pag. 68; Mechisedec, *O vizită la câteva mănăstiri și biserici antice din Bucovina*. București 1885, pag. 18; și Sev. Georgiescul, *Monumentele, odoarele, inscripțiile și clopoțele mănăstirii Putna din Bucovina*, în *Archiva Românească*, pag. 36, foarte greșite.

cu următoarea inscripție românească : † «Cu mila lui Dumnezeu Ioan Constantin Racoviță Voevod domn țară Moldovii». Dedesubtul inscripției se cetește : „Зѣ Зѣ=7265 (1757). (1)

Inscripția cu tablă cu tot are o lungime de 77^{cm.} și o lățime de 57^{cm.}. Existența emblemei Moldovei și a Munteniei la un loc pe această tablă se explică prin faptul că Constantin Racoviță a fost domn în ambele Principate. (2)

Aproape de colțul stâng al zidului dimprejurul mănăstirii și anume spre apus, dinapoia chiliilor egumenești, se află un turn tare de apărare, înzestrat jur împrejur cu metereze. Aici, la vreme de năvălire a oștilor dușmane, călugării se refugiau, cu toate odoarele mănăstirii, ba chiar mulți dela țară aici se retrăgeau cu averile lor mobile.

Deasupra ușii acestui turn se află o piatră de 71^{cm.} înaltă și 54^{cm.} lată, cu următoarea inscripție slavonă: † Блго-
 ѿтвѣнъ глдрь | вѣсѣн земан Мѣдавсконъ | Іѡ Стефанъ вое-
 ввда снъ | Богдана воеводы сзда и створ | рнъ тодрнъ сѣ
 и модръ ѡколо манастирѣ | в лѣ „сѣѣд мѣа мана а (3) : Drept-
 măritorul Domn a toată țara Moldovei Io Ștefan Voevod, fiul lui Bogdan Voevod, a zidit și a făcut acest turn și zidul împrejurul mănăstirii în anul 6989 (1481), a lunii Maiu 1.

Ștefan Vodă a avut în vedere năvăliri inimice, de aceea el a fortificat mănăstirea întărind-o încă cu un turn ca loc de refugiu. Dinapoia acestui turn se află țințirumul mănăstirii.

(1) Vezi Melchisedec, l. c., pag. 19; Kozac, l. c., pag. 74 și Georgiescul, l. c.

(2) Constantin Racoviță a domnit de 2 ori în Moldova, și anume în anii: 1749—1753 și 1756—1757 și de 2 ori în Muntenia, și anume în anii: 1753—1756 și 1763—1764. Vezi A. D. Xenopol, *Istoria Românilor*. Iași, 1892. Vol. V, pag. 127, 129, 137 și 140.

(3) Vezi Kozak, l. c., pag. 69. Melchisedec nu introduce această inscripție, pe când Georgiescul, l. c., p. 316, foarte greșit.

Comuna Putna are pentru cătunele ei următoarele numiri :

1). Putna, adică mijlocul sau vatra satului. 2). Putnișoara, partea de sat situată spre apus, pe pârăul Putnișoara în sus. 3). Ceahâr, partea de sat situată spre apus de vatra satului, pe pârăul Putna în sus. 4). Glodu, partea de sat pe pârăul cu acest nume, în care romano-catolicii și-au clădit în anul 1903 pe un loc dăruit de comună o capelă și și-au deschis un țințirim. 5). Sionul, cătunul foștilor robi mânăstirești, adică al Țiganilor. 6). Vișeu, partea de sat situată pe pârăul Vișeu, și 7). Huta, partea ostică a satului. Aceasta și-a primit numele dela o fabrică de sticlă ce a fost mai înainte în apropiere.

Jur împrejurul comunei și mânăstirii stau sentinela dealurile și munții următori: Măgura-mică, 799^m, Măgura-mare, 832^m, în față Morile, 808^m, Dealul-Cămării, 763^m, Dealul-Crucii și cel al Secerii, 785^m, Între Putne, 716^m, Dealul-Bărbăcăriei, 627^m, Cirana, Sionul, ș. a.

Dealul-Crucii a fost numit așa, pentru că pe vârful lui se află o cruce, pe locul de unde Ștefan Vodă a tras cu arcul spre a hotări locul pentru altarul mânăstirii.

La poalele acestui deal curge un limpede izvor. Despre împrejurimea lui și despre dânsul poporul din Putna istorisește că Ștefan Vodă, când venia, mai ales vara, cu familia sa și cu curtenii săi, să petreacă câtva timp de parte de grijile lumii în singurătatea romantică a mânăstirii Putna, avea obiceiul că puneă să-i întindă masa pe iarba verde de pe un dambuț alătura cu izvorul amintit. Aici ședeă el cu ai săi și ospătă sub cerul senin și albastru și apoi bea cu mare plăcere apa rece și curată ca lacrima din acel izvor. De aceea acest izvor și astăzi se numește: «Izvorul lui Ștefan cel Mare». Aici zelosul ieromonah din Putna, Dorimedont Nichitovici, a ridicat o cruce de piatră cu o inscripție, care pe trecători îi lămu-

rește că Ștefan Vodă obișnuia să bea apă din acest izvor.

Locul dimprejurul izvorului istoric este astăzi proprietatea locuitorului Petru Purdilă din Putna.

Pe păraul Vișeu, într'o depărtare de $1\frac{1}{2}$ km. dela mănăstire se află chilia de piatră a legendarului sihastru Daniil, despre care se va vorbi în special mai târziu.

În față cu această chilie se ridică fabrica chimică, proprietatea unei societăți din Germania, iar mai în jos, și anume pe păraul Putna, ferestreul cu vapor al fondului religios.

Pe păraul Putna în sus, $3\frac{1}{2}$ km. dela mănăstire, cam acolo unde păraul Ursoaia se revarsă în Putna, se văd tristele ruine ale Sihăstriei, care se va descrie mai târziu.

În apropierea mănăstirii se înalță afumatele coșuri ale fabricii de ciment roman și de Portland, zidită de un Evreu speculant.

Atât fabrica chimică, cât și cea de ciment, în timpul de față, pentru lipsa de capital de exploatare, au sistat lucrul.

Remarcabilă este în comună și vechia biserică parohială, despre care va fi vorba într'un capitol separat.

Lângă ferestreul amintit se află gara căii ferate locale Carlsberg-Putna, care este un ram al căii ferate locale bucovinene Hadicfalva-Brodina. Aceasta are joncțiune cu calea ferată a statului Cernăuți-Ițcani.

Se zice că în vechime râul Suceava hotărâ Putna de Straja. Astăzi teritoriul comunei Putna se hotărâște la miază-noapte cu cel al Strajei în dealul lui Cotos, 986^m, unde sunt trei movile, apoi la movila din Măgura-Vacii, la movila din Pisc, 1.192^m și la cele trei movile de pe Scorbura, 996^m, unde el se hotărâște și cu comuna germană Carlsberg. Mai departe se hotărâște comuna Putna cu Carlsberg la movila din dosul gării Carlsberg în dealul Huței, apoi cu comuna Vicovul-de-sus la movila dela Glo-

dișoara, de unde hotarul merge peste Măgura-mică și cea mare până la cele trei movile de pe Aluniș. De aici mai departe Stănișoara, Petroasa și movila dela Ciung hotărăsc Putna de comuna Vicovul-de-jos. Mai departe pârăul Voevodeasa formează hotarul între Putna și Voevodeasa (Fürstental) și Sucevița, apoi trei movile la Prislop și în vârful Meselor tot cu Sucevița. De aici hotărăsc Putna de comuna Rușii-Moldoviței 3 movile în Dealul-Crucii și la Segea-mare și mică, iar de cătunul Argelul trei movile în Oglinda.

Comuna Putna așa dară se hotărăște cu următoarele comune, cari o înconjură: Straja, Carlsberg, Vicovul-de-sus, Vicovul-de-jos, Voevodeasa, Sucevița, Rușii-Moldoviței și Argelul.

CAP. II.

Istoricul mănăstirii Putna.

Pe teritoriul Putnei se pare că s'au stabilit foarte timpuriu sihastri. Tradiția locală din Putna susține că cu mult înainte de zidirea mănăstirii Putna ar fi existat dincolo de Sihăstrie, în Ursoaia, o mănăstire de călugări, cari aveau o regulă monahală atât de aspră, încât femeile, cari veniau la mănăstire, n'aveau voie să intre chiar până la mănăstire, ci trebuiau să se oprească pe locul Sihăstriei. (1) În Ursoaia se află o cruce pe locul unde ar fi stat altarul acelei mănăstiri.

Tot tradiția locală ne istorisește că sihastrul Daniil, trecând dela schitul sau mănăstirea sf. Laurentie, care eră pe teritoriul Vicovului-de-sus (2), s'a așezat pe cel mai sălbatic loc al Putnei, unde și-a scobit în stânca de lângă păraul Vișeu chilia de piatră.

Acest Daniil ar fi înduplecat pe Ștefan Vodă să zidească mănăstirea Putna, făgăduindu-i că Dumnezeu pentru această faptă creștinească îi va ajuta la toate întreprinderile lui. Sihastrul ar fi zis mai departe lui Ștefan Vodă, că dacă se va prinde să facă 44 biserici, va învinge în 44 bătălii. Ștefan Vodă, zice că s'a prins și a și făcut atâtea biserici și a și învins totdeauna pre inimicii săi, căci Dumnezeu îi ajută. Aceasta și dușmanii lui Ștefan, zice că o știau,

(1) Comunicată de Arhimandritul Teofil Patraș, egumenul mănăstirii Putna.

(2) Vezi *Laura* în *Scrierile* lui Dimitrie Dan. Cernăuți 1902, pag. 36.

de aceea, fiind bătuți, strigau : «nu ne bate Ștefan Vodă, dar ne bate Dumnezeu!»

Ștefan Vodă, îndată ce a promis sihastrului Daniil că va zidi în aceste locuri tainice o mănăstire, n'a întârziat cu lucrul, ci, după ce a luat în 26 Ianuarie 1465 Chilia, a început în 4 Iunie 1466 (1) zidirea mănăstirii Putna, că mulțămită lui Dumnezeu pentru această izbândă. Teodor (2), arhitectul-grec (3) a lui Ștefan Vodă, a lucrat la ea îndelungatul restimp de trei ani, căci patronul său îi ceruse să-i clădească o biserică măreață. Ea a fost terminată în anul 1469 și abia în 8 Septemvrie 1470 (4) sfințită, după ce Ștefan cel Mare se întoarse cu strălucită biruință asupra Tătarilor din lupta dela Lipnic, aproape de Nistru.

Biserica mănăstirii Putna, care eră peste tot zugrăvită și acoperită cu plumb, a fost sfințită de Teoctist, mitropolitul Sucevei, și Tarasie, episcopul de Roman, în sobor cu 64 preoți, între cari eră și arhimandritul Ioasaf dela Neamțu, care trecu de aici egumen la aceasta falnică mănăstire.

Tradiția locală, pe care cronicarul Ioan Neculcea (5) a copiat-o, ne istorisește despre începutul zidirii mănăstirii Putna următoarele: Ștefan Vodă cel Bun, când s'a apucat să facă mănăstrea Putna, zice c'a tras cu arcul dintr'un vârf de munte, care se află lângă mănăstire. Locul, unde a ajuns săgeata, l'a menit pentru sf. pristol în altar. (6)

(1) *Cronica și Analele putnene* la I. Bogdan, *Vechile cronicе moldovenești până la Ureche*. București 1891, pag. 145.

(2) G. Mandrea, *Cetățile Neamțu și Suceava*. București 1901, pag. 21.

(3) Acesta a adaus la fortificațiunile Cetății-Albe un turn și un zid nou. *Vezi Arhiva istorică a României*, tom. I, part. I, pag. 178, No. 266.

(4) Bogdan, l. c., pag. 145.

(5) *Cronicele României*, tom. II, pag. 179.

(6) În altarul mănăstirii Putna se păstrează într'un postament de marmură vânăta o bucată de trunchiu de ulm, în care săgeata lui Ștefan cel Mare s'ar fi înfipt. În trunchiul găurit la mijloc stă înfiptă o înaltă cruce procesională.

Apoi ar fi pus el și pe trei boierinași să tragă cu arcu, și anume pe vătavul de copii și doi copii din casă. Locul, unde a căzut săgeata vătavului de copii, a fost hotărît ca acolo să se facă poarta, iară unde a căzut săgeata unui copil de casă, ca acolo să fie clopotnița. Un copil de casă însă, zice că ar fi întrecut pe Ștefan Vodă cu săgeata lui, care ar fi căzut în dealul Sion, de lângă mănăstire. În acel deal este un stâlp de piatră, pe locul unde i-ar fi tăiat capul acelu copil de casă, pentru că săgeata lui întrecuse pe a lui Ștefan Vodă. Într'acel deal ar fi fost și o bisericuță de lemn, care cu timpul s'a risipit. Mănăstirea ar fi făcut-o Ștefan foarte frumoasă și poleită cu aur, zugrăvită pe dinlăuntru și pe din afară cu multă măiestrie și bogăție și acoperită numai cu plumb. Policandrele, șfeșnicele și toate candelile ar fi fost de argint curat, cari apoi le-ar fi fost luat un domn și ar fi dat altele de spijă. Iar stricându-se clopotul cel mare, numit Buga, și sleindu-l de iznov, s'au pus policandrele și toate celelalte lucruri de spijă în clopot, ca el să fie mai mare.

«Ștefan Vodă ar fi lăsat la mănăstire arcu cu care a tras, când a hotărît locul unde să fie mănăstirea, și un pahar de iaspis alb în forma unei farfurii. Arcu acela se trăgea cu vârtej. Pe vremea lui Constantin Cantemir Vodă, fiind răscoală, au venit oșteni Cazaci, Leși și Moldoveni să prade mănăstirea. Călugării s'au refugiat dimpreună cu odoarele mănăstirii în turnul cel tare, unde năvălitorii nu putură intra. Ei cerură dela călugări ca să le dea turnul, făgăduind că de ale mănăstirii nu vor lua nimic. Nevoind însă călugării să se încreadă făgăduinței lor, ei au aprins mănăstirea și atunci călugării au dat turnul, iară năvălitorii îndată au stins focul și apoi au prădat toate lucrurile boierilor din țară, cari se aflau acolo, și atunci ar fi luat ei cu sine și arcu lui Ștefan cel Mare. Iar paharul

amintit ar fi fost până la anul 1718 (1), adică până pe timpul domniei a treia a lui Mihai Racoviță Vodă, când l-a scos egumenul Misail Chiseliță, și bând din el cu niște slugi boierești, s'au îmbătat și au stricat paharul.

Acestea sunt puținele date, cari ni le dă tradiția locală și cronicarul despre zidirea și istoria mănăstirii Putna. Din alte izvoare însă aflăm că mănăstirea Putna, chiar îndată după terminarea ei, și anume Miercuri în săptămâna Patimilor, adică în 15 Martie 1484 (2), a ars cu totul și ctitorul ei a trebuit s'o restaureze.

Bogdan Vodă cel Chior, fiul lui Ștefan cel Mare, a dat mănăstirii Putna în 8 Decembrie 1513 la mâna egumenului Silion 800 zloți tătarești pentru rugăciuni și liturgii anuale. (3) Acestui exemplu i-a urmat și Alexandru Lăpușneanul Vodă, dăruindu-i cu uricul din 4 Aprilie 1552 (4) suma de 100 aspri din averea postelnicului Hrăbor, mort fără copii, iar în 31 August 1556 (5) din averea proprie 100 galbeni ungurești pentru amintiri anuale.

Mai târziu mănăstirea a fost prădată de niște hoți din Bărgău în Ardeal, cari ar fi luat argintul și toate sculele mănăstirești făcute de vechii domni. (6) Mai apoi, și anume în anul 1654, venind Timuș Chmelnițchi, ginerele lui Vasile Lupul Vodă, socrului său întru ajutor în contra răsvrătitudinii logofăt Gheorghe, ar fi distrus (7), după sfatul socrului său, mănăstirea, căutând comorile ascunse ale lui Ștefan Vodă, însă fără a le afla. După ce a prădat tot ce a aflat

(1) Pumnul, *Privire răpede peste moșiile mănăstirești*. Cernăuți 1865, pag. 86.

(2) Bogdan, l. c., pag. 147. După Kozak, l. c., arderea mănăstirii s'ar fi întâmplat în 15 Aprilie 1484.

(3) Dr. O. Popescu, *Câte-va documente moldovene*. Cernăuți 1895, pag. 21—26.

(4) *Archiva istorică a României*, tom. I, p. I, pag. 125.

(5) Dr. Popescu, l. c., pag. 45—47.

(6) Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*. București 1904, pag. 298.

(7) L. c., pag. 299.

în mănăstire, ar fi luat și plumbul cu care fusese biserica acoperită, l-ar fi dus la Suceava și ar fi făcut dintr'insul gloanțe pentru tun. (1)

Istorisirea lui Neculce despre această distrugere a mănăstirii nu este de luat ad verbum, ci trebuie a o explica așa, că biserica mănăstirii Putna s'a distrus de dintele timpului, al neglijării și nepăsării și al diferitelor năvăliri, și că Vasile Lupul Vodă, văzând această risipire, a început să rezidească biserica din temelie, însă n'a finit-o el, ci răsvrătitul logofăt, care-i urmă în domnia țerii sub numele de Gheorghe Ștefan Vodă.

Despre aceasta ne lămurește inscripția slavonă de pe ușa care duce din tindă în biserică: † ГІА ѿркве понов Іу Гаврї Гтефан ввевѣ і сзвршїи в з дны Іу Істратї Давї вѣ в ѿѣ „ѡѡ (2): Această biserică a înnoit-o Io Gheorghe Ștefan Vodă și s'a sfârșit în zilele lui Istrati Dabija Vodă în anul 7170 (1662).

Nu mult după această restaurare din temelie, biserica mănăstirii din nou a fost stricată de un cutremur de pământ întâmplat în anul 1739. Tot acum s'au ruinat și câteva din turnurile aflătoare în cele 4 unghiuri ale zidului și însuș zidul care împresoară mănăstirea.

În această stare de ruină ex-mitropolitul Iacov află locul unde-și petrecuse tinerețele, când cedă scaunul mitropolitan rivalului său Gavril Calimah, episcop de Salonic, fratele Domnului Ioan Teodor Calimah Vodă (3), și se retrase în anul 1760 la mănăstirea Putna, unde a trăit 18 ani și apoi a fost și înmormântat în anul 1778.

Văzând Iacov această ruină, își puse în gând să salveze

(1) Pumnul, l. c., pag. 84.

(2) Cf. Kozak, l. c., pag. 73; greșit la Melchisedec, l. c., pag. 10 și 11 și foarte greșit la Georgiescul, l. c., pag. 315.

(3) Cf. Iorga, *Istoria literaturii române*. București 1901, I, pag. 533.

acest locaş sfânt, menit pentru ruga lui Dumnezeu şi adăpostire sub recile sale lespezi a osemintelor aceluia vestit Domn, căruia poporul îi zicea Ştefan Vodă cel Bun, Sfânt şi Mare. Cu ajutorul milosteniilor cerşite, la cari Ioanichie, episcopul de Roman, a contribuit în anul 1758 cu suma de 500 lei, Antonie, episcopul de Roman, în anul 1760 cu suma de 100 lei, Dositeiu, episcopul de Rădăuţi, cu 300 lei, un staroste de Cernăuţi cu 500 lei, ieromonahii: Varlaam, Mihail, şi Climent cu câte 100 lei, ş. a., la cari sume el a adaus averea lui proprie, acest blând şi învăţat arhieru se făcû al treilea ctitor al mănăstirii Putna. Cheltuind la un loc considerabila sumă de 10.351 lei (1), fericitul Iacov, ajutat şi de băneasa Maria şi ginerele ei Hristoverghe, a restaurat şi acoperit biserica în anul 1760, care dela anul 1755 sta descoperită, a pardosit-o cu lespezi pe dinlăuntru şi a înfrumuseţat-o cu un nou iconostas, care se află şi astăzi. Tot el a restaurat încă în anul 1757 poarta cea mare, deasupra căreia ridică un turn, prin care se face intrarea în curtea mănăstirii, în 1759 a făcut chiliile de lemn pentru egumen, vicar şi călugări, iară în 1761 a săpat fântâna din curte. Încă în 1757 el a restaurat zidul din prejurul mănăstirii, în 1759 biseriçuţa sf. Apostoli Petru şi Pavel, iar în 1760 a acoperit turnul cel mare. În 1761 Iacov a făcut hotare pentru moşiile mănăstireşti şi a sleit clopotul cel mare prin un clopotar adus anume din Leov.

Ceva mai târziu, mănăstirea de iznov a fost acoperită (2) de arhimandritul Vartolomeiu Măzăreanu, care a înnoit catapeteazma şi a făcut strane în biserică şi chilii pentru dânsul şi proscorniţe.

Între anii 1854—1856, vechile chilii de lemn au fost în-

(1) Vartolomeiu Măzăreanu, *Catastih de toate scrisorile sf. mănăstiri Putna* din 1764, manuscris fila 82, No. 24.

(2) Vezi Diata lui Vartolomeiu Măzăreanu din 1 Ianuarie 1779, pag. 5. No. 1, 3, 4, 5, 7 şi 8.

10358

locuite cu altele de zid. Tot atunci curtea bisericii s'a lărgit cu 12 $\frac{1}{2}$ stânjeni și a fost înconjurată cu un zid nou, care este și astăzi.

În anul 1882 s'a zidit pe locul clopotniței provizorii, așezate de Vartolomeiu Măzăreanu deasupra pivniței și acoperită cu draniță, un turn înalt acoperit cu tinichea albă, în care s'au instalat clopotele.

Biserica a fost acoperită cu un acoperemânt drept de tinichea neagră până la anul 1859, când i s'a pus altul diform de tinichea roșie colorată. Acesta din urmă a fost schimbat în anul 1902 cu un acoperemânt de oale, făcut după forma celui ce eră înainte de anul 1859.

Mănăstirea Putna, ca fundațiune domnească, care și-o alesese ctitorul ei Ștefan cel Mare ca loc de înmormântare, deveni prima și cea mai privilegiată dintre toate mănăstirile țerii. De aceea și Ioasaf, egumenul vestitei mănăstiri Neamțul, trecu la Putna luând în probatele sale mâni conducerea ei. (1) Dimpreună cu Ioasaf veniră la Putna și cei mai dibaci cunoscători ai limbii slavone oficiale din acel timp. Stabilindu-se aicea, ei au început a scrie condici și anale, au înființat o școală mănăstirească, care apoi deveni latinească (2) și de un mare renume.

Stând lucrurile astfel, nici nu poate fi de mirare, că 18 bărbați ieșiți din această mănăstire, unii au cărmuit mitropolia țerii, iar alții episcopiile de Roman și de Rădăuți.

Ștefan Vodă și urmașii lui au înzestrat mănăstirea Putna cu multe odoare bisericesti, cu o mulțime de privilegii și întinse moșii.

Mănăstirea, care nu eră supusă nici mitropoliei, primi scutirea de ori ce dare și bir, sare gratuită din oțele țerii; preoții și locuitorii din satele ei erau supuși sub ascu-

(1) Iorga, l. c., pag. 127.

(2) Romstorfer, *Das alte griechisch-orthodoxe Kloster Putna*. Czernowitz 1904, pag. 4.

tarea și administrațiunea civilă a egumenilor mânăstirești. Ea ridică în folosul său birul dela unele comune, și locuitorii din satele ei îi lucrau boierescul, iară Țiganii îi erau robi. Mânăstirea avea mai departe privilegiul, că cei refugiați în zidurile ei erau siguri de ori ce prigonire și nu trebuiau extrădați. Putna ridică mortosopia și vama în Siret și în Vicovul-de-sus, iar în Galați își ținea 10 pescari, cari de 2 ori pe an pescuiau pentru dânsa în Dunăre, Nistru și Siret, și pentru peștele prins în aceste râuri nu plătiă nici un fel de vamă, ș. a.

Ștefan Vodă dăruî mânăstirii Putna următoarele moșii:

- 1). Satul Vicovul-de-sus, cu uricul din 15 Septemvrie 6974 (1466). (Protocol tabular No. 102).
- 2). Satul Vicovul-de-jos, cu uricul din 20 Septemvrie 6981 (1473)(1). (Protocol tab. No. 103).
- 3). Venitul întreg de pe ceară din orașul Siret, cu morile lui, cu vama cea mică din Vicov, și satul Cozminul, cu uricul din 3 Aprilie 6996 (1488). (Protocol tab. No. 130).
- 4). Satele: Frătăuți, Botușenița și Climăuți, cu uricul din 14 Octomvrie 6997 (1489). (Protocol tab. No. 107).
- 5). Satul Cliscouți (azi Ostrița), cu uricul din 6 (2) Martie 6998 (1490). (Protocol tab. No. 131).
- 6). Braniștea, cu uricul din 15 Martie 6998 (1490) și din 17 Noemvrie 7010 (1502). (Protocol tab. No. 99 și 100).
- 7). Voitinelul, cu uricul din 16 Martie 6998 (1490). (Protocol tab. No. 104).
- 8). Vicșanii, pe părăul Ruda, cu uricul din 15 Martie 6996 (1488). (Protocol tab. No. 137).
- 9). Balcăuțul, cu uricul din 10 Septemvrie 6979 (1471). (Protocol tab. No. 140).
- 10). Grecii de lângă Siret, cu uricul din 6 Aprilie 6996 (1488). (Protocol tab. No. 144).
- 11). Ostrița, cu uricul din 25 Aprilie 6980 (1472). (Protocol tab. No. 132).

(1) Măzăreanu introduce în Catastihul său un uric din 20 Septemvrie 6987 (1479).

(2) L. c. se dă că dată a acestui uric ziua de 16 Martie.

- 12). Mașcăteștii, pe Suceava, cu moară, cu uricul din 16 Martie 6998 (1490). (Protocol tab. No. 105).
- 13). Maneuții, pe Suceava, cu uricele din 2 Octomvrie 6976 (1468), (1) și din 7 Martie 6995 (1487). (Protocol tab. No. 136).
- 14). Tarnauca, cu uricul din 7 Maiu 6987 (1479). (Protocol tab. No. 139).
- 15). Ștubeenii, cu uricul din 4 Noemvrie 7000 (1492) (2).
- 16). Frumușița, Ezerul roșu, Bălințeștii, Seliște-Manii, Frâncenii și Șcheia, cu uricul din 2 Iulie 7010 (1502) (3).
- 17). Nouă fălci de vie în Hărlău, cu uricul din 28 Mai, 6978 (1470) (4), ș. a.

Dintre aceste danii făcute de Ștefan Vodă, Braniștea este cea mai însemnată. Ca să se știe întinderea teritoriului ei, care face jumătate din districtul Rădăuțului, lasă să urmeze respectivul uric de danie :

«În numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh, Troiță sfântă, de o ființă și nedespărțită. Iată eu robul stăpânului meu Is. Hr. Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul pământului Moldovei, facem știre cu această scrisoare a noastră tuturor cui vor căută pre dânsa, sau vor auzi-o cetindu-se, iată bine am voit domnia mea, cu a noastră bunăvoință și cu curată și luminată inimă, și cu toată bună voia noastră și cu ajutorul dela Dumnezeu, ca să întemeiem și să întărim pre a noastră sfântă mânăstire dela Putna, unde este biserica Adormirii preasfintei, curatei și preablagoslovitei stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea fecioarei Mariei și unde este egumen, rugătorul nostru Arhimandritul Kir popa Paisie, și iarăș am făcut pentru sufletele acelor mai înainte întru sfinți odihniți și a părinților noștri și pentru a noastră sănătate și mântuire și pentru sănătatea și mân-

(1) Măzăreanu, l. c., pag. 8, No. 2.

(2) L. c.

(3) L. c.

(4) L. c.

tuirea fiilor noștri, și am dat și am întărit acei sfinte a noastre mănăstiri dela Putna, Noi și cu blagoslovenia rugătorului și părintelui nostru Kir Gheorghe, Mitropolitul Sucevei și cu toată boierimea noastră, și rânduiala pe toate bisericile și cu preoții, câți sunt prin toate satele, ce ascultă de acea sfântă mănăstire dela Putna, din ținutul Sucevei și din ținutul Cernăuțului, anume bisericile dintru al Sucevei ținut **ā** (1) dela Vicovul-de-jos și cu preoții, **ē** (2) dela Maneuți cu preoții, **ī** (3) biserica dela Voitin cu preoții, **ī** (4) biserica dela Târnauca cu preoții, **ē** (5) biserica dela Balcăuți, **ē** (6) biserica dela Greci cu preoții, **ī** (7) biserica din Botoșani cu preoții, și iarăș în ținutul Cernăuțului **ē** (6) biserici, în Cozmin cu preoții, **ī** (7) în Clișcăuți cu preoții, **ī** (8) biserica în Ostrița cu preoții, și încă am mai dat sfintei noastre mănăstiri dela Putna, Noi și iarăș cu blagoslovenia rugătorului nostru Ionichie, episcopul Rădăuțului încă **ē** (6) biserici și cu preoți iarăș din ținutul Sucevei, bisericile anume **ā** (1) biserica din Climăuți și cu preoții, **ē** (2) biserica din Frătăuți și cu preoții, **ī** (3) biserica din Mășcătești cu preoții, **ī** (4) biserica din Vicșani cu preoții, biserica din Balasinești cu preoții, **ē** (5) biserica cu Vicovul-de-sus, care Noi am fost luat acele **ē** (6) biserici și cu preoții din uricul episcopiei Rădăuțului și din privileghia ce a avut episcopia de Rădăuți dela moșul nostru Alexander Voevoda, și iarăș sfintei episcopiei noastre din Rădăuți Noi i-am dat și i-am întărit în locul acelor **ē** (6) biserici de mai sus scrise și cu preoții alte **ē** (6) biserici și cu **ē** (6) preoți în ținutul Cernăuțului, anume **ē** (2) biserici și cu preoții în târgul Cernăuțului, **ī** (3) biserici și cu preoții în Cuciur, **ē** (6) biserici la Mihalce și încă ori câte biserici și cu preoți, ce se vor face și să vor înnoi de acum înainte și preoți se vor pune pe la toate, la acele de mai sus scrise sate mănăstirești și întru a Sucevei, și întru a Cernăuțului ținut, și acele toate să fie

supuse acei sfinte a noastre mănăstiri dela Putna, și dajdie ca să aibă acolo a plăti și tot venitul ce se cuvine dela preoți unui mitropolit, și ca să aibă pre dânșii a-i judecă, pre toți acei preoți igumenul dela mănăstirea Putna. Iar protopopii sau curtenii, fie ori dela care mitropolit, sau episcop, iar aceia ca să n'aibă nici un lucru la acei preoți în veci. Și încă am întărit mănăstirii noastre dela Putna și Braniște împrejurul mănăstirii, Suceava cu toate izvoarele. Începându-se hotarul acei Braniște din obârșiile Laurei, opcina până la Falcău și prin muntele Falcăului până la potica unde-i vadul lui Alexie, la Șipote, de acolo opcina până la obârșiile Sadăului și pe opcină până la obârșiile Ruscăi și până la obârșiile Săletenii, iar de acolo iar până la Șipotele Sucevei. De acolo la Pogoniște și la casa lui Benev și iarăș pe opcină până la Arsuri și opcina până la dealul lui Timotei și pe opcină până la runcul Berchezului și iarăș pe opcină până la obârșiile Vițăului și la obârșiile Mălesei. De acolo până la gura Putnei, unde cade în Suceava. Ca să fie acea Braniște a mănăstirii dela Putna, de prins pește și ca să-și pască vitele, iar altul nimene fără de voia egumenului ca să nu îndrăznească întru acea Braniște, nici a prinde pește, nici vitele a paște, nici alt ori ce lucru a lucră. Acele toate de mai sus scrise, ca să fie mănăstirii Putnei, dela Noi uric și cu tot venitul nestrămutat nici odinioară în veci, și spre aceasta este credința domniei mele, acelui de mai sus scris, Noi Ștefan Voevod, și credința a prea iubiților fii ai domniei mele, Alexandru și Bogdan și Vlad, și credința boierilor noștri, credința boierului Neagului, credința boierului Duma, credința boierului Gangur, credința boierului Draguș vornic, credința boierului Gherman, credința boierului Iațco Hudici, credința boierului Dajboga, credința boierului Șteful Hotinceanul, credința boierului Micotă și a boierului Răță și părcălabii de Neamț, credința boierului Andreica Ciortori-

ceanul, credința boierului Grozăi Orheianul, credința boierului Săcară, părcălabul de cetate nouă, credința boierului Clanău spătar, credința boierului Boldur visternicul, credința boierului Irimia postelnicul, credința boierului Frunteș stolnicul, credința boierului Șandru comisul, și credința a tuturor boierilor noștri moldovenești, a mari și mici. Iar după a noastră viață, cine va fi domn pământului nostru din fiii noștri, sau din neamul nostru, sau ori pe cine va alege Dumnezeu a fi domn pământului nostru Moldovei, acela să nu strice a noastră danie și întăritură, ci să o întărească și să o întemeieze, pentrucă le-am dat și le-am întărit acei sfinte a noastre mănăstiri dela Putna, pentru sufletele a celor mai înainte întru sfinți odihniți a părinților noștri și pentru a noastră sănătate și mântuire și pentru sănătate și mântuirea fiilor noștri, iar cine se va ispiți acele a le strică, acela ca să fie blestemat de Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Is. Hr. și de preacurata lui Maică și de A (4) evangheliști și de căpetenia a E (12) apostoli, Petru și Pavel, și de ceilalți și de T (318) sfinți părinți dela Nichea, și de toți sfinții carii lui Dumnezeu bine au plăcut, și ca să fie asemenea Iudei și blestematul Arie, și ca să aibă împărtășire cu Jidovii aceia, cari au strigat asupra lui Hr. Dumnezeu, sângele lui asupra lor și asupra fiilor lor. Iar spre mai mare întăritură a tuturor acelor de mai sus scrise am poruncit credinciosului nostru boier Tăutului logofăt, ca să scrie și pecea noastră să o lege la aceasta a noastră scrisoare.

Au scris Teodor diac din Suceava în anul 6998 (1490) Martie în 15 (1).

(1) Aceasta este traducerea acurată de sub Inv. Nr. 124. — Traducerile germane din Protocolul tabular No. 98, din *Inventar des Klosters Putna* ex 1863, pag. 2 și 3 adusă de Wickenhauser în *Geschichte der Klöster Woronetz u. Putna*, Czernowitz 1888, tom. I, fasc. 2, pag. 173—175, sunt neexacte.

Această braniște Ștefan Vodă a lărgit-o cu uricul din 17 Noemvrie 7010 (1502) (1), la care Vasile Lupul Vodă a mai adaus ceva cu hrisovul din 15 Aprilie 7155 (1647). (2)

Braniștea se compune din următorii munți:

1). Bucovul lui Goian, 2). Cornul, 3). Săcălușul, 4). Între păraie, 5). Gigeul, 6). Dealul între Putne, 7). Dealul-Crucii, 8). Dealul-Săcării, 9). Măgura, 10). Gropile, 11). Mintea, 12). Jurovița, 13). Tomnatecul, 14). Bobeica, 15). Țapul, 16). Lucina, 17). Moldova și 18). Păgăniștea.

Pe teritoriul Braniștei s'au format cu timpul următoarele sate: 1). Putna, 2). Carlsberg, 3). Straja, 4). Sădăul, 5). Atinența Ulma, 6) Seletinul, 7). Atinența Ropocelul, 8). Plosca, 9). Șipotul și 10). Moldova sau Sulița.

După încorporarea Bucovinei la imperiul Austriei, moșiile mânăstirii Putna, ca și ale celorlalte mânăstiri din țară, s'au luat din mânilor egumenilor și s'au predat în administrația statului. Din acel moment numărul călugărilor mânăstirii a scăzut și nici odată n'a ajuns maximul admis de 25. Astăzi mânăstirea Putna este locuită numai de 13 fețe monahale, dintre cari 4 ieromonahi dimpreună cu egumenul.

Mânăstirii s'au lăsat numai puține locuri în administrare proprie și anume:

- 1). Fănațul din Ursoaia cu o suprafață de 23 juguri,
- 2). Cel din Brusturi-Sihăstrie cu o suprafață de 57 jug. 1.432⁰,
- 3). Păscătoarea Ceahâr cu o suprafață de 51 jug. 30⁰,
- 4). Pomătul mânăstirii cu o suprafață de 7 jug. 89⁰,
- 5). Livada din sudul și vestul mânăstirii cu o suprafață de 3 jug. 1.061⁰,
- 6). Un loc pentru legume în sud-ostul mânăstirii cu o suprafață de 7 jug. și
- 7). O grădină în apropierea bisericii parohiale cu o suprafață de 3 juguri 288⁰.

(1) Protocol tab. No. 99.

(2) L. c., No. 100.

Mănăstirea Putna primește pe an din fondul religionar gr. or. al Bucovinei următoarele:

1). Pentru cumpărarea de pește	420 cor. —
2). Pentru măcinatul pâinii trebuincioase . . .	63 » —
3). Pentru susținerea cailor	140 » 55 bani,
4). Sâmbria a 7 argați	1.092 » —
5). Spesele călătoriilor egumenului	52 » 48 bani,
6). Pentru adusul a 70 corețe ovăs dela Solca .	73 » 50 »
7). Pentru 375 centenare de fân	390 » 60 »
8). Pentru 8 care de paie de așternut	42 » —

Egumenul primește un salariu fix anual de 3.200 coroane, pe care-l ridică lunar la visteria i. r. din Rădăuți, vicarul său 1.200 și ceilalți călugări câte 600 coroane pe an.

Afară de salariu, egumenul beneficiază de 6, iară ceilalți conventuali de câte 4 stânjeni de lemne de ars. Ieromonahii împărțesc încă veniturile sărindarelor, liturghiilor, ungerilor cu untuldelemn sfințit, sfințirilor de apă, acatistelor, etc.

Fiecare călugăr dispune de 2 chilii destul de spațioase și luminoase.

Mănăstirea Putna primește din pădurile fondului religionar pentru trebuința bucătăriei 50, pentru încălzitul odăilor pentru oaspeți 4, pentru refectoriu și servitori câte 10 stânjeni de lemne.

La fine, trebuie să amintesc că egumenul, pentru primirea oaspeților—totdeauna numeroși—pentru 3 zile, primește din fondul religionar bagatela sumă anuală de 600 coroane.

CAP. III.

Biserica mănăstirii Putna.

Biserica mănăstirii Putna se prezintă în forma unei cruci simple. Ea are o lungime de 36.8^m, o lățime în naos de 14.4^m, iar în alte locuri de 10.8^m și o înălțime la vârful crucii principale de 33^m.

Păreții ei sunt construiți din cadre și piatră crudă necioplită și tencuiți pe ambele părți cu var. Ei sunt sprijiniți de 12 picioare tari de zid, cari ajung aproape de acoperemânt. Ele se par că au fost alăturate zidului bisericii mai târziu. Pe piciorul scurt care sprijinește păretele de sub fereastra altarului, se află împlântată o cruce mică de piatră cioplită. Se presupune că ea indică un mormânt al cuiva sub acest picior de piatră. Împrejurul altarului și întregii biserici se încinge un fel de prispă de piatră cioplită.

Zidul bisericii de o grosime de 1^m.57¹/₂^{cm}. este ornat jur împrejur c'o ghirlandă de piatră frumos cioplită, iar aproape de acoperământ cu cărămizi roșii.

Biserica are 9 ferestre de o formă gotică, cuprinse pe din afară în cadre de piatră cioplită și înzestrate cu ornamente. Ele au o lărgime de 52^{cm}. și o înălțime de 1^m.74^{cm}. Pe din lăuntru ele sunt încadrate în stejar și prevăzute cu gratii de fier; afară de aceste ferestre posedă și tinda bisericii 5 ferestre, din cari 3 se află în păretele dinspre apus, iar câte una lângă ușile de intrare, cari se află pe

amândouă părțile bisericii. Și aceste ferestre au o formă gotică, sunt prinse în cadre de piatră cioplită și înzestrate deasupra cu flori de piatră. Câte un stâlp de piatră divizează aceste ferestre în două. Pe cele 2 ferestre marginale din păretele apusean al tinzii bisericii, se află câte un cap de bour ca ornament. Azi sticlele ferestrelor bisericii, afară de cele 2 ferestruți, cari și ele luminează altarul, sunt colorate și pe dinafară scutite cu niște rețele de sârmă.

În tinda bisericii se intră din partea de miazăzi a bisericii prin o ușă joasă gotică. Cadrele ei de dinafară constau din piatră cioplită, iar din lăuntru din lemn tare de stejar. Deasupra acestei uși se află ca ornament o piatră cioplită, iar mai sus în zid o ocnită în forma semicercului, unde este zugrăvit tabloul Adormirii Maicii Domnului. Cu toate că tabloul este șters de ploaie, el n'a fost înnoit cu ocaziunea reparării bisericii.

Ușii amintite de lemn de stejar și ferecate cu fier corespunde pe partea de miazănoapte a tinzii altă ușă de o asemenea formă și construcțiune.

Pe păretele răsăritean al tinzii, și anume de ambele părți ale ușii, care duce în pronaos, se văd tablourile încă bine conservate ale unor sf. părinți. Deasupra ușii amintite este zugrăvită icoana hramului bisericii, iar dedesubtul ei dejă amintita inscripție slavonă, care spune vizitătorilor acestui loc sfânt, cum Gheorghe Ștefan Voevod a înnoit această biserică, care s'a sfârșit în anul 1662, pe timpul domniei lui Istratie Dabija Voevod.

Ușa pronaosului este grea și de stejar ferecat frumos cu fier lucrat în flori și provăzută cu un lacăt mare. Ușa se deschide înlăuntru pronaosului.

Pronaosul de formă pătrată are o lungime de peste 8^m, o lățime de 8^m și o înălțime, măsurând până la mij-

locul boltei, de mai bine de 16^m și este luminat de 4 ferestre.

Între pronaos și naos este un zid despărțitor de 1.89^m grosime. Intrarea în naos se face prin o ușă grea de stejar, ferecată cu flori de fier. Ea se compune din 2 părți, cari ambele posedă, ca ornamente, bumbi mari de aramă și mânere aurite de bronz. Cadrele ușii sunt de piatră massivă cioplită.

Naosul se compune din 2 părți:

Partea întâia are o lungime de 4^m 20^{cm} și este despărțită de adevăratul naos prin un zid sprijinit de 2 stâlpi mari de piatră. Aceștia să-i fi pus mitropolitul Iacov spre a asigura cupola bisericii.

Partea aceasta a naosului își primește lumina trebuincioasă de afară prin 2 ferestre de asemenea formă și mărime, ca și cele din pronaos.

Partea a doua a naosului, luminată de 6 ferestre, are o formă pătrată. În mijlocul naosului, deasupra boltei, se ridică un turn, care și el contribuie cu cele 12 ferestre gotice ce le are, ca și turnulețul de deasupra lui cu 6 ferestre mici, la luminarea naosului.

Naosul este înzestrat cu ornamente de piatră cioplită, cari de ambele părți ale iconostasului sunt înfrumusețate cu mici capete de bouri.

Altarul boltit și în forma unei elipse își primește lumina prin 3 ferestre și 2 ferestruice. El este înzestrat cu un frumos iconostas lucrat în anul 1773 în sculpturi aurite. În unele locuri aurul și pictura sunt defecte. Ușile laterale ale altarului au fost făcute din nou în anul 1879, iar cele 4 icoane principale au fost din nou zugrăvite în 1893, iară în 1904 rău restaurate.

Păreții bisericii au fost văruiți pe din năuntru în 1904 cu o culoare galbenă-castanie, iar cupolele cu albastru deschis. Pe din afară păreții au fost dați cu o culoare cenu-

șie deschisă. Lespezile, pardoseala cea veche a bisericii, au fost așezate ca trotuar jur împrejurul bisericii, iar biserica a fost pardosită cu plăci roșii-castanii.

Până la anul 1859 biserica Putnei eră acoperită cu tinichea neagră în forma unei piramide optunghiulare.

În anul amintit biserica s'a acoperit cu tinichea roșie, însă cu totul diform și necorespunzător, așa că acoperământul ascundeă jumătate din turnul bisericii. Abia acoperirea din anul 1902, făcută după planul arhitectului Romstorfer, arată turnul bisericii în toată frumusețea lui. El este în 8 unghiuri, cari posedă ca ornamente 8 colonne foarte frumoase de piatră, înzestrate cu felurite sculpturi. Deasupra acestui turn, ale cărui margini sunt jur împrejur acoperite, ca și întreaga biserică, cu oale cărămizii împetriștate cu altele negre, se ridică un turnuleț, și acesta în 8 unghiuri, care are o înălțime de 4^m. și o lățime de 2¹/₂^m. Turnulețul are 4 ferestruici gotice și deasupra lor jur împrejur ca ornamentică niște ocnițe. Și el este acoperit cu oale. În vârful acoperământului turnulețului, care are forma unui clopot, se află pe un glob mare bine aurit o cruce înaltă susținută de 4 lanțuri înțepenite în acoperământ și ornată cu o semilună aurită.

Turnul desparte acoperământul bisericii în 2 părți și anume în o parte mai mare, care acopere naosul, pro-naosul și tinda și alta mai mică pusă deasupra altarului.

Biserica este înzestrată cu 6 cruci la fel cu cea a turnului. După repararea recentă, aspectul bisericii este măreț și impunător.

Afară de această biserică, mănăstirea Putna posedă încă și o capelă de iarnă zidită în anul 1854 alături cu edificiul cu două rânduri, locuința egumenului și odăile oaspeților. Capela a fost zidită pe locul bisericii de lemn ridicate de mitropolitul Iacov în anul 1759 în onoarea sfin-

ților apostoli Petru și Pavel. Capela măsoară în lungime 15^m, în lățime 10^m și în înălțime 4^m.

Deasupra ușii apusene, astăzi astupată cu zid, a capelei se află o tablă de piatră cu emblema Moldovei, adică capul unui zimbru cu o stea între coarne, cu soarele în dreapta și un leu cu coada ridicată în sus în stânga. De unde s'a luat această piatră și s'a pus aici, nu se știe. Piatra măsoară în lungime și în lățime câte 1^m și poartă următoarea inscripție slavonă: ⚡ ⁽⁻⁾БЛАГОУЧЕВЪИ ⁽⁻⁾ГІРЬ ⁽⁻⁾[СЕМ]ЛИ МѢДВЕСКОИ . . . | . . . В.ЛІКЪИ ІУ ЛЕЖАРЬ ВОЕВѢ ЧН БОГДА ВОЕВѢ ВНС ДОБРАГО СТЕФАНА ВОЕВѢ рѣ при | ІУСМЕНѢ ІУ ВЛѢ ЗЗС МАН (1): Dreptmăritorul Domn al țerii Moldovei, marele Io Alexandru Voevod, fiul lui Bogdan Voevod, nepotul bunului Ștefan Voevod sub egumenul Io . . . în anul 7069 (1559) Maiu.

Forma arhitectonică a acestei capele este de tot simplă. Capela se compune din naos și altar, care are o lungime de vreo 2^m.95^{cm} și o lățime de 8^m. Altarul este boltit și luminat prin 2 ferestre mari, pe când însăș capela își primește lumina dinspre meazănoapte prin o fereastră înaltă, iar dinspre apus prin una mică rotundă. Păreții capelei sunt văruiți pe dinlăuntru și din afară alb; pe jos capela este pardosită cu lespezi de piatră.

Ctitorul acestei capele este Isaie Baloșescul, episcopul Bucovinei, care a lăsat o fundațiune de 3.500 fl. pentru zidirea ei. Pentru frumosul iconostas și înfrumusețarea capelei cu cele trebuincioase, arhimandritul Artemon Bortnic a jerfit 2.000 fl., ieroshimonahul Venedict Șmighelschi 1.000 fl., ambii din Putna, și Ilie Ilschi, mare proprietar din Crasna, 100 fl.

Capela, care a fost sfințită în 10/22 Noemvrie 1856 în onoarea sfinților apostoli Petru și Pavel de arhimandri-

(1) Vezi Kozak, l. c., pag. 95, și greșit la Melhisedec, l. c., pag. 20.

tul Artemon Bortnic, ca delegat episcopesc, are deasupra acoperemântului un turnișor de 4^m înalt, deasupra căruia lucește o frumoasă cruce luată dela biserica Sihăstriei.

În ograda bisericii se află și un turn înalt, acoperit cu tinichea albă, zidit în anul 1882 cu suma de 14.000 coroane din fondul religios gr.-or. al Bucovinei, care turn servește ca clopotniță. În ea se află 5 clopote și anume: 1). Clopotul cel mai mare, numit *Buga*, făcut de Ștefan cel Mare în anul 1482 (1). El cântărește 1.565 kilograme. Acest clopot dogindu-se de mai multe ori, a fost sleit de iznov. de atâtea ori, și anume în anii 1760, 1793 (2) și 1818. Clopotul de astăzi poartă pe o parte insigniile Moldovei, iar pe celelalte 3 părți următoarea inscripție română cu caractere cirilice (3): «S'au lucrat de maister Mihail Făgăraș, clopotar al k. k. Bucovinei.

«Acest clopot anume Buga al mănăstirii Putnei la anii dela Hristos 1484 s'au făcut de ctitorul ei, de fericitul Ștefan Voevod cel vestit, iar la anii 1760 s'au stricat, și mănăstirea cu ajutorul mitropolitului Iacov Putneanul l-au prefăcut (4); și la anii 1793 iarăș s'au stricat și la anul 1818 prin silința egumenului Filaret Bendevschii cu ajutorul boierilor Ilie Ilshii, Dimitrachii Costân și Vasile Vasileò iarăș de iznoavă s'au prefăcut. Auzi, Doamne, glasul lor.»

2). Clopotul numit «Ușerul», care cântărește 1.150 kilograme și este prevăzut cu următoarea inscripție slavonă:
 † Иже въ Христа вѣрен Іѡ Петръ воевода господар земли Молдавскон сътвори сын звон при архимандритѣ Гіаѡани в лѣт

(1) Măzăreanu, l. c., p. 125.

(2) Georgiescul, l. c., pag. 317, și notița făcută de dânsul în *Catastrohul* lui Măzăreanu, l. c.

(3) Vezi și S. Fl. Marian, *Câteva inscripțiuni și documente din Bucovina*. București 1885, pag. 9.

(4) El s'a dogit în 5 Iunie 1760 și s'a sleit de iznov în 2 Iunie 1761 de clopotarul Teodor Polianschii din Leov. Vezi Măzăreanu, l. c.

„Зли : Cel întru Hristos Dumnezeu credinciosul Io Petru Voevod, Domnul țerii Moldovei a făcut acest clopot sub arhimandritul Siluan în anul 7038 (1530). (1)

3). Clopotul numit «Siluan», după numele ctitorului său arhimandritul Siluan. El cântărește 840 kilograme și poartă următoarea inscripție slavonă : † ВЪ ДНН ВЛГОУТИ-ВАГО ГОСПОДАРА ІУ ПЕТРА ВОЕВОДА. АРХИМАНДРИТ ІЕРОМОНАХ ГИ-ЛАН. СЪТВОРИ СЪ ЗВОН. ЗА СВОЖ ДШЖ. Н СВОИХ РВАНТЕАН. В ЛЕТ „ЗЛИ ЛВЕСЦА ЮЛІЕ ІС : În zilele dreptmăritorului Domn Io Petru Voevod, arhimandritul ieromonah Siluan a făcut acest clopot pentru sufletia sa și a părinților săi, în anul 7038 (1530), în luna lui Iulie 16. (2)

4). Clopotul numit «Blagovistnic» cântărește 318 kilograme. El este făcut de Ștefan cel Mare, după cum arată următoarea lui inscripție slavonă : † СТЕФАНЪ ВОЕВУДА ГОСПОДАРЪ ЗЕМАН МОЛДАВСКОИ СЪТВОРИ СІИ КАМЪВАН МОНАСТІРЮ СВОЕМОУ УТ ПОУТНОЮ ПРІ АРХИМАНДРИТА ПАИСІА МАЛА В ЛЕТ „СЧ.СН : Ioan Ștefan Voevod, domnul țerii Moldovei a făcut acest clopot mănăstirii sale din Putna sub arhimandritul Paisie scurtul în anul 6998 (1490). (3)

5). Clopotul numit «Micul» cântărește 102 kilograme și are împrejurul său inscripția română : «Acest clopot s'au făcut la sahastria Putnei de Ieroshimonach și stareț Sila la anii 1761». Stricându-se, a fost turnat a doua oară.

În anul 1885, toate aceste clopote menționate au primit o armatură modernă, care înlățește tragerea lor.

(1) Vezi Georgiescul, l. c., care îl face, greșind, pre Ștefan Vodă ctitor al acestui clopot. El a fost din nou sleit și poartă astăzi următoarea inscripție română : «Campana aceasta este oferată de Principele Ștefan (sic!) la anul 1530 mănăstirii Putna, și fiind stricată la anul 1885, din nou s'a făcut sub arhimandritul mitrofor Dezideriu Cozub de meșterul Andrei Geib.»

(2) Vezi, greșit, la Georgiescul, l. c., pag. 318, și asemenea la S. Fl. Marian, l. c., pag. 10, care zice că Petru Voevod a făcut acest clopot. Dacă ar fi așa, atunci cu nedrept s'ar numi clopotul «Siluan». ci ar trebui să-i zică Petru.

(3) Vezi și Marian, l. c., și greșit la Georgiescul, l. c., pag. 318.

Afară de aceste 5 clopote înșirate, mănăstirea Putna posedă încă un clopot mic, aflător în curte, cu care se chiamă călugării la masa din refectoriu, sau cum îi zic ei, la trapeză. El are următoarea inscripție : † **Михаил иеродиакон Пѣтрянскій. Вардоломен архимандрит Пѣтрянскій** „зсо: Mihail ierodiacon din Putna, Vartolomeiu arhimandrit Putnei, în anul 7260 (1762).

Alt clopoțel se află în turnul de deasupra porții mănăstirii, care trăgându-se avizează pe portar despre sosirea oaspeților. El are următoarea inscripție : 1754 год : **Ѣктяв : 10 : здѣлан коштом доврохотнихъ дателей до храма Благовѣщенія Преѣ : Бцы в скитокъ Пѣтрянскій**: În anul 1754, în 10 Octomvrie, făcut cu cheltuiala dăruitorilor din voie bună pentru hramul Bunăvestirii a preasfintei Născătoarei de Dumnezeu din schitul Putnei.

Se mai află încă 2 clopoțele, unul în refectoriu și altul în locuința egumenului.

CAP. IV.

Mormintele ctitorești din mănăstirea Putna.

În biserica mănăstirii Putna se află mai multe morminte, din cari opt sunt acoperite cu pietre mormântale înzestrate cu inscripții slavone.

La stăruința egumenului Putnei Artemon Bortnic, care făcuse săpături în pridvorul bisericii, unde a dat de o intrare zidită de cărămidă (1), mormintele ctitorești au fost deschise, începând cu ziua de $^{11}/_{23}$ Noemvrie 1856, la 7 ore dimineăța, în prezența comisiunii compuse din: concepistul guvernial Anton Schönbach, inginerul direcțiunii Anton Röhl, medicul districtual Dr. Vincenz Szymonowicz și consilierul consistorial protosincelul Teoctist Blajevici și a întregului convent mănăstiresc și a altor persoane.

Cercetarea mormintelor a durat până la $^{17}/_{29}$ Noemvrie. Cu această ocaziune s'a dresat și subscris un proces verbal de toți membri comisiunii despre starea mormintelor și a lucrurilor aflate în ele, care s'a supus apoi prezidiului guvernului țerii în 3 Ianuarie 1857 sub No. 469.

Întâiu s'au cercetat mormintele ctitorești aflătoare în pro-naosul bisericii. Aicea se află atât în partea dreaptă, cât și cea stângă, sub scobiturile ferestrelor celor de dinainte câte 2 morminte ctitorești. Deasupra celor 2 morminte, cari sunt așezate sub zidul bisericii, se ridică câte un

(1) K. A. Romstorfer, *Die Eröffnung der in der gr.-ort. Klosterkirche Putna befindlichen Fürstengräber im Jahre 1856*. Czernowitz 1904, pag. 5.

baldachin de piatră postat pe colonne și înzestrat cu emblema Moldovei. Jos lângă aceste morminte se mai află alte două.

a). Pe partea dreaptă a pronaosului sunt mormintele:

1) al lui Bogdan Voevod și 2) al surorii sale Maria, fiii lui Ștefan cel Mare.

ad. 1). Piatra nisipoasă de pe mormântul lui Bogdan Vodă are o lungime de 176^{cm.} și o lățime de 72^{cm.} și posedă un ornament în stil romanic cu următoarea inscripție slavonă:

✠ сѣи гробъ ѣ благоѹтнѣваго | гїна Іѡ Бѡдана воевѡ гїрѣ земан
 Мѡдавскон сїа Стефана воеводы ктиторѣ стїи ѡбитѣлан сен | ѡже
 прѣстави са кз вѣчннмъ ѡв нтїлїє [✱] вѣто зїе. мїа априліа
 ѣ кз полїноци: (1): Acesta este mormântul dreptmăritorului Domnitor Io Bogdan Voevod, Domnul țerii Moldovei, fiul lui Ștefan Voevod, ctitorul acestui sfânt locaș, carele s'a mutat la veșnicile locașuri în anul 7025 (1517) Aprilie 20, la miezul nopții.

ad. 2). Piatra nisipoasă de pe mormântul Mariei are o lungime de 173^{cm.} și o lățime de 64^{cm.} și un ornament bizantin pe dânsa cu următoarea inscripție slavonă:

✠ сѣи ѣ грѡ Марїи рекѡма | кнана дїе Стефана воевѡ гїрѣ
 земан Мѡдавскон [✱] ктиторѣ стїи ѡбитѣлан сен. ѡже | прѣстави
 кз вѣчннмъ ѡбитѣлемъ [✱] вѣто зїєс мїа мїи: (2): Acesta este mormântul Mariei numită cneajna, fiica lui Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, ctitorul acestui sfânt locaș, care s'a mutat la veșnicile locașuri în anul 7026 (1518), luna Martie 18.

b). Pe partea stângă a pronaosului se află mormintele:

(1) Vezi Dr. Kozak, I. c., pag. 89, pe când Georgiescul, I. c., pag. 307, și Melchisedec, I. c., pag. 14, cetesc greșit.

(2) Vezi Dr. Kozak, I. c., pag. 90, și greșit la Georgiescul, I. c., și Melchisedec, I. c.

1). al Mariei, Doamna lui Petru Rareș și 2). al lui Ștefăniță V Voevod.

ad. 1). Piatra nisipoasă de pe mormântul Mariei, Doamna lui Petru Rareș. are o lungime de 179^{cm.} și o lățime de 65^{cm.}. Ea posedă un ornament foarte frumos de flori și următoarea inscripție slavonă:

⚡ Б҃ГОУТВѢИ И Х҃ВѢ|ЛЮБИВЕИ ИВАНЬ ПЕТРЪ ВОЕВОДА Г҃РЬ ЗЕМЛИ
МОДАВСКОН · ШКРАСИ ГРѢ СЪ Г҃ИЖИ|СВОЕИ МАРИИ · ИЖЕ И | ПРѢС-
ТАВИ СА БЖ ВѢЧНИИ ѠБИТѢЛЕ ВѢЧНАА ЕИ ПАМЯ · ВЛѢТ · 333 ·
МЦА ІСНІА · КИ · ДНЬ ✠ (1): Dreptmăritorul și de Hristos iu-
bitorul Ioan Petru Voevod, Domnul țerii Moldovei, a înfrumusețat acest mormânt Doamnei sale Maria, care s'a și mutat la veșnicele locașuri, veșnica ei amintire, în anul 7039 (1529), luna lui Iunie a 28-a zi.

ad. 2). Piatra nisipoasă de pe mormântul lui Ștefăniță Vodă samănă cu a lui Bogdan Vodă, are o lungime de 142^{cm.} și o lățime de 61^{cm.}, respective 54^{cm.} și următoarea inscripție slavonă: † Б҃ГОУТВѢИ И Х҃ОЛЮБИВЕИ ИВ

ПЕТРЪ ВОЕВОДА Г҃РЬ · ЗЕМЛИ МОДАВСКОН · ШКРАСИ ГРѢ СЪ ВИСЪ
СВО | ЕМО СТЕФАНЪ | ВОЕВОДѢ · ИЖЕ И ПРѢСТАВИКЪ ВѢЧНИ ѠБИТѢЛЕ ·
ВЛѢТО 335 МЦА (2): Dreptmăritorul și de Hristos iu-
bitorul Io Petru Voevod, Domnul țerii Moldovei, a înfrumusețat acest mormânt nepotului său Ștefan Voevod, care s'a și mutat la veșnicele locașuri în anul 7035 (1527) luna

Și în naos se află 4 morminte ctitorești, și anume 2 în partea dreaptă sub un baldachin (3), ca și cele din pro-naos: 1) mormântul lui Ștefan cel Mare și 2) jos alături

(1) Vezi Dr. Kozak, l. c., pag. 91, și Georgiescul, l. c., pag. 308, și Melchisedec, l. c.

(2) Vezi Dr. Kozak, l. c., pag. 92, și Melchisedec, l. c., pag. 15, și greșit la Georgiescul, l. c., pag. 309.

(3) Acest baldachin s'a luat în anul 1871, când s'a așezat pe mormântul lui Ștefan cel Mare dulapul cu odoarele aflate în mormintele ctitorești, etc.

cu dânsul al Doamnei lui, Maria, fiica lui Radu Vodă, și 2 în stânga sub un asemenea baldachin, și anume: 1) mormântul Doamnei Maria de Mangop și 2) jos alături cu dânsul mormântul lui Bogdan și Petru, fiii lui Ștefan Vodă.

a). Pe partea dreaptă a naosului:

ad 1). Lespedea de pe mormântul lui Ștefan cel Mare este de marmoră de Carrara de culoare albă-gălbuie, lungă de 183^{cm.} și lată de 81^{cm.} Ca ornament sunt flori sculptate și următoarea inscripție slavonă: ✠ БЛГОУЧИВКИ ГОНЬ ✠ | ІУ ШТЕФА ВОЕВОД. БЖІЮ МЛТІЮ ПР' ЗЕМАН МДДАВСКОН. | ЧНЬ БОГДАНА ВОЕВОД. | КТІТОР' Н СЗЗАТЕЛ' СЪБИ УВІТЪБАН СЕН · ІЖЕ ЗЕ ЛЕЖІ. И ПРЪСТАВИ | КЗ ВЪЧНИІ УВІТЪ(Т)ЛЪ ✠ | ВЛТУ 7 . . . МЦА І ПІЕТВОВА . ЛЪ . . (1): Dreptmăritorul Domnitor Io Ștefan Voevod, din mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, ctitorul și ziditorul acestui sfânt locaș, care aice zace și s'a mutat la veșnicul locaș în anul 7 . . . luna și a domnit ani

Această inscripție ne arată că Ștefan cel Mare, pe când era în viață, și-a pregătit piatra mormântală. Murind el, piatra a fost simplu așezată deasupra mormântului fără a mai ciopli în ea ziua, luna și anul morții și anii domniei lui. Această omitere a îndreptat-o Bogdan Vodă, fiul lui Ștefan cel Mare prin aceea că a pus pe mormântul tătână-său un acoperemânt pe care a cusut data morții și timpul domniei lui, adică: Marți în 2 Iulie 7012 (1504) la 4 ore după amiază, și 47 ani și 3 luni de domnie. (2)

ad 2). Piatra de marmoră albă-gălbuie de pe mormân-

(1) Vezi Dr. Kozak, l. c., pag. 84, și Melchisedec, l. c., pag. 16, și greșit Georgiescul, l. c., pag. 303.

(2) Vezi N-rul Inventarului 308 și Melchisedec, l. c., pag. 26. Ștefan Vodă a domnit în realitate 47 ani, 2 luni și 3 săptămâni. Vezi Bogdan, *Cronice inedite atingătoare de istoria Românilor*. București 1895, pag. 48.

tul Mariei, Doamna lui Ștefan cel Mare, are o lungime de 170^{cm.} și o lățime de 52^{cm.} Ea este înfrumusețată cu flori și arată următoarea inscripție slavonă: † сѣи грѣѡ ѣ Мрѣи | гѣи . дѣици Радѣла воеводѣ гѣжа Стефана воеводѣ гѣрѣ | земан Мѡда | вскон ѣже ѣ прѣставѣи кѣ вѣчнѣи ѡвѣтѣлѣ вѣто „з . . . ѡца . . . (1): Acest mormânt este al Doamnei Maria, fiica lui Radul Voevod, Doamna Domnitorului Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, care s'a și mutat la veșnicul locaș în anul 7 . . . luna . . . (2) Și pe această piatră lipsește anul, luna și ziua morții Mariei, Doamnei lui Ștefan cel Mare; pe lângă calitatea pietrei, semn și această lipsă, că Ștefan Vodă și această piatră a pregătit-o, încă când eră în viață, dimpreună cu a sa.

b). Pe partea stângă a naosului:

ad 1). Piatra nisipoasă de pe mormântul Mariei de Mangop, Doamna lui Ștefan cel Mare. Lespedea măsoară 172^{cm.} în lungime și 78^{cm.} în lățime și poartă inscripția slavonă: † в ѡѣ „сѣиѣ ѡца дѣѣ прѣставѣи | сѣ вѣгочѣствѣла раба ѣжа Марѣа · госпоѣжѣ вѣгочѣствѣлаго ѡванна | Стефана воеводѣ гѣрѣ | земан Мѡдавскон · ѣна Богдана воеводѣ | (3): În anul 6985 luna Decembrie 19 (1476) a răposat dreptmăritoarea roaba lui Dumnezeu Maria, Doamna dreptmăritorului Ioan Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod.

ad 2). Piatra de pe mormintele lui Bogdan și Petru, fiii lui Ștefan cel Mare, este o lespede nisipoasă, ornată cu emblema Moldovei, și înzestrată cu următoarea inscripție:

† Сѣи грѣѡѣ сѣтъ | раѡѣ ѣжѣи Богдана ѣ Петра сѣи ѡѣ Сте-

(1) Vezi Kozak, l. c., pag. 87, și greșelile la Melchisedec, l. c., pag. 17, și Georgiescul, l. c., pag. 305.

(2) Letopisețul ne spune, în tom. I, pag. 151, că această Marie a murit într'o Miercuri, în săptămâna albă a anului 7019 (1511), care a căzut pe ziua de 26 Februarie.

(3) Cf. Kozak, l. c., pag. 80; Melchisedec, l. c., pag. 17; Georgiescul, l. c., pag. 305.

ѡана воеводы гѣрѣ земан | Мѣдавскон | иже прѣставише а^(с)
 Богданъ вѣѣ „сѣпз мѣ[а] нѣлаіа нѣс Петръ вѣѣ „сѣпн но ѣа: (1):
 Aceste morminte sunt ale robilor lui Dumnezeu Bogdan
 și Petru, fiii lui Io Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei,
 cari au și răposat, Bogdan în anul 6987, luna lui Iulie
 26, Petru în anul 6988, Noemvrie 21 (1479 și 1480).

Afară de aceste morminte indicate prin pietrele dedea-
 supra lor, s'a mai aflat lângă mormântul lui Bogdan Voe-
 vod un mormânt, fără piatră mormântală, despre care nu
 se știe cine odihnește într'însul.

Și în tinda bisericii se află 3 morminte acoperite cu
 pietre mormântale și anume:

1). Lângă fereastra stângă de lângă ușă se află mor-
 mântul lui Teoctist, Mitropolitul Sucevei. Piatra de pe mor-
 mânt i-a făcut-o Ștefan Vodă. Ea are o lungime de 195^{cm.}
 și o lățime în partea de sus de 57^{cm.}, iar în cea de jos
 de 49^{cm.}, este înfrumusețată cu ornamente, cari samănă
 celor de pe piatra mormântului lui Bogdan Voevod și
 posedă următoarea inscripție slavonă: [†] Бѣгчѣмъ гѣрѣ
 зем | ан Мѣдавскон · Іѡ Стеѣа воевода. ѣнъ Богдана вое-
 вода оуѣраси гробъ сѣ · ѡцоу на—[шеш]с митро | полнтоу

Гѣчавскомоу · прѣвѣщѣнномѣ ку Θεωτισту · иже прѣстави
 са · в ѣѣ „сѣпз · мѣа · ноѣ ѣи [✱] (2): Dreptmăritorul Domn al
 țerii Moldovei Io Ștefan Voevod, fiul lui Bogdan Voevod,
 a înfrumusețat acest mormânt părintelui nostru, Mitropo-
 litului Sucevei, preasfințitului Kir Teoctist, care a răposat
 în anul 6985 (1477) (3) Noemvrie 18.

(1) Cf. Kozak, l. c., pag. 83; Georgiescul, l. c., pag. 306; Melchisedec, l. c.,
 pag. 18.

(2) Cf. Kozak, l. c., pag. 75; Melchisedec, l. c., pag. 13, și greșit Georgiescul,
 l. c., pag. 312.

(3) Vezi Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria Românilor*. Bu-
 curești 1904, VI, pag. 618.

2). Sub fereastra dreaptă se află mormântul Mitropolitului Iacov Putneanul. Piatra mormântală, ornată cu arabescuri și struguri, are o lungime de 164^{cm.} și o lățime de 66^{cm.} și următoarea inscripție română cu litere cirilice: «Acest grobnic iaste al preosfințitului Mitropolit al Moldovii și innoitorul aceștii sfinte mânăstiri Kir Iacob, carele s'au mutat cătră veșnicele lăcașuri la anii 7286 (1778), în luna Maiu 15.»

Pe marginea de dinainte a acestei pietre mormântale se află încă inscripția: † «Carele din schimă s'au numit Ev-timii „авѣсон (1778).» (1)

3) Dinaintea mormântului Mitropolitului Iacov se află mormântul părinților săi. Lespedea, care acopere acest dublu mormânt, este înfrumusețată cu un vas din care crește o plantă. Ea măsoară 165^{cm.} în lungime și 67^{cm.}, respective 61^{cm.} în lățime. Inscripția ei română ne spune: † «Subt această piatră zac oasele robilor lui Dumnezeu Andrian Ieroshimonah și Mariana monahia, după trup părinți a preosfințitului Mitropolit al Moldovei Kir Iacov, ale căroro oasele s'au adus aicea la anii 7266, 20 Ianuarie (1758).» (2)

Afară, lângă biserică, și anume spre nord de altar, întâlnim mormântul lui Teofan, Episcopul de Rădăuți. Piatra mormântală, ornată cu rozete, măsoară în lungime 150^{cm.}, iar în lățime 54^{cm.}, respectiv 43^{cm.}, și poartă următoarea inscripție slavonă: **СѢНЪ ѿ НАГРѢВНОЕ КАМЕНЬ СЪТВОРИ ЕМЪ СЕВѢ**
Ѡеѡфанъ вѣѣ | ѣпѣкпѣ | Радѡвскѣ | проишѡвни ѡ Пѣтнаа иже и прѣ-
ставѣ ѿ ѣ сѡсон (3): Aceasta este piatra mormântală, care și-a făcut-o Teofan, fost Episcop al Rădăuțului, ieșit din Putna, care a și răposat în anul 7178 (1670).

(1) Cf. Kozak, l. c., pag. 78; Melchisedec, l. c., pag. 13, și greșit Georgiescul, l. c., pag. 309.

(2) Cf. Kozak, l. c., pag. 94; Melchisedec, l. c., pag. 18, și greșit Georgiescul, l. c., pag. 315.

(3) Cf. Kozak, l. c., pag. 93.

În anul 1902, cu ocaziunea restaurării mănăstirii, s'a aflat sub scara, care duce în tinda bisericii, un fragment de piatră mormântală de o lungime de 105^{cm.} și o grosime de 19^{cm.}, cu următoarea inscripție slavonă: . . . и|же и прѣстависа кз вѣчнѣи ѡбѣтѣлѣѣ; вѣѣ зѣс мѣа . . . (1): . . . care s'a mutat la veșnicul locaș în anul 7066 (1558) luna

Atât în biserică, cât și pe afară, vor fi desigur multe morminte de persoane, cari au jucat vreun rol în viața politică sau socială a Moldovei, cari însă vor rămâne pentru totdeauna uitate, precum s'a uitat să li se puie pe mormintele lor pietre cu inscripții.

(1) Cf. Kozak, l. c., pag. 93.

CAP. V.

Odoarele aflate în mormintele ctitorești din mănăstirea Putna.

La deschiderea (1) mormintelor ctitorești din mănăstirea Putna, făcută în anul 1856, s'a procedat în următoarea ordine :

1). Întâiu s'a deschis mormântul principesei Maria, fiica lui Ștefan cel Mare. În acest mormânt, care se pare că până atunci nu fusese deschis, s'au aflat următoarele odoare :

a) o rămășiță dintr'un șal femeiesc de mătase brodată cu fir de aur și argint;

b) o parte dintr'un acoperemânt de cap femeiesc de mătase brodat cu fir de aur și argint;

c) o parte dintr'un vestmânt femeiesc de mătase și broderii de fir de aur, de cari atârnau niște bumbi mici lucrați à jour în formă de zurgălăi și măgăritare, cari însă s'au sfărâmat;

d) nouă bumbi de argint în mărimea nucilor mici și în forma zurgălăilor;

e) două inele simple de aur, unul ornat cu o bucată de rubin, altul cu un turchis.

(1) Vezi protocolul dresat în 24 Noemvrie și finit în 2 Decemvrie 1856 de către comisiunea însărcinată cu această afacere prin emisele guvernului țerii din 23 Septemvrie și 19 Noemvrie 1856, N-rii 15.140 și 19.357, apoi Wickenhauser, l. c., pag. 82—94, și greșit în *Scrierile* lui Iraclie Porumbescu. Cernăuți 1898, pag. 48—52; Romstorfer, l. c., pag. 9—15; cf. Punul, l. c., pag. 87, care pretinde că în mănăstirea Putna ar fi immormântată și Eudochia, prima soție a lui Ștefan cel Mare.

2). Al doilea mormânt deschis a fost al Mariei, Doamna lui Petru Rareș. În acest mormânt s'au aflat următoarele odoare:

a) o bucată de horbotă femeiască țesută cu fir de aur și împodobită cu frunze de fir de aur;

b) o bucată dintr'un acoperemânt de cap femeiesc cu frunze de metal și cu 46 bumbișori de metal aurit provăzuți cu urechiușe;

c) trei inele mici de aur, din cari cel mai mărișor cizelat și înfrumusețat cu un turchis și o bucățică de granat, al doilea la fel cu cel dintâiu și al treilea cu o gravură ștearsă, lucrată în mozaic albastru, pe care este închipuită Maica Domnului cu pruncul Isus.

3). Al treilea mormânt deschis a fost al lui Bogdan Voivod, Chiorul, fiul lui Ștefan cel Mare. În acest mormânt s'au aflat următoarele odoare:

a) o parte dintr'o mantie domnească de materie foarte prețioasă, lucrată în fir de aur și argint;

b) părți dintr'o coroană princiară de catifea groasă, a cărei culoare se pare că a fost vișinie închisă. Coroana are 52 ornamente de aur în formă triunghiulară. Partea oablă a acestor ornamente este înfrumusețată cu pietre roșii tocite neregulat. Fiecare pietricică are câte 5 borticele, pentruca prin ajutorul lor pietricelele să poată fi atârinate de coroană;

c) 24 ornamente de aur în 7 unghiuri, lucrate ca și cele 52 deja descrise. Și ele sunt înfrumusețate cu pietre roșii netocite și de o formă neregulată. La fiecare din cele 7 cornuri ale acestor ornamente se află câte o borticică spre a le putea atârna de coroană;

d) o încuietoare de aur pentru mantie. Ea constă din două părți în formă de bumbi și posedă ornamente în forma strugurilor;

e) trei inele de aur, unul simplu, pe a cărui suprafață se află 2 dungi marginale și o gravură în forma unei rețele; al doilea gros, în mijloc cu un topaz, pe lături cu un rubin mic netocit și cu un smaragd, pe ambele părți deosebit înfrumusețat cu gravuri în formă de arabescuri; al treilea inel este foarte greu și ornat deasupra cu un carniol, în care se află săpat un zimbru. Pe părțile laterale ale inelului sunt gravate linii simple în formă de arabescuri.

4) Al patrulea mormânt deschis a fost al lui Ștefăniță Vodă, nepotul lui Petru Rareș. Din acest mormânt s'au scos următoarele odoare:

a) rămășițe de o îmbrăcăminte, care eră din materie de mătase țesută în fir, apoi părți dintr'o mantie princiară și un epitrabil. Mantia constă dintr'o catifea grea, lucrată în felul damascului, de culoare roșie și căptușită cu mătase de asemenea culoare. Pe spatele mantiei se află cusută o cruce lungăreață de mătase ornată cu șireturi întreșute cu argint, la ale căror margini se află canafuri late de fir de argint. Epitrabilul eră de atlas foarte greu, și aveă o culoare roșie. Pe față el aveă întipărituri de aur curat în formă de arabescuri. El se pare că a fost înfrumusețat împrejur cu șiret de mătase cu argint, iar partea lui de jos cu frunze de mătase galbenă;

b) două ornamente de aur dela coroană înzestrate cu câte un ametist prins în aur înfrumusețat. Ornamentul unuia se finește jos într'o picătură mică de aur cu 3 părți. Pe ametist se ține o sârmă subțire de aur, de care atărnă jos prin urechiușe 2 bucățele de aur netede și ovale. Pe o jumătate a acestei sârme se află un mărgăritar neregulat de mărimea mazărei, care cu timpul s'a muiat. Mai sus este un inel neînchis de aur, de care se ține întreaga picătură. Al doilea ornament constă dintr'un ametist prins și dintr'o picătură de aur gravată jos;

c) un ornament mai mare de aur în forma unei încuietori, înfrumusețat pe suprafață cu o sârmă fină în formă de arabescuri, iar pe margini cu găurèle, de cari sunt sleite încă 7 verigute late. Pe una din părțile principale se află prinse 3 rubinuri neregulate și netocite. Întregul ornament atărnă de un inel deschis de aur;

d) părți dintr'un lăntșor de aur, cari se pare că au fost înșirate. Ele sunt înfrumusețate pe toate părțile cu sârmă fină aplicată;

e) șase rozete mici de aur;

f) șase păturèle de aur netede și subțiri, cari au o formă neregulată și ovală, provăzute cu urechiușe și verigute;

g) treizeci și două păturèle de aur mai mici cu urechiușe și verigute;

h) o sută cincizeci și șapte mărgăritare bortite de diferită mărime și formă, cari însă sunt stricate și muiate de timp.

5). Al 5-lea a fost deschis un mormânt fără piatră mor-

mântală deasupra. El este situat la picioarele mormântului lui Bogdan Vodă, și se trage până sub zidul care desparte pronaosul de naos. În acest mormânt s'a aflat un mort de o mărime mijlocie, așezat fără sicriu pe 13 șine de fier. Fața lui eră acoperită, iar pe cap aveà o căciulă rotundă cu primuri de blană. Capul mortului eră așezat pe un căpătâiu de cărămidă. El eră îmbrăcat în haine dintr'o materie grea de mătase în forma atlasului și de culoare probabil vișinie. Desvălindu-se vestmântul dedeaasupra, s'a văzut mortul îmbrăcat într'o haină scurtă, ornată cu un des rând de nasturi de metal, iar mânecile hainei erau dedesubt împodobite cu găteală de aur. Din acest mormânt nu s'a scos nici un fel de odoare, ci acoperindu-se mortul, care se pare să fie Alexandru, fiul lui Ștefan cel Mare, iarăș cu vestmântul său, groapa s'a astupat cu lespezile ei.

6). Cel din urmă mormânt deschis a fost al lui Ștefan cel Mare. El se află sub perețele drept al naosului. În mormântul deschis s'au aflat rămășițele lui Ștefan cel Mare, zăcând fără sicriu, pe 13 șine late de fier, învălitate în rămășițe de haine princiare de materie foarte prețioasă. Pe partea dela piept a acestor haine eră întreșută o cruce de aur. Rămășițele acestea însă n'au fost descoperite, nici cercetate, de aceea nici nu s'a scos ceva din mormânt. În mormânt nu s'a aflat, după cum se așteptă, o coroană, și împrejurarea că o parte a scăfârliciei zăcea nu pe căpătâiul de cărămidă aflător în mormânt, ci cu orbitele spre apus și separată de cealaltă parte a corpului, îndreptățește presupunerea, că mormântul lui Ștefan cel Mare a fost încă înainte de această deschidere cercat și că coroana lui și celelalte odoare, cari se aflau în el, au fost luate.

Această presupunere a și fost întărită prin o epistolă

originală a Mitropolitului Iacov din 20 Martie 7266 (1758) (1), adresată lui Venedict, egumenul mănăstirii Putna, și aflată între hârtiile mănăstirii de comisiunea însărcinată cu deschiderea și cercetarea mormintelor ctitorești.

Fiind epistola amintită de mare interes, am decopiat-o după exemplarul-copie aflător în arhiva guvernului țerii din Cernăuți (2) și o reproducem în următoarele :

«Cuvioase Egumene a Putnei, Kir Venedict! Pentru Domnia lui Ispravnicu de Suceavă, că au venit la mănăstire și au desgropat mortul acela, unde au fost prepusul, și n'au găsit alta nemic, afară de acele ce ne arată molitva sa Dionisie în răvașul său: bine au făcut de au vinit și n'avem nici o părere de rău, de vreme că au eșit mănăstirea de prepusul ce eră; și molitvei sale Dionisie, răspuns pe carte nu i-am mai făcut, îi vei spune molitva Ta din gură, că am înțeles toate câte ni-au scris și toate pietricelele acele ce s'au aflat și inelele și sârjele și holdurile și altele ce s'au aflat, toate să le pecetluiești la un loc. Și să pui pe Rafail argintarul, ca să ia măsură de pe coroană, ce este la Maica Precista cea făcătoare de minuni și de pe coroana Mântuitorului Hristos, ce este tot într-o aceeaș icoană pe o hârtie, cât îi coroana de mare și fără floare, numai mărimea lor; și atât pietrele acele și inelele, cât și măsurile coroanelor, cu om de credință să mi le trimiteți. Însă să căutați împreună cu părinții sobornici, că este o pungă cu mărăgăritar pecetluită cu pecetea noastră, și să-l deschideți, și să alegeți dintr'însul 500 fire de mărăgăritar, care să fie tot de un fel și de o potrivă și mai sunt, nu știu 2 sau 300 fire mărăgăritare ca nohotul, ce au căzut de pe aer și să ni trimiteți mărăgăritarul tot odată, atât cele 500 fire, cât și cele ca nohotul, dimpreună cu lucrurile ce s'au aflat pe mort: că am socotit să facem coroana Maicii Precăstei și Domnului Hristos, altă făptură mai iscusită și mai frumoasă și să le împodobim cu

(1) Vezi Măzăreanu Vartolomeiu, l. c., pag. 82, No. 21, greșit la Porumbescu, l. c., pag. 54, și în traducerea germană, Wickenhauser, l. c., I, pag. 93, și Romstorfer, l. c., pag. 24.

(2) Cf. No. 19. 357 ex 16 Noemvrie 1856; De această scrisoare amintește și Pumnul, l. c., pag. 85, însă se pare că n'a cetit-o, deoarece zice că Iacov n'a primit nici un odor din mormintele ctitorești, căci le luase mai înainte Vasile Vodă Lupul și Timuș, ginerele lui.

pietrele acele și cu mărgăritare, cari coroane după ce se vor găti, să se puie numai în zile mari și praznicele împărătești.

«Iacov Mitropolit.»

Mormântul lui Ștefan cel Mare într'adevăr a fost deschis din porunca domnească de Dumitru Lascarache (1), ispravnicul de Suceava în anul 1758, și lucrurile prețioase aflate în el s'au dat la mâna părinților, după cum ne deslușește un izvod din 19 Fevruarie 1758. (2)

După o însemnare (3) făcută de egumenul Venedict pe dosul izvodului menționatului ispravnic, ne încredințăm că nestimatele aflate în mormântul deschis, cu siguranță al lui Ștefan cel Mare, s'au trimis la Iași, și că acele două coroane, una pentru Maica Domnului, iar alta pentru pruncul Isus s'au făcut și au sosit la mănăstire.

Că mormântul deschis, din care s'au scos: pietricele, inele, șărji și bolduri, a fost într'adevăr al lui Ștefan cel Mare, se adeverește prin însemnarea făcută de egumenul Venedict pe dosul epistolei Mitropolitului Iacov: «Această scrisoare este dela preasfințitul Mitropolit Kir Iacov, în care scrie despre trimiterea lucrurilor aflate în mormântul din naos, ca să facă din ele două coroane pentru icoana făcătoare de minuni» (4). În această scrisoare se zice apriat, că lucrurile, adecă «pietricèlele, inelele, șărjile și boldurile», s'au aflat în mormântul din «naos» și prin împrejurarea că în acel mormânt s'au aflat «șărji», cari numai Domnitorul Ștefan a putut să le aibă, nu însă Doamnele, nici micii lui copii înmormântați în naos.

Împrejurarea însă că icoana amintită, care este îmbrăcată în argint și a fost adusă de Ștefan cel Mare din

(1) El se amintește în cartea domnească a lui Scarlat Ghica Voevod din 6 August 1758. Vezi V. Măzăreanu, *Condica mănăstirii Voroneșului*, editată de S. Fl. Marian. Suceava 1900, pag. 43.

(2) Măzăreanu, *Catastih*, pag. 82, No. 21.

(3) Wickenhauser, l. c., pag. 95.

(4) Wickenhauser, l. c.

Constantinopol, posedă într'adevăr două coroane ornate cu mărgăritare și pietre scumpe, cari coroane le-a făcut Mitropolitul Iacov (1), ne îndreptățește să credem că acele odoare în cea mai mare parte au fost vândute de Mitropolitul Iacov cu un preț foarte mare, și cu banii luați pe ele a făcut acele două coroane, iar cu restul a restaurat mănăstirea cheltuind 10.000 lei, o sumă foarte mare pentru acele timpuri.

Și pasagiul din scrisoarea lui Iacov, ca să aleagă dintr'o pungă 500 mărgăritare, afară de cele 2 sau 300, cari au căzut de pe aer, ne face să presupunem că poate au fost deschise și mormintele doamnelor lui Ștefan cel Mare în prezența lui Iacov, și că multele mărgăritare au fost scoase din ele, căci în altfel va fi greu de explicat de unde a putut Mitropolitul Iacov să aibă o pungă întregă, plină cu mărgăritare, pe cari le-a sigilat. Și că multe mărgăritare au fost într'acea pungă, ne dovedește dorința exprimată a sa: «să alegeți 500 fire de mărgăritar, care să fie tot de un fel și de o potrivă», căci dacă în acea pungă n'ar fi fost o sumă îndoită, întreită sau chiar mai mare, atunci n'ar fi avut de unde alege 500 mărgăritare de un fel și de o potrivă. Și dacă au fost atât de multe, atunci de unde le-a luat Iacov, dacă nu din morminte? Ori și cum ar fi, Mitropolitul Iacov are meritul de a fi salvat de totală ruinare fundațiunea lui Ștefan cel Mare, care este și va rămâne pururea Mecca Românilor din toate țerile și de sub toate stăpânirile.

(1) Măzăreanu, l. c., No. 23.

CAP. VI.

Odoarele și ornamentele cele mai însemnate aflătoare în mănăstirea Putna.

A. Odoare.

Afară de cele două coroane dela icoana făcătoare de minuni și un lanț de aur frumos lucrat, care atârnă la gâtul Maicii Domnului de pe această icoană, cari obiecte se păstrează acum în cassa de siguranță, mănăstirea Putna posedă încă următoarele scule prețioase:

1. Un șireag de mărgăritare mai mari și mai mici în număr de 145 fire. (Inventar No 91).

2. Șase șireaguri de mărgăritare foarte mici, admirabile, cu o stea mare de aur și șase granate mici și unul mare și cu o a doua stea cu o piatră roșie. (Inventar No. 92).

3. Un sigiliu de carniol prins în argint, fost al Mitropolitului Iacov.

4. Un inel de aur cu un smaragd, de care atârnă două pietricele roșii.

5. Două șireaguri mici de mărgăritare, cari se compun din 80 fire, între cari se află unsprezece mărgelile negre de sticlă, iar în mijlocul lor un granat prins în aur.

6. Un ban mare de aur de proveniență prusiacă, un galben de Cremniț și unul de Veneția, și în fine o medalie comemorativă de aur, care atârnă de un lanț de argint aurit. (Inventar No. 90).

7. Un porumb de argint în mărime naturală. Orbitale ochilor lui conțin 2 granate tocite. Porumbul a fost dăruit mănăstirii de ieroshimonahul Venedict Șmighelschi. (Inventar No. 447).

B. Cruci.

1). O cruce de lemn de chiparos în 8 colțuri. Ea are o înălțime de 45^{cm}. și este înzestrată cu sculpturi, cari reprezintă chipuri și scene din istoria sfântă. Crucea este ferecată cu argint; pe ea se află următoarea inscripție slavonă: **† ІУ СТЕФАН ВОЕВОДА · БДЖІНО МЛДОСТІЮ ГІДРОЗ ЗЕМАН МЪДАВСКОН СЪН БОГДАНА ВОЕВОДА СЪТВОРИ И ОКОВА СЪИ КРЪСТЬ ЦРКВИ СВОЕН Ѡ ПЪТЕНСКАГО МОНАСТЫРЪ ИДЕЖЕ ЕСТ ХРАМ ССПЕНЕ ПРЪСКВЪТЪН БЪИ · ВЪТО ꙖЗА І ГЪЕГО ЛЪТО МЪ И НА СЕДМО ТЕКЪЦІЕЕ МІДА ѠКЪ С. (1):** Io Ștefan Voevod cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a făcut și ferecat această cruce bisericii sale dela mănăstirea Putna, unde este hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu în anul 7011 (1503), iar al domniei lui al 40 și al șaptelea, luna curgătoare Octomvrie în 6. (Inventar No. 14). (2)

2). O cruce de lemn în 8 colțuri, legată în argint și provăzută cu un mănunchiu de argint. Ea are o lungime de 34^{cm}. și o lățime de 22^{cm}. și a fost înfrumusețată pe ambele părți cu o mulțime de pietricele roșii, din cari azi au rămas numai 23. Pe această cruce se află sculptate 32 iconițe reprezentând sfinți, patimile Domnului și alte întâmplări din istoria sfântă. Crucea a ferecat-o și dăruit-o mănăstirii Putna Ioan Banschii, părcălab de Orheiu, cu jupâneasa sa Maria în anul 1566, precum arată inscripția slavonă de pe dânsa: **СІИ КРЪСТЪ ѠКОВА ПАИ ІѠАНЪ БАНСКЫИ ПРЪКЪЛАБЪ ѠРХЕНСКІИ И ЖЪПАНИЦА ЕГО МАРІА И ДАДЕ Ѡ ВЪЗ МОНАСТЫРИИ ѠТ ПЪТНА ИДЕЖЕ Е ХРАМЪ ССПЕНІЕ ПРЪСЪТІА БЪІЕ И ПРЪНОДЪКЪ МАРІЕ. В ЛЪТО ꙖЗДА АВГЪТЪ КЪ:** Această cruce a făcut-o Domnul Ioan Banschii, părcălab de Orheiu, și jupâneasa lui Maria și a dat-o la mănăstirea din Putna, unde este hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Mariei, în anul 7074 (1566) August 20. (Inventar No. 13).

3). O cruce de lemn sculptată cu un mănunchiu înalt de argint aurit, pe care se află inscripția slavonă: **СІА КРЪСТЪ СЪТВОРИ ГАВРИЛ ХЪТМАН СЪ КНИГНИКЪ ЕГО ЛИЛИАНА. АНАСТАСІО ЕПИСКОП РАДОВСКОМЪ ВЪКЪ ꙖЗР. МЪЗ:** Această cruce a făcut-o hatmanul Gavril cu jupâneasa sa Liliana. lui Anastasie, Episcopul de Rădăuți, în anul 7147 (1639). (Inventar No. 18).

(1) Cf. S. Fl. Marian, l. c., pag. 7, și greșit la Georgiescul, l. c., pag. 313.
(2) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 34.

4). O cruce de lemn cu sculpturi foarte fine, ferecată în argint aurit și înfrumusețată. Ea are un mâner și postament de argint aurit. Ambele părți ale crucii sunt ornate cu câte 4 pietre scumpe de culoare roșie. Pe mâner se află gravată inscripția: «Această cruce este a lui Ieroftei, Episcop de Huși, 7206» (1690). (1) (Inventar No. 16).

5). O cruce de lemn sculptată și ferecată în argint cu mâner de argint și inscripția: «Această cruce s'a merit de Sava Balaci, Mitropolitul Suceavei, mănăstirii Putna în anul 7203» (1695). În 3 colțuri ale crucii se află 3 bucăți de sticlă colorată, prinse în ferecătură. (Inventar No. 22).

6). O cruce de lemn cu sculpturi fine, ferecată în argint, cu un mâner de argint și inscripția: «Antonie Mitropolitul 7245» (1737). (Inventar No. 21).

7). O cruce de lemn de cedru cu multe iconițe sfinte, foarte fin sculptată, ferecată în argint, parte smălțuit, parte aurit, cu un mâner și postament la fel. Cele 3 colțuri ale crucii sunt ornate cu câte o corală, iar ambele fețe cu 42 pietricele roșii. Vârful crucii îl formează un porumb de argint aurit. Postamentul crucii este înfrumusețat cu 43, iar razele ei cu 46 peruzele.

Pe postament se află gravată inscripția slavonă: **сѣн свѣтъи крѣтъ построѣнъ Антономъ Митрополитомъ Бѣлоградскимъ и Обоѣанскимъ 1743** (2): Această sfântă cruce a fost făcută de Antonie, Mitropolitul de Bilograd și Oboian, 1743. (Inventar No. 15).

8). Cruce de lemn cu sculpturi, ferecată în argint și înfrumusețată pe față cu 3, iar pe dos cu un mărgăritar ordinar. Pe cruce sunt gravate literele: **К. Т. Т. А.** și 1778. (Inventar No. 17).

9). O cruce de lemn ferecată în argint și înfrumusețată cu sârmă de argint și smalț și cu un mâner de sârmă de argint. (Inventar No. 19).

10). O cruce de lemn cu sculpturi, ferecată în argint, cu un mâner și postament de argint. (Inventar No. 20).

11). O cruce mică de argint constătătoare din 2 părți. Deasupra crucii se află un bumb de argint cu o jumătate de verigă, de care atârnă un lăntșor de argint. Crucea are înlăuntrul ei un loc deșert merit pentru păstrarea de relicvii. (Inventar No. 28).

(1) În acest an eră Mitrofan Episcop de Huși; cf. Melchisedec, *Chronica Hușilor*. București 1869, pag. 147.

(2) Cf. Georgiescul, I. c., pag. 313.

12). O cruce mică de argint provăzută în vârful cu o ureche și o verigă. (Inventar No. 24).

13). O cruce de lemn cu sculpturi, acoperită cu sticlă și ferecată cu împletitură de sârmă de argint și cu ornamente aurite. Douăzeci și șase mărgăritare simple înfrumusețază crucea. Mănerul și postamentul ei sunt de argint. (Inventar No. 26).

14). O cruce de lemn cu sculpturi, ferecată în argint aurit. Ea posedă un mâner la fel și este înzestrată pe ambele fețe cu 4 pietre. Pe ea este scris: **ПАХОМЕН ЕГУМЕН ПСТНѢ ЗСНР**: Pahomie egumen din Putna, 7282 (1774). (Inventar No. 27).

15). O cruce de lemn înzestrată cu iconițe sculptate. Ea este ferecată cu tăblițe de argint aurite și posedă un mâner și postament de argint. Pe la colțuri sunt intercalate sticle colorate. Ea poartă inscripția: «Pahomie, egumen din Putna 7282 (1774). (Inventar No. 25).

16). O cruce cioplită de lemn și ferecată în argint, cu mâner de argint și inscripția: «De ieromonahul Teofan pentru Humor». (Inventar No. 81).

17). O cruce cioplită de lemn și ferecată cu argint aurit fără mâner, ornată la mijloc și pe ambele părți ale colțurilor cu stele smălțuite și cu inscripția: «Varnava, 7251» (1743). Inventar No. 82).

18). O cruce cioplită de lemn, ferecată cu argint ca și mânerul aurit, pe care sunt gravate cuvintele: «De Mitropolitul Sava satului său Sinești.» (Inventar No. 83).

19). O cruce de lemn cu postament, înfrumusețată cu o scoică de mărgăritar. (Inventar No. 165).

C. Icoane.

1). Doi serafimi lucrați fin din sârmă de argint aurit. Ei sunt implântați în postamente grele, $1\frac{1}{2}$ m. înalte, de pacfon și poartă următoarea inscripție slavonă: **ІУН СТЕФАН ВОЕВОД БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ СЫНЪ БОГДАНА ВОЕВОДЫ СЪТВОРИ СІА РИПДА ВЪ МОНАСТІРИИ ОУ ПСТНОИ ИДЕЖЕ ЕСТЬ ХРАМЪ СЧЕНІЕ ПРЭСВАТКИ БОГОРОДИЦИ ВЛКЪТЪ ЗЕ ГЕН. ДЪ. (1): Ioan Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a făcut aceste ripide în mănăstirea din Putna, unde**

(1) Vezi Melchisedec, l. c., pag. 32.

este hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, în anul 7005 (1497) Ianuarie 14. (Inventar No. 67, a+b).

2). O icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu pruncul Isus în brațe, adusă de Ștefan cel Mare din Constantinopol. În anul 1904, pictura ei a fost renovată. Afară de chipuri, întreagă icoana este ferecată în argint. Pe capul Maicii Domnului și al lui Isus Hristos se află câte o coroană de argint aurit. Aceste coroane sunt nouă și au fost puse în locul celor două făcute de Mitropolitul Iacov. Coroanele cele vechi de argint aurit, înfrumusețate cu pietre scumpe, se păstrează în dulapul cu odoare aflător pe mormântul lui Ștefan cel Mare. Coroana cea mai mare, adică cea dela capul Maicii Domnului, este înzestrată cu 9 pietre scumpe roșii și una albastră și cu 139 mărgăritare mai mari și 49 mai mici. Zece din aceste mărgăritare, desprinzându-se de coroană, se păstrează deosebit.

Coroana cea mai mică, adică cea dela capul Domnului Isus are sus ca ornament o cruce mică cu 4 granate și un diamant mic. Pe coroană sunt prinse 9 granate mici, un carneol mare și 149 mărgăritare.

Icoana este înfrumusețată cu 2 șiruri de coralii și un șir de mărele galbene smălțuite.

La gâtul Maicii Domnului atârână un șir de mărele albe de sticlă.

La icoană a mai fost atârnat un lanț de aur frumos lucrat care, după cum s'a mai amintit, se păstrează în cassa de siguranță.

Icoana a mai avut ca podoabă 2 galbeni, cari s'au cheltuit pentru aurirea crucii bisericii. (Inventar No. 88 și 89).

3). O icoană a Nașterii lui Hristos, ferecată pe la margini cu argint aurit lucrat în flori cu relief. Ea este înzestrată cu 6 coroane de argint aurit de diferite forme. Sus pe o placă de argint sub cadre se află inscripția slavonă: **Рождество господѣ нашего Іс Хъ**: Nașterea Domnului nostru Isus Hristos.

Pe altă placă de sub cadrele de jos este gravată inscripția: **Сѣа иконѣ сзтворѣнѣ и шкова епископѣ Анастасіе Романскы и даде ѣ монастырѣ шт Пѣтронѣ и деже ест храмъ . сценіе прѣкватѣки богородици влѣто ꙗзонѣ мѣца фев. шѣ (1)**: Această icoană a făcut-o și ferecat-o Episcopul Anastasie al Romanului și a dat-o

(1) Vezi Melchisedec, I. c., pag. 32.

mănăstirii din Putna, unde este hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, în anul 7078 (1570), luna Fevruarie 18. (Inventar No. 412).

4). O icoană a Înălțării Domnului, ferecată cu argint aurit și înzestrată cu 3 coroane mai mari și 3 mai mici de argint aurit. Sus pe o placă de argint se află inscripția slavonă: **ВЪЗНЕСЕНІЕ ГОСПОДА НАШЕГО ІС ХЪ**: Înălțarea Domnului nostru Isus Hristos; iar pe altă placă de jos: **СІА ИКОНА ОКОМЪ ЕПИСКОПЪ АНАСТАСІЕ РОМАНСКИ, КЛѢТЪ 7078 МЦА ГЕН. 18**: Această icoană a ferecat-o Episcopul Anastasie al Romanului în anul 7076 (1568), luna Ianuarie 1. (Inventar No. 414).

5). O icoană a Învierii Domnului, ferecată pe la margini cu colțurile cu argint aurit. Pe icoană și în unghiuri sunt prinse câte 3 sticle colorate. Icoana măsoară în lungime 50^{cm}, și în lățime 43^{cm}. Deasupra se vede titlul: **ВЪСКРЕСЕНІЕ**: Învierea, iar dedesubt: **СІА ИКОНА ВЪКЪВА АРХИМАНДРИТЪ СПИРИДОНЪ УТЪ ПУТНА ВЪ ЛѢТЪ 7074**: Această icoană a ferecat-o Arhimandritul Spiridon din Putna în anul 7074 (1566).

Pe această icoană se reprezintă și părți din istoria sfântă și împăratul Solomon, care ține în mână o hârtie, pe care este scrisă în limba română pilda: «înțelepciun au zidit șie casă.» (Inventar No. 411).

6). O icoană a Botezului Domnului, ferecată pe la margini cu argint aurit și ornată cu 5 coroane de plăci de argint aurit și cu 2 pietricele roșii. Una din acele coroane și 2 sticle colorate de pe icoană s'au pierdut, iar o coroană se păstrează în dulapul de siguranță. Pe partea de sus a icoanei se află numele ei: **БОГОУВЛЕНІЕ ГОСПОДА БОГА**: Dumnezeuasca Arătare a Domnului Dumnezeu, iar pe cea de jos: **СІА ИКОНА СЪТВОРИ И ВЪКЪВА АРХИМАНДРИТЪ ДОСОТЕНЪ УТЪ ПУТНА И СЪ ВЪЧЕННИКОМЪ СВОИМЪ ЕРОДІАКОНЪ АНАСІЕ ВЪ ЛѢТЪ 7093 МЦА АВГ. 3**: Această icoană a făcut-o și ferecat-o Arhimandritul Dosoteiu din Putna cu învățăcelul său ierodiaconul Anasie, în anul 7093 (1585), luna August. (Inventar No. 413).

7). O icoană a Maicii Domnului cu Mântuitorul răstignit pe cruce.

(1) Anastasie a fost cu metania din Putna (Melchisedec, l. c., pag. 33; *Chronica Romanului*. București 1874, I, pag. 194). El în 12 Iunie 1558 eră dejă episcop în Roman. Vezi Melchisedec, *O vizită*, etc., pag. 34.

(2) Vezi Melchisedec, l. c., pag. 33.

(3) L. c.

Icoana este peste tot ferecată în argint, are o lungime de 31^{cm.} și o lățime de 27^{cm.}, iar jos următoarea inscripție: «Iacov proin Mitropolit Moldaviei, 7276» (1768). (Inventar No. 415).

8). O icoană mare a Maicii Domnului cu sculpturi de lemn și ferecături aurite de argint. Icoana artistic lucrată, se află atârnată în șirul prim al catapetesmei.

10). O iconiță săpată în fildeș. Sculpturile ei reprezintă întâmplări din istoria sfântă. Iconița are o mărime de 10^{cm.} și o lățime de 7^{cm.} și este ferecată în cadre de argint lucrate à jour. Dosul iconiței este bătut cu o placă de argint, pe care se închipuește Răstignirea Domnului, și unde se află inscripția slavonă: **СѦА ИКОНА** **ВКОВА ЕПИСКОПА АНАСТАСІА РОМАНСКАГО КЪ** **ВЪ** **МѦЦА ЮНІА** **ѦІ** (1): Această icoană a fost ferecată de Episcopul Anastasie al Romanului, în anul 7066 (1558), luna Iunie 12.

11). Un portret al lui Ștefan cel Mare lucrat în ulei și prins în cadre aurite de pictorul Spulak din Cernăuți. Spesele de 200 fl., pentru acest portret, le-a oferit conventul mănăstiresc din Putna. Acest portret a fost atârnat cam deasupra mormântului lui Ștefan cel Mare. (Inventar No. 431).

12). Un tablou care reprezintă mănăstirea Putna pe timpul sfințirii ei. Pictorul este un fost călugăr din Putna, care a decopiat tabloul de pe altul vechiu. Tabloul acuma defectuos atârână în coridorul care duce la chiliile egumenului. (Inventar No. 431).

D. Vase.

1). O cădelniță de argint aurit, foarte artistic lucrată. Ea reprezintă stilul gotic și este ornată cu 4 figuri și 8 pietre scumpe. În lăntișoarele ei sunt prinși 5 serafimi și 5 zurgălăi. Partea de jos a cădelniței poartă următoarea inscripție: **† СѦА КАДЕЛНИЦ** **СЪТВОРЕНА ЕСТЬ ВЪ** **ИВАНА СТЕФANA ВОЕВОДА ГОСПОДАРЪ** **ЗЕМЛИ** **МОЛДАВСКОН ВЪ** **МѦЦА АП РИ ДНЬ** (2): Această cădelniță s'a făcut de Ioan Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei în anul 6978 (1470) Aprilie 12 zile. (Inventar No. 51).

2). Două cădelnițe de argint cu câte 4 lăntișoare și cu câte 4 cruci. Una din aceste cădelnițe posedă și un zurgălău. Ambele poartă jos inscripția: «Antonie Mitropolit 1734». (Inventar No. 52, a + b).

(1) Melchisedec, I. c., pag. 34.

(2) Vezi Marian, I. c., pag. 8, și Georgiescul, I. c., pag. 314.

3). O cădelniță de argint cu 4 lăntișoare și jos cu inscripția: «Această cădelniță a fost afiorisită de soția lui Gavril Niculce Paraschiva în anul 7260» (1752). (Inventar No. 53).

4). Două candelے de argint, una înaintea icoanei Mântuitorului și alta înaintea Maicii Domnului. Primă poartă inscripția: «Monahia Elisaveta Miclescul a afiorisit această candelă mănăstirii Putna în anul 1760». (Inventar No. 57 și 58).

5). O candelă de argint cu inscripția: «Antonie Mitropolit, 1734». (Inventar No. 59).

6). O candelă de argint cu inscripția: «Stareț Sila, 7265» (1757). (Inventar No. 61).

7). O asemenea candelă cu inscripția: «Afiorisită de Ștefăniță Iamandi Sihăstriei Putna în anul 7255» (1747). (Inventar No. 62).

8). Trei candelے de argint mai mici fără inscripții. (Inventar No. 60, a + b + c).

9). Un litier de argint pe 3 picioare cu inscripția: «Pe cheltuiala mănăstirii de egumenul Antonie și gătit sub egumenul Pahomie 1772». (Inventar No. 63).

10). Un vas mare, respective o crestelniță de argint aurit cu 2 torti și pe din afară cu inscripția slavonă: **СѢА КРЪСТЕАНИЧА ВЪНОВИ ГРЪ ІУ АЛЕЖАНДРЪ ВОЕВОДА И ГИЖА ЕГО РОЖАНДА · Ѡ ЕДИНА ВЕТХА КРЪСТЕАНИЧА ЦО БЪШЕ СЪТВОРЕНА Ѡ СТАРАГО СТЕФАНА ВОЕВОДА · И ДАДЕ ВЪ ПЪТЕНСКИИ МОНАСТИР · ВЪТО ЖДЕ ЮНИИ НИ**: Această cristelniță a înnoit-o Domnul Io Alexandru Voevod și Doamna lui Roxanda, dintr'o cristelniță veche, care a fost făcută de bătrânul Ștefan Voevod și a dat-o mănăstirii Putna în anul 7075 (1567) Iunie 18). (Inventar No. 64).

11). Un colivar, adică un blid mare de argint, menit ca într'insul să se puie coliva. Colivarul este ornat cu emblema Moldovei, adică un cap de bour cu o stea între coarne, cu soarele de a dreapta și luna de a stânga, iar împrejur cu inscripția slavonă: **ІУ АЛЕЖАНДРЪ ВОЕВОДА**: Io Alexandru Voevod, pe cealaltă parte însă o cruce în 8 colțuri cu inscripția: **И ГИЖА ЕГО РОЖАНДА**: și Doamna lui Roxanda.

Jur împrejur pe marginea blidului se vede următoarea inscripție slavonă împodobită cu gravuri de flori foarte frumoase: **† СЪ ВЪЮ СЪТВОРИ ГИЖА ІУ АЛЕЖАНДРЪ ВОЕВОДА · И ГИЖА ЕГО РОЖАНДА · И ЧАДИ И БОДА И ПЕТРЪ И КОСТАТИ · И ДАДЕ ЕГО ВЪ ПЪТНОИ МОНАСТИР**!

БИТИ ЗА КОЛИВЕС· ВАТО *ЗДЕ КЪ АИ : (1): Acest blid l-a făcut Domnul Io Alexandru Voevod și Doamna lui Roxanda și copiii lor Bogdan, Petru și Costachi, și l-a dat mănăstirii Putna, ca să fie colivar, în anul 7075 (1567) Iunie 11.

Pe dos colivarul are următoarea inscripție slavonă: † И ТОГДА ПРИ АРХИМАНДРИТЪК СПИРИДОНЪК СЪТВОРИСА СЪИ БЛЮДЪ ВЪ МОНАСТИРСКОЕ СРЕБРО ФЪ ЗЛА· (2): Și atunci sub Arhimandritul Spiridon s'a făcut acest blid din argintul mănăstirii, 500 zloți. (Inventar No. 65).

12). Două pocale de argint în formă conică. Primul poartă inscripția: «Antonie Mitropolitul Bielogradului, dat Putnei 7565 (1757), meșterul Rafael», iar al doilea: «Cu cheltuiala Episcopului Calistru și a erodiaconului Aftanasie Zaharovschi, 7265 (1757), monah Rafail». (Inventar No. 66, a + b).

13). Un potir de argint pe dinlăuntru aurit, pe dinafară ornat cu 3 capete de îngeri, iar pe postament cu inscripția: «De Dosoței și ieromonahul Sila în anul 7256» (1748). (Inventar No. 38).

14). Un asemenea potir ornat pe dinafară cu 16 sticle colorate și tocite. El poartă inscripția: «Starețul Sila din mănăstirea Putna și monahul Rafail, 7265 (1757). (Inventar No. 28).

15). Un potir cu discos de argint pe dinlăuntru aurit cu inscripția: «Ursoaia, 7275 (1767). (Inventar No. 33).

16). Un potir de argint pe dinlăuntru aurit, neted pe dinafară, cu un postament și mâner ornat cu arabescuri. (Inventar No. 42).

17). Un potir de argint aurit pe dinlăuntru cu inscripția: «Starețul Sila dela schitul Sihăstrie, în anul 7264 (1756) Septemvrie». (Inventar No. 44).

18). O stea de argint aurită pe dinafară, în vârf înfrumusețată cu o rozetă în care este prinsă la mijloc o sticlă verde colorată, iar împrejur 6 sticle roșii și 6 nasturi de argint. Pe dinlăuntru se află inscripția: «Starețul Sila». (Inventar No. 30).

19). Două stele de argint cu inscripția: «Antonie Mitropolit 1734. (Inventar No. 35 și 37).

(1) Cf. Marian, l. c., pag. 8, care însă a cetit incorect.

(2) L. c., pag. 9, d-l Marian mai adaugă după сѣи încă un colivar care se află pe colivar. Din această inscripție se vede că Alexandru Voevod numai a reînnoit acest colivar făcut deja sub Arhimandritul Spiridon între 1502 și 1510.

20). O stea de argint aurit cu inscripția: «Lupul Safta, în anul 7253 (1745). (Inventar No. 40).

21). O linguriță de argint cu inscripția: «Antonie Mitropolit, 1734». (Inventar No. 34).

22). O altă linguriță la fel, cu aceeaș inscripție, însă din anul 1736. (Inventar No. 36).

23). O linguriță de argint aurit cu mâner sucit și în dos cu inscripția: «De Dosotei Arhimandritul». (Inventar No. 41).

24). Un discos de argint cu inscripția: «Mănăstirii Putna, 7255» (1747). (Inventar No. 55).

25). Un asemenea discos cu inscripția gravată pe dos: «Starețul Sila, 7265» (1757). (Inventar No. 45).

26). Un discos de argint aurit pe care se află portretul Regelui Carol XI din Suedia. Discosul zace pe 3 zurgălăi mici de argint, iar pe dos poartă inscripția: «Acest discos l-a aforisit diacuncul Atanasie Zaharovschi, 1745, mănăstirii Putna». (Inventar No. 48).

27). Un chivot de argint aurit în forma unei biserici cu 3 turnuri și 3 cruci. El zace pe 4 bumbi de argint și posedă ca ornament la toate colțurile câte un cap de înger. Inscripția lui zice: «Acest chivot s'a făcut de egumenul Iosif din argintul și cu cheltuiala mănăstirii Putna în anul 7253» (1745). (Inventar No. 68).

28). Un chivot mic de argint smălțuit, în forma unei biserici, cu un turn mare și 4 mai mici, la mijloc cu un porumb care servește ca încuietoare. El poartă inscripția: «S'a făcut pe vremea egumenului Dosotei, în anul 7655 (1747), cu cheltuiala mănăstirii Putna». (Inventar No. 69).

29). Un chivot de argint în forma unui turn cu o cupolă, pe al cărei vârf se află o stea, iar în mijlocul ei chipul Mântuitorului gravat. Împrejurul cupolei se află 4 stâlpi de argint și în fiecare câte o sticlă colorată și tocită. Chivotul are 4 picioare și jur împrejur ornamente de argint. Săltărașele sunt aurite și înfrumusețate cu diferite ornamente. Inscripția lui zice: «S'a făcut de egumenul Iosaf cu chieltuiala mănăstirii Putna, în anul 1779». (Inventar No. 70).

E. Policandre și alte obiecte.

1). Un policandru mare de bronz, cu 35 ramuri, prefăcut de Mitropolitul Iacov în 1 Ianuarie 1765 din alte policandre vechi dela

Ștefan cel Mare. (1) El are o înălțime de 2^m. 86^{cm}., o lărgime de 2^m. și o greutate de 300 kilograme.

Policandrul are cinci rânduri, între cari sunt 35 talere cu fofeze pentru lumânări. În fiecare rând sunt 7 talere. Între aceste rânduri sunt înșirate 5 rânduri de chipuri de îngeri suflați cu argint.

În rândul întâiu sunt 7 îngeri cu cruci în mână, în cel de al doilea 7 îngeri cu trâmbițe, în al treilea 7 îngeri cu cruci, în al patrulea 7 îngeri, neținând nimic în mână și în al cincilea 7 serafimi cu aripi.

Policandrul pe la poale este înfrumusețat cu 8 ouă mari de struț, din cari unul s'a stricat și se păstrează în cassa de siguranță. Ouăle sunt legate cu argint. Acest policandru se află în naos, atârnat de un lanț tare de fier, care se rămurește sus în cupola bisericii în 4 părți. Veriga, care leagă policandrul de lanț, este prinsă de globul mare și aurit al policandrului, pe care sunt scrise datele construirii lui. (Inventar No. 110).

2). Un policandru de bronz, mai mic, cu 12 ramuri, atârnat în pronaos. El se finește într'o pară, pe care este scris: «Acest policandru a fost făcut pentru biserica Sihăstriei de Banul Ioniță Vărnăv, în anul 7265 (1757) Octomvrie 14». (Inventar No 111).

3). Două sfeșnice mari de argint pe câte 3 picioare. Ambele poartă inscripția: «Iacov proin Mitropolit Moldovei», iar unul anul «7276» (1768). (Inventar No. 74).

4). Un polonic de argint dela starețul Sila dela Sihăstrie, din anul 1780. Acuma el este prelucrat. (Inventar No. 20).

5). Două perechi de paftale de argint, ornate cu gravuri. Pe o pereche se află inscripția: «Starețul Sila». (Inventar No. 72, a + b).

6). Un sigil al mănăstirii Putna din anul 1784. (Inventar No 27).

(1) Vezi și Georgiescul, I. c., pag. 315, și Romstorfer, *Das Kloster Putna*, pag. 47.

CAP. VII.

Acoperemintele și aerele din mănăstirea Putna.

A. Acopereminte de morminte.

1). Un acoperemânt pentru mormântul Doamnei Maria de Mangop, soția lui Ștefan cel Mare. Acoperemântul este de atlas roșu, cusut cu fir de aur. Doamna Maria este închipuită culcată, moartă, cu ochii închiși, cu mâinile pe piept și îmbrăcată în vestminte domnești cu coroană pe cap. Dela coroană atarnă mai jos de umere niște ornamente de metal în formă de lăntișoare.

Acoperemântul este ornat la 2 colțuri cu pajura bizantină cu 2 capete, iar în celelalte 2 colțuri cu 2 monograme grecești, prin cari simboale se indică originea Doamnei dintr'o familie a împăraților bizantini. Pe marginea acoperemântului se află inscripția slayonă: **Сзи есть покровъ гроба рабы божіа благочестивои и христіановиной госпожди Іу Стефана воеводы господара земли Молдавскон Маріи· иже прѣстависа кз вѣчными шенитѣлем в лѣт ·сііпе мѣца декемврие дї· вз пат· чс є днє· (1):** Acesta este acoperemântul mormântului roabei lui Dumnezeu, a dreptmăritoarei și de Hristos iubitoarei Doamnei lui Io Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, Mariei, care s'a mutat la veșnicul locaș în anul 6985 (1477), luna Decemvrie 19, Vineri, ora a 5-a din zi». (Inventar No. 301).

2). Un acoperemânt pentru mormântul Mariei, fiica lui Radu Vodă, Doamna lui Ștefan cel Mare. Acoperemântul este de catifea albastră închisă, pe care sunt cusute cu fir de aur flori, o cruce mare și apoi cuviutele: **Маріа дзции Радсла воеводы:** Maria, fiica lui Radu Voevod. (Inventar No. 302).

(1) Vezi și Melchisedec, l. e., pag. 21.

3). Un acoperemânt pentru mormântul lui Ștefan cel Mare. El este de catifea roșie întunecată, cusut cu flori de fir de aur. Lungimea lui este 1.64^m, iar lățimea de 1.52^m. Acoperemântul este ornat cu 11 canafuri de mătase și căptușit cu pânză albă. El poartă următoarea inscripție slavonă: **ІѠ БОГДАНЪ ВОЕВОДА БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ СКРАСИ И ПОКРЫ ПOKPOBOM CИМ ГРОБ ОЦА СВОЕГО ІОНЪ СТЕФАНЪ ВОЕВОДЫ ГОСПОДСТВОВАВШАГО ВЪ МОЛДАВСКОИ ЗЕМЛИ МЪЗ ЛЪКЪТ И ТРИ МЪЦИ И НИЖЕ ПРЪСТАВИСА КЪ ВЪКНЪКИ ШЕНТЪКАН В ЛЪКЪТѠ „ЗВѢІ МЪДА ТЪСА. Ъ ДНЬ . ВЪ ДЕНЬ ВТОРНИКА ВЪ ЧЪТВОРТЪИ ЧАС ДНЕ (1):** Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, a înfrumusețat și acoperit cu acest acoperemânt mormântul tatălui său Ion Ștefan Voevod, care a domnit în țara Moldovei 47 ani și 3 luni, și care le s'a mutat la veșnicele locașuri în anul 7012 (1504), luna Iulie, ziua a doua, Marți, la ora a 4-a din zi». (Inventar No. 308).

4). Un acoperemânt de catifea roșie închisă, căptușit cu pânză albă de pe mormântul Doamnei Maria, pus de fiul ei Bogdan. El are o lungime de 1.70^m și o lățime de 1^m și inscripția slavonă brodată cu litere de fir de aur, 10^{cm} înalte: **СЪИ ПОКРОВЕЦЪ СКРАСИ ІѠ БОГДАНЪ ВОЕВОДА БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОИ СЪНЪ СТЕФАНЪ ВОЕВОДЫ ВЪСК РАДЪЛА ВОЕВОДЫ. И ПОЛОЖИ ЕГО НА ГРОБЪКЪ СВАТОПОЧИНШЕИ МАТЕРИ ЕГО МАРІИ ГОСПОДЖИ СТЕФАНЪ ВОЕВОДЫ В ЛЪТѠ „ЗКА . ГЕН. Л. (2):** Acest acoperemânt l-a înfrumusețat Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Ștefan Voevod, nepotul lui Radul Voevod, și l-a pus pe mormântul întru sfințenie răposatei mamei sale Maria, Doamna lui Ștefan Voevod, în anul 7021 (1513) Ianuarie 30. (Inventar No. 310).

5). Un antic acoperemânt de mormânt, de catifea roșie închisă, compus din 2 părți și căptușit cu pânză albă. El este înfrumusețat cu flori și ornamente de fir de aur, însă n'are nici o inscripție. (Inventar No. 309).

6). Un antic acoperemânt de mormânt, acuma defect. El este de catifea albastră închisă, căptușit cu pânză albă și înfrumusețat pe ambele părți cu catifea roșie. Ori ce inscripție lipsește. (Inventar No. 311).

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 26, și Kozak, l. c., pag. 85, nota 1.

(2) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 25.

7). Un antic acoperemânt de mormânt de catifeă roșie, împodobit cu flori și ornamente cusute cu fir de aur. El constă din mai multe bucăți, este căptușit cu pânză albă și n'are inscripție. (Inventar No. 312).

8). Un acoperemânt pentru mormântul lui Ștefan cel Mare, oferit de doamnele din România în anul 1872. El este de catifeă vișinie închisă și căptușit cu mătase albă. Pe margine sunt 7 găitane de fir de aur și o brodatură la fel. Într'un colț al acoperemântului se află brodată cu fir de aur emblema Transilvaniei, adică: 7 cetăți, soarele și semiluna; în al doilea colț emblema Munteniei, adică: vulturul cu crucea în plise, într'o cange sabia, într'alta buzduganul, iar deasupra soarele și semiluna; în al treilea colț emblema Moldovei și Basarabiei, adică: 2 delfini și un cap de zimbbru, între ale cărui coarne se află steaua, soarele și semiluna; în al patrulea colț emblema Craiovei, adică: leul, cu sabia scoasă într'o labă. În mijlocul epitafului este brodată cu fir de aur o cunună de lauri, iar în mijlocul ei o coroană princiară cu 13 cruciulițe. De desubtul ei, și anume tot în cunună, se află anii: 1456 *N* 1504. Afară de cunună se află brodate cu fir: Baia 1467, Racova 1478, Valea Albă 1476, Pădurea Cosminului 1497 și apoi inscripția: «Mai bine să murim cu spada în mână întru apărarea religiunii și a patriei noastre decât să lăsăm și una și alta în prada inimicului.» (Inventar No. 156/1872).

9). Un epitaf pentru mormântul lui Ștefan cel Mare, dedicat de damele române din Bucovina. El este de catifeă roșie deschisă și căptușit cu mătase roșie întunecată. Jur-împrejurul lui se trage o dungă de catifea albă cu inscripția: «Memoriei lui Ștefan cel Mare, omagiu de venerațiune, recunoștință adusă de damele române din Bucovina.» În mijlocul epitafului este o cunună de lauri brodată cu fir de aur, iar în mijlocul ei o coroană princiară cu 5 colțuri, o cruce mare în 7 colțuri, deasupra căreia stă cruciș o sabie și o laură. Jos se vede semiluna și o stea. Inventar No. 156/872).

B. Acopereminte bisericesti.

1). Un acoperemânt antic pentru masa sf. altar de catifeă roșie, înfrumusețat cu flori cusute cu fir de aur. El este fără inscripție. (Inventar No. 303).

2). Un acoperemânt pentru tetrapod de catifeă albastră închisă, căptușit cu o materie de bumbac albastru și înfrumusețat pe la margini cu 14 canafuri. El este 1.70^m lung, și 75^{cm} lat, posedă flori și ornamente cusute cu fir de aur și inscripția slavonă: † СЪИ ПОКРОВЪ НАД ТЕТРАПОДОМ СЪТВОРИ РАБА БОЖІА Маріа госпѣжа Іуанна Стефана воеводи дѣци Радѣла воеводи въ еже вът нѣхъ създанѣнѣи церквѣн въ Пѣстенскомъ монастыри въ лѣто „ЗВІ МѢЦА НОЕВРІА ДВАДЕСАТЬ (1): Acest acoperemânt pe tetrapod l-a făcut roaba lui Dumnezeu Maria, Doamna lui Ioan Ștefan Voevod, fiica lui Radul Voevod, pentru biserica zidită de dânsii în mănăstirea Putnei, în anul 7012 (1503), luna Noemvrie 20. (Inventar No. 313).

3). Un acoperemânt de catifeă vișinie cu marginile de mătase roșie și la un colț cu un canaf. El are o lungime de 1.03^m și o lățime de 78^{cm} și este înfrumusețat cu flori cusute cu fir de aur și argint. Inscripția lui slavonă ne spune următoarele: † ІУ Стефанъ воевода ѿ бжїею млстїю гѣпдр земли Молдавскон ѿ снѣ Бугдана воевдѣ сътвори сѣи покровецъ ѿ даде въз млѣжъ сѣвѣк въ црквѣ вът пѣстенскаго монастырѣк ѿ лѣто „ЗІ ѿ гѣа своег лѣт ѿ м ѿ нас текѣще мѣца декъ ке: (2): Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a făcut acest acoperemânt și l-a dat spre rugă șie în biserica din mănăstirea Putna în anul 7010 (1502), iar al domniei sale al 40 și spre al 6 curgător, luna Decemvrie 25. (Inventar No. 317).

4). Un acoperemânt pentru tetrapod de catifeă roșie, în 3 colțuri ornat cu câte un canaf mare roșu, iar în al 4-lea cu unul albastru. El are o lungime de 82^{cm} și o lățime de 74^{cm} și următoarea inscripție slavonă: * ІУ Богданъ воевода ѿ бжїею млтїю гѣпдръ земли Молдавскон ѿ снѣ Стефана воеводѣ сътвори сѣи проковецъ ѿ даде его въз молежъ сѣвѣк въ Пѣстенскомъ монастыри: ѿ лѣто „ЗДІ юнїе вї: (3) Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Ștefan Voevod, a făcut acest acoperemânt și l-a dat spre rugă șie la mănăstirea Putna în anul 7014 (1506) Iunie 12. (Inventar No. 318).

5). Un acoperemânt de mătase galbenă închisă, cu căptușală albastră, 87^{cm} lung și 75^{cm} lat. La colțuri el este ornat cu 2

(1) Melchisedec, l. c., pag. 25.

(2) Cf. Marian, l. c., pag. 4.

(3) Cf. Marian, l. c., pag. 5, care însă a cefit: покровецъ și молежъ.

canafuri verzi de mătase și 2 albastre. La mijloc el este înfrumusețat cu flori și pajuri cu câte 2 capete, între cari se află câte o cruce cusută cu fir de aur, argint și mătase roșie și verde. Jur împrejur se întinde inscripția slavonă cusută cu fir de aur: † **СЪ ПOKPOBЕЦЪ СЪТВОРИ ГИЖА ЕЛІНА ПЕТРА ВОЕВОДИ ДИЩЕ ДІСПОТА И ДАДЕ И ЕГО ВЪ ЗАДІШЬЕ СЕБѢ ВЪ ПІСТИНСКОИ МОНАСТРИ ИЖЕ ЕСТ ХРАМЪ СЪПЕНІЕ ПРѢСЪТЪКИ ВЪЦЪ ВЛТО · КЪЗМА · (1): Acest acoperemânt l-a făcut Elena, Doamna lui Petru Voevod, fiica Despotului, și l-a dat spre rugă șie la mănăstirea Putnei, unde este hramul Adormirii prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu, în anul 7044 (1536). (Inventar No. 319).**

6). Două acopereminte antice de atlas, cusute cu flori de fir de aur, fără inscripție. (Inventar Nr. 315, a + b).

7). Un acoperemânt antic de catifea roșie, cusut cu flori de fir de aur, fără inscripție. (Inventar No. 316).

8). Un acoperemânt pentru discos cu inscripția slavonă: **ПРИИМЪКТЕ И НАДИТЕ СЕ ЕСТЬ ТЪКОМОЕ ЕЖЕ ЗА ВЪ ДОМИМОЕ ВЪ УСТАВЛЕНИЕ ГРЪХЪОМЪ** (2): Luați mâncăți, acesta este trupul meu, care pentru voi se frânge spre iertarea păcatelor.

9). Un acoperemânt pentru potir de mătase cafenie. Pe el este cusut cu mărgăritare chipul Domnului Hristos, care dă vin apostolului Petru, și al unui arhanghel. Pe marginea acoperemântului este cusută inscripția slavonă: † **ПИИТЕ УТ НЕА ВЪСН СЕ ЕСТЬ КРЪВЪМОА НОВАГО ЗАВѢТА · АЖЕ ЗА ВЪЗА ЛНОСН · ИЗАНВЕМА А ВЪ УСТАВЛЕНИЕ ГРЪХЪОМЪ**. (3): Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu al legii celei nouă, care pentru voi, pentru mulți, se varsă întru iertarea păcatelor. (Inventar No. 98).

10). Un acoperemânt antic pentru potir de mătase sură, pe care se află cusut chipul Domnului Hristos așezat în mormânt și al mai multor îngeri. Inscripția cusută cu fir galben și alb este următoarea: **БГЪ ВІЦЪ, СЪ ГРИГОРИ БОГОСЪ, СЪ ІОАНА ЗЛАТОСЪ, ПОЛОЖЕНИЕ ВО ГРОБЪ**: Dumnezeu Tatăl, s. Grigorie Teologul, s. Ioan Gură-de-aur, Punerea în mormânt. (Inventar No. 285).

11). Un antic acoperemânt pentru potir de atlas albastru. Pe el se află cusut cu fir de aur și argint la mijloc într-o stea chipul Maicii Domnului cu Mântuitorul, iar pe la colțuri câte un

(1) L. c., cetind greșit: **СЪН, ВОЕВОДИЪ** și **ЩЕР**.

(2) Marian, l. c., pag. 6.

(3) L. c.

serafim. Marginile sunt înfrumusețate cu frunze roșii de mătase. Pe dos acoperemântul este căptușit cu taftă galbenă vărgată. (Inventar No. 287).

12). Un antic acoperemânt pentru potir de catifeă neagră. El este provăzut cu flori și ornamente în forma crucii, cusute cu fir de aur și de argint. Marginile-i sunt tivite cu șireturi de aur adevărat, iar căptușeala lui constă din atlas galben. (Inventar No. 288).

13). Un antic acoperemânt pentru potir de catifeă cărămizie, întretesut cu fire de argint și tivit cu o materie albastră cu flori galbene. El este ornat cu înguste și albe șireturi spaniole și căptușit cu taftă verde. (Inventar No. 292).

14). Un antic acoperemânt pentru potir de brocat de aur. Pe el este închipuită Bunăvestirea Maicii Domnului prin cusături cu fir de aur și argint. Coroana Maicii Domnului și a arhanghelului Gavriil este înfrumusețată cu 111 mărgăritare. (Inventar No. 94).

15). Un antic văzduh de mătase cafenie, pe care sunt chipurile următoare: Hristos în mormânt, Maica Domnului, profetul Ioan și 4 îngeri. Aceste chipuri împodobite cu mărgăritare sunt cusute cu fir de aur ca și inscripția de pe la margine: **ДАДЕ ШТЕФАНЪ ВОЕВОДА ВЪ ЛѢТО ЖЦНО, МАРТЪ КЪ**: Le-a dat Ștefan Voevod în anul 6989 (1481) Mart. 20. Pe celelalte margini sunt inscripții cu texte sfinte. (Inventar No. 99).

16). Un antic văzduh de taftă, pe care se află chipul sfintei fecioare Maria cusut cu fir de aur, argint, mătase și mărgăritare. Marginile lui sunt tivite cu șireturi înguste de aur, iar marginea de jos este ornată cu 5 canafuri de argint și mătase albastră. (Inventar No. 100).

17). Un antic acoperemânt pentru amvon de catifeă roșie, cusut cu fir de aur și căptușit cu pânză verde. (Inventar No. 335).

C. Aere.

1). Un aer de 2.42^m lung și 1.48^m lat, de mătase albastră, de proveniență nouă. Pe acesta s'au efectuat toate cusăturile și literele în aceeaș ordine, în care se aflau ele pe mătasea originală, care s'a rupt. Aerul reprezintă punerea Domnului în mormânt. Lângă capul lui Isus stă Maica lui cu Maria Magdalena, iar la picioare Iosif și Nicodim cu două femei purtătoare de mir. Dintr'o parte evangelistul Ioan ține pe Isus Hristos de

mână, iar împrejur stau îngerii cântând prohodul. Deasupra este scris: „**Мр̄ Θϣ̄** · † Maica Domnului, și *ο εν ταφη ασμος*“ (1). Colțurile aerului sunt ornate cu simbolurile evangeliștilor și la fiecare se află câte unul din următoarele cuvinte grecești liturgice cu litere cirilice: „**АДОУТА, ВОУИУТА, КЕКРАГОТА, КЕ ЛЕГОУТА**“. (2)

Aerul poartă jos următoarea inscripție slavonă: **† Изволеніем ѡца и сз поспѣшеніем сѣна сзврзшеніем сѣтѣмъ дха · Іѡ Стефанъ воевода бжїею мѣтїю гп̄рз земли Мѡлдавскѡи сѣ Богдана воеводи · и сз бл̄гочестивою гп̄жи его Марїи · и сз възлюбленїи дѣтїи · Ялѣксандра и Бѡгдана Блада · сзтвори · ша с · хн аерз въз монастыри ѡ Пстїнон · и деже є храм · сепїне прѣкѣтїа Бїцїи и прїснодѣви Марїа · — влѡ ꙗсїчїи (3):** Cu voința Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea sfântului Duh, Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, și cu dreptmăritoarea lui Doamnă Maria și cu iubiții copii Alexandru și Bogdan Vlad, au făcut acest aer în mănăstirea din Putna, unde este hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Maria, în anul 6998 (1490). (Inventar No. 314).

2). Un aer de mătasa cenușie cu flori. El reprezintă pe Hristos în mormânt, lângă care stau mai mulți sfinți și îngerii. Aceste chipuri sunt cusute cu fir de aur, argint și cu mătase și înfrumusețați cu flori și coroane de mărgăritare. În coroana lui Hristos și în cele ale sfinților sunt cusute 11 sticle colorate. Partea cusută a aerului are o lungime de 1.80^m și o lățime de 1.20^m și următoarea inscripție slavonă: **Изволеніемъ ѡтца и сз поспѣшеніемъ сына и сзврзшеніемъ свѣтаго дха · рабзъ божїи панз · Гавриилъ вїстѣрїникъ Тотрѡшань · еже ѡнъ желаніемъ възделѣвшє любєвє Хрїстовѣк страсти рачїтель потцїательнѡ сзтвори сєи аеръ · и даде его · во молежъ сєбѣ · и своєи сзжителїнїцїи · и чадъ его · в монастырь ѡт Боронєць идеже єст храмъ свѣтаго славнаго**

(1) Cântarea dela immormântare.

(2) Cântând, strigând, glas înălțând și grăind. Aceste cuvinte închipuiesc cele 4 fiare, cari sburau împrejurul scaunului lui Dumnezeu, dintre cari cea dintâi, după Apocalipsul lui Ioan 4, 6, este leul, a 2-a vițelul, a 3-a omul, a 4-a vulturul. După sf. German, vulturul cântă, vițelul strigă, omul grăiește, iar leul înalță glasul.

(3) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 24, care are multe greșeli ortografice, iar corect în *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*. Wien 1899, pag. 81.

ВЕЛИКОМЪЧЕНИКА И ПОБѢДНОСЦА ГЕОРГІА · ВЪ ЛѢТО ЖЪД МѢЦ АВГ.
КѢ (1): Cu voința Tatălui și cu ajutorul Fiului și săvârșirea sfântului Duh a voit robul lui Dumnezeu, Domnul Gavriil, Visternicul Totrușan, carele aprins de dorul dragostei lui Hristos, iubitor de patimi, a făcut cu bucurie acest aer și l-a dat spre rugă și ie și soției sale și fiilor săi în mănăstirea din Voroneț, unde este hramul sfântului, măritului, marelui martir și aducătorului de biruință Gheorghe în anul 7024 (1516), luna August 25 (2). (Inventar No. 102).

2). Un aer de mătase cafenie, de o lungime de 83^{cm.} și o lățime de 58^{cm.}. El reprezintă la mijloc pe Mântuitorul pus în mormânt, iar deasupra lui 5 stele. De a stânga lui Hristos stă Maica lui, iar de a dreapta lui Maria Magdalena și sfântul Ioan. Sus în partea stângă a aerului se află soarele cu raze aurite, înconjurat de mai multe stele și chipul arhanghelului Gavriil.

În partea dreaptă a aerului se vede luna cu mai multe stele și chipul arhanghelului Mihail.

În colțul stâng de jos este chipul arhanghelului Rafail, iar în cel din dreapta al lui Iruil.

Pe marginea de deasupra a aerului și anume din dreapta în stânga se află cusut următorul tropar în limba slavonă: † **БЛАГОУБРАЗНЫ ІУСИФЪ СЪ ДРЪВЪА ПРЪСТОЕ ТЪКЛО ТЪЕ ПАЦИАНИЧЕА ЧЕСТОА ВЕВНИВЪ И ВОТЪКМИ И ВЪ ГРОВАКЪ НОВАКЪ ЗАКРЫВЪ ПОЛОЖИ:** Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând precuratul tău trup, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme ungându-l, în mormânt nou acoperindu-l l-a pus».

Pe marginea de jos a aerului se află următoarea inscripție slavonă cusută cu fir: † **ІУ СТЕФАНЪ ВОЕВОДА БЖІЕЖ МЛТИЖ ГІДОРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН СЪТВОРИ СЪИ ВЪТО СЧПД МЪРТ КЪ. (3):** Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domnul țerii Moldovei l-a făcut în anul 6989 (1481) Martie 20. (Inventar No. 99).

4). Un aer de mătase roșie, pe care este închipuit Hristos în mormânt, Maica Domnului cu trei femei, sfântul Ioan, Nicodim, Iosif și doi îngeri. Toate aceste chipuri sunt lucrate cu fir de

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 25.

(2) Melchisedec, traducând această inscripție, a lăsat traducerea cuvintelor: **ПОТЪЩАТЕЛНО** și **ПОБѢДНОСЦА**.

(3) Cf. Marian, l. c., pag. 7.

aur și argint. La coroana Mântuitorului sunt 29 mărgăritare, iar la a Maicii Domnului 15.

La marginea cea de sus și la cele laterale sunt cusute cuvinte sfinte, iar la cea de jos următoarea inscripție în limba română: «Acest sfânt aer l-a făcut Ioan, fiul lui Argur, soția Ilinca, în anul 7246 (1738) în maiu 1. Ruxanda a cusut». (Inventar No. 87).

CAP. VIII.

Cărțile vechi manuscrise și tipărite din mănăstirea Putna.

A. Manuscrise slavone.

1). O evanghelie slavonă din anul 1504, foarte frumos scrisă pe pergament și înfrumusețată cu chipurile evangeliștilor lucrate cu ornamente și inițiale artistic desemnate în colori și aur. Începuturile capitolelor sunt de asemenea scrise cu aur. Evangelia este legată în argint aurit. Pe frontispiciu se reprezintă Învierea Domnului, care scoate sufletele din iad. La cele 4 colțuri se află icoanele celor 4 evangeliști. Pe dosul legăturii cărții se reprezintă Adormirea Maicii Domnului. Cartea are ca postament 4 bumbi mari de argint. Pereții cărții se țin la un loc de o mreajă artistic lucrată din sârmă de argint. Sub icoana Adormirii Maicii Domnului se află următoarea inscripție slavonă: † Іѡ Богдан воевода бжїѣю милостію господарь земан Молдавскон вквѡда сын тетрѡѡгѣль монастырю своемѣ Пстенкомѣ идеже есѣ храмъ спение бчи въ задѣшнє стѣспичкшаго родителѡ своего Стефана воеводи и за свое ѡравіє и спасение вѡто ꙗзѣи маѣ ѣ (1): Io Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei a ferecat această tetraevanghelie mănăstirii sale din Putna, unde este hramu Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, pentru sufleția întru sfințenie răposatului părintelui său Ștefan Voevod și pentru sănătatea sa în anul 7015 (1507) Maiu 5.

La finele evangheliei lui Ioan se află următoarea notiță scrisă în limba slavonă: Блѡгонзволєніємъ штица и поспѣкшєніємъ снѡ и свѣрзшєніємъ свѡтаго дсха благочестїивы и хрїстѡлюбїивыи господинь Іѡнъ Стѣфанъ воевода. божїѣю милостїю господарь земан Молдавскон . еже ѡнъ божєственымъ желанїємъ раждегса и хрїсто-

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 27, care în multe locuri a cetit greșit.

ВЫХ СЛѢВЕС РАЧІТЕЛНИК СЫН · ПОТЦІАТЕЛЪ ПОИЧА СЫН ТЕТРОВЕАН-
 ГЕЛЬ МОНАСТЫРЮ СВОЕМОУ ПОУТѢНСКОМУ · ИДЕЖЕ ЕСТЬ ХРАМ ОУСПЕНІЕ
 ПРѢСКВѢТКИ БОГОРОДИЦИ · И ОУ ТОМ СВРѢТЕ ЕГО СЪМЕРТЬ И НЕПО-
 СТИЖЕ СВЕРШИТИ · А СЫНЬ ОУБО ЁГО БОГДАНЪ ВОЕВОДА · БОЖІЮ МИ-
 ЛОСТІЮ ГОСПОДАРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОНЪ ШКОВА ЕГО И СВЕРШИШИ ВЪ
 ЗАДШІЕ СВѢТШОПЧИВШАГО РЪДИТЕЛѢ СВОЕГО, СТЕФАНА ВОЕВОДЫ ·
 И ЗА СВОЕ ЗДРАВІЕ И СПАСЕНІЕ (1): Cu bunăvoința Tatălui și aju-
 torul Fiului și săvârșirea sfântului Duh, dreptmăritorul și de
 Hristos iubitorul Domn Ion Ștefan Voevod, cu mila lui Dum-
 nezeu Domnitorul țerii Moldovei, care aprins fiind de dorul
 dumnezeesc și fiind iubitor de cuvintele lui Hristos a început
 bucuros această tetraevangelie mănăstirii sale din Putna, unde este
 hramul Adormirii preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, și într'a-
 cesteia l-a găsit moartea și n'a apucat să o sfârșească, deci dară fiul
 său Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu domnul țerii Mol-
 dovei a ferecat-o și sfârșit-o pentru sufleția întru sfințenie răpo-
 satului său părinte Ștefan Voeved și pentru sănătatea și mân-
 tuirea sa. (Inventar No. 449).

2). O evanghelie slavonă, ca și cea dejă descrisă. Și ferecătura
 ei samănă cu a celei de sus, însă pela colțuri evangeliștii și
 postamentul de bumbi lipsesc. Ferecătura originală dela Ștefan
 cel Mare stricându-se, a fost din nou făcută din acel argint de
 Ruxanda, Doamna lui Alexandru Vodă Lăpușeanu. Tetraevan-
 gelia poartă sub icoana Maicii Domnului inscripția: † СЕИ ТЕТ-
 ТРОВІАЛЬ ШЕВОВИ И ШКОВА ГОСПІА РОЗАНДА Ш ВЕТХРОЕ СРЕВРО Ш
 СТАРАГО СТЕФАНА ВОЕВОДА · И ДАДЕ ЕГО ВЪ ПШНОЕ МОНАСТЕРЬ · И
 ДЕЖЕ Е ХРАМЪ СПЕНІЕ ПРИЧТІА ВЛАДИЧИЦЫ И НАШІА БОГОРОДИЦЪ ·
 ВАТО · ЗОН · СІП. КЪ (2): Această tetraevangelie a înnoit-o și ferecat-o
 Doamna Roxanda din argintul cel vechiu dela bătrânul Ștefan și
 a dat-o în mănăstirea Putna, unde este hramul Adormirii prea-
 curatei stăpânei și a noastre Născătoarei de Dumnezeu, în anul
 7078 (1569) Septemvrie 21.

La finele textului evangheliei lui Ioan se află următoarea notiță
 slavonă: БЛАГОЧЕСТИВІИ ГОСПОДИНЪ ІОАН СТЕФАНЪ ВОЕВОДА ГОСПО-

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 27, însă eu o mulțime de greșeli ortografice,
 și altele, precum : раждеца în loc de раждегса, рачетелнихъ în loc de рачетелникъ, ș. a.

(2) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 28, cu câteva greșeli ortografice și lăsarea
 unui „и“ нашіа.

дарю всен земли Молдавскон . сзтвори ѿ ѿсписа и сзкова .
 сѣи тетроевангелъ монастирю своѣмъ въ поуѣннѣн . въ лѣто (8)
 лѣтъ господскаго гдѣ . ѿ при архимандритѣ Паисіа нѣзскаго
 рѣкожъ многогрѣшнаго тахъ монахъ Паладіа . влѣтъкѣ 3345 и
 нача мѣца сеп. г . и сзврѣши мѣр кт . (1): Dreptmăritorul Domn
 Ion Ștefan Voevod, Domnitorul a toată țara Moldovei, a făcut,
 a scris și a ferecat această tetraevangelie mănăstirii sale din Putna,
 în al 32-lea an al domniei sale și fiind arhimandrit Paisie scutul,
 prin mâna mult păcătosului tahigraf Paladie, în anul 6997 (1488),
 și s'a început în luna Septemvrie 3, și s'a sfârșit în Martie 23.
 (Inventar No. 450).

3). O evanghelie slavonă scrisă pe pergament și ferecată cu argint auriu, ca și cele două anterioare, însă fără încuietori. Ea este împodobită pe la colțuri cu cei 4 evangeliști, iar la finele textului cu următoarele 2 inscripții slavone: **изволѣніемъ ѿтца и поспѣшѣніемъ сына и сзврѣшеніемъ святаго Дсха, сѣ оубо азъ рабъ божи панъ Петръ Ялевотъ логофетъ сзтворихъ сзи тетроевангелъ . и дахъ его сватомъ монастирѣ поуѣнскому въ паматъ мнѣ и рудителю моему . тограда ѿци мѣлаца, аще когдѣ наставитъ прочитати на немъ спасѣніа дѣла . поминанте и насъ въ сватыхъ вашихъ молитвахъ : да и васъ помѣнѣтъ Христосъ въ царствіи своѣмъ нескѣмъ аминъ : въ лѣто 3345 мѣца августъ ѣ :** Cu bunăvoința Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea sfântului Duh. Eu, adică robul lui Dumnezeu domnul Petru Albotă, logofăt, am făcut această tetraevangelie și am dat-o sfintei mănăstiri din Putna întru amintirea mea și a părinților mei, de aceea părinților mă rog, dacă cineva va începe să citească în ea lucruri de mântuire, amintiți-ne și pe noi în sfintele voastre rugăciuni, ca și pe voi să vă amintească Hristos întru împărăția sa cerească, amin, în anul 7077 (1569), luna August 5.

Apoi urmează inscripția: **Сзи тетроевангелъ даде панъ Ялевотъ логофетъ сватому монастирю поуѣнскому . и дѣже естъ храмъ оупеніе пресвѣтѣи владѣчници нашеи богородици . за своѣ Дсшж и за Дсшж своимъ рудителю . вѣчна а ѿмъ паматъ . при гдѣмѣнѣ Сперідонѣ в лѣто 3345 августъ ѣ (2):** Această tetraevangelie

(1) Melchisedec, l. c., și N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*. București 1904, pag. 200, și Kozak, l. c., pag. 71.

(2) Această evanghelie o amintește Melchisedec, l. c., pag. 31 sq., însă fără a aduce inscripțiile ei.

a dat-o domnul Albotă, logofăt, sfintei mănăstiri din Putna, unde este hramul Adormirii preasfintei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, pentru sufletul său și pentru sufletele părinților săi, veșnica lor amintire, sub egumenul Spiridon, în anul 7077 (1569) August 5. (Inventar No. 451).

4). O evanghelie slavonă scrisă pe hârtie de un format mare. Ferecătura este de argint aurit cu aceleași icoane, ca și la evangeliile deja amintite, însă mai simplă și fără de încuietori. Pe marginea ferecăturii din frontispiciu se află următoarea inscripție slavonă: **СѢ ЕВАНГЕЛІЕ СЪТВОРИ И ШКОВА РАБЪ БОЖІИ ПАНЬ ГЕВОРГІИ ПРЪКАЛАВЪ ХОТИНСКІИ ВЪКЪПЪКЪ КНѢГНИКЪ ГОСПОДЕВА ЕМЪ НАИМЪКЪ КРЪСТИНА ВЪ ДНІИ БЛАГОЧЕСТИВАГО ГОСПОДИНЬ ІЕРЕМІ МОГИЛЪ ВОЕВОД БОЖІЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН В ЛѢТВЪ ЗРЪС МАРТЪ.** Această evanghelie a făcut-o și ferecat-o robul lui Dumnezeu domnul Gheorghe, pârcalab de Hotin, împreună cu jupâneasa domniei sale anume Cristina, în zilele dreptmăritorului Domn Ieremie Moghilă Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, în anul 7106 (1598) Mart.

La finele textului evangheliei aflăm următoarea inscripție slavonă: **ВЪ ДНИ БЛАГОЧЕСТИВАГО И ХРИСТОЛЮБИВАГО ГОСПОДИНА НАШЕГО МИЛОСТИВАГО ІУ ІЕРЕМІА МОГИЛЪ ВОЕВОДА БОЖІЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЬ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН ПОВЕЛѢНІЕМ РАБ БОЖІИХЪ ПАНЬ ГЕВОРГІЕ ИЗЛОЗЪКН ПРЪКАЛАВЪ ХОТИНСКІИ ВЪКЪПЪКЪ И СЪ КНѢГНИИ ГОСПОДСТВА ЕМЪ НА ИМЪКЪ КРЪСТИНА НАПИСА СІЕ СВЯТОЕ ТЫТРЕВАНГЕЛІЕ И ДОТЮЖДЕ И ШКОВАШЕ А СЪ ПОМОЩІА БОЖІЕА И СЪ ВЪСКЪМ ОУСЕРДІЕМЪ НУ И ДАДОША А ВЪ ЦЕРКОВЪ ВЪ ГРАДЪ ХОТИНСКІИ ИДЕЖЕ ЕСТ ХРАМЪ ОУСПЕНІЕ ПРЪСВАТІЕ ВЛАДАЧИЦЪ НАША КОГОРОДИЦЪ ВЪ МОЛБЪ И ВЪ ПАМЕТЪ ИМЪ И ЕКО ДА БЪДЕТЪ ИМЪ И ЧАДОМЪ НУ И РОДИТЕЛЕМЪ НУХЪ И ВЪСЕМЪ РЪДЪ НУ БЛИЗЕМЪ И ДАЛЕМЪ И УТЪ ДАДОША И ПОЛОЖИША А СЪ БЛАГОСЛОВЕНІЕМЪ БОЖІИМЪ И РЕКОША ТАКО ПОКЛАДАЮЧИ СІЕ СВЯТОЕ ЕВАНГЕЛІЕ НА ПРЕСТОЛЪ БОЖІИ И РЕКОША ШБЪЕ УТЪ НИХЪ ВЪДЪЖЦЕ ВЪ ЕДИНА МЫСЛЪ ВЪЗДЪХНЪВШИ УТЪ ГЛАЗБИИ СЕРДЦА НУ ПРИКЛОНИШЕ ГЛАВИ И КОЛѢНЪКЪ СКОИ НА ПРЪДЪ ПРЕСЪ БОЖІА ГДЕ А ПОЛОЖИШЕ РЕКОША ПРІИМИ УТЪ НАСЪ УЧЕ НЕВИДИМІИ УТЧЕ И СЫНЕ И ДЪШЕ СВЯТІИ ЕДИНОСЪЩІИ БИВШИИ ВЪ ТРОНИ СЛАВИМІИ ПРІИМЪКТЕ УТЪ НАСЪ И МАТИ БОЖІА ЕЖЕ ЕСТЪ ХРАМЪ СІЕ НАШЕ МАЛОЕ ПРИНОШЕНІЕ ДАРЪ ВЪ МОЛБА УТЪ НАСЪ НЕДОСТОИНЫХЪ. И НОЖЕ УТЦИ СВЯТІИ ЧЪТИТЕ И ЗА НАСЪ ГРЪШНИХЪ БОГА МОДИТЕ МИЖЕ УТЦИ СВѢТІИ ЕПИСКОПИ И ЕЩЕ НИИИ СВЯТІИ ВИ ИСПОВѢДЪЕМЪ И СЪ БЛАГОСЛОВЕНІЕМЪ УТЪ ПОМОЩИ**

Божіа покладдем зде въз сватѣм хрѣмѣ више вписаном оуспеніе пречистіе владычица богородица и приснодѣви Маріа а ктови имѣа втдалити и възвѣти сѣе наше наданіе вт сѣа сватѣа церкви или заклад положити и наѣа би а поршити вт сего сватаго мѣста вт град вт хотин идеже ест храм оуспеніе пречестіе владычици нашеа богородици еико да вдет проклет вт сватих втецз тѣи и вт ѣї апостолаз и именем Божіем анадема и аз Георгіе прѣкласяк възвѣк и сз кнѣгина моа и ми хоцием сз таковим человекком ктови възхотѣа възвѣти сѣа сватаа книга и втдалити вт тог свѣтаго мѣста где дадохом ми хоцием соби питати сз таковим человекком на страшноом сѣде идеже нѣкет лицемѣрїа и исписас сѣе сватое евангеліе рѣкож оунылаг и нетрекнаг и многогрѣшнаг раба Божіа Мартин Васевич вт Роҳатин вт земли Ладїамска и вкокас рѣкаа бреноа раб божїи Іакил златар вт Ссчак в лѣто 1737 рок мѣца март кв (1) În zilele dreptmăritorului și de Hristos iubitorului Domnului nostru, înduratăului Io Ieremie Moghilă Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerii Moldovei. Din porunca robilor lui Dumnezeu domnul Gheorghe Izlozeanu, pârealab de Hotin, împreună cu jupâneasa domniei sale anume Cristina, s'a scris această sfântă tetraevangelie și tot atunci s'a și făcut ea cu ajutorul lui Dumnezeu și cu toată osârdia lor și a dat-o în biserică din cetatea Hotinului, unde este hramul Adormirii preasfintei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, spre ruga și amintirea lor și ca să le fie lor și copiilor lor și părinților lor și întreg neamului lor de aproape și departe și au dat-o și pus-o cu binecuvântarea lui Dumnezeu și au zis așa, puind această sfântă evanghelie pe altarul lui Dumnezeu, și a zis fiecare din ei, fiind într'un cuget, suspinând din adâncul inimii lor, plecând capetele și genunchile lor înaintea altarului lui Dumnezeu, unde au pus-o, au zis: Primește dela noi, părinte nevăzute, părinte și fiule și duhule sfinte, cel de o ființă în treime mărit, primiți dela noi și Maică a lui Dumnezeu, al cărei este hramul, acest mic dar adus de noi întru rugăciune dela noi nevrednicii, de asemenea părinți sfinți cetiți și pentru noi păcătoșii, rugați pe Dumnezeu, iar noi, părinți sfinți episcopi și alți sfinți, v'o încredințăm (2) și cu bine-

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 29—31.

(2) Melchisedec, l. c., pag. 31, tradus greșit cu «mărturisim».

cuvântare din ajutorul lui Dumnezeu o punem aici pe sfântul altar mai sus descris, Adormirea preacuratei stăpânei Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Maria. Iar cine s'ar apucă să înstreineze și să ia această danie a noastră dela această sfântă biserică sau ar zălogi-o și voind s'o urnească din acest sfânt loc din cetatea din Hotin, unde este hramul Adormirii preacuratei stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, să fie blestemat și de 3 ori blestemat de 318 părinți sfinți și de 12 apostoli și anaftema în numele lui Dumnezeu. Și eu Gheorghe pârčalab, dimpreună cu jupâneasa mea, și noi voim ca cu un astfel de om, carele ar voi să ia această sfântă carte și s'o înstrăineze din acest loc sfânt, unde am dat-o, noi voim cu un astfel de om să ne răfuim la înfricoșatul județ, unde nu este fățarie. Și s'a scris aceasta sfântă evanghelie cu mâna leneșului, netrebnicului și mult păcătosului rob al lui Dumnezeu Martin Vasevici din Rohatin, din țara Ladiam (1), și s'a ferecat cu mâna de țărăna a robului lui Dumnezeu Iachim, argintarul din Suceava, în anul 7107 (1599), luna Martie 22. (Inventar No. 452).

5). O evanghelie slavonă scrisă pe hârtie groasă, legată în pereți vârtoși îmbrăcați în catifea roșie. Pe mijlocul frontispiciului se află o placă de argint aurit, pe care este închipuită Învierea Domnului. La colțurile plăcii amintite se află 4 plăci mai mici de argint aurit, pe cari sunt cei 4 evangeliști. Fața evangheliei este însă înzestrată cu flori de argint aurit, în cari sunt prinse sticle roșii, albastre și verzi. Colțurile pereților sunt ferecate cu argint aurit. Jos pe paginile 1—5, la începutul evangheliei, se află următoarea inscripție slavonă: **СѢИ СВѢТЕН ТЕТРЪЕВАНГЕЛ КЪПИ РАБ БОЖІИ КОНСТАНТИИ РОШКА ВЕЛ ДВЪРНИК И ШКОВА БРАТ ЕГО ГЕВЪРГИЕ ВИСТЕРНИКЪ И НАСЛЕ ВЕЛ АРМАШЪ И ДАДОША Е СВѢТЫИ МОНАСТІРЪКЪ БОЛКА ИДЕЖЕ ЕСТЬ ХРАМЪ СВѢТЫХЪ ВЕРХОВНЫХЪ АПОСТОЛЪ ПЕТРА И ПАВЛА И ПРЪЧІИ ВЪ АПОСТОЛЪ ВЪ ЗА ДЪШІЕ И ВЪ ПАМАТЪКЪ СЕБЪ РЪДНТЕЛЕМЪ СВОИМЪ И ЧАДЪМЪ НЪ А АЩЕ КТО ДРЪЗНЕГРЪЗЪКНЕЖЪ И НИ ПАКЪ ВЪНѢТЪ НЪ ВЪ МОНАСТІРЪ ТАКОВЪ ДА ЕСТЬ ПРОКАЛЪКЪ И ТРИКАЛЪКЪ УТЪ ГОСПОДА БОГА И УТЪ ПРЪЧЕСТАА ЕГО МАТЕРЬ И УТЪ ТИИ СВѢТЫХЪ ШТЕЦЪ НИКЕНСКИХЪ И УТЪ САМИХЪ СВѢТЫХЪ ВЕРХОВНЫХЪ АПОСТОЛЪ ПЕТРА И ПАВЛА** *ЗЛА НОВЕРЕ И: Această sfântă tetraevanghelie a cumpărat-o robul lui Dumnezeu Constantin Roșca, vel Vornic și a ferecat-o fratele său

(1) Nume vechiu pentru Galiția.

Gheorghe Visternic și Vasile vel Armaș și au dat-o sfintei mănăstiri din Solca, unde este hramul sfinților celor dintâi apostoli Petru și Paul și ceilalți 12 apostoli, pentru sufleția și amintirea lor, a părinților lor și a copiilor lor, și dacă cineva ar îndrăzni să o înstrăineze și nu ar întoarce-o înapoi mănăstirii, unul ca acela să fie blestemat și de 3 ori blestemat de Domnul Dumnezeu și de preacurata lui Maică și de 318 părinți dela Nicea și de înșiși sfinții întâi apostoli Petru și Pavel, 7131 (1623) Noembrie 8. (Inventar No. 455).

6). O evanghelie slavonă scrisă pe hârtie, legată în pereți vârğați îmbrăcați în catifea roșie. Pe fața pereților se închipuește pe o placă de argint aurită Învierea Domnului, iar pe cele 4 plăci de pe la colțuri cei 4 evangeliști. Pe dosul cărții se află pe o asemenea placă icoana sfântului Nicolae cu inscripția : **МѢСТРО ДУМИТРОСЪ ВЪ ЛѢТЪ 7188**: Meșterul Dumitru, 7188 (1680). Cartea se razeimă pe 4 bumbi de argint aurit și se închide cu 2 încuitori de mătase cu capetele de argint aurit. Deslipindu-se plăcile de pe fața legăturii, se păstrează în dulapul cu odoare, iar cea de desubt s'a pierdut.

Pe fila ultimă a cărții se află următoarea inscripție slavonă : **СЛАВА СЗВРЪШЕНТЕАЮ БОГЪ ДАВШЕМСЪ КНИГѢ СЕИ ЗАЧАЛО И ПО ЗАЧАЛѢ И КОНЕЦЪ, АМИНЪ 7188**: Mărire sfârșitorului Dumnezeu, care a dat acestei cărți început și după început și sfârșit, amin, 7188 (1680). (Inventar No. 456).

7). O evanghelie slavonă in-folio, scrisă pe pergament, după părerea profesorului universitar din Cernăuți Emil Kažužniacki, care a publicat-o sub numele de «Evangeliarium Putnanum», în secolul al XIII (1). (Inventar No. 566, a).

8). O evanghelie slavonă din secolul XV-XVI, scrisă pe hârtie, cu o scrisoare foarte frumoasă. (Inventar No. 566, b).

9). O evanghelie slavonă scrisă pe hârtie de mai multe persoane, ceea ce ne dovedește scrisoarea diferită. La fine are notița : **СМѢРЕННІЙ ІЕРЕН ІВАН БАНЫЛОВСКІЙ**: Plecatul preot Ioan Banilovschii. (Inventar No. 566).

10). Istoria suferințelor martirilor, manuscript slavon fără început și dată. (Inventar No. 571, I).

11). Un **СЗБОРНИКЪ** = Sbornic, adică viața sfinților scrisă de

(1) Cf. *Öesterreich-Ungarn in Wort und Bild*, I. c., pag. 395.

ieromonahul Iacov din Putna în anul 1474, după cum arată următoarea notiță slavonă dela finele cărții: **Благочестивїи и христѡлюбивїи Іѡ Стефан воевода · Божїю милостїю господарь земли Молдавскои · сынъ Бѡгдана воеводы · повелѣ исписати сїи Сзвѣрник · монастырѣ своемѣ въ Путна · при архимандритѣ Іѡасафа игъменѣ · рѣкожъ многогрѣшнаго іеромонаха Іакѡва · в лѣто ꙗцие маи ѿ: Dreptmăritorul și de Hristos iubitorul Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, a poruncit să se scrie acest sbornic mănăstirii sale din Putna, sub arhimandritul egumen Ioasaf, de mâna mult păcătoșului ieromonah Iacov în anul 6982 (1474) Maiu 20. (Inventar No. 571, II).**

12). **О книга поучетелна** = carte de învățătură. Ea n'are început, iară la finele cărții se află următoarea notiță: **Влѣтъ з ѿла мѣца ѡк се разгнѣвася господинь Арон воевода на Ѳеодора Крина и посла сз свѣтника Голмар армаш и повѣе его на пред трапезарїи и пакнъ смилосердїса ѿ повелѣ погребети тѣло ѿго таможе: În anul 6101 (1593), luna Octomvrie în 7, s'a mâniat Domnul Aron Voevod pe Teodor Crinul și a trimis cu un sfetnic pe Golmar armașul, și l-a ucis înaintea trăpezarei și apoi s'a îndurat și a poroncit să îngroape trupul lui acolo.**

Mai jos de această notiță se mai află următoarele însemnări făcute de altă mână: **сїа книга рекома свѣтагѡ Ефрема Сїрїна Пѣтенскомѣ, прочтѡхъ л ꙗски ѡк ѿ днѣ: Această carte, numită a sfântului Efreim Sirul din Putna, am cetit-o în anul 7228 (1620) Octomvrie în a 8-a zi, apoi: «scris-a ierodiacon Antipa vlet ꙗсѣл 7233 = 1725). (Inventar No. 572, I).**

13). O carte numită **Лѣтствица** = Listvița, scrisă în Putna de călugărul Vasile în anul 1472. La fine are următoarele notițe: **повелѣнїемъ благочестиваго господина нашего Іѡна Стефана воевода господарѣ земли Молдавскаго сына Бѡгдана воеводы исписася сїа лѣтствица монастырю своемѣ въ Путна · въ тоже монастырю · при архимандритѣ кѣр Іѡасафѣ · рѣко многогрѣшнаго монаха Василїа влѣтъ ꙗцие: Din porunca dreptmăritorului Domnului nostru Ioan Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, s'a scris această listvița mănăstirii sale din Putna, în aceeaș mănăstire sub arhimandritul kir Ioasaf prin mâna mult păcătoșului monah Vasile, în anul 6980 (1472).**

Cu altă scrisoare: **сѣа рады владикы моего Іѡ Христа много-**

грѣшныи и недостойныи еромонаха Анзоніе свѣза и поновы сїе лѣтствиць въ послѣшанїе въ лѣтѣ зрпк мѣца фѣврѣ гїи день: De aceea pentru stăpânul meu Is. Hristos, mult păcătosul și nevrednicul ieromonah Anzonie a legat și înnoit aceasta listviță pentru folosire în anul 7182 (1674), luna Fevruarie în 13 zile.

În fine se află pe scoarța cărții următoarele: «† Diacon Parfentie ot Putna scris-am s ruc ego: ca să știe de când am scris într'aceasta sfântă carte a Putnei de când s'a schimbat domnia din zilele lui Mihail Vodă vlichî зѣгї (7213=1705), misiția mart 4 den». (Inventar No. 582, II).

14). O carte manuscrisă numită: **Сладкая поу́чение** = Dulce învățătură, fără dată. (Inventar No. 572, III).

15). Predice în limba slavonă, manuscris fără de început și sfârșit. (Inventar No. 573).

16). Un Mineiu slavon pentru luna lui Ianuarie. Manuscrisul din secolul XV—XVI este legat în pereți de lemn învăliți în piele. Pe scoarța de pe dosul cărții se află următoarele notițe: Să știe că când au pribegit peste hotar . . . Petru Voevod în țara leșască: vlitі зрпк (în anul 7189=1671). мѣца ген · здне (luna Ianuarie 7 zile), și: **Атанасїе днк ѿ сѣа мнѣрѣ Пстна написа зде въ днн Іѡн Дмїтра ѡвевѡд влѣ зрпк мѣ ген · кз**: Atanasie diacon din sfânta mănăstire Putna a scris aici în zilele lui Ion Dimitraș Voevod, în anul 7185 (1677), luna Ianuarie 26. (Inventar No. 577, I).

17). Un Ermologhion slavon pentru luna lui Octomvrie. La începutul cărții, și anume pe scoarța, se află următoarea notiță: **Александръ воевода милостїю кожїю господїнхъ всенъ земли Молдавсконъ създа монастыра ѡт Слатїнхъ сѣи монахъ Іаковъ молодець нгсменъ ѿ тамошного мѣста ѿ Слатїн . . .**: Alexandru Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn a toată țara Moldovei a zidit mănăstirea din Slatina, fiind Iacov cel tânăr egumen al locului de acolo din Slatina . . . (Inventar No. 577).

18). Un Mineiu slavon pentru luna lui Noemvrie. La fine are notița: **Касїанъ исписа сїи мѣць. влѣк зцеѣ · господїннхъ Іѡ Стѣфану воеводѣкъ гбсподарѣ земли Молдавсконъ**: Casian a scris această lună în anul 6975 (1467) Domnului Io Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldaviei.»

Apoi urmează altă notiță: **сїи мѣць ноемврїи наперисваза его**

sfârșitorului Dumnezeu în veci, amin. S'a început și sfârșit această carte în zilele dreptmăritorului și de Hristos iubitorului Domnului nostru Io Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei, prin stăruința și binecuvântarea și darea arhiepiscopului de Rădăuț kir Ioanichie, prin mâna mult păcătosului preot Ignatie, în vestitul sat Coțmani, în anul 7012 (1504), luna Iunie 1. (Inventar No. 577, IV).

23). Explicarea evangeliilor de sf. Ioan Hrisostomul. (Inventar No. 567).

24). Un manuscript intitulat: **Закѣтъ дѣховный Теодосіа**=Regule spirituale și ale lui Teodosie. La fine are următoarea notiță: **Рокъ ащпе августа къ разоренній скѣтъ**: În anul 1785 August 26 s'a risipit schitul. (Inventar No. 578).

25). Un ceaslov manuscript. (Inventar No. 579).

26). Un manuscript intitulat: **Книга стѣо Іоанна Дамаскинъ**: Cartea sf. Ioan Damaschin. (Inventar No. 580).

27). O psaltire în 4 tomuri; tomul III și IV n'are început. (Inventar No. 582, I—IV).

28). Un ceaslov. (Inventar No. 583).

29). Predice slavone fără început. (Inventar No. 585).

30). Un molebnic (carte de rugăciune). (Inventar No. 584).

31). O colecție de rugăciuni fără de început. (Inventar No. 586).

32). Un manuscript intitulat: **Ѹже въ стѣхъ ѡца нашего Исакѣа сиріа нына**: Cel dintru sfinți părintele nostru Isac Sirianul. (Inventar No. 589).

33). Un manuscript intitulat: **Прѣвна ѡца нашего авва доротеа оученіа**: Învățăturile cuviosului părintelui nostru Aba Doroteanul. (Inventar No. 590).

34). **Слово іже во стѣхъ ѡца нашего Іоанна Златоустаго**: Cuvântul celui dintre sfinți părintelui nostru Ioan Gură-de-aur. (Inventar No. 591).

35). Un tom conținând cuvântările lui Simeon cel nou teologul, a preotului Nichita Stifutal și ale lui Petru Damaschinul, cu următoarele titluri: **Прѣвнаго ѡца нашего Симеона новаго всѣлов**, apoi **Никити Стифата презвитера ѡбітели Студійскіа** și **Петра Дамаскина**: A celui dintru sfinți părintelui nostru Simeon cel nou teologul, apoi a lui Nichita Stifatul preotul bisericii din Studia și a lui Petru Damaschinul. (Inventar No. 592).

36). Un manuscript conținând: **Зачало прѣтча Солемонѡва** și

иꝛкѣмꝣдрѣ Иѣова ѿна Сирахова: Începutul pildelor lui Solomon și Întelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah. (Inventar No. 594).

37). Un manuscript intitulat: **Житіе ѿ жизни и в рождени и изгнании · иже въ стѣхъ ѡца нашего Іѡанна архіепіпа Кѡнстантинѣграда Златоустаго · съ писано Гевргіемъ архіепіпомъ Александрійскимъ**: și: **Всѣда**: Viața și viețuirea și despre nașterea și alungarea celui dintru sfinți părintele nostru Ioan Gură-de-aur, arhiepiscopul Constantinopolei, scrisă de Gheorghe arhiepiscopul Alexandriei» și «Cuvântări». (Inventar No. 595, I).

38). Un manuscript intitulat: **Оца нашего Макарія всѣды дѣвчныя**: Cuvântări duhovnicești ale părintelui nostru Macarie. La finele cărții aflăm următoarea notiță: **Конѣцъ, и, Бгѣ слава 1753 года Генваря 27 дня · дописанна іеродіакономъ Пахоміемъ крѣтношого Софійскимъ**: Sfârșit și lui Dumnezeu mărire, în anul 1753 Ianuarie în ziua a 27-a, s'a sfârșit de scris de stavroforul ierodiacon Pahomie din Sofia. (Inventar No. 597).

39). Un manuscript cu următoarea titlatură: **Благоволеніемъ всемогущаго и вседѣкнствющаго Бга, въ троици стѣи славимаго и хвалимаго · Благословеніемъ же іеросхимонаха стѣрца Досодея · написана сѣа стѣа книга листвица съ ѿнѣми ѡческими наказаніи и побчѣніи в скитокъ Пѣтенскіи · до ѡбѣтели прѣтѣа дѣвчѣи мною недостойнимъ рабомъ божіимъ іеромонахомъ Силвестромъ лѣта бжѣа 7234 мѣа декаврѣа дня гѣ**: Cu binecuvântarea a totputernicului a toate lucrătorului Dumnezeu, cel în sfânta treime mărit și laudat, și cu binecuvântarea ieroshimonahului starețului Dositeiu s'a scris această sfântă carte listvița dimpreună cu alte porunci și învățături duhovnicești în schitul Putnei la biserica preasfintei fecioare Născătoarei de Dumnezeu de mine nevrednicul rob al lui Dumnezeu, ieromonahul Silvestru, în anii Domnului Dumnezeu 7234 (1726), luna Decemvrie, ziua a 13. (Inventar No. 598).

40). O carte manuscrisă intitulată: **Евангеліе** = Evangelie. Jos pe fila a 2-a se află următoarea notiță: **рокъ 7222 (1222), сѣа книга глаголамаа еѣліе**: În anul? (1222), această carte numită evanghelie. (Inventar No. 600).

La mijlocul cărții se află următoarea notiță în limba română: «Această sfântă carte, ce se chiamă Tălcovanie sfintei evanghelie, mi-au dăruit-o dumialui Dumitr și cu soțul dumisale Marie și ciad ichot Strii, ca să le fie pomană în veaci de veaci: neclătită

din sfânta episcopie din Rădăuți, în zilele noastre: Smerenii Nicolai Vaslivici, Episcop Radovschii vâleat ot sozdaniamira зсѣ ⁽⁷²⁰²⁾₍₁₆₉₄₎ a otrojdenia дх҃ча (1694), misița Mai и (8). Pelaghie sfânta tachi cazanie din Strii mi-au dăruit-o întru zilele preluminatului și einstitului crai Ioan tretii, iar în Moldova au fost Domn Ioan Constantin Duca Voevoda. Eu sângur cu mâna mia cea păcătosă smerenii Nicolai Vasilivici Episcop Radovschi am scris.»

41). Un manuscript intitulat: **Изложеніе в православнѣи вѣрѣк:** Explicarea credinței ortodoxe. (Inventar No. 601).

42). O carte intitulată: **Книга глѣмаа розѣіекз в расколнычески, кринской вѣрн творене архіеѣ Димитріѣа Ростовскаго Иерославскаго:** Cartea numită cercetare asupra spurcatei credințe a rascolnicilor întocmită de arhiereul Dimitrie al Rostovului și Iaroslavului.

La finele cărții se află următoarea notiță: **Бз славс Бг҃с во трѣци стѣн славимомс, оц҃с и сѣс и ст҃мс дх҃смѣтвѣ прѣзтѣа владци ншѣа Бци и прѣодеѣа Мрѣа и всѣхз стѣх · послшаніе сотворнх старцз моємс всечестномс ѿц҃с іеромонахс Досодою . перписах малим трѣдомз моим сѣю книжнцз рекомсю розѣіекз протѣхз расколникз вѣрн православно в рокс лѣѣг март : совершнх доскита пѣтнанскаго схимникз Ірсеніѣ грѣшникз :** Întru mărirea lui Dumnezeu celui în sfânta Treime premărit, Tatăl, Fiul și sfântul Duh, cu rugăciunea presfintei stăpânei noastre și de Dumnezeu Născătoarei Maria și tuturor sfinților. Am făcut ascultare starețului meu preacinstiului părinte ieromonah Dositeiu, am prescris cu mica mea trudă această cârticică, aceasta numită cercetare ortodoxă în contra credinței rascolnicilor, în anul 1733 Martie: am sfârșit-o pentru schitul Putnei păcătosul shimnic Arsenii. (Inventar No. 602).

B. *Manuscripte române.*

1). O carte in-folio intitulată «Viața sfinților.» Ea constă din 5 tomuri și anume pentru lunile : Septemvrie, Octomvrie, Martie, Maiu și Aprilie. La finele tomului pentru Septemvrie se află notița următoare: «Și s'a scris de Gheorghie, feciorul lui Evloghie, această carte, Septemvrie.»—«Și s'a tălmăcit de Evloghie monahul, dascal slovenesc, din porunca Sfinției sale Preosfințitul Iacov, Mitropolit Moldovei, la vlet зсзс = 7266» (1758). (Inventar No. 500, I).

Tomul pentru Octomvrie conține notița: «S'au talmăcit de Euloghie dascal și s'au scris de fiul său Gheorghie la vlet жцзз =7267 (1759), Decemvrie 15 s'au sfârșit de scris» — «163 de coale.» (Inventar No. 500, II).

Finele tomului pentru Martie conține notița: «Au talmăcit de pe limba slavenească de Euloghie monah, dascălul slavenesc dela școala Ѡп (gospod=domnească): Iași la vlet жцзз =7265 (1757) și s'au scris de fiul său Gheorghie.» (Inventar No. 500, IV).

Cartea pentru luna lui Maiu posedă însemnarea: «Care s'au talmăcit de Euloghie, dascal slavenesc, de pre limba slavenească la vlet жцзз =6268 (1760), însă cu osârdia și toată cheltuiala a preasfințitului Mitropolit al Moldovei kir Iacov și s'au scris de Gheorghie sin (fiul) Euloghie dascal, în luna lui Mart în 7 zile s'au săvârșit de scris.» (Inventar No. 500, V).

Tomul pentru Aprilie n'are nici o notița. (Inventar No. 500, VI).

2). Un Pavcernic in-folio, legat în piele și scris de arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu în anul 1767. (Inventar No. 501).

3). Un Tesalonic sau o carte despre eresuri in-folio și legat în piele. (Inventar No. 503).

4). O Listviță sau scara virtuților a sf. Ioan din Sinai, in-folio, legată în piele cu încuietori și scrisă în 1 Martie 1770 în Sihăstrie. (Inventar No. 505).

5). Un manuscript intitulat «Călugăria», care s'a scris în Sihăstrie de ieroshimonahul Natan în anul 1770. (Inventar No. 508).

6). Un manuscript numit «Prolog» de Vartolomeu Măzăreanu în 3 tomuri. (Inventar No. 508, a).

7). Conдика vitelor scrisă de Vartolomeu Măzăreanu în 23 Aprilie 1762.

8). Un registru asupra Țiganilor, cari au fost proprietatea mănăstirii Putna, și al uricelor respective, scris de Vartolomeu Măzăreanu în anul 1764. (Inventar No. 511).

9). Un registru numit «Catastih» asupra uricelor prin cari s'au dăruit moșii mănăstirii Putna, compus de Vartolomeu Măzăreanu în anul 1764 (Inventar No. 512).

10). Un registru asupra lucrurilor și documentelor mănăstirii Solca, compus de Vartolomeu Măzăreanu în 1 Ianuarie 1771. (Inventar No. 533).

11). Un «Prothesis» sau Pomelnic al sfintei mănăstiri a Putnei scris cu osârdia Preasfințitului Mitropolitului a toată țara Moldovei

kir Iacov de smeritul întru ieromonași Natanăil Dreteanul, duhovnicul dela Pașcani în Noemvrie a anului 1756. (Inventar No. 507).

12). Scara întru care se află cele trebuincioase precum listele arată mai jos. Această carte este scrisă în limbile: română, slavonă și greacă. (Inventar No. 603).

13). Slujba Acoperemântului Maicii Domnului scrisă în anul 3711 (1722) în 14 Martie în Putna de ierodiaconul Venedict Pavlincovski. (Inventar No. 604).

14). Un «Synodic» sau Pomelnic al ctitorilor sfintei Sihăstriei a Putnei scris cu osârdia și silința ieroshimonahului Sila, stareț și nacialnic, de smeritul ieroshimonah Natan în anul 1768. (Inventar No. 656/36).

15). Istoria lui Carol XII de Șvedia scrisă în Iași în anul 1799. (Inventar No. 671)

16). Adevărată creștinească îndreptare a răsăritului, adică teologia dogmatică, care se învăță în școala clericală din Bucovina.

Aceasta s'a scris de egumenul mănăstirii Putna în anul 1799. (Inventar No. 856/34).

C. Cărți vechi tipărite.

a). Române.

1) Parimiile de peste an, Iași 1683. (Inventar No. 504).—Astăzi această carte se află în biserica filială din Găureni.

2). Două biblii, tipărite în anul 1688 în București. (Inventar No. 457, a+b).

3). O Evanghelie jumătate românească și jumătate grecească, tipărită în 1693 în București. Astăzi se află în mănăstirea Drago-mirna. (Inventar No. 458).

4). Două evanghelii tipărite în București, una în anul 1723, iar alta în anul 1750. (Inventar No. 459 și 460).

5). Două Ceasloave tipărite în 18 respective în 21 Septemvrie (1) 1745 în tipografia episcopescă din Rădăuți. (Inventar No. 472).

6). O liturgie româno-slavonă, conținând liturgia sf. Ioan Gură-de-aur, tipărită în 1745 în Rădăuți. (2) Ea poartă următoarea

(1) Pe frontispiciul Ceasoslovului stă 21 Septemvrie, iar pe penultima lui pagină 18 Septemvre 1745.

(2) Afară de Ceaslov și Liturgie s'a mai tipărit în Rădăuți în 1744 și un Catavasier. (Melchisedec, *Chronica Hușilor*. Apendice, pag. 130).

rea titulară: Cu mila lui Dumnezeu acum întâi tipărită în tipografia sfintei episcopii Rădăuțului. Cu blagoslovenia preasfințitului Kir Nichifor Peloponisanul, Mitropolit a toată Moldova, cu osârdia și toată cheltuiala a iubitorului de Dumnezeu Kir Iacov, Episcop Rădăuțului, în anii dela zidirea lumii 7254, iar dela întruparea lui Hristos 1745. Și s'au tipărit de Sandul sin Iere-mii tipograful. (Inventar No. 480). (3)

7). O Psaltire tipărită în anul 1743 în Iași. (Inventar No. 502).

8). Un Molitvenic tipărit în anul 1722 în București. (Inventar No. 538).

9). Canoanele sf. părinți tipărite în Târgoviște. (Inventar No. 484).

10). Tâlcuirea sf. liturghii tipărită în 1697 în Iași. (Inventar No. 481).

11). Un Prologhion tipărit în 1682 în Iași. (Inventar No. 483).

12). Predicele lui Ilie Miniat tipărite în 1742 în București. (Inventar No. 485).

13). Două exemplare de «Ternosanie» tipărită în 1752 în Iași. (Inventar No. 490, a+b).

14). Un Liturghier tipărit în 1715 în Iași. (Inventar No. 856/23).

15). O «Synopsis» tipărită cu litere grecești în 1756 în Iași. (Inventar No. 863).

16). Adunarea Cazaniilor tipărită în 1763 în Beciu. (Inventar No. 870).

17). Un Euhologiu tipărit în 1745 în Iași. Pe el se află o însemnare făcută de mâna Episcopului Dosofteiu, prin care el dăruiește Euhologiuul mănăstirii Putna.

18). Un «Molitvenic de înțeles» tipărit în 1618 în Iași.

19). Alt Molitvenic tipărit în 1674 în Iași.

20). Viața și petrecerea sfinților tipărită în 1682 în Iași.

b). *Slave.*

1). O Biblie tipărită în 1751 în Petersburg. (Inventar No. 517).

2). Orația sf. Ioan despre faptele apostolilor. Kiev 1624, în 2 exemplare. (Inventar No. 525, a+b).

3). Orațiile despre epistolele apostolului Pavel. Kiev 1623. (Inventar No. 526, a+b).

(3) Această liturgie se păstrează în arhiva Consistoriului arhiepiscopesc din Cernăuți (*Schematismus der Bucovinaer gr. or. Archiepiscopal-Diöcese* pro 1904. Cernăuți, pag. 13.)

- 4). Orație asupra istoriei apostolilor. Moscva 1712. (Inventar No. 527).
- 5). O Evanghelie tipărită în 1722 în Leov. (Inventar No. 528).
- 6). Două Liturghiere. Kiev 1746. (Inventar No. 530, a+b).
- 7). Tălcuirea evangheliei de Teofilact. Moscva 1748. (Inventar No. 531).
- 8). Un Sobornic (culegere de predice pentru sărbători mari). Moscva 1700. (Inventar No. 532).
- 9). Un «Mir z bohom» = Pacea cu Dumnezeu. Kiev 1669. (Inventar No. 533).
- 10). Două «Kamen wiry» = Piatra credinței, Kiev 1730). (Inventar No. 534 și 535).
- 11). Cărțile lui Efrem Sirul (2 exemplare). Moscva 1701. (Inventar No. 536, a+b).
- 12). Wienez Christow = Cununa lui Hristos. Kiev 1688. (Inventar No. 537).
- 13). Un «Pateric» (Istoria sf. părinți din lavra pecerska). Kiev 1678. (Inventar No. 639).
- 14). Un «Klucz rozumnia» = Cheia înțelepciunii. Leov 1665. (Inventar No. 540).
- 15). Vietile sfinților. Kiev 1695 și 1700. (Inventar No. 541 și 542).
- 16). Un Euchologhion sau Trebnic. Lavra 1646. În 5 tomuri. (Inventar No. 543, I—VI) (1).
- 17). Tălcuirea evangeliilor pentru dumineci și sărbători. Moscva 1568. (Inventar No. 550).
- 18). Un «Messia». Kiev 1646. (Inventar No. 544).
- 19). O carte de învățătură pentru preoți, de Ioan Chrisostomul. Leov, 1614. (Inventar No. 555).
- 20). Datorințele preoților în 4 părți. Kiev 1779. (Inventar No. 614).
- 21). Un «Iermologhion». Kiev 1753. (Inventar No. 559).
- 22). Minunile Mariei. Czernikow 1703. (Inventar No. 560).
- 23). Un «Prawelnik». Kiev 1746. (Inventar No. 561).
- 24). Orațiile și învățăturile sf. Macarie. Vilna 1627. (Inventar No. 562).
- 25). Un «Apocrișis» din anul 1597. (Inventar No. 563).

(1) Acest Nr. de prezent se păstrează în Consistoriul arhiepiscopesc din Cernăuți.

- 26). Orațiile lui Efreim Sirul. Vilna 1627. (Inventar No. 562).
- 27). Un Acatistier. Poczajow 1756. (Inventar No. 619).
- 28). Un «Warwarnik». Kiev 1761. (Inventar No. 635).
- 29). Un «Kanon Bogorodicze» = Canonul Maicei Domnului. Kiev 1746. (Inventar No. 856/22).
- 30). Tălmăcirea Apocalipsului de sf. Andreiu, arhiepiscopul Chesariei Capadochiei. Kiev 1625. (Inventar No. 856/30).

CAP. IX.

Documentele din mănăstirea Putna.

A. Documentele Putnei.

1). O traducere română a uricului lui Roman Voevod din 25 Noemvrie anul 6908 (1400), prin care dăruiește credincioasei slugii sale Teodor moșia Vicșanii lângă Suceavă. (Inventar No. 159).

2). Un uric (1) scris pe pergament dela Stefan cel Mare din anul 6965 (1457), 18 Septemvrie, prin care întărește credincioasei slugii sale Sima Corcea satul Corcești pe Cozance. Sigiliul cu sfoară cu tot cu timpul s'a pierdut. Documentul fiind pătat cu untură și scrisoarea foarte mărunță, este foarte greu de decifrat. (Inventar No. 845).

3). Un uric scris pe pergament dela Stefan cel Mare din 28 Martie 6978 (1470), prin care dăruiește viile dela Hârlău mănăstirii Putna. El este foarte bine conservat, înzestrat cu un sigiliu din care o parte foarte mică lipsește, este șnuruit cu mătase roșie și scris de diacul Ilie în Suceava. (Inventar No. 844).

4). Un uric scris pe pergament dela Stefan cel Mare din anul 6978 (1470), prin care dă iertare unui rob tătar care fugise. El este bine conservat, șnuruit, însă sigiliul lipsește. Stirco l-a scris în Suceava. (Inventar No. 846).

5). Un uric pe pergament dela Stefan cel Mare din 30 August 6987 (1479), prin care se dă episcopului de Rădăuți dreptul de judecată asupra locuitorilor de pe moșiile mănăstirii Putna. (Inventar No. 849).

(1) El a fost publicat de Dr. E. Kozak sub numirea *«Die älteste Urkunde des Klosters Putna»*, Czernowitz 1904. — În Putna se află o traducere română a acestui uric, care este foarte defectuoasă, deoarece în ea nu se află tradus începutul și finele uricului. (Inventar No. 123).

6). Un uric pe pergament dela Ștefan cel Mare din 23 August 6989 (1481), prin care se liberează supușii mănăstirii Putna de toate robotele și se supun jurisdicțiunii episcopului de Rădăuți. Documentul este șnuruit cu mătase roșie, sigiliul însă lipsește. El a fost scris în Suceavă de Ioan fratele lui Luca. (Inventar No. 851).

7). O traducere română a uricului lui Ștefan cel Mare din 20 Aprilie 6989 (1481), făcută de Vartolomeu Măzăreanu în 14 August 1766. În acest uric apără Ștefan cel Mare pe slujitorii său Sbiera în posesiunea moșiilor: Zodești, Sbieresti și Jijești, cari moșii Sbiera le cumpărase. (Inventar No. 200).

8). Un uric pe pergament dela Ștefan cel Mare din 15 Martie 6998 (1) (1490), scris de diacul Teodor în Suceavă, prin care se dă mănăstirii, respectiv egumenului din Putna jurisdicțiunea asupra bisericilor și preoților de pe moșiile mănăstirii. El este bine conservat, șnuruit cu mătase roșie și prevăzut cu sigiliu domnesc, care acuma este despicat în două. Sigiliul are următoarea inscripție slavonă pe ceară roșie: † Печать Іу Стефанъ Коевода Гѣподаръ Земли Молдавскон: Pecetea lui Io Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei. (Inventar No. 848).

9). Un uric pe pergament dela Ștefan cel Mare din 15 Martie 6998 (1490), prin care se supun 50 biserici episcopului de Rădăuți. Sfoara și sigiliul lipsește. (Inventar No. 850).

10). O traducere a uricului lui Ștefan cel Mare din 16 Martie 6998 (1490), făcută de Vartolomeu Măzăreanu în 30 Mai 1778, în care se dăruiește mănăstirii Putna satul Macicatovții, cumpărat de Ștefan cel Mare dela Stanciul și frații lui, feciorii lui Tedco Starostescul. (Inventar No. 150).

11). Un uric pe pergament dela Ștefan cel Mare din 17 Noembrie 7010 (1502) (2), în care se orânduiește, ca pentru moșiile mănăstirii Putna să fie preoți anume, și se încuviințează sarea necesară din Troțuș. Documentul este foarte bine conservat, șnuruit cu mătase roșie împletită și înzestrat cu sigiliul Domnului (Inventar No. 843).

12). O traducere română a uricului lui Ștefan cel Mare din 2 Iulie 7010 (1502), prin care dăruiește mănăstirii Putna un loc de

(1) O traducere română a acestui uric se află în mănăstirea Putna. (Inventar No. 124).

(2) Uricul este scris de Teodor în Suceavă. În Putna se află o copie și o traducere română. (Inventar No. 167).

lângă Bojești, cumpărat de dânsul dela Mușa, fiica lui Dima Madoje, și dela alți proprietari. (Inventar No. 158).

13). O traducere română, în duplo, făcută în 25 Maiu 1765 de Eulogie dascălul, a uricului lui Ștefan cel Mare din 8 Septemvrie 7011 (1503), prin care dăruiește mănăstirii Putna mai multe familii de robi. (Inventar No. 162 și 196).

14). Un uric pe pergament în limba slavonă dela Ignatie Iuga, mare vistiernic al lui Ștefan cel Mare, prin care dăruiește mănăstirii Putna mai multe obiecte liturgice și 20 # ungurești pentru sărindăre. Locul anului este șters de umezeală. Sigiliul lipsește, însă o bucată de sfoară neagră de mătase este. (Inventar No. 854).

15). O traducere română a uricului lui Ștefăniță Voevod din 17 Ianuarie 7030 (1522), în care concede ca mănăstirea Putna de 2 ori pe an să prindă pește cu 3 voloace în Dunăre, Iezer și Nistru. (Inventar No. 125).

16). Un uric pe pergament dela Ștefăniță Voevod din 30 Iunie 7030 (1522), scris în limba slavonă în Hârlău, prin care dăruiește prisaca «Hrusca» din Crasna episcopului de Rădăuți. Partea de jos a documentului lipsește, fiind tăiată și luată dimpreună cu sfoara și sigiliul. (Inventar No. 852).

17). Un zapis scris în limba slavonă în 12 Ianuarie 7103 (1595), prin care Nicolae, Grec din Cotnar, dăruiește 3 fălci de vie mănăstirii Putna. (Inventar No. 55).

18). Un uric în limba slavonă dela Moisi Moghilă Voevod din 28 Septemvrie 7109 (1601), în care se statorește ca satele mănăstirii Putna in civilibus să stea sub jurisdicțiunea egumenilor mănăstării. (Inventar No. 56).

19). Un uric în limba slavonă dela Ieremie Moghilă din 25 Martie 7112 (1604), în care se atestă că domnul Teodor, fiul lui Movilă, a vândut moșia Pomârla lui Boldur de acolo. (Inventar No. 126).

20). Un uric dela Simeon Moghilă din 25 August 7114 (1606), în care orânduiește ca zapcii de pedeapsă în satele mănăstirii Putna numai cu consimțământul conventului mănăstiresc să se poată trimite. Documentul slavon în 3 locuri este defectuos. (Inventar No. 57).

21). Un uric în limba română dela Iliăș Alexandru Voevod din 20 Martie 7115 (1607), prin care provoacă pe un anume Ionașco

și Ștefan Piliponschi să se înfațișeze la judecată pentru moșia Berbești. (Inventar No. 168).

22). O copie de pe uricul lui Gaspar Voevod din 4 Martie 7128 (1620), în care Gavrilaş, fiul starostelui Matiaș, este recunoscut ca proprietarul adevărat al satului Stăuceni din ținutul Cernăuțului. (Inventar No. 127).

23). Un uric dela Miron Barnovschi Voevod din 12 Ianuarie 7136 (1628), în care jurisdicțiunea civilă asupra satelor mănăstirii Putna se lasă în sama egumenului. (Inventar No. 58).

24). Un hrisov dela Vasile Vodă din 5 Iulie 7151 (1643), prin care se apără mănăstirea Putna în drepturile ei de proprietate asupra seliștei Grecii pe Suceava. (Inventar No. 59).

25). Un zăpis din 17 Septemvrie 7152 (1644), prin care preotul Dudon din Hilcea vinde $2\frac{1}{2}$ fălci de vie dela Hărlău marelui vornic Teodor Petreceanco. (Inventar No. 60).

26). Un hrisov slavon dela Vasile Vodă din 1 Aprilie 7154 (1646), prin care dăruiește mănăstirii Putna moșia sf. Onufrei cu biserica cea zidită. (Inventar No. 61).

27). Un suret de pe hotarnica căpitanului Ioan Strișca et cons. din 30 Ianuarie 7155 (1647) pentru satul Stăuceni, (Inventar No. 164).

28). Un hrisov slavon dela Radul Voevod din 11 Iulie 7155 (1647), prin care se orânduiește ca, afară de călugării mănăstirii Putna, nimenea să nu păscuească în Siret în jos și sus de mori. (Inventar No. 62).

29). O copie a hrisovului slavon dela Vasile Vodă din 15 Aprilie 7155 (1647) de înnoire, întărire și stăpânire pe toți munții (Braniștea) mănăstirii Putna. (Inventar No. 130).

30). O adeverință a șoltuzului din Siret din 21 Fevruarie 7161 (1653), că un oarecare Ionașco Puida a vândut casa lui cu grădină cu tot din Siret lui Grigorașco Ieșan. (Inventar No. 132).

31). Un hrisov dela Gheorghe Ștefan Voevod din 11 Ianuarie 7164 (1656), prin care se scutește un cojocar așezat pe un loc al mănăstirii Putna de toate dările. (Inventar No. 63).

32). Un hrisov dela Gheorghe Ghica Vodă din 15 Aprilie 7165 (1657), prin care hotărăște ca toți cari macină în morile mănăstirii Putna să dea mierticul obișnuit. (Inventar No. 64).

33). Un hrisov dela Ștefan Voevod din 10 Ianuarie 7168 (1660), prin care concede mănăstirii Putna pe cojocarul Simeon și-l scutește de toate dările. (Inventar No. 65).

34). Un hrisov dela acelaș Domn, din acelaș timp, prin care

orându-este ca dregătorii țerii pe călugării din Putna să-i lase să stăpânească casa lor din Siret. (Inventar No. 141).

35). Un hrisov tot dela acelaș Domn și din acelaș timp către pârcealabii din ținutul Sucevei, să lase în pace metohul mănăstirii Putna. (Inventar No. 170).

36). Un hrisov tot dela Ștefan Vodă din 5 Martie 7168 (1660), în care apără dreptul călugărilor din Putna asupra unei cărșme în Siret. (Inventar No. 156).

37). Un hrisov dela Ștefan Vodă din 21 Martie 7169 (1661), prin care se întărește vânzarea a 3 fălci de vie în Cotnar mitropoli-tului Sucevei Sava. (Inventar No. 66).

38). O copie a hotarnicei Ropcei din 7 Noemvrie 7170 (1662). (Inventar No. 140).

39). Un hrisov dela Duca Vodă din 11 Ianuarie 7174 (1666), prin care scutește mănăstirii Putna 8 slujitori. (Inventar No. 169).

40). Un zapiș din 5 Septemvrie 7174 (1666), prin cari diacul Dumitrașcu schimbă via lui din Cotnar cu una a mănăstirii Putna. (Inventar No. 67).

41). Un hrisov dela Iliăș Alexandru Voevod din 23 Octomvrie 7175 (1667), prin care scutește pe cojocarul Simeon de toate dă-rile. (Inventar No. 69).

42). Un hrisov dela Iliăș Alexandru Vodă din 15 Septemvrie 7175 (1667), prin care întărește mănăstirii Putna o cărșmă mare din Siret și bezmănăria. (Inventar No. 54).

43). O copie de pe o carte a egumenului Ghervasie și a sobo-rului mănăstirii Putna din 17 Ianuarie 7175 (1667), prin care se atestă că ieromonahul Ioan este plenipotențiat să strângă dajdia dela preoții și diaconii din ținutul Sucevei. (Nefiind trasă la inventar, n'are număr).

44). Un hrisov dela Iliăș Alexandru Vodă din 12 Ianuarie 7176 (1668) pentru niște vecini. (Inventar No. 77).

45). O jumătate din hrisovul lui Iliăș Alexandru Vodă din 12 Ianuarie 7177 (1669), prin care dă mănăstirii Putna dreptul de a-și aduce înapoi robii fugiți, fără intervențiunea dregătoriilor civile. (Inventar No. 68).

46). Un hrisov dela Duca Vodă din 30 Ianuarie 7177 (1669), care scutește pe Simeon, cojocariul mănăstirii Putna, de toate dările. (Inventar No. 70).

47). Un hrisov dela Duca Vodă din 15 Martie 7177 (1669), prin

care întărește mănăstirii Putna dreptul ei de proprietate veșnică asupra casei mănăstirești din Siret. (Inventar No. 136).

48). Un hrisov dela Duca Vodă din 3 Ianuarie 7181 (1673), ca o cadelniță de argint luată la vamă să se restituie mănăstirii Putna. (Inventar No. 71).

49). Un hrisov dela Duca Vodă din 1 Martie 7191 (1683), prin care orânduiește ca Ștefan schiopul, robul fugit al mănăstirii Putna, prinzându-se să se dea înapoi mănăstirii. (Inventar No. 52).

50). O adeverință din anul 7203 (1695) dela Ionașco, Procop și Lupul, preoți din Odobesti, că Ștefan Carp este adevăratul proprietar al unei vii din Odobesti. (Inventar No. 172).

51). Un hrisov dela Constantin Duca Vodă din 9 Iulie 7200 (1692) pentru 1½ pogoane de vie la Crucea de jos în Moldova. (Inventar No. 11).

52). Un hrisov dela Constantin Duca Vodă din 7209 (1701), prin care desfătuiește pe locuitorii din Vicove și Frătăuți dela părăsirea locurilor lor și le promite apărare de asuprașii călugărilor din mănăstirea Putna. (Inventar No. 174).

53) Un hrisov dela Constantin Duca Vodă din 5 Iunie 7212 (1704), prin care scutește călugării Putnei de desetină pentru stupi. (Inventar No. 14).

54). Un hrisov dela Antioh Cantemir din 25 Februarie 7214 (1706), prin care liberează pe robul Ștefan din robie. (Inventar No. 15).

55). Un hrisov dela Mihaiu Racovița Vodă din 15 Martie 7215 (1707), prin care liberează mănăstirea Putna de toate birurile. (Inventar No. 171).

56). Un hrisov dela Nicolae Mavrocordat Vodă din 7 Ianuarie 7217 (1709) privitor la cumpărarea moșiei Bahrinești. (Inventar No. 16).

57). Un hrisov dela Nicolae Alexandru Vodă din 9 Februarie 7218 (1710), prin care veniturile birului din Cuciurul mare se dau mănăstirii Putna. (Inventar No. 173).

58). Un hrisov dela Nicolae Alexandru Vodă din 17 Iulie 7218 (1710), prin care se întărește lui Calistru, episcopul de Rădăuți, stăpânirea asupra satului Bahrinești. (Inventar No. 17).

59). Un hrisov dela Nicolae Mavrocordat din a II-a domnie din 4 Septembrie 7221 (1713), prin care călugării mănăstirii Putna se liberează de desetina pentru stupi. (Inventar No. 18).

60). Un hrisov dela Mihaiu Racovița Vodă din 7 Mai 7224

(1716), prin care se dau exmitropolitului Sava 6 vecini din Cărligătura. (Inventar No. 175).

61). Un hrisov dela Mihaiu Racovița din 1 Martie 7228 (1720), prin care se dă învoirea la schimbul unor vecini. (Inventar No. 19).

62). O scrisoare din anul 7229 (1721), prin care Sandu Ropceanul dă jumătate din moșia sa Șcheia lui Calistru, episcopul de Rădăuți, în arendă, ca acesta să plătească datoriile lui Sandu. (Inventar No. 176).

63). Un hrisov dela Ștefan Tomșa Vodă din anul 7230 (1722), prin care adeverește că satele Testrijan și Ternauca aparțin mănăstirii Voronețului. (Inventar No. 20). (1)

64). Un hrisov dela Mihaiu Racovița Vodă din 17 Martie 7231 (1723), în care se vorbește despre transferarea bisericii de lemn din Volovăț la Putna. (Inventar No. 21).

65). Un hrisov dela Gheorghe Ștefan Vodă din 18 Ianuarie 7233 (1725), prin care se întărește lui Iordache exvisternic dreptul asupra $\frac{1}{2}$ din satul Lentăști și $\frac{1}{3}$ din Valeva. (Inventar No. 206).

66). O copie a hrisovului lui Ștefan Vodă din 1 Ianuarie 7234 (1726), prin care se hotărăște ca preoții de pe moșiile mănăstirii Putna să fie supuși mănăstirii. (Inventar No. 129).

67). O scrisoare dela Calistru, episcopul Rădăuțului, din 30 Martie 7235 (1727), prin care dăruiește mănăstirii Putna o prisacă cu stupi în Camenca. (Inventar No. 22).

68). Un hrisov dela Grigorie Ghica Vodă din 3 Noemvrie 7235 (1727), în care dispune ca locuitorii Vicovelor și Frătăuților să fie dependenți de mănăstirea Putna. (Inventar No. 177).

69). O scrisoare dela Atanasie, episcopul de Roman, din 18 Decemvrie 7235 (1723), prin care dăruiește mănăstirii Putna o prisacă cu 60 stupi în Voitinel. (Inventar No. 23).

70). O copie a hrisovului lui Grigorie Ghica din 15 Ianuarie 7238 (1730), prin care se recunoaște din nou că $\frac{1}{2}$ din moșia Crasna este proprietatea mănăstirii Putna. (Inventar No. 131).

71). Un hrisov dela Grigorie Ghica din 10 Maiu 7240 (1732), în care demandă lui Constantin Silion, staroste de Cernăuți, să meargă la Lucaveț, să constate paguba ce a făcut-o orașanul din Cernăuți, Bainschi, păscând locurile mănăstirii Putna. (Inventar No. 24).

72). O scrisoare dela Constantin Grebănosul din 2 Octomvrie

¹⁾ Hrisovul lipsește în colecția de documente, el este amintit în Inventarul mănăstirii.

7241 (1733), prin care adevărește vânzarea a $2\frac{1}{4}$ pogoane de vie. (Inventar No. 25).

73). Un hrisov dela Grigorie Ghica din 14 Martie 7244 (1736), prin care dă bisericii de lemn, adusă dela Volovăț, 2 scutelnici spre serviciul preoților. (Inventar No. 26).

74). O scrisoare din anul 7244 (1736), prin care medelnicerul Pavel Vărnăv vinde $6\frac{1}{2}$ pogoane de vie Mitropolitului Antonie. (Inventar No. 27).

75). Un hrisov scurt dela Grigorie Ghica din 26 Iulie 7244 (1736), prin care supune vecinii din Ropce mănăstirii Putna. (Inventar No. 28).

76). O scrisoare din 4 Octombrie 7245 (1737), prin care Catrina Șerboia vinde mitropolitului Antonie 2 pogoane de vie, iar un pogon îi dăruiește spre sădire, lângă Tecuci. (Inventar No. 178).

77). Un hrisov dela Grigorie Ghica din 1 Aprilie 7248 (1740), prin care se poruncește medelnicerului Constantin Silion să cerceteze bine hotărele satelor Sf. Onufrei, Balcăuți și Climăuți. (Inventar No. 30).

78). Un hrisov dela Grigorie Ghica din 4 Noembrie 7248 (1740), prin care se dă egumenului mănăstirii Putna jurisdicțiunea civilă asupra satelor mănăstirești. (Inventar No. 29).

79). O scrisoare din 14 Martie 7249 (1741), în care călugării din Putna pretind că unii din supușii din Cuciurul mare ar fi vecini mănăstirești. (Inventar No. 133).

80). Un hrisov dela Grigorie Ghica din 10 Iunie 7249 (1741), prin care se dă siguranță robului Mihaiu din Igești, contra femeii lui Perjul, pentru o vacă. (Inventar No. 78).

91). Un hrisov dela acelaș Domn din 13 Iulie 7249 (1741), prin care se hotărăște ca supușii cei depărtați de mănăstirea Putna lucrul lor să-l rescumpere cu bani. (Inventar No. 31).

82). O scrisoare a monahului Antonie, din anul 7249* (1741), în care zice că adună milostenii pentru un schițor ce-l face în districtul Bacăului (Inventar No. 179).

83). Un hrisov în duplo, tipărit, dela Constantin Nicolae Vodă din 12 Ianuarie 7250 (1742), prin care hotărăște ca fiecare locuitor de pe moșiile mănăstirești să lucreze mănăstirii 12 zile pe an și să-i dea dijma locului, iar egumenii să-și ție vornici prin sate. (Inventar No. 51 și 180).

84. Alt hrisov dela Constantin Nicolae Vodă din 2 Iulie 7250 (1745), privitor la supușii mănăstirii Putna. (Inventar No. 12).

85. Alt hrisov dela Constantin Nicolae Vodă din 13 Iulie 7250 (1742), prin care liberează satele mănăstirii Putna: Vicovul de sus și de jos, Frătăuțul vechiu și nou, Camenca, Bahrineștii și Cupca de darea cailor de olac. (Inventar No. 32).

86. Un hrisov tot dela Constantin Nicolae Vodă din 9 Februarie 7251 (1743), prin care se orânduește ca locuitorii satelor mănăstirești să-și răscumpere lucrul lor cu bani. (Inventar No. 33).

87. O scrisoare din 9 Noemvrie 7251 (1743), prin care marele vornic Mihaiu Gorovei vinde fratelui său căpitanului Ioan 2 pogoane de vie. (Inventar No. 34).

88. O scrisoare din anul 7252 (1744), prin care Constantin Vehuț vinde 2 pogoane de vie lui Ioan Gorovei, iar acesta lui Mihaiu Cazichi. (Inventar No. 35).

89. O copie de pe hotarnica Bereștilor, moșia mănăstirii Slatina, din 15 Iulie 7252 (1744). (Inventar No. 181).

90. Un hrisov dela Constantin Nicolae Vodă din 4 Octomvrie 7253 (1745), prin care liberează satele: Vicovele, Frătăuții, Camenca, Bahrineștii și Cupca de toate birurile în favorul mănăstirii Putna. (Inventar No. 182).

91. Hotarnica Cozminului din anul 7254 (1746). (Inventar No. 135).

92. O copie a hrisovului lui Ștefan Vodă din 30 April 7257 (1749), prin care Cozminul se dăruiește mănăstirii Putna. (Inventar No. 134).

93. Un zapis din 30 Ianuarie 7257 (1749), prin care Ioniță Păpușoiu vinde lui Șerban Goie 1 $\frac{1}{2}$ pogon de vie de pe dealul lui Ștefan Vodă. (Inventar No. 205).

94. O scrisoare a lui Iacov, episcopul de Rădăuți, din 8 Maiu 7257 (1749), prin care provoacă pe toți preoții subordonați la plata banului pentru familii. (Inventar No. 183).

95. Un hrisov dela Mihail Cehan Racovița Vodă din 10 Ianuarie 7258 (1750) privitor la lucrul locuitorilor de pe moșiile mănăstirești. (Inventar No. 36).

96. Un zapis din 17 August 7259 (1751), prin care Șerban Goie vinde 1 $\frac{1}{2}$ pogoane vie de pe dealul lui Ștefan Vodă lui Dumitru Lipcan. (Inventar No. 37).

97. O carte pastorală tipărită, dela mitropolitul Iacov din 28 August 1752, adresată unui oarecare preot Dimitrie. (Inventar No. 214).

98). O scrisoare a lui Filip Ban din 9 Ianuarie 1754 către egumenul din Sfântul Onufrei, privitoare la moșia Tătăreștii lângă Dorohoiu. (Inventar No. 147).

99). O singhilie dela mitropolitul Iacov din 17 Februarie 7263 (1755), dată nou hirotonitului preot Natanail. (Inventar No. 137).

100). Un hrisov dela Mateiu Ghica Vodă din 19 Octomvrie 7263 (1755), prin care hotărăște ca Grigoraș Calance, care și-a fost deschis cărșmă în pădurea Putnei, să fie trimis înapoi la Vicovul de jos (Inventar No. 184).

101). O carte de blestem a mitropolitului Iacov și a tuturor episcopilor Moldovei din 5 Ianuarie 7264 (1756), contra acelor cari ar voi să știrbească neatârnarea mănăstirii Putna (Inventar No. 81).

102). Un hrisov dela Constantin Mihail Cehan Racoviță Vodă din 30 Mai 7264 (1756), prin care se înnoește hrisovul lui Ioan Nicolae Vodă din 4 Octomvrie 7253 (1745) privitor la privilegiile mănăstirii Putna. (Inventar No. 185).

103). Un hrisov dela acelaș Domn din 7 Iunie 7264 (1756), prin care pescarii mănăstirii Putna din Galați se scutesc de toate birurile. (Inventar No. 40).

104). Un hrisov dela acelaș Domn din 7 Iulie 7264 (1756), prin care se scutesc călugării mănăstirii Putna de desetină pentru stupi (Inventar No. 38).

105). O scrisoare a mitropolitului Iacov din 5 Octomvrie 7264 (1756), prin care dăruiește mănăstirii Putna o candelă de argint. (Inventar No. 39).

106). Un hrisov in duplo dela Constantin Mihail Cehan Racoviță Vodă din 1 Martie 7265 (1757), prin care ridică văcăritul. (Inventar No. 208 și 209).

107). Un hrisov dela acelaș Domn din 25 Iunie 7265 (1757), prin care întărește orânduirile anterioare, ca țărani să răscumpere lucrul lor cu bani. (Inventar No. 43).

108). Un hrisov dela acelaș Domn din 11 Octomvrie 7265 (1757), pentru desetina călugărilor pentru prisăci. (Invenrar No. 41).

109). O carte dela Iacov, mitropolitul Moldovei, din 20 Martie 7265 (1757), prin care dă egumenului din Putna privilegiul să poarte genunchieriul, crucea, mitra și cărja. Aceasta dispozițiune a fost întărită de Dositeiu, episcopul Bucovinei în 12 Martie 1788. Pe lângă original se află și o copie. (Inventar No. 211).

110). Un registru de decrete domnești de danie din anul 7265 (1757). (Inventar No. 138).

111). O scrisoare dela mitropolitul Iacov din 25 Decembrie 1757, în care cere ca părinții și rudele lui să se înscrie în pomelnicul mănăstirii Putna, pentru care serviciu promite mănăstirii multe daruri. (Inventar No. 145).

112). O scrisoare a mitropolitului Iacov din 5 Martie 7266 (1758), în care dăruiește mănăstirii unele lucruri. (Inventar No. 139).

113). Un hrisov dela Scarlat Grigorie Ghica Vodă din 24 Iunie 7266 (1768), care privește pe un oarecare Dimitrie, lucrător din Putna și Sihăstrie, calfă de pietrar luat de mitropolitul Iacov. (Inventar No. 212).

114). Un hrisov dela Ioan Teodor Vodă din 7 Ianuarie 7267 (1759), prin care concede celor 2 preoți dela biserica satului din Putna 2 vecini spre serviciu, pe cari îi liberează de toate birurile. (Inventar No. 187).

115). Un hrisov dela acelaș Domn din 15 Ianuarie 7267 (1759), prin care se dă ordin lui Ienăcachi, staroste de Cernăuți, să prețuească paguba ce au făcut-o niște familii, cari s'au stabilit în Cuciurul-mare, pe fânațele mănăstirii Putna, și să raporteze. (Inventar No. 186).

116). Un hrisov dela acelaș Domn din 5 Decembrie 7267 (1759), pentru desetina pe prisăci. (Inventar No. 42).

117). Un hrisov tot dela acest Domn din 25 Februarie 7267 (1759), ca călugării din Putna să ridice banii mitropoliei din Siret. (Inventar No. 44).

118). Un hrisov dela acelaș Domn din 3 Iunie 7277 (1759), prin care apără pe călugării din Putna în dreptul lor de a lua vama din districtul Sucevei, adică din Vicovul de sus. (Inventar No. 50).

119). Diata Gheorghiescului din 7267 (1759), în care dăruiește mănăstirii Putna 200 lei pentru acoperirea bisericii. (Inventar No. 46).

120). Un hrisov dela Ioan Teodor Voevod din 7268 (1760), prin care dă exmitropolitului Iacov mijloace de existență. (Inventar No. 82).

121). O obligațiune a lui Calistrat, egumenul mănăstirii Putna, din Octombrie a anului 7268 (1760), pentru suma de 180 lei. (Inventar No. 188).

122). O poruncă a lui Ioan Grigorie Vodă din 24 Iunie 7269 (1761), către igumenul mănăstirii Putna, ca să se înfățișeze la

divan în chestia judecății pentru Frumoasa, cu documentele respective. (Inventar No. 190).

123). O declarație a lui Mihaiu Pascul din August 7269 (1761), că pentru fânul dela Horăiță primește 70 lei. (Inventar No. 189).

124). Un hrisov dela Grigorie Vodă din 15 Ianuarie 7270 (1762), prin care concede mitropolitului Iacov să se așeze în mănăstirea Putna. (Inventar No. 46).

125). Un hrisov dela acelaș Domn din 30 Mai 7270 (1762), ca țaranii de pe moșiile mănăstirii Putna să răscumpere lucrul boierescului cu bani. (Inventar No. 47).

126). O mărturie a lui Tache Morțun din Calafindești din 19 Septemvrie 7270 (1762), pentru hotarele satelor Rudești și Botușanița. (Inventar No. 142).

127). Un zăpis din 15 Ianuarie 7271 (1763), prin care căpităneasa Ilinca dăruiește nepotului său Vasile Luis 2¹/₂ pogoane vie moștenite dela răposatul ei frate Hurmuzachi. (Inventar No. 48).

128). O învoială din 28 Martie 7271 (1763) între un oarecare Constantin și o anumită Iliana pentru 2 pogoane de vie. (Inventar No. 143).

129). O scrisoare din 17 Septemvrie 7271 (1763), prin care Gherman Ițcuș dăruiește 16# de aur ungurești mănăstirii Putna. (Inventar No. 144).

130). Un hrisov dela Grigorie Ioan Vodă din 13 Ianuarie 7272 (1764), prin care liberează satele Vicovele, Frătăuții, Cămenca, Cupca, Ciudeiul, Crasna, Tomeștii și Carapciul de toate dările țerii. (Inventar No. 49).

131). Un hrisov dela Grigorie Alexandru Ghica Vodă din 29 Iunie 7272 (1764), prin care orânduiește ca călugării mănăstirii Putna să plătească goștină pentru albinărit ca și mazilii. (Inventar No. 72).

132). Un hrisov dela acelaș Domn din anul 1764, în care scu-tește mănăstirea Putna de plata goștinei. (Inventar No. 73).

133). Un hrisov dela acelaș Domn din 31 Iulie 1764, prin care poruncește ca dregătorii să cerceteze dacă dealul Suchardul este proprietatea Câmpulungului moldovenesc sau a mănăstirii Putna. (Inventar No. 193).

134). O poruncă dela Grigorie Alexandru Ghica Vodă din anul 1765, prin care provoacă pe egumenul mănăstirii Putna să se înfățișeze în afacerile mănăstirii la Iași (Inventar No. 146).

135). Un hrisov dela acelaș Domn din 27 Aprilie 1765, prin

care se demandă egumenului mănăstirii Putna să extradeze niște documente lui Ștefan Mierlă și Sandu Hășdău. (Inventar No. 194).

136). Un hrisov dela acelaș Domn din anul 1765, prin care poruncește dregătorilor să facă învoială între mănăstirea Putna și locuitorii de pe moșiile ei pentru lucrul boierescului. (Inventar No. 195).

137). O scrisoare a ispravnicilor districtului Sucevei din 5 Martie 7274 (1766), prin care provoacă pe locuitorii din ambele Vicove, cari s'au fost așezat pe fânațele mănăstirii Putna, să se întoarcă la locurile lor. (Inventar No. 192).

138). Un hrisov dela Grigorie Vodă din 10 Octomvre 1766, prin care demandă ca ispravnicii de Suceavă să constrângă pe locuitorii din Dumbrăveni să plătească mănăstirii birul restant și să pedepsească pe supusul Vicovului de jos Vasile Savul pentru purtarea lui necuviincioasă față de egumenul Putnei. (Inventar No. 197).

139). O copie a hrisovului aceluiaș Domn din 7 Ianuarie 7275 (1767), în care se apără dreptul lui Ioan Zuz din Siret contra călugărilor din Putna și vecinilor lor. (Inventar No. 148).

140). Un hrisov dela Grigorie Calimah Vodă din 1 Iunie 1767, prin care dă exmitropolitului Iacov mijloace de existență. (Inventar No. 83).

141). Un hrisov dela acelaș Domn din 17 Iunie 1767, care poruncește ispravnicilor de Suceava să constrângă pe posesorul Simionel, care a rămas dator mănăstirii Putna cu 35 lei pentru vama din Siret, ca să plătească. (Inventar No. 198).

142). Un hrisov dela Grigorie Ioan Calimah Vodă din anul 1767, care poruncește locuitorilor din Frătăuți, Vicov și Straja, cari pribegesc, să se întoarcă la locurile lor. (Inventar No. 199). Această poruncă a urmat la cererea egumenului Pahomie și a soborului din Putna (Jalba egumenului există, însă nu este trasă la inventar, deci nenumerotată).

143). Un hrisov dela acelaș Domn din 30 April 1768, prin care înnoește porunca sa anterioară. (Inventar No. 201).

144). Un hrisov dela acelaș Domn din 17 Iunie 1768, prin care se apără târgoveții din Siret în dreptul lor de proprietate asupra pieței principale contra călugărilor din Putna. (Inventar No. 149).

145). Un hrisov dela acelaș Domn din 4 Februarie 1769, prin care poruncește lui Gheorghe, starostele de Cernăuți, să silească

pe supușii din Cuciurul-mare la ascultarea mănăstirii Putna (Inventar No. 202).

146). O hotărîre a divanului Moldovei din anul 1771, prin care 2 vieri ai exmitropolitului Iacov se liberează de toate birurile. (Inventar No. 203).

147). O hotărîre a divanului Moldovei din anul 1771, care orînduește ca lui Ioan Zuz, care a clădit o casă fără de învoire mai înaltă, pe locurile mănăstirii Putna, să i se restituie speșele clădirii. (Inventar No. 151).

148). O copie de pe cartea de danie a călugărului Iosif Cantacuzino Pașcanu din 10 Decemvrie 1771, prin care dăruiește moșia Stăucenii paharnicului Iordache Balș, care o dă în schimb mănăstirii Putna pentru moșia mănăstirească Dumbrăvenii. (Inventar No. 152).

149). O hotărîre a divanului Moldovei din 24 Iunie 1774, care oprește luarea desetinei dela călugării mănăstirii Putna. (Inventar No. 151).

150). O scrisoare a exmitropolitului Iacov din 11 Fevruarie 1778, prin care dăruiește mănăstirii Putna o prisacă de 80 stupi în Lapustinul de jos. (Inventar No. 74).

151). O publicațiune română a generalului Enzenberg din 1778 adresată locuitorilor din cordonul Bucovinei, privitoare la oamenii cei străini (fără număr).

152). O scrisoare a lui Ioasaf, egumenul mănăstirii Putna, din 8 Decemvrie 1778, adresată generalului baron Enzenberg, cu privire la zisa oamenilor din Bahrinești, că Leoștenii, o bucată din moșia Bahrineștii, ar fi proprietatea lor, însă s'ar afla sub stăpânirea mănăstirii. Pe dosul scrisorii se află răspunsul lui Enzenberg, datat din 18 Decemvrie 1778 (fără număr).

153). Scrisoarea lui Ioasaf, egumenul Putnei, din 25 Decemvrie 1779, adresată generalului Enzenberg, ca să facă hotare de piatră pentru moșia Cuciurul-mare de către Camenca și Cozmin, care acuma se numește Mologhia, de către Cernăuți și Horecea (fără număr).

154). Un extras de 6 hrisoave din 29 Mart. 1781 ale mănăstirii de călugărițe Horodnic, din care se cunoaște că numai un Horodnic este și nu două, cum susțin părinții Suceviței. (Inventar No. 122).

155). Un extras din anul 1781 asupra hrisoavelor domnești, cari le are mănăstirea Putna. (Inventar No. 165).

156) Copia hrisovului din 4 Ianuarie 1779, vidimată de generalul Enzenberg în 28 Maiu 1783, care privește moșia Tarnauca cu atenențele ei : Moisenii și Varnița. (Inventar No. 207).

157). O scrisoare a lui Dositeiu, episcopul Bucovinei, din 6 Iulie 1783, prin care poruncește ieromonahului Ignatie să confisce toată averea schiturilor : Bereznița, Coroznița, Zamostie, Ostra și Broscăuți. (Inventar No. 153).

158). O jalbă a ieromonahului Ignatie, fostul nacialnic al schitului Ostra, din 13 Octomvrie 1783, adresată arhiepiscopului (sic) Rădăuților Dositeiu și Consistoriului (fără număr).

159). O traducere a scrisorii lui Iacov, episcopul de Huși, din 20 Iunie 1785, prin care cere ca mănăstirea Putna să-i restituie 2000 lei, cari i-a dat Inocentie, episcopul de Huși, pentru clădirea unei clopotnițe nouă în Putna, care însă nu s'a făcut. (Inventar No. 157).

160). O diată a episcopului Dositeiu Cherescul, datată din Cernăuți din 28 Decemvrie 1788, cu care dăruiește mănăstirii Putna mai multe lucruri între cari și o cărjă egumenească. (Inventar No. 215).

161). Scrisoarea Consistoriului episcopesc al Bucovinei din 18 Aprilie 1789 către soborul mănăstirii Putna, ca înfățișându-se acolo ieromonahul Petru Zmucilă din Dragomirna, să-l închidă prin 12 zile dându-i numai pâne și apă (fără număr).

162). Un hrisov dela Constantin Nicolae Vodă din 1790, prin care promite câte 2 deka untdelemn pe fiecare an pentru mănăstirea Putna.

163). O carte pastorală tipărită a lui Veniamin, mitropolitul Moldovei, din 1 Martie 1804. (Inventar No. 216).

164). O copie de pe tabula orașului Siret din 14 August 1816, prin care locul mănăstirii Putna din Siret se hotărăște. (Inventar No. 160 și 163).

165). Un zăpis, nedat, prin care Ignatie și luga, mari vistierici, dăruiesc unele veșminte preoțești mănăstirii Putna. (Inventar No. 76, lipsește însă în colecția de documente).

166). Un zăpis fără dată, prin care Simeon, diaconul din Soloneț, și Grigorie, diaconul din Ilișești, vând partea de sus a moșiei Bălăceana lui Stratulat Debrenschî. (Inventar No. 75).

167). Un zăpis fără dată, prin care Constantin Țapul dimpreună cu soția sa Dochița vând 1 $\frac{1}{2}$ pogon de vie dela Crucea de jos medelnicerului Savin. (Inventar No. 79).

168). O jalbă nedatată a robului Toader Crăciunean contra mănăstirii Putna. (Inventar No. 80).

169). Unele dovezi, fără dată și subscriere, cari le are mănăstirea Putna pentru proprietățile ei. (Inventar No. 166).

B. Documentele Sihăstriei.

1). O copie a testamentului lui Dimitrie, mitropolitul Rostovului și Iaroslavului, din 4 Aprilie 1707. (Inventar No. 114).

2). Un hrisov dela Mihaiu Racoviță Vodă din 7 Octomvrie 7217 (1709), prin care dăruiește sihastrului Lazar o prisacă în Chindești. (Inventar No. 85).

3). Un hrisov dela Nicolae Alexandru Vodă din 6 Martie 7218 (1710), prin care întărește dania lui Mihaiu Racoviță din 7 Octomvrie 1709. (Inventar Nr. 86).

4). O scrisoare a mitropolitului Moldovei Gheorghe din 23 Aprilie 7237 (1729), prin care încuviințează ieromonahului Sila să călătorească la «Lavra pecearscaia» din Rusia. (Inventar No. 84).

5). O scrisoare a lui Antonie, mitropolitul Moldovei, din 1731, prin care dă lui Sila pe Dositeiu ca ajutor, toți ceilalți sihastri fiind bătrâni. (Inventar No. 96)

6). Un hrisov dela Gligorie Ghica Vodă din 18 Octomvrie 7255 (1747), prin care dăruiește Sihăstriei provizii. (Inventar No. 87).

7). O singhelie a mitropolitului Iacov din 1754 pentru nou hirotonitul presviter Natanail. (Inventar No. 88).

8). O carte dela mitropolitul Iacov din 7 Septemvrie 7263 (1755), prin care adeverește că o oarecare Maria a dăruit rudei sale Grigoraș moșia Cotenii lângă Iași. (Inventar No. 118).

9). Un hrisov dela Constantin Mihaiu Racoviță Vodă din 3 Aprilie 7264 (1756), prin care dăruiește Sihăstriei naturalii. (Inventar No. 89).

10). Un hrisov dela Ioan Scarlat Ghica Vodă din 5 Iulie 7265 (1757), prin care întărește dania lui Mihaiu Racoviță din 3 Aprilie 1756. (Inventar No. 90).

11). Un zăpis din 20 Septemvrie 7267 (1759); prin care Petrana, Țigancă leșească, se face roabă schitului Doljești lângă Roman. (Inventar No. 92).

12). Un hrisov dela Ioan Teodor Vodă din 17 Decemvrie 7267 (1759), prin care întărește daniile antecesorilor săi în favorul Sihăstriei. (Inventar No. 91).

13). O scrisoare a lui Dositeiu, episcopul de Rădăuți, din 21 De-

cemvrie 7235 (1751), prin care decretează pe ieromonahul Natanaïl ca duhovnic. (Inventar No. 93).

14. Un hrisov dela Grigorie Ioan Vodă din 20 Noemvrie 7270 (1762), prin care dispune ca proviziile încuviințate Sihăstriei de antecesorii săi să i se dea regulat. (Inventar No. 97).

15. O scrisoare a lui Dositeiu, episcopul de Rădăuți, din 25 Fevruarie 1763, prin care decretează pe preotul Vasile ca duhovnic. (Inventar No. 97).

16. O singhilie dela Daniil, mitropolitul Moldovei, din 22 Octomvrie 1765, prin care se adeverește sfințirea diaconului Andreiu ca preot. (Inventar No. 98).

17. Un hrisov dela Grigorie Ioan Calimah Vodă din Iunie 1767, prin care întărește daniile făcute de antecesorii săi Sihăstriei și promite să-i dea în tot anul proviziile necesare. (Inventar No. 99).

18. O singhilie dela Dositeiu, episcopul de Rădăuți, din 6 Iunie 1774. (Inventar No. 100).

19. Punturile cari au făcut la așezarea păcii, împărații Rosiei cu împărăția Turcului pentru aceste 2 țeri creștinești, pentru țara Moldovei și țara Munteniei la anul dela Hristos 1774, la Iulie. (Inventar No. 101).

20 o jalbă a bătrânilor sihastri, subsemnată de starețul Sila, din 18 Mai 1776, și adresată împăratului Austriei. Ea este scrisă cu litere de tipar pe o coală de hârtie. Scrisoarea este împrejurată de ornamente. La această jalbă aparține și o cuvertă cu adresa: Cătră Prea Înălțatul Țesar, Marele Împăratul nostru: (Inventar No. 102).

21. O scrisoare a exmitropolitului Iacov din 22 Ianuarie 1777, prin care dăruște Sihăstriei o prisacă de 100 stupi la Stânca. (Inventar No. 213).

22. O carte de milostenie dela Sila, starețul Sihăstriei, din 17 Fevruarie 1777, adresată creștinilor, în care se plânge că au fost împresurați de Nemți și jăcuiți la vămile lor. (Inventar No. 103).

23. O carte prin care starețul Sila dă, în 10 Martie 1781, înainte de moartea sa, conducerea Sihăstriei lui Natan. (Inventar No. 105).

24. O carte de iertăciune dela episcopul Dositeiu, din 10 Octomvrie 1781, pentru starețul Sila. (Inventar No. 104).

25. O carte dela episcopul Dositeiu din 12 Ianuarie 1782, prin care concede sihaștrilor Calistrat Grigorovici și Casian să adune milostenii pentru Sihăstrie. (Inventar No. 107).

26). O carte de milostenie a starețului Natan, din 20 Ianuarie 1782. (Inventar No. 106).

27). O carte de deslegare de păcate, pentru o oarecare Catrina, dela patriarhul Ierusalimului Avraamie. Ea este tipărită în limba română în 1782. (Inventar No. 95).

28). O scrisoare a directorului Lindenfels din 1783, prin care provoacă Sihăstria să-și anunțe pretențiunile la Auditoriat. (Inventar No. 176).

29). O scrisoare a arhiepiscopului (sic) Dositeiu, din 7 Ianuarie 1783, adresată starețului Sihăstriei, în care-i dă sfatul să aibă talmaci și cărți, și apoi toate se vor așeza la Sihăstrie spre folos. (Inventar No. 110).

30). O carte de milostenie a starețului Natan din Maiu 1783, în care creștinii sunt rugați să contribuie la acoperirea bisericii și repararea chiliilor. (Inventar No. 108).

31). O carte a lui Gavriil, mitropolitul Moldovei, din 10 Maiu 1783, pentru ajutorarea la acoperirea bisericii și repararea chiliilor Sihăstriei. (Inventar No. 109).

32). O altă carte de milostenie dela Natan, din Septemvrie 1783. (Inventar No. 111).

33). Două registre de milostenie ale Sihăstriei, din anul 1783. (Inventar No. 120 și 121).

34) Un certificat de moralitate extradat de Sihăstrie slugii Gavril din Transilvania. (Inventar No. 119).

35). O carte a episcopului Bucovinei Dositeiu, scrisă în 28 Decemvrie 1788 în Cernăuți, prin care dăruiește nepoților săi: Vasile, Gheorghe și Nicolae Cherescul, baroni, niște vase de porcelan, păstrate de dânsul în Putna. (Inventar No. 112).

36). Un zapis din 17 Ianuarie 1796, prin care Mihaiu Popovici, judecător de Putna, vinde mănăstirii la mâna vicarului ei Calistrat Grigorovici un loc arat în nordul mănăstirii (Inventar No. 113).

37). Diata starețului Natan, nedată, asupra averii lui mobile. (Inventar No. 115).

38). O carte de milostenie a sihastrilor, fără dată și subscriere. (Inventar No. 116).

39). O scrisoare a bătrânilor din Sihăstrie adresată episcopului Dositeiu, ca fostul sihastu Andian să nu fie reprimi în Sihăstrie. Scrisoarea este fără dată și subscriere. (Inventar No. 117).

40). O măsurare geometrică în limba germană, nedată și ne-subscrisă, a tuturor locurilor aparținătoare Sihăstriei. (Inventar No. 161).

CAP. X.

Perdelele, veșmintele preoțești antice și relicviile din mănăstirea Putna.

A. Perdele.

1). O perdeă pentru ușile împărătești. Pe ea se reprezintă Înălțarea Domnului la cer. El adică se ridică de îngeri la cer. Pe ambele părți ale acestui tablou se află soarele și luna, iar dedesubtul lui arhanghelii Mihail și Gavriil vorbind cu apostolii și arătându-le pe Isus, care se înalță la cer. Toate figurile de pe perdeă sunt cusute cu fir. Inscricția slavonă de desubt ne spune :

ІѠ СТЕФАН ВОЕВОДА ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН СЪТВОРИ СІА ЗАВѢСА МОНАСТІРЮ ПУТНА ВЛѢТО 992 (1) : Io Stefan Voevod Domnul țerii Moldovei a făcut aceasta perdeă mănăstirii din Putna în anul 6992 (1484).

2). O perdeă pentru ușile împărătești, pe care se reprezintă cu cusuturi de fir Adormirea Maicei Domnului, care este încunjurată de apostoli cari o prohodesc. În josul acestui tablou este închipuit îngerul care taie mânila Jidovului Antonie, iar deasupra Hristos încunjurat de îngeri cari duc sufletul Maicei lui la cer. Mai jos se află inscripția slavonă : **СІА ЗАВѢСА СЪТВОРИ ІѠ СТЕФАН ВОЕВОДА БОЖІЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН СЪН БОГДАНА ВОЕВОДА 8 МОНАСТІР ЮТ ПУТНОН ВЛѢТО 992 МАІ 5** : (2) Aceasta perdeă a făcut-o Io Stefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Voevod, în mănăstirea din Putna, în anul 6992 (1485), Maiu 5. (Inventar No. 297).

(1) Melchisedec, l. c., pag. 24.

(2) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 25.

3). O perdeă pentru uşile împărăteşti, cusută cu fir de aur şi argint şi felurite flori. Ea are o lungime de 136 cm. şi o lăţime de 103 cm. Pe perdeă se reprezintă Bunăvestirea. La mijloc stă sfânta fecioară Maria şi arhangelul Gavriil, dinapoia lui prorocul şi împăratul David, iar dinapoia Mariei prorocul şi împăratul Solomon. Dedesubt se află inscripţia slavonă : **СІА ДВЕРА СЪТВОРИ ІУ СТЕФАН ВОЕВОДА СЪНЪ БОГДАНА ВОЕВОДИ С МОНАСТІРУ УТ ПШНОИ В ЛКТО 'ЗЦГ ЮНГІ (1)**: Aceasta perdeă a făcut-o Io Stefan Voevod, fiul lui Bogdan Voevod, în mănăstirea din Putna în anul 6993 (1485), Iunie 13. (Inventar No. 298).

4). O perdeă pentru uşile împărăteşti de atlas roş, cusută cu fir de aur şi argint, pe care se închipueşte Răstignirea Domnului. Deadreapta crucii stă Maica Domnului şi femeile purtătoare de mir. Deasupra crucii se află cuvintele lui Isus adresate mumei sale : **ЖЕНО СЕ СЪНЪ ТВОИ** : femeie, eată fiul tău ! În stânga crucii stă Ioan teologul şi ostaşul Longhin. Jos se află grupate femeile purtătoare de mir, iar în dreapta este portretul lui Stefan cel Mare îmbrăcat în hlamidă regală bizantină, cu coroană pe cap. Dela coroană lăntuţele de aur atârnă pe umere. Stefan este închipuit fără de barbă. În stânga lui stă doamna Maria, şi dansa înveşmântată în haine regale. Pe la cornurile perdelei sunt serafimii, iar deasupra crucii Domnului stă arhangelul Mihail de dreapta, iar Gavriil de stânga. La capătul crucii se ceteşte : **ЦАР**—împăratul, iar la cel stâng : **СЛАВЫ**—măririi. Pe marginea de jos a perdelei se află inscripţia : **ІУН СТЕФАН ВОЕВОД . СЪНЪ БОГДАНА ВОЕВОД . И ГОСПОЖДА ЕГО МАРИА ДЩЕР РАДЪ ВОЕВОД . СЪТВОРИ СІА ДВЕРА . МОНАСТІРУ СВОЕМЪ ПШЕНКОМЪ . ВЛКТК ГОСПОДЪВА . ЕГО М ПОЛ . В ЛКТЪ 'ЗН** : (2) Io Ştefan Voevod, fiul lui Bogdan Voevod şi Doamna lui Maria, fiica lui Radu Voevod, a făcut această perdeă mănăstirii sale Putna în anul domniei sale al 40-lea şi jumătate, în anul 7008 (1500). (Inventar No. 300).

5). O perdeă mare pentru uşile împărăteşti de 233^{cm}. lungime şi 178^{cm}. lăţime, lucrată cu multă artă cu cusături de fir de aur, argint şi mătase. Pe ea se reprezintă Adormirea Maicei Domnului, al cărei trup este culcat pe năsalie, dedesubtul căreia stă îngerul carele a tăiat mâinile Jidovului Antonie, care voise să răstoarne trupul fecioarei cu năsalie cu tot. Sfinţii apostoli stau împrejurul

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 21, care însă nu indică anul.

(2) Cf. L. c., pag. 22.

Maicei Domnului, iar deasupra lor Domnul Isus Hristos duce încunjurat de îngeri sufletul Maicei sale la cer. Deasupra acestui tablou se văd serafimii sburând. Mai jos de Maica Domnului se vede portretul lui Bogdan Vodă, înveșmântat în hlamidă regală bizantină cu coroană pe cap.

Pe perdeă se mai află încă 12 icoaște, cari închipuiesc cetățile cu numele lor, unde apostolii au vestit evanghelia pe timpul Adormirii Maicei Domnului. Tot așa se vede cum aduc îngerii pe apostoli pe nouri la înmormântarea Maicei Domnului. Pe marginea de jos a perdelei se află următoarea inscripție slavonă: **Благочестивын и христомлюбывын Іван Богдан воевод кожїю милостїю господарь земли Молдавской снх Стефана воевод вншк Радсла воевод створи дверсїа въ церкви сзданїи въ негова родителк въ пѣтенском монастыри едеже ест храм спенїе пречистен вогородици . влѣт 711 . а господства своего лѣто 5 и седмо текцие . мѣца авг . ѿ 1): Dreptmăritorul și de Hristos iubitorul Ioan Bogdan Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domnul țerii Moldovei, fiul lui Ștefan Voevod, nepotul lui Radul Voevod a făcut această perdeă în biserica zidită de al lui părinte, în mănăstirea Putna, unde este hramul Adormirii preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, în anul 7018 (1510), iar al domniei sale al șaselea și al șaptelea curgător, August 15. (Inventar No. 296).**

6. O perdeă antică de catifeă roșie întunecată pentru o ușă laterală a altarului. Ea este cusută cu flori de fir de aur și căptușită cu pânză albă. Această perdeă a avut pereche, cu care însă s'a reparat acoperemântul sf. altar. (Inventar No. 307, a).

7. O perdeă antică de atlas roș cu flori, în cornuri cu câte o cruce și tivită împrejur cu catifeă verde. Cuvintele **Іс. Хс. Нш. Ка** sunt cusute pe dânsa cu mătase neagră. Între flori se află o cruce de mătase galbenă. (Inventar No. 323).

8. O perdeă antică de atlas roș cu flori galbene și jur împrejur tivită cu mătase albă. (Inventar No. 324).

B. *Veșminte preoțești antice.*

1. Un sacos episcopesc de atlas cenușiu, pe care sunt cusute multe flori cu argint și cu aur. La spate el este înzestrat cu o

(1) Cf. Melchisedec, I. c., pag. 23.

cruce de șiret de aur. Și gura și marginile sacosului sunt înfrumusețate cu astfel de șireturi, iar ambele lături posed 14 zurgălăi mai mari și 3 mai mici de argint. (Inventar No. 190).

2). Un omofor antic de mătase albă, cusut cu flori de fir de aur și mătase. Jur împrejur el este încunjurat cu șireturi înguste de aur. Pe omofor sunt 4 crucei cusute cu fir de aur. Pe fiecare cruce se află câte o icoană și anume: Bunăvestirea, Răstignirea, Învierea și Înălțarea la cer a Domnului. Ambele capete ale omoforului sunt înzestrate cu șireturi, cusături cu fir de aur și icoanele Heruvimilor, iar la margini atârnă câte 5 canafuri de mătase. (Inventar No. 191).

3). Două omofoare antice provăzute cu câte 4 crucei cusute cu fir de aur, icoane și la capete cu cusături de fir de aur. Pe marginile unuia din aceste omofoare se află inscripția cusută cu fir de aur: **ВЪГН ПРВЕЛ * ЕГО МЛ=ГО УТЦА Арсение Желавор**
ѡ
ѡПХЛ=ГК РОКС АХНГ СЕА ОМОФОРЪ СОВАРЖЕНЬ ВКП: Lui Dumnezeu adusului, înduratăului părinte Arsenie Jelabor, episcop gc., s'a jertfit acest omofor în anul 1653. (Inventar No. a+b).

4). Un nabadernic (genuncher) de atlas roș dela Ștefan cel Mare. În mijlocul lui este închipuit Hristos, iar jur împrejur Serafimii și simboalele Evangeliștilor. Aceste icoane sunt cusute cu fir de aur. (Inventar No. 193).

5). Un nabadernic de o materie grea, prețioasă întreșută cu fir de aur. El este ornat cu bucăți de catifea roșie și la mijloc cu o cruce cusută cu fir de argint. La trei cornuri are câte un canaf de fir de aur, iar la al patrulea un găitan de mătase. (Inventar No. 284).

6). Un nabadernic de mătase albă cu flori de fir de argint și la mijloc cu o cruce de șiret de aur spaniol. El este împrejurat cu șireturi de Lyon și posedă 2 canafuri de argint. (Inventar No. 373).

7). Un brâu dintr'o materie de mătase și fir de aur, pe care se află întreșute cuvintele: Ghermano ieromonah 1782. (Inventar No. 438/7).

8). Un antimis antic de atlas roș, pe care se află întipărit cu aur: o cruce cu 3 brațe, o lance, o prăjină cu un burete în vârf și evangeliștii Mateiu și Marcu. El este înzestrat cu o inscripție slavonă, în unele locuri ștearsă, de aceea foarte greu de descifrat. În ea se amintește Ghedeon, arhiepiscopul și mitropolitul Suce-

vei, și Ștefan Voevodul Moldovei. Antimisul este căptușit cu mătase cenușie. (Inventar No. 438/10).

9). O mitră arhimandritească de catifeă roșie, ornată cu 2 iconițe și 4 Serafimi cusuți cu fir de aur și argint și cu șireturi de aur. (Inventar No. 438/21).

10). O cărjă episcopoească antică de lemn colorat. (Inventar No. 165).

11). Un felon antic din grat d'or alb cu felurite flori de fir de aur și mătase. Spatele lui este de atlas roș și în locul crucii se află icoana Mântuitorului cusută cu fir de aur și de argint. Gura și marginile felonului sunt împrejurate cu șireturi de aur veritabil, iar pe dos este căptușit cu nankin cenușiu. (Inventar No. 195).

12). Un felon antic de mătase violetă întunecată, cu flori albe. Partea spatelor constă dintr'o materie grea de fir de aur și în locul crucii este icoana sf. Treimi cusută cu fir. Căptușeala lui este albastră. (Inventar No. 196).

13). Un felon antic din grot d'or cărămiziu, înfrumusețat cu mulțime de icoane, cruci și ornamente de fir de aur și argint. Partea spatelor constă dintr'o materie grea de fir de aur cu o cruce de șiret de Lyon. Pe gura felonului se vede inscripția : **СЕН ФЕЛОН СЪТВОРИ БЛАГОЧЕСТИВЫИ ГОСПОДАР ІУ ШТЕФАН ВОЕВОДА ЗЛАДШИЕ СЕВК И РОДИТЕЛЪМ ЕГО И ЧАДОМ ЕГО ВАКЪТ ЗРКВ, МАРТ НІ**: Acest felon l-a făcut dreptmăritorul Domn Io Ștefan Voevod pentru sufleția sa și a părinților și a copiilor săi, în anul 7122 (1614), Martie 18. (Inventar No. 197).

14). Un felon antic de catifeă verde cu flori, iar spatele de catifeă roșie cu flori. El este împrejurat cu șireturi de argint veritabil. În locul crucii se află pe spate un ornament de fir de aur, iar sus o cruce de șireturi roșii. (Inventar No. 198).

15). Un felon antic de mătase albă cu cusături de fir de argint și mătase. Spatele constă dintr'o materie grea galbenă de fir și înfrumusețat cu șireturi de argint veritabil. În locul crucii se află pe spate icoana lui Hristos, cusută cu fir de aur. Jos felonul este împrejurat cu șireturi de aur veritabil și cu o dungă de atlas cenușiu. Căptușeala lui este de nankin sur. (Inventar No. 199).

16). Un epitrahil antic pe care se reprezintă cu cusături de fir de aur, argint și mătase : Sf. Treime, Ștefan și Alexandru Vodă. Jos atârnă 10 canafuri de mătase. (Inventar No. 235).

17). Un epitrahil antic cu 13 icoane sfinte executate din fir de aur, argint și mătase. Jos poartă inscripția cusută cu fir de

aur: **Сен епитрахил сзтвори Θεοδοσία**: Acest epitrahil l-a făcut Teodosia. Jos atârnă 6 bumbi de argint aurit, iar de ei 4 canafuri roșii și 2 verzi. Epitrahilul este căptușit cu o materie albastră. (Inventar No. 236).

18). Un epitrahil antic pe care sunt cusute 15 icoane sfinte cu fir de aur, argint și mătase, El este căptușit cu o materie albastră. Jos poartă inscripția cusută cu fir de aur: **Іван Стефан воевод господарь земли Молдавской сзтвори сен епитрахил**: «Ioan Ștefan Voevod, Domnul țerii Moldovei a făcut acest epitrahil (Inventar No. 237),

19). Un epitrahil antic cu 13 chipuri sfinte cusute cu fir de aur, argint și matase, și anume: Hristos cu 2 îngerii, Maica Domnului, sf. Ioan, 6 Ierarhi și 2 Martiri.

Jos atârnă de epitrahilul căptușit cu albastru 3 bumbi de argint și 3 canafuri. (Inventar No. 238).

20). Trei epitrahile antice. Pe două sunt cusute cu fir de aur câte 15, iar pe al treilea 20 icoane sfinte. Unul este înzestrat cu 3 bumbi și 3 canafuri, al doilea cu 4 canafuri și cu căptușeală albastră, iar al treilea cu 3 canafuri, 2 bumbi și căptușală galbenă. Pe primul epitrahil cetim: **Іу Стефан воевод и княжна Марія**: Io Ștefan Voevod și Domnița Maria; pe al doilea: **Стефан воевода сзтвори сен епитрахил монастырю своему Пстенском и Марія госпожда его**: Ștefan Voevod a făcut acest epitrahil mănăstirii sale din Putna și Maria Doamna lui; iar pe al treilea o inscripție întocmai ca pe al doilea însă cu adausul: **Богданъ воевода**: Bogdan Voevod.

Pe acest din urmă epitrahil se află cam la mijloc portretul lui Ștefan cel Mare și al Doamnei lui Maria, cusut cu matase. Ei pe cap poartă coroane, iar peste veșmintele dedesubt mantii regale aurii. (Inventar. No. 239, a, b, și c.).

21). Două epitrahile antice ornate unul cu 15, iar altul cu 21 icoane cusute cu fir de aur. Primul are 3 bumbi de argint și 6 canafuri, iar al doilea 4 bumbi și 4 canafuri. Ambele sunt căptușite cu o materie galbenă. (Inventar No. 240, a+b).

22). Un epitrahil antic de atlas roș, căptușit cu atlas albastru. Pe el se află cusute 13 icoane sfinte. Jos este ornat cu 7 canafuri, iară la mijloc cu 4 bumbi de argint. (Inventar No. 241).

23). Un epitrahil antic de materie grea albastră cu quadrate și flori de aur. El este încunjurat cu șireturi înguste de argint

veritabil și înzestrat cu 2 cruci de asemenea șiret. Jos atârnă de el ciucuri de aur și argint. (Inventar No. 242).

24). O pereche de manipule (mâncări) antice de catifea cărămizie, cusute cu fir de aur. Pe una este închipuit arhanghelul Gavriil, iar pe alta Bunăvestirea. (Inventar No. 438/6).

25). O pereche de manipule de mătase verde, ornate cu multe de mărgăritare și pietre verzi întunecate. Pe una este cusută cu fir de aur și argint Maica Domnului, iar pe alta arhanghelul Gavriil. Ele posedă câte 6 perechi de verigi de argint. (Inventar No. 95).

26). O pereche de manipule antice de moire albastră deschisă, cu ornamente între cari sunt cusute cuvintele: «**БЛАГОВѢЩЕНІЕ**» = Bunăvestirea și: **Архангел Гавріил**: Arhanghelul Gavriil. Manipulele sunt încunjurate cu șireturi late de argint veritabil și cu câte 20 verigi de argint. (Inventar No. 255).

27). O pereche de manipule de catifea neagră, cusute bogat cu fir de argint și împrejurate cu șireturi de aur și argint veritabil. Ele au o căptușală de atlas verde. (Inventar No. 256).

28). O pereche de manipule antice de materie grea portocalie, ornate cu 2 cruci cusute cu fir de argint și fluturi de aur și argint veritabil și împrejurate cu șireturi de aur. Ele posedă 24 verigi de argint și o căptușală de tafet întunecat. (Inventar No. 257).

29). O pereche de manipule antice de materie grea roșie cu flori galbene, încunjurate cu șireturi veritabile de aur și prevăzute cu 20 verigi de argint. (Inventar No. 261).

30). Un orar de matase pe care sunt 14 chipuri sfinte cusute cu fir de aur. El este împrejurat cu șireturi de Lyon și căptușit cu o materie albastră. (Inventar No. 277).

31). Un orar de catifea neagră, cu flori de aur, ale cărui capete sunt ornate cu ciucuri. El este căptușit cu o materie roșie.

C. *Relicvii.*

1). Un deget al sf. Daniil, prins în argint în forma unui pistol, pe care se află 11 mărgăritare și un granat. El poartă inscripția română: Aceste relicvii le-a ferecat eu Ghedeon, igumen ot Voroneț, cu toată cheltueala mea în anul 7257 (1749) în 4 Decemvrie. (Inventar No. 103).

2). O parte din moaștele sf. Stefan și o bucățică de pânză din cămașa lui, care se păstrează într'o cutie rotundă de argint pe

al cărei capac se află gravată o cruce, iar pe fund «Putna». (Inventar No. 104).

3). Tidva sf. Ghenadie, încunjurată de un cerc de argint aurit cu bordure la fel împrejur. Cercul poartă inscripția slavonă: **ІѠ СТЕФАНЪ ВОЕВОДА БОЖІЮ МИЛОСТІЮ ГОСПОДАРЪ ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН ШКОВА СІА ГЛАВА СВАТАГО ГЕНАДІА И ПОСТАВ ЕГО ВЪ МОНАСТІРН УТ ПІСТНОН В ЛѢТО 6998 МАИ 1**: Io Ștefan Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldovei, a ferecat acest cap al sfântului Ghenadie și l-a pus în mănăstirea din Putna în anul 6996 (1488), Maiu 1. Numărul 1 se pare că a fost gravat mai târziu. (Inventar No. 105).

4). O parte dintr'o falcă cu 13 dinți a sf. Rafail, ferecată în argint în parte aurit, cu inscripția: **ТѢОКТИСТЬ РЕКОМЫН ПО ЧИНУ СХИМОНАЦЕСКОМУ РАФАЕЛ**: Teoctist, numit după cinul shimonahicesc Rafail. (Inventar No. 106).

5). O raclă lungă de lemn de chiparos, pe care sunt tăiate patimile Mântuitorului. (1) Tradiția zice că moaștele sf. Ioan cel Nou în această raclă au fost aduse din Cetatea albă la Suceava (2). Ele au stat în ea până în anul 1736, când neguțătorii Hagi Ivanciu din Botoșani a trecut cu învoirea guvernului austriac, pe lângă care a intervenit episcopul Dositeiu Cherescul, noua raclă făcută de dânsul pentru moaștele sfântului. În această raclă au odihnit moaștele sf. Ioan până în 2/14 Iunie 1867, când ele au fost așezate într'o raclă nouă de chiparos, făcută de mai mulți creștini evlavioși din România și ferecată cu fasada cea veche de argint de pe timpul lui Alexandru cel Bun. (3).

Racla cea veche devenind superfluă, se vede că a fost transportată la Putna, unde se ține în veșmântărie. În raclă se păstrează veșmintele și alte odoare mănăstirești.

(1) Inventarul mănăstirii Putna, pag. 98, ur. 169, susține greșit că pe raclă s'ar închipui patimile sf. Ioan.

(2) Romstorfer în «Das alte gr. ort. Kloster Putna», pag. 48, susține că în această raclă au fost aduse moaștele sf. Ioan în anul 1783, la porunca împăratului Iosif II, din Zolkiew la Suceava.

(3) Cf. S. Fl. Marian, *Sântul Ioan cel Nou dela Suceava*, București 1895, pag. 123—125.

CAP. XII.

Chilia de piatră și Sihăstria.

A. Chilia de piatră.

Nu departe de locul unde se răvarsă pârăul Vișeu în pârăul Putna, se află pe o coastă de deal, în dreptul Vișeuului, o stâncă mare de piatră. În ea este scobită cu dalta o bisericuță cu trei despărțituri și anume: pronaos, naos și altar. Lungimea întregului loc scobit în piatră este de 9,25^m, iar lățimea de 2^m. Sub stâncă se află alt loc deșert, și acesta scobit în piatră, care se pare că a fost locuința sihastrului Daniil, despre care zice tradiția că el a săpat aici în piatră atât bisericuța cât și chiliuța de deșertul ei, în care să fi locuit mai mulți ani.

Despre Daniil tradiția locală din Vicovul de sus istorisește, că el a locuit mai întâiu în mănăstirea St. Laurentie, care se află în vechime pe teritoriul Laurei de astăzi, adică a cătunei din Vicovul de sus. Fiind el osândit de starețul mănăstirii sale, pentru o întârziere avută în Siret, să nu iasă din mănăstire vreme mai îndelungată, se retrase, după ce-și împlini canonul, în codrul cu acea stâncă de lângă pârăul Vișeu și scobi în vârtoasa piatră cu multă trudă și răbdare o bisericuță pentru rugăciune și o chiliuță ca locuință pentru sine. Pe lângă această stâncă să se fi ră-tăcit odată Ștefan cel Mare și să fi mas la sihastrul Daniil în chiliuța-i din stâncă.

În acea noapte, se zice că sihastrul să fi înduplecat pe Domnul țerii să ridice în aceste locuri un falnic locaș lui Dumnezeu, promițându-i că Dumnezeu bine va primi osteneala și răvna lui creș-tinească și-l va ajuta întru toate întreprinderile lui.

Mai departe spune tradiția, că zidind Ștefan cel Mare falnica mănăstire din Putna, unde se adunaseră mulțime de călugări și

(1) Cf. «Laura» în *Scrierile* lui D. Dan, pag. 36.

devenind locurile de pe lângă chilie, prin înmulțirea oamenilor, cercetate și nu izolate și nepătrunse ca mai înainte, Daniil să fi părăsit chilia și locul lui de rugăciune din stânca de aici și să se fi retras într'o pustietate și mai mare, adică într'un loc pustiu pe păraul Voronețului, numit și apa Corbului.

Altarul bisericii din stâncă se pare că a fost despărțit de naos prin un mic iconostas, iar bolta bisericii trebuie să fi fost zugrăvită, ceea ce ne indică urmele de culoare.

În peretele de către răsărit al altarașului se află o scobitură unde a stat icoana scaunului de sus.

Afară și anume pe peretele de mează-zi, între ferestre, seamănă că a fost o tablă cu o inscripție, căci în stâncă este un loc cioplit, potrivit pentru o asemenea tablă.

În naos lângă fereastră se află o cruce în forma următoare și literele **ΑΨΥΘ ΧΡΧΧ**. Primele 4 litere par a indica anul 1499 (1) iar cele 4 sunt o criptogramă nediscifrată încă până acuma.

Chilia de piatră este $1\frac{1}{2}$ km. depărtată de mănăstirea Putna. Lângă dânsa se află astăzi edificiile unei fabrici chimice.

B. *Sihăstria.*

Înainte vreme eră obiceiul, că o samă de călugări cu principii monahale riguroase se retrăgeau din mănăstirea lor într'o singurătate mai mare, adică în fundul munților, spre a sluji lui Dumnezeu acolo, retrași de ochii lumii. Acest obicei a fost practicat și de unii călugări putneni, cari s'au retras în Poiana situată $3\frac{1}{2}$ km. departe de mănăstirea Putna pe păraul Putna în sus. Cu ajutorul mai multor boieri și creștini evlavioși și-au făcut acești călugări aici câteva chilii de lemn. Mai apoi a ridicat, la rugămintea acestor sihastri, marele vistiernic Ilie Cantacuzin aicea o bisericuță de lemn. Aceasta a fost apoi sfințită, nu se știe de cine și când, pentru hramul Bunăvestirii Maicei Domnului.

Mai târziu, și anume în anul 1754, s'a început zidirea unei biserici cu concursul mai multor boieri și altor binefăcători. Ea a fost zidită din pietre din părau, ca și cele două chiliuțe adăogate lângă dânsa. Dositeiu Cherescul, episcopul de Rădăuți, a sfințit-o în anul 1758 (2).

(1) Cf. Kozak, l. c., pag. 64.

(2) *Archiva românească*, tom. II, pag. 420.

Primul stareț al Sihăstriei pare că a fost Dosoteiu dela anul 1726 (1) până la 1754, apoi ieroshimonahul Sila (2), care se amintește, ca și Sihăstria, în câteva hrisoave domnești prin cari se dă lui Sila și călugărilor din Sihăstrie diferite privilegii și provizii. El a murit în 23 Aprilie 1783. Urmașul lui Sila a fost Natan (3). Sihăstria s'a desridicat în 28 Decemvrie 1785 (4), când biserica fu încuiată, iar călugării Sihăstriei rânduiți în mănăstirea Putna.

În 4 Maiu 1789 catapeteazma și stranele din biserica Sihăstriei s'au ridicat și s'au dăruit de Consistoriul episcopesc din Cernăuți bisericii din Mamaeștii-noui sau de jos, care fusese clădită în anul 1773 de Dosoteiu episcopul de Rădăuți în Vadul Vlădicăi de lângă Rădăuți, iar apoi cumpărată de locuitorii satului Mamaeștii-noui și transportată acolo.

În mănăstirea Putna se păstrează mulțime de veșminte, cărți, vase, etc., dela Sihăstrie. Tot acolo se află și o piatră de pe ușa bisericii Sihăstriei cu următoarea inscripție română: «Sfânta sihăstrie Putni dinceput este făcută de lemn de Ilie Cantacuzin și s'au înorit făcându-se de piatră în zilele mării sale Constantin Racoviț Voevod cu mila a multor creștini prin silința starețului Silin și s'au sfințit de Kir Dosotei episcop Rădăuț, lit 7266 (1758) ⲙⲏ ⲁⲗⲁ.»

Lângă ruinele Sihăstriei se află 2 pietre mormântale cu inscripții române.

Inscripția de pe prima piatră ne spune următoarele:

«† Aici se odihnește robul lui Dumnezeu Dosotei stareț, în anul 7262 (1754) Septemvrie 2».

Inscripția de pe a doua piatră este aproape cu totul ștearsă, din care cauză nici nu se poate discifra.

(1) Despre schitul Putnei și starețul lui Dosoteiu se face amintire în manuscrisul slavon «Listvița» seris în schit în 18 Decemvrie 7134 (1726). Cf. Inventar No. 598.

(2) El a fost învățacelul lui Dosoteiu și a dăruit mănăstirii Putna: candelă, pafte, potire, discose, 12 linguri, o copie, cădelnițe de argint, feloane, poale de icoane și clopotul cel mic.

(3) El a murit în 26 Decemvrie 1784.

(4) După o notiță aflătoare la finele manuscrisului de sub Inventar No. 578, schitul s'ar fi desridicat deja în 27 August 1785.

CAP. XII.

Egumenii mănăstirii Putna.

În mănăstirea Putna s'au perândat până astăzi o mulțime de egumeni și anume:

1). *Arhimandritul Ioasaf*. Acesta a fost mai întâiu egumen al mănăstirii Neamțu și a trecut în aceeaș calitate la noua ctitorie domnească Putna, chiar înainte de sfârșirea și sfințirea ei. Despre dânsul se face amintire în uricele lui Ștefan cel Mare din 20 Octomvrie 1468 (1), din 28 Mai 1470 (2), în cronica putneană (3), în care se zice că Ștefan cel Mare sfârșind biserica mănăstirii Putna a sfințit-o în 3 Septemvrie 1470 sub arhimandritul Ioasaf, în uricele din 10 Septemvrie 1471 (4), din 25 Aprilie 1472 (5), din 20 Septemvrie 1473 (6), sau cel din 7 Mai 1479 (7). În unele urice îi zice acestui egumen Iosif. Această schimbare a numelui se explică prin împrejurarea că Ioasaf se retrase în anul 1476 dela egumenie și luă schima cea mare și numele «Iosif». El a murit în 19 Octomvrie 1484 (8).

2). *Arhimandritul Paisie Scurtul*. Acesta a fost egumen dela 1 Iunie a anului 1476 (9) și până în 15 Fevruarie 1502 (10), când a murit. El este amintit în anelele putnene (11), în uricele

(1) Wickenhauser, *Geschichte der Klöster Woronez u. Putna*. Czernowitz 1888, pag. 155, și Dr. Poposcul, l. c., pag. 21.

(2) *Inventar der Klösters Putna*, din 1868, No. 844, pag. 230.

(3) Bogdan, *Vechile cronici moldovenesci*, București 1891, pag. 145.

(4) Protocolul tabular, No. 140.

(5) L. c., No. 132.

(6) L. c., No. 103.

(7) Wickenhauser, l. c., pag. 162.

(8) Bogdan, l. c., pag. 147.

(9) Dr. Poposcul, l. c., pag. 16.

(10) Kogălniceanu, *Cronicele României*, tom. I, pag. 177.

(11) Bogdan, l. c.

lui Ștefan cel Mare din 7 Martie 1482 (1), din 15 Martie 1488 (2), din 3 Aprilie 1488 (3), din 6 Aprilie 1488 (4), din 14 Octomvrie 1489 (5), din 6 Martie 1490 (6), din 16 Martie 1490 (7), ș. a.

3). *Arhimandritul Spiridon*. El este amintit în uricele lui Ștefan cei Mare din 17 Noemvrie 1502 (8), din 2 Februarie 1503 (9) și din 8 Septemvrie 1503 (10).

4). *Silion*, amintit în uricul lui Bogdan Vodă din 8 Decemvrie 1513 (11).

5). *Arhimandritul Acachie*. El a fost egumen din 1522—1527 sau 1528 (12). Diptihonul mănăstirii Putna din 15 Februarie 1750 îl aduce ca egumen al Putnei pentru anul 1522.

6). *Arhimandritul Siluan* (13) sau *Silvan*. El este numit de diptihon ca egumen pentru anul 1528. Acesta a făcut în 1530 clopotul Silvan cu cheltueala sa, precum mărturisește inscripția acelu clopot.

7). *Arsenie*. El este amintit de diptihon ca egumen pentru anul 1539.

8). *Gheorghe*. Diptihonul îl indică ca egumen pentru anul 1546.

9). *Anastasiu*. Despre el face amintire uricul lui Alexandru Lupășneanu Vodă din 31 August 1556, prin care dăruiește mănăstirii Putna 100 # ungurești (14).

10). *Ioasaf*, *Iosif* sau *Ioanichie*, amintit pe inscripția aflătoare

(1) Protocol tabular, No. 136.

(2) L. c., No. 132.

(3) L. c., No. 129.

(4) L. c., No. 144.

(5) L. c., No. 107.

(6) L. c., No. 131.

(7) L. c., No. 105.

(8) L. c., No. 99.

(9) L. c., No. 112.

(10) Wickenhauser, l. c., pag. 187.

(11) Dr. Popescu, l. c., pag. 21.

(12) N. Iorga, *Istoria literaturii religioase a Românilor*, București 1904, pag. 44.

(13) N. Iorga, *Istoria literaturii române*, București 1901, tom. II, pag. 540, îl pune ca egumen acum în 1522, ceea ce este imposibil, deoarece atunci era Acachie.

(14) Dr. Popescu, l. c., pag. 15—16.

deasupra uşii astupate cu zid a capelei de iarnă din Putna cu data din Maiu 1559 (1).

11). *Spiridon*. Despre el avem ştiinţă din inscripţia de pe o icoană a Învierii Domnului, pe care a ferecat-o el în anul 1566 (Inventar No. 411), şi din inscripţia din 11 Iunie 1567 de pe colivarul de sub Inventar No. 65 şi din cea dela 7 August 1569 aflătoare pe evangelia slavonă de sub Inventar No. 451. Ambele obiecte se păstrează în mănăstirea Putna.

12). *Arhimandritul Dosoteiu*, amintit de diptihon ca egumen al Putnei pentru anul 1569. El a ferecat în 3 August 1585, în care an se pare că a şi murit, o icoană a Botezului Domnului, aflătoare în Putna sub Inventar No. 413.

13). *Eustafie*, pus de diptihon egumen pentru anul 1575, ceea-ce se adevereşte prin uricul lui Petru Vodă din 30 Martie 1575 (2), în care el este amintit.

14). *Ghervasie*. Acesta a devenit egumenul Putnei, probabil în anul 1585. Ca atare a dat în 17 Ianuarie 1600 ieromonahului Ioan o înputernicire să scoată dajdia dela preoţii şi diaconii din ţinutul Sucevei (3). Diptihonul îl aminteşte pentru anul 1612, care se pare că e anul morţii lui.

15). *Agafton*. Amintit de diptihon pentru anul 1613 şi în uricul lui Stefan Vodă din 11 Ianuarie 1613 (4).

16). *Anastasio*, care scrie în 1629 birăului de Bistriţa. (5)

17). *Simon* (6), egumen în anul 1635,

18). *Teofan*, egumen în anul 1642 (7).

19). *Simeon*, amintit în hrisoavele lui Vasile Vodă din 8 Iunie 1646 (8) şi din 15 Aprilie 1614 (9). Tot pentru acest an îl aminteşte şi diptihonul.

(1) Cf. Kozak, l. c., pag. 95.

(2) Protocol tabular, No. 129.

(3) Catastih de toate scrierile sf. mănăstiri Putnii din 1754, de V. Măzăreanu, fila 3, No. 5.

(4) Protocol tabular, No. 122.

(5) Iorga *Documente româneşti din arhivele Bistriţei*. Bucureşti 1899, I, pag. 46.

(6) Iorga, *Studii şi documente*, tom. II, pag. 617.

(7) L. c., pag. 623.

(8) Catastih, l. c., pag. 21, b, No. 6.

(9) Protocol tabular, No. 100.

20). *Ioan*, după diptihon egumen în anul 1666, amintit și într'o scrisoare de schimb din 5 Septemvrie 1666 (1).

21). *Sava*, care cere în 4 Noemvrie 1682 dela birăul Bistriței o scutire de vamă. (2)

22). *Archimandritul Ieremie*, amintit de diptihon pentru anul 1694.

23). *Iosif*. Acesta este amintit într'o scrisoare din 1 Martie 1694 și de diptihon în anul 1698.

24). *Calistru*, egumen în anul 1706, amintit în scrisoarea de danie a Mariei comisoarei din 15 August 1707 (3), și în zapisul Sandei cluceroarei din 16 Ianuarie 1708. Dela 1709—1729 a fost episcop de Rădăuți și ca atare dăruî mănăstirii Putna moșia Tereblecea. După ce demisionă în anul 1729, se retrase la Putna, unde muri însă subit, pe când se întorcea dintr'o călătorie din Iași.

25). *Anastasiu*, fost egumen până la anul 1715. După diptihon ar fi fost pe la anul 1728 mitropolit al Moldovei.

26) *Misail Chiselita*, între anii 1716 și 1724. Sub acesta s'a stricat paharul de ipsos rămas mănăstirii Putna dela Ștefan cel Mare, după cum ne istorisește cronicariul Ioan Neculce. El a ajuns apoi episcop de Rădăuți.

27). *Dosoleiu*, amintit de diptihon pentru anul 1724.

28). *Arhimandritul Macarie*, amintit de diptihon pentru anul 1732, apoi în scrisoarea din 3 August 1732, în cartea domnească din 13 Ianuarie 1734, în zapisul din 21 Septemvrie 1734 și în cartea domnească din 13 Ianuarie 1736. El încă în 31 August 1748 (4), trăia în Putna în retragere dela egumenie, ba chiar și în 1749, când este amintit într'o scrisoare a lui Iacov, episcopul de Rădăuți, din 22 Ianuarie 1749, și în Iulie 1751 (5).

29). *Teoctist*, amintit de diptihon pentru anul 1736.

30) *Isaie*, amintit în cărțile lui Grigorie Ghica din 14 Ianuarie 1740 și din 15 Ianuarie 1741 (6), și în scrisoarea lui Nil, egume-

(1) Catastih, l. c., pag. 71, No. 6.

(2) Iorga, *Documente românești din arhivele Bistriței*, tom. II, pag. 36.

(3) Protocol tabular, No. 115.

(4) Cf. Catastihul, l. c., p. 11, Nr. 5.

(5) Iorga, *Studii și documente*, tom. V., pag. 415.

(6) Catastih, l. c., pag. 70, nr. 5.

nul mănăstirii Homorului, din 8 Ianuarie 1742 (1). Diptihonul îl amintește și pentru anul 1741.

31). *Ghedeon*, amintit de diptihon pentru anul 1741, el însă a egumenit abia în anul 1742, urmând lui Isaia.

32). *Ierofteiu*. Acesta este amintit de diptihon pentru anul 1743. El a făcut în 28 Iunie 1743 (2) o jalbă pentru împărțeala Țiganilor cu episcopia de Rădăuți.

33). *Iacov*. El a fost egumen din 15 Ianuarie 1744 — August 1745. În 11 August a fost hirotonit în episcop pentru Rădăuți, iar în 14 Noembrie 1751 deveni Mitropolit al Moldovei. El demisionă în anul 1760 și se retrase în mănăstirea Putna, pe care a restaurat-o și unde a murit în 15 Maiu 1778.

34). *Iosif*, amintit de diptihon pentru anul 1745, ceea ce se adeverește printr'o inscripție din acel an, de pe chivotul Inventar No. 68.

35). *Dosoteiu Cherescul* (3), amintit în anul 1747 pe chivot (Inventar No. 69) și în 1748 pe potir (Inventar No. 38). În 13 Noembrie 1750, fu hirotonit întru episcop pentru Rădăuți și în 12 Decembrie 1781 luă titlul de «episcop al Bucovinei». El a murit în 22 Ianuarie 1789 în Cernăuți.

36). *Gheorghe*, amintit în hotarnica Boianului din 8 Iulie 1751 (4). El a subscris hotărîrea sinodului ținut în Iași în anul 1752 (5).

37). *Gherman*, amintit în hrisovul lui Constantin Mihail Cehan Racoviță, din 20 Martie 1753 (6).

38). *Ghervasie*, amintit pentru anul 1754 de diptihonul Putnei, din 22 Februarie 1869.

39). *Gheorghe* a doua oară. El este amintit în ispisocul lui Mateiu Ghica Vodă din 5 Martie 1754, în sama egumenească ce a făcut-o în 4 Martie 1754 (7), și în diptihonul din anul 1850. După pomelnicul mănăstirii Putna, el multă vreme ar fi fost egumenul Putnei și i-ar fi dăruit 50 lei pentru catapeteazma bisericii.

(1) Catastih, l. c., pag. 114, Nr. 2.

(2) L. c., pag. 113, Nr. 3.

(3) Catastihul pe pag. 116, No. 1, b. îl numește «Dorofteiu».

(4) Iorga, *Studii*, l. c.

(5) Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei*. București 1888, pag. 26.

(6) Diptihonul îl aduce greșit pentru anul 1750.

(7) Catastih, l. c., pag. 104.

40). *Calistrat* întâia oară. El este amintit într'o judecată din 25 Ianuarie 1756, în contractul pe $\frac{3}{8}$ din Petriceni din 20 Decembrie 1756 (1), și în sama egumenească din acest an (2).

41). *Benedict*, pus de diptihon pentru anul 1757 și amintit în scrisoarea Mitropolitului Iacov din 2 Martie 1758 (3), în confirmarea lui Grigorie Ghica Vodă, din 1 Aprilie 1758 (4), în învoiala lui Chiprian egumenul Homorului din 24 Iunie 1758 (5), și în sama egumenească pe 8 luni din 30 August 1758. (6)

42). *Antonie*, amintit pentru anul 1758 pelitierul din Inventar No. 63 și în Inventarul mănăstirii din 1869.

43). *Arhimandritul Calistrat* a doua oară. El a dăruit mănăstirii în anul 1759 crucea de sub Inventar No. 27, a făcut o samă egumenească în 1 Martie 1760 (7), iar în anul 1774 a dăruit mănăstirii crucea de sub Inventar No. 25 și a adresat Domnului Grigorie Ioan Calimah o jalbă, că locuitorii din Vicove, Frătăuți și Straja nu șed stabil pe locurile lor, la care a urmat apoi o poruncă domnească în anul 1768. (Inventar No. 199).

44). *Pahomie* întâia oară, amintit în sama egumenească din 8 Decembrie 1761 (8).

45). *Arhimandritul Varolomeiu Măzăreanu*. El este amintit ca egumen pentru anul 1759, se pare însă că a eguminit în mai multe rânduri, căci este amintit în sama din 20 Iulie 1757, într'o scrisoare din 18 Martie 1757 (9), în samele din 1 Maiu și din 30 Septembrie 1762 și din 23 Aprilie 1763. El a trăit între anii 1720—80 și a dăruit în 1 Ianuarie 1779, afară de alte lucruri, și o livadă dela mănăstirea cea veche, care să fie a soborului. Tot el a acoperit biserica și a restaurat catapeteazma ei, apoi școala cea mare și cea mică.

46). *Pahomie* a doua oară 1763—1774. El se amintește de multe ori ca egumen al mănăstirii Putna, așa în scrisoarea egumenului

(1) Protocol tabular, No. 116.

(2) Cf. Sămile egumenești din mănăstirea Putna.

(3) Catastih, l. c., pag. 114, No. 5.

(4) Jorga, l. c., pag. 388—390.

(5) Catastih, l. c.

(6) L. c., pag. 104.

(7) Cf. nota 7 de pe pag. 120.

(8) Catastih, l. c., pag. 113, Nr. 4, și 125, No. 5.

(9) Protocol tabular, No. 114 și Catastih, l. c., pag. 125.

Pahomie din Slatina din 15 Octombrie 1761 (1), într'o mărturie din 19 Septembrie 1762 (2), în inscripția de pe un litier (Inventar No. 63) pentru anul 1772 și de pe o cruce din 1774 (3), ș. a.

47). *Ioasaf*, amintit dela anul 1775. El se opuse luării moșiilor mănăstirești (4). În 23 Aprilie 1781 a cumpărat pentru mănăstirea Putna o casă în Cernăuți (5). Pe timpul egumeniei lui, și anume din 25 Ianuarie până la 1 Februarie 1782, a dat informațiunile necesare despre moșiile mănăstirii Putna înaintea i. r. comisiunii de delimitare (6).

48). *Partenie*, amintit de pomelnicul mănăstirii Putna din 1757 (7) pentru anul 1783.

49). *Iacov Stefanovici*, 1784, care a fost destituit de Consistoriu în ședința din 3 Iulie/22 Iunie 1784 pentru neascultare (8).

50). *Ignatie*, egumen și asesor consistorial pentru anul 1785 (9).

51). *Arhimandritul Isaie Baloșescul*, 1792—95. El a fost fiul păstorului sufletesc din Putna Gheorghe și a soției sale Anastasia, născută Gherle. În anul 1795 el trecu dela Putna ca referent în Consistoriul din Cernăuți, în 1808 deveni arhimandrit consistorial, iar în 17 Iulie 1823 episcop al Bucovinei. El amintit în 14 Septembrie a anului 1834 în Cernăuți.

52). *Paisie Ioanovici* 1796—1813, amintit în diptihonul grecesc al mănăstirii Putna și în sama egumenească din 23 Aprilie 1797. El a fost fiul diaconului Ioan din Suceava.

53). *Arhimandritul Filaret Bendevschi* 1814—22. Pe timpul egumeniei lui, și anume în 1818, clopotul cel mare Buga s'a sleit din nou. El a văruiț biserica și trapezările și a acoperit zidurile dimprejurul mănăstirii. El este amintit în sama din Condica vitelor din 23 Aprilie 1814.

(1) Inventar No. 142.

(2) Inventar No. 27.

(3) Inventar No. 27.

(4) I. Onciul, *Fondul religionariu gr. or. al Bucovinei*. Cernăuți 1891, pag. 105.

(5) Protocol tabular, No. 146.

(6) *Vezi Tabularabschrift von dem bukow. Hofabgränzungsprotokolle der dem Kloster Putna die dem k. k. bukow. Kreise gehörigen Besitzungen*, pag. 359—409.

(7) Pag. 212.

(8) Onciul, l. c., pag. 107.

(9) *Vezi pomelnicul din 1757*, pag. 213, și Actele consistoriale.

54). *Arhimandritul Iosif Carașchevici*, 1822—26, amintit în dip-tihon și în sama din Condica vitelor mănăstirii Putna din 1 Noem-vrie 1826.

55). *Arhimandritul Ghenadie Platenchi*, recte *Popovici*, 1826—37. El a fost întâiu profesor la școala clericală din Cernăuți, amintit în sama din Condica vitelor din 23 Aprilie 1827.

56). *Dosoteiu Tișcovici*, 1837, amintit în sama din Condica vitelor din 1 Noemvrie 1837.

57). *Ghenadie Zaharovici*, 1840—46, amintit în sama din Con-dica vitelor din 4 Noemvrie 1840.

58). *Veniamin Iliuț*, egumen provizoric, amintit în sama din Condica vitelor din 19 Ianuarie 1846.

59). *Arhimandritul Artemon Bortnic*, 1848. Pe timpul egume-niei și la stăruința lui s'au deschis în anul 1856 mormintele cti-torești din Putna, s'au zidit 3 rânduri de chilii și dela 1850—1852 capela de iarnă, pentru care a jertfit 250 fl. El a murit în 4 Noemvrie 1860.

60). *Sevastian Gheorghiescul* a condus mănăstirea ca vicar egu-menesc din 1860—1866.

61). *Arhimandritul Arcadie Ciupercovici* din 30 Iulie 1866—1878. Pe timpul egumeniei lui, și anume în 1871, s'a ținut în mănăstirea Putna o serbare națională întru amintirea a 400 ani dela sfințirea bisericii mănăstirii din Putna. El a ridicat întru amin-tirea acelei serbări în curtea bisericii o cruce de piatră. În anul 1896 el a devenit arhiepiscop al Cernăuțului și mitropolit al Bu-covinei și Dalmației, în care calitate a murit în 5 Martie 1902.

62). *Arhimandritul mitrofor Deziderie Cozub*, 1878—1895.

Sub dânsul s'a zidit turnul clopotniței; el a murit în 1903 ca egumen în mănăstirea Drăgomirna, unde se permutase.

63). *Arhimandritul Ilarion Filipovici*, egumenul Suceviței, a condus provizor mănăstirea Putna din 1895—1898.

64). *Arhimandritul Vasile Renney de Herszeny*, 1898—1900. El a restaurat chiliile mănăstirii și a murit în 1900 în Cernăuți.

65). *Arhimandritul Teofil Patraș*, din 1901 până în prezent. Sub dânsul s'a restaurat și acoperit biserica cu oale.

Dintre egumenii mănăstirii Putna 15 inși au fost Mitro-poliți ai Moldovei și anume: 1). Teoctist, 2). Filoteiu, 3). Gri-gorie, 4). Teofan, 5). Gheorghe, 6). Teodosie, 7). Teoctist,

8). Ghedeon, 9). Pahomie, 10). Anastasie, 11). David, 12). Varlaam, 13). Anastasie a doua oară, 14). Sava, 15) Anastasie a treia oară, 16). Sava a doua oară, 17) Antonie și 18) Iacov.

Dar și pe scaunul episcopesc din Rădăuți au șezut următorii egumeni din Putna: 1). Calistru 1709—29, 2). Iacov 1745—50, 3). Dosoteiu Cherescul 1750—81, iar o samă din ei au fost episcopi respectiv mitropoliți ai Bucovinei și anume: Dosoteiu Cherescul 1781—89, 2). Isaie Baloșescul 1823—34 și 3). Arcadie Ciupercovici 1896—1902.

CAP. XIII.

Istoricul bisericii parohiale din Putna și al comunei.

A. Istoricul bisericii parohiale.

Istoria clădirii bisericii parohiale din Putna este strâns legată de istoria înființării statului Moldovei. Date scrise nu avem și numai tradiția poporului nostru este singurul izvor din care istoricul poate scoate câte ceva. Și această tradiție, păstrată de țaranul român cu sfințenie, ca un scump odor moștenit dela străbuni, istorisește că Dragoș Vodă, coborându-se din Cuha din Maramureș în părțile Bucovinei de astăzi, a înființat principatul Moldovei și a ridicat în anul 1346 (1) în Volovăț (Olovățul de atunci) o simplă bisericuță de stejar, în care după moartea lui să fi fost și înmormântat (2).

Bisericuța aceasta o mută Ștefan cel Mare în anul 1468 (3) la Putna, ca să dea mănăstirii, ce începuse să zidească în Putna, întâietatea vechimii înaintea tuturor bisericilor existente în Moldova. Mai probabil însă este, că adunându-se la mănăstirea din Putna, unde Ștefan cel Mare începuse să zidească o măreață biserică, mulțime de călugări și neavând ei o biserică unde să se roage, Ștefan Vodă a transferat acea biserică din Volovăț, ca

(1) Cf. Schematismus, l. c., pag. 118, pe când Sevastian în *Descrierea pentru biserică din satul Putna, numită «mănăstirea veche a Putnei» care acum ca parohialnică uzesterisiasă*, scrisă în 4 Iuli 1853, zice că ea a fost clădită în anul 1353.

(2) *Cronicele României*, tom. I, pag., 133, nota 1.

(3) Schematismus, l. c.

locaș provizoriu de închinare (1) pentru călugării din Putna, deoarece el și așa avea de gând să zidească în Volovăț în locul bisericuței de lemn o biserică trainică de piatră, ceea ce și făcu în anul 1502 (2).

Tradiția bisericii parohiale din Putna, Nicolae Costin a cules-o din gura poporului și a înregistrat-o (3).

Că această biserică eră deja pe locul pe care stă astăzi pe timpul când s'a sfințit biserica mănăstirii Putna, ne dovedește tabloul aflător în mănăstirea Putna, pe care se reprezintă pompa cu care a întâmpinat mitropolitul Teoctist încunjurat de clerul său pe ctitorul mănăstirii Putna, pe Ștefan cel Mare dimpreună cu doamna și curtenii lui, cari veniseră cu suveranul lor să asiste la solemnul act al sfințirii mănăstirii Putna. Pe acest tablou se află pe lângă biserica mănăstirii și toate celelalte bisericiuțe, cari se aflau atunci pe teritoriul Putnei, și bisericiuța lui Dragoș Vodă, numită bisericiuța din sat.

De astădată vedem că tradiția locală consună cu adevarul și n'ar fi bine să o lepădăm, ca pe o haină veche, cu toate că este bună.

Despre această biserică amintește Mihaiu Racoviță Voevod în hrisovul său din 17 Mart 7231 (1723) zicând: «Noi Mihaiu Racoviță Voevod, bojiu melostiu gospodar zemle moldavskoi (cu mila lui Dumnezeu Domnul țerii Moldaviei). Scris am Domnia me la boieri și toți slujitorii, cari veți umblă ori cu ce fel de slujbă a Domniei mele la ținutul Sucevei, facem știre tuturor pentru sfânta biserică de lemn, ce este lângă mănăstirea Putna, care această biserică dinceputul ei au fost făcută de Dragoș Vodă la

(1) Cf. «Isvod asupra celor mai momentoase documente și urice aflătoare în sfânta mănăstire Putna» ad Exhib. No. 30 ex. 1865; iar «Descrierea pt. biserica, etc». zice, că bisericiuța aceasta a fost ca un schit călugăresc

(2) Schematismus, I. c., pag. 94.

(3) *Cronicele României*, I. c.

Volovăț, și au fost acolo până la zilele răposatului Ștefan Vodă bătrânul, și atunci Ștefan Vodă au mutat-o acolo la Putna, zidind în locul ei alta de piatră, care din pricina acestei biserici, căci au fost veche, s'au suit rândul și mănăstirii Putnei de este mai înaintea altor mănăstiri și până astăzi» (1).

Astăzi din bisericuța lui Dragoș Vodă, care este închinată hramului Intrării în biserică a preasfintei Născătoare de Dumnezeu, și din lemnul de stejar pus la ea de ctitorul ei, numai pereții din micul altar au rămas.

Biserica constă din pronaos, naos și altar, și are forma unei cruci simple. Înăuntrul ei nu se află nimic ce ar putea interesa pe un istoric sau arheolog. Pe acest din urmă poate că l-ar interesa doară vechiul iconostas.

Biserica aceasta a fost adaptată, adăugându-i-se pronaosul din lemn de brad, în anul 1778, de arhimandritul Vartolomeiu Măzăreanu, cu ajutorul poporenilor și a egumenului Ioasaf. Tot atunci și iconostasul a fost înnoit (2). Și mai târziu biserica a mai fost reparată și lărgită spre a putea cuprinde pe toți poporenii. Ultima oară a fost reparată în anul 1871. În prezent ea este atât de hârbuită, încât amenință să se răstoarne pe o parte, din care cauză a și trebuit sprijinită de către răsărit cu mai multe bârne tari. S'a proiectat deja de mai multă vreme zidirea unei biserici parohiale de piatră pe un loc situat ceva mai jos de actuala biserică, alătura cu casa parohială și calea care duce la mănăstire, însă pertractările regretabil de îndelungate încă nu sunt încheiate.

Condicele matriculare ale acestei biserici datează din anul 1802. În vechime la această biserică erau aplicați 2 preoți. Aceștia le-a dat Ioan Teodor Vodă prin hrisovul

(1) Vezi «Descrierea pentru biserica, etc.» și Inventar No. 21».

(2) Vezi testamentul lui Vartolomeiu Măzăreanu din 1 Ianuarie 1779, pag. 5, No. 17.

din 7 Ianuarie 7267 (1759) doi vecini spre serviciu, pe cari i-a liberat de toate birurile, iar 8 vite de văcărit și 100 stupi de deșetină (1).

După încorporarea Bucovinei la imperiul Austriei, această biserică a fost declarată în anul 1786 de parohială și la ea au fost activi ca păstori sufletești pentru poporenii din Putna următorii preoți:

- 1). Gheorghe Vasilievici, (2), pe timpul căruia numai 118 familii erau în Putna ;
- 2). Preotul Gheorghe Baloșescul, amintit într'o notiță din actele parohiale;
- 3). Preotul Gavril Iacovici, amintit în condicele matriculare din anul 1802;
- 4). Ieromonahul Calistrat Grigorovici, 1802—1808;
- 5). Ieromonahii: Chesarie Borșean și Serapion Simionovici, 1808—1809;
- 6). Ieromonahul Ilarion Nichitovici, 1809—1827;
- 7). Ieromonahul Ipolit Medvig, 1827—1834;
- 8). Ieromonahul Ieronim Pitei, 1834—1842;
- 9). Ieromonahul Veniamin Iliuț, 1843—1847;
- 10). Ieromonahul Venedict Șmighelschi, 1847—1851;
- 11). Ieromonahul Sevastian Gheorghiescul, 1851—1869;
- 12). Parohul Alexandru Sevescul (3), 1869—1870;
- 13). Parohul Ioan Piotrovski, 1870—1885;
- 14). Administratorul parohial Dimitrie Brăilean, 1885—1890;
- 15). Parohul Gheorghe Goraș, 1890—1904;
- 16). Administratorul parohial Ioan Palievici, 1904.

B. Istorical comunei Putna.

Teritoriul de astăzi al Putnei se pare că în străvechime n'a fost locuit, deoarece este muntos și acoperit de codri seculari, imposibil sau foarte greu de străbătut. Abia mai

(1) Inventar No. 187.

(2) Călinescu, *Normalien*, Czernowitz 1887, tom. I, pag. 52.

(3) Acesta, născut în anul 1818, trăește ca singhel sub numele de Arsenie în mănăstirea Putna.

târziu Slavonii veniră și se așezară aici. Unii din ei după un timp trecură mai departe, iar alții, cari rămaseră pe loc, se amalgamară cu Românii, căroră însă le-au lăsat, ca amintire de existența lor de odinioară, numirea slavă a râurilor și a unor locuri mai marcante. Românii la rândul lor primiră și păstrară aceste numiri ereditate fără a le cunoaște însămnătatea. Și numirea păraului Putna este originară dela Slavoni și ea ne dovedește, că aceștia au străbătut această umedă și stâncoasă cale în sus și în jos. Împrejurarea însă, că celelalte părae de pe teritoriul Putnei ca: Putnișoara, Ursoaia, Vișeu, Glodul, apoi munții și dealurile: Morile, Dealul Cămării, Dealul Crucii, Dealul Secerii, Între-Putne, Bărbăcăria, Sionul, Școrbura, Alunișul, Stanișoara, Petroasa, Mesele, Oglinda ș. a. au nume cu terminațiuni românești, ne îndreptățește să credem, că Slavonii n'au stat mult pe aici și n'au intrat prin creierii tuturor munților și în inima codrilor seculari, iar cei cari au rămas pe aici, în curând s'au romanizat, căci la din contra ar fi dat tuturor păraelor și munților nume slave. Abia păstorii români înmulțindu-se s'au așezat stabil prin aceste locuri, iar în urmă sihaștrii, cari apoi au botezat păraele și munții de prin prejur cu nume românești.

Istoria înființării comunei Putna este în strânsă legătură cu istoria fondării mănăstirii Putna, fără însă de a susține, că înainte de acest remarcabil eveniment pe teritoriul Putnei n'ar fi trăit locuitori români.

Pușinii Români, cari trăiau pe acest teritoriu, până la zidirea mănăstirii Putna, n'aveau locuințe stabile, ci numai colibi prin cele poieni, pe unde-și pășteau vitele respectiv oile. Locuințe stabile și-au făcut ei pe teritoriul comunei de astăzi abia după stabilirea sihaștrilor, iar mai ales după zidirea mănăstirii și după ce se așezară în ea mulțime de călugări. Aceasta având necesitate de

hrană, țină vite pentru cari îi trebuiau păstori și slujitori. Din această cauză s'au așezat cu încetul câteva familii române împrejurul mănăstirii făcându-și case stabile. Fiind însă acestea prea puține și având mănăstirea neapărată trebuință de mai mulți slujitori, îi dăruie Ștefan cel Mare cu uricul din 16 Martie 1490 (1) unsprezece familii de Țigani cu mai multe suflete ca robi, cari îi avea din Basarabia.

Așezându-se acești robi mănăstirești lângă Românii deja stabiliți pe locurile Putnei, fundamentul comunei fu pus. Având însă mănăstirea Putnei trebuință tot de mai mulți slujitori, egumenul Spiridon dimpreună cu întreg conventul au chemat 11 salașe de Țigani cu 13 suflete din Basarabia, cari au fost întărite mănăstirii de Ștefan cel Mare cu uricul din 8 Septemvrie 1503. (2)

În 11 Maiu 1581 (3) Iancul Vodă a dăruit și întărit mănăstirii 53 salașe de Țigani cu 184 suflete, cu femeile și copiii lor.

Și Miron Barnovschi Vodă a dat mănăstirii în 6 Martie 1627 șaptesprezece salașe de Țigani cu 34 suflete, cu femeile și copiii lor.

Toate aceste danii de robi Grigorie Ghica Vodă le-a întărit în 11 Martie 1688. În anul 1736 (4) posedă mănăstirea Putna 174 suflete de robi mănăstirești.

Prin adausul acestor robi la poporațiunea română deja stabilită aici, comuna Putna s'a înjghebat în toată forma.

Cele mai multe familii ale robilor de odinioară s'au stins, iar cele cari au mai rămas s'au amalgamat cu băștinașii locuitori români.

Astăzi comuna Putna numără aproape 2.000 suflete,

(1) Cf. Wickenhauser, l. c., pag. 179—181.

(2) L. c., pag. 187 și 188, XXXI.

(3) L. c., pag. 196 și 197, XXXVIII.

(4) Cf. Condica Țiganilor mănăstirii Putna ex. 1764, pag. 6.

dintre cari 1.312 sunt Români de confesiunea ortodoxă. Restul se împarte între Germani și Evrei, cari s'au așezat pe ambele părți ale căii principale din comună, unde și-au durat case înalte și luminoase de cărămidă, iar alături grajduri și șuri spațioase și în fund sau deoparte și-au făcut pometuri frumoase.

Famiiliile române de astăzi din Putna sunt: Aga, Albu, Andrieș, Bancescu, Băcu, Belibău, Berculeanu, Bodnar, Boncă, Boștiog, Bubă, Caba, Calance, Cârdei, Cârciu, Cenușă, Ciuntul, Comarița, Coroamă, Cornea, Creșanovschi, Cotos, Dobrea, Filiac, Fodor, Fodorovici, Frunțaș, Gabor, Gânga, Guță, Hrinescu, Hrișca, Ilieș, Iuraș, Ivoniuc, Lucaci, Mihalevici, Negru, Nicorici, Nohai, Orobcu, Orobeț, Palievici, Parasca, Percicó, Pisariuc, Popovici, Prelepco, Procopovici, Purdilă, Puzdre, Râmbu, Rotar, Robaniuc, Rusu, Șanta, Soloniuc, Scripcar, Șchipor, Stoler, Timiș, Turtă, Țicu, Ursan, Usatiuc, Văcărean, Vișan, Vlad, Vlișan, Zegrea, Zietco, Zubaș.

Afară de acești locuitori stabili petrec în Putna încă aproape de 1000 străini din Ardeal, Galiția, Croația și Italia, cari lucrează pe la fabricile din loc, prin păduri, la calea ferată, etc.

Locuitorii din Putna au următoarele proprietăți de pământ:

1).	242 ha.	89 a.	95 m. ²	de arătură
2).	399 »	48 »	20 »	» fâneațe
3).	13 »	86 »	30 »	» pometuri
4).	48 »	94 »	83 »	» toloace
5).	1 »	28 »	32 »	» pădure
6).	10 »	66 »	14 »	» loc ocupat de clădiri
7).	16 »	30 »	4 »	» loc neproductiv
8).	3 »	61 »	50 »	» surpături, etc.

pentru cari plătesc un bir direct de 2.900 coroane 69 bani pe an.

Comuna politică Putna ca atare posedă:

- 1). — ha 9 a. 46 m.² de arătură
- 2). 6 » 9 » 8 » » fâneațe
- 3). 138 » 8 » 75 » » păscătoare
- 4). 697 » 31 » 48 » » pădure
- 5). 11 » 14 » 75 » » loc neproductiv
- 6). 137 » 14 » 03 » » prund scutit de bir

iar Fondul religionar posedă pe teritoriul Putnei 11,608 ha și 32 m² de pădure, pentru care plătește un bir direct de 3.046 coroane 64 bani pe an.

Proprietățile comunei sunt: coasta Măgurii mici și a celei mari, jumătate din Strujinoasa și din Dealul Cămării, de pe părăul Vițeu delă Chilie în sus până la Pătulă, Dealul Crucii până la Soci și din Glodu coasta Morii.

Țarinile locuitorilor se află la răsărit de sat pe nisi-posul șes de lângă râul Sucevei, unde și comuna politică are un prundiș și o tolocuță.

Locurile comunei, cât și ale locuitorilor sunt slabe, deoarece se compun dintr'o pătură de nisip în față, iar mai afund de prundiș sau chiar din stâncă, sau de mlaștini.

Deși cârma comunei politice de regulă se află în mâna unui Român, totuș Românii sunt în minoritate în comitetul comunal. Și alegerile comunale din 1904 au ieșit în defavorul Românilor, căci au fost aleși: 4 Români, 5 Germani și 3 Evrei. Încetul cu încetul Românii vor pierde și cârma satului din mână, ca și locurile cele din vatră, și chiar astăzi caracterul comunei numai românesc nu este.

Comuna Putna posedă din anul 1858 o școală poporală, care până atunci fusese privată și anume mânăstirească. În anul 1858 au donat pentru noua școală poporală arhimandritul Artemon Bortnic 100 fl. și ieromonahul Sevastian Gheorghiescul 50 fl. Tot atunci călugării din Putna s'au obligat să plătească anual câte 1 fl. pentru ajutorarea școlărilor sârmani delă această școală. Cu banii

donăți s'au cumpărat pe sama școlii populare locale 2 obligații, una de 241 fl. și alta de 252 fl.

Din anul 1901, când s'a zidit un frumos edificiu școlar, școala din Putna este de 4 clase sistematizate, în cari instruează patru puteri didactice calificate. Ea se conduce de învățătorul superior D. Vlad. Școala are o grădină de 32 a și 05 m² și este înzestrată cu toate utenziile necesare.

Din 329 școlari, cari cercetează școala sunt: Români 188 (97 băieți și 91 copile), Germani 108, Evrei 30 și 3 școlari aparțin altor naționalități.

În comună îngrijește cabinetul de lectură «Sehastrul» sub conducerea amintitului învățător superior de răspândirea gustului de cetire între sătenii români și de luminarea lor.

Din anul 1903 comuna Putna posedă prin stăruința vrednicului învățător superior o bancă sătească sistemul Raiffeisen, care primește depuneri, ca și toate băncile de acelaș sistem de prin alte comune, cu 6% și acordează părtașilor ei, adică acelor membri români ai comunei Putna, cari au intrat ca părtași la bancă depunând o părtașie de 20 și o taxă de 2 coroane, împrumuturi cu 7½ procente.

În comună se află un oficiu silvic al Fondului religiosar gr. or. al Bucovinei, condus de un administrator silvic, și un post de gendarmerie, care îngrijește pentru siguranța publică.

CAP. XIV.

Ocupațiunea, portul, locuința, datinile și credințele poporului român din Putna.

A. Ocupațiunea.

Cea mai principală ocupațiune a Românilor din Putna este prăsila vitelor cornute și ceva mai puțin a oilor și masculilor. Când pădurile Fondului le erau deschise, atunci țineau și mulțime de capre. Unii au și câțiva stupi cu albine. Femeile prăsesc găini, curci, pichere, găște și rațe.

O samă de Putneni se ocupă cu pescuitul și cu vânatul. Se înțelege că aceste două ocupațiuni se profesază numai pe furis, deoarece pescuitul în toate părțile de pe teritoriul Putnei, cât și vânatul pe teritoriul Fondului religionar este un drept al numitului fond, iar vânatul pe teritoriul comunal un drept care-i compete numai celui ce a luat vânatul în arendă. Vânatul constă aicea din: ciute, cerbi, porci sălbatici, vulpi, lupi, iepuri, veverițe, dihuri, potârnică, rațe sălbatice ș. a.

Mulți din locuitorii Putnei lucrează pe la fabriile din loc și mai ales la fereștrău, la calea ferată, prin păduri tăind și cojind copacii sau încărcându-i și descărcându-i de pe vagonetele trenului dela fereștrău.

Unii se ocupă cu făcutul draniței, alții, precum familia Vișan, cu făcutul cărbunilor de lemn, iar familiile Băcu și Vișan știu foarte bine să cioplească în piatră, care o scot din dealul Cămării, proprietatea comunei, și să

facă din ea cruci, monumente, stâlpi pentru zaplazuri, tocile ș. a.

Alții, precum familiile Aga și Lucaci sunt vărari și știu sortă piatra văroasă, pe care o cară de vândut prin satele învecinate.

Afară de aceasta, cei ce au ogoare se ocupă și cu lucrarea lor, iar cei cu fânațe cu făcutul și adunatul fânului de prin cele fânațe și poieni. Și tocmai acești cu ocupațiunea din urmă, fiind siliți să bea apă pe timpul adunatului pologului din niște izvoare de munte, devin gușați fără deosebire de gen, pentru care defect sunt adeseori luați în răs de locuitorii de prin alte sate. Locuitorii leac contra gușii nu cunosc.

B. *Portul.*

Portul Putnenilor samănă întru toate celui al Românilor din Straja și amândouă Vicovele, cu cari sunt înmegieșiți.

Bărbații poartă pe trup o cămașă albă de pânză de cânepă, în sau humbac, mai fină sau mai groasă, amăsurat cu ziua de sărbătoare sau de lucru. La gât cămașa este provăzută cu «ciupag», adică cu un fel de guler drept, care pentru bărbații mai bătrâni este simplu și poate fi și îndoit în jos, iar pentru tineri cusut cu flori și mărgelile în colori sau și cu fluturi. Ciupagul și gura cămășii se leagă la un loc cu 2 perechi de chiutori prinse de ciupag. Cămășile, cari au mâneci largi, nu sunt nici prea lungi, dar nici prea scurte, ci numai potrivite.

Peste cămașă se poartă un pieptar alb fără mâneci din piei negre de cârlan, fără ăarecare ornament, doar numai premuit cu dungi de blăniță neagră de miel. El are lungimea cămășii. Iarna, la oraș sau la biserică se ia peste pieptar un cojoc de piei de oaie, ceva mai lung decât

pieptarul și cu mâneci lungi și înguste, iar deasupra un suman curat de mișă neagră ca pana corbului.

La călătorii, și anume iarna, se ia peste toate aceste și o mantă cu glugă, însă fără mâneci. Gluga la vreme de ninsoare și furtună se trage peste cap.

Bărbații poartă iarna peste izmenele de asemenea pânză ca și cămașa niște ȋtari groși de lână albă sau neagră.

Mijlocul bărbații și-l ȋncing de regulă cu curele late de piele roșie sau și cu brăe de lână țesute ȋn casă ȋn felurite colori, însă totdeauna cu dungi.

ȋn cureă sau sub brău se poartă tutunul cu luleaua și un cuțit ȋnchis ȋn plăsele de metal galben sau de corn de cerb. Cuțitul este legat de o cureă sau de un lăntuleț, care spânzură dela brău ȋn jos. Tot ȋn cureă sau brău se poartă și o pungă de piele de oaie cu banii mărunți și cu cei de hârtie la un loc. Unii bărbați poartă pe sub pieptar și o trăistură țesută, de lână.

Bărbații ȋși ȋncalță picioarele de regulă cu ciubote negre sau cu opinci cărămizii.

Vara bărbații poartă pe cap pălării negre de păr, cumpărate ȋn oraș, iar iarna cușme negre de miel cu urechi, lucrate ȋn sat. O samă de bărbați, și anume cei mai bătrâni, dar și băietanii, poartă iarna și vara un fel de comănace făcute din suman cafeniu. Comănacele au forma unui cilindru ȋnzestrat la fund cu 4 vârfuri sau canafuri și samână confederatcelor poloneze.

Bărbații poartă părul capului ȋn plete, barba o rad, mustățile însă nu. Flăcăii, și anume cei cari au servit la oaste, ȋși lasă favoriți.

Femeile poartă cămăși nu prea lungi, ca să nu fie ȋmpiedecate la mers, de pânză de cânepă, ȋn, sau de bumbac. O samă poartă la gât ciupage cusute cu flori ȋn colori. Gura cămășii este ȋn totdeauna cu flori ȋn colori sau alb brodate. Mănecile sunt la capăt sau largi, sau înguste;

ale fetelor însă de regulă înguste. Cămășile sunt infrumusețate pe umere cu altițe cusute sau și țesute.

Femeile își acoperă partea de jos a trupului cu «pregitori» sau «catrințe» lucrate de dânselle pe stativetele din casă, din lână toarsă și apoi colorată. Ele sunt în totdeauna întunecate și provăzute cu dungi deschise, cari merg de sus în jos. Pe la marginea de jos a pregitoarei unele femei obișnuesc a țese o dungă roșie de trei degete de lată. Pregitoarele se leagă de mijlocul trupului cu «frânghii», adică brăve înguste de lână, țesute în colori și felurite modele.

Atât femeile, cât și fetele poartă la gât unul sau mai multe șiraguri de mărgelute colorate și salbe de monede vechi de argint. Ele își încălță picioarele ori în ciubote, ori în papuci sau în opinci.

Dacă se încălță papuci, atunci se iau și colțuni cumpărați din oraș. Cele ce poartă opinci le trag peste piciorul învălit în obiele albe de lână și un fel de ciorapi tot albi de lână, cusuți cu lână colorată. Împrejurul piciorului se învălesc rând după rând negrele sfori sucite din păr din coadă de cal sau de vită, cari de regulă au o lungime de 3 sau 4 stânjini.

Femeile poartă pe cap pânzături (ștergare) albe de bumbac, țesute în 2, 3, 5, 7, ba și în 9 ițe. Fetele nemăritate umblă vara, ba chiar și iarna cu capul gol și cu părul bine uns cu unt și pieptănat într'o coadă împletită în mai multe, sau îmbrobodite cu basmale de lână, negre, roși sau de alte colori, cumpărate în oraș. Fetele cele mari poartă în duminici și sărbători la strânsură (joc), nunți, etc. părul despletit și în găță.

Fetele cele greșite n'au voie să umble cu capul gol, ci totdeauna îmbrobodite, nu în pânzături, ci în basmale. Această pedeapsă nu li se iartă nici în ziua cununiei lor.

Femeile măritate poartă pe vârful capului pe sub pân-

zătură o mică și rotundă cârpă. Ea constă din pânză albă și are forma scufiei călugărițelor. Cârpa este jur împrejur și pe fund cusută cu flori de bumbac negru. Ea se poartă în semn că femeia este măritată și că are bărbat. Fiecare femeie își face mai multe cârpe, cari negrindu-se, le schimbă și le spală.

Și femeile poartă ca și bărbații pieptarul, cojocul, surmanul și mantaua, amăsurat anotimpului și vremii.

În timpul din urmă fetele au început să poarte fuste de materie cumpărată în oraș, pe cari le ornează pe la poale cu catifea și șireturi galbene sau albe, iar pe la piepți cu horbote albe. În mână ele țin, mai ales pe timpul strânsurii dela joc, o năframă cusută de dânsese pe la colțuri sau și peste întreg cu lânețuri cu mult gust și deosebită frumusețe în mai multe colori deschise.

În urechi ele poartă, ca și femeile, cercei și în degete inele de metal.

C. Locuința.

Caracteristic este la poporul român din Putna neregularitatea cu care își drege și așează casele sale. Pe când Românii de prin întreaga împrejurime au datina devenită lege, că-și așează casele cu fața spre meazăzi, se poate fără exagerare susține, că în Putna cu greu s'ar afla 20 case românești astfel situate. Vezi o casă situată cu fața spre apus, alătura una cu fața spre meazăzi, alta spre răsărit și alta spre meazănoapte.

Casele de regulă mici sunt făcute din bârne de brad sau molid. În față, câte odată și prin prejur, este câte un cerdac blănit până la brâu cu scânduri geluite.

Acoperemântul este totdeauna drănițit, ori învălit, ori încheiat în străji. El este înfrumusețat cu una, două sau trei ferestruți, numite «hulpi». Acestea se fac ca, în lipsa unui ogeag, fumul din podul casei să iasă printr'insele afară.

Coama acoperemântului are la ambele capete câte o cruce mică de lemn. În colțurile acestor cruci sunt cuie de sârmă bătute pe jumătate. Unele capete însă au ca ornament numai câte un vârf de leaț numit «corn», care cu un capăt este împlântat în capătul coamei, iar celălalt stă drept în sus.

Casele se despart prin o prea largă tindă în două părți neegale. În stânga tindei este căsuța, care în față are de regulă numai o fereastră, iar în dreapta ei casa mare cu două ferestre.

În căsuță, în care familia întregă șede vara și iarna, se află vatra, deasupra ei hornul și în fundul ei cuptorul. Pe vatră mâncările se fierb în oale de lut, iar mămăliga obligată într'o căldărușă de aramă sau în un ceaun de spijă pus pe pirostrie. Hornul mijlocește prinderea fumului și ieșirea lui din casă în tindă printr'o bortă lăsată în peretele casei, care de aicea se suie în pod și iese prin hulpi afară. În cuptor se coace pâinea. Pe cuptor dorm de regulă copiii și bătrânii.

Din cauză că rar casele au ogeaguri, de aceea acoperemintele caselor pe dinlăutru sticlesc de funingini și sгурă. Lângă cuptor este așezat un pat de scânduri pe pari bătuți în pământ. El este acoperit cu țoluri de buci sau laicere de lână. Pe lângă vatră se întinde o laiță.

O samă din locuitori și-au făcut vetre nemțești din table de spijă numite «șparharturi.»

Casa mare are lângă peretele tinzii o sobă sau un cuptor, ca și cea mică. Această odaie este salonul țăranului. Aici se țin icoanele pe peretele răsăritean și pe cel de miazăzi, după cari se pune busuioc și văzdoage galbene. Sub peretele din fund al odăii stau întinse pe o grindă, prăjină sau scândură: laicerele, scorțurile, pânzeturile și perinile gospodinei. Sub acestea atârnă cea mai frumoasă scoarță în toată lungimea și lățimea ei. Jos sub

această grindă se află un pat de lemn de brad acoperit cu un laicer sau o pănură cusută în două în forma unei cergi.

În colțul nord-estic al casei, adică la căpătâiul patului, stă pe niște picioare înalte lada zugrăvită cu flori verzi, roșii și galbene și câte odată ferecată cu bante de fier, bușită de pânzeturile, ștergarele și fețele de mese, zestrea și fala gospodinei. Câte odată lada stă pe o laiță lată, care se întinde dela pat și până la ungherul peretelui răsăritean, unde se întâlnește cu alta, care ajunge până la ungherul de miazăzi al odăii. Laițele nici când nu se țin goale, ci totdeauna acoperite cu laicere sau pănuri de lână. Tot cu astfel de pănuri sunt bătuți și pereții dealungul celor două laițe.

Dinaintea laițelor, adică în fața casei, se află o lungă masă albă de brad, molid sau frasin. Ea în totdeauna stă acoperită cu față de masă albă, cu o pănură sau cu o bucată de mușamă neagră, cu flori roșii pe la capete.

În ungherul din dreptul ușii se află un dulăpior lustruit sau zugrăvit, sau numai un «policer» pentru blide. Aicea gospodina își înșiră strachinele, sahaneele cele smălțuite și înflorite, lingurile de lemn de cireș, plop, paltin sau mesteacăn, cumpărate sau schimbate pe de ale gurii dela Țigani din Voitin, și paharele de apă și păhăruțele de rachiu, uneori de cristal.

Și deasupra ușii se află o poliță lungă îngrădită. Și pe aceasta se țin strachinele așezate în rând cu fața spre casă.

În pereții casei și în drăgar, pe care sunt expuse: torturile, fusele cu lână toarsă, cu in sau cânepă, ghemurile și mănunchiuri de busuioc, sunt bătute, cuie de lemn sau fier, pe cari se anină pânzeturile curate năfrâmi înflorite și basmale frumoase de lână sau de mătase. Pe

unele din aceste cuie se anină: cușmele, pălăriile, trais-tele, taștele și pieptarele casnicilor.

Pe două cuie, de sub oglinda așezată între icoanele cari acoperă peretele despre meazăzi al odăii, se țin fluerile gospodarului. O samă le țin pe drăgar sau pe două cuie bătute în el.

În casa mare de regulă nu se locuiește, nici se face foc, ci numai se primesc oaspeții.

Unele gospodine, neavând loc în căsuță din pricina mulțimii de copii, așează stativele în casa mare.

Putnenii au pe lângă casă clădiri laterale ca: grajduri și șoproane sau șandramale alipite de casă. Cei mai avuți au și câte o șură pentru păstrarea fânului, pâinii albe și a acareturilor gospodăriei. Șura la o samă este despărțită în două. Într'o parte este grajdul pentru vite, iar cealaltă este adevărata șură pentru strânsură. Cei ce n'au șuri țin fânul și în podul grajdului.

Aproape fiecare gospodar are în ograda sa o fântână cu ghizdele zidite și prinse cu un colac cioplit de piatră. Apa se scoate din fântână prin mijlocirea unei săgeți sau cu o roată. După casă sau alături se află mai la fiecare gospodărie și câte un pomețel cu feliuriți arbori, iar mai ales cu perji.

Gospodina are dinaintea casei câteva straturi cu legume și unul sau mai multe cu busuioc, văzdoage și garoafe. Nu lipsesc însă lângă unele case liliacul și rozele.

D. Datini și credințe.

Dacă se naște în vreo casă un copil, atunci îl duc chiar în ziua nașterii sau și mai târziu la preot să-l boteze. Imediat după botez Putnenii îndatinesc să schimbe numele copilului pus de preot, ori din cauză că nu le place numele dat de preot, ori conduși de credința că copilul,

căruia s'a schimbat numele botezului, va fi scutit prin întreaga viață de boala cea rea și de alte boale.

Moașele dau copiilor celor abia botezați să sugă o bucată de pânză, care o fac țugui și o moaie în rachi, ca ei în viitor să fie buni, blajini și chivernisitori. Unele moașe obișnuiesc a da copiilor o astfel de pânză să sugă chiar și înainte de botez, ca copiii pe timpul botezului să nu plângă.

Seara după încreștinarea pruncului, adică după cumetrie, se adună cumetrii și alți oaspeți la casa tatălui celui nou încreștinat. Atunci moașa ia și scaldă copilul într'o covată în prezența cumetrilor și a oaspeților. Aceștia aruncă atunci câțiva bani în covată după voință. Aceștia sunt răsplata moașei pentru osteneala ei.

După ce s'a scaldat copilul, moașa îl ia pe brațul stâng, iar în dreapta ține un sahan acoperit cu o năframă. Așa împovorată ea cântă și joacă prin casă cerând dela cumetri și apoi dela ceilalți prezenți ceva de noroc pentru cel nou botezat. Aceștia dăruiesc atunci pentru copil unul o oaie, altul o vițea sau alte obiecte de ale gospodăriei, sau pun un ban în sahan. Alții pun în sahan câte o pițulă (ban vechiu de argint, numit și puișor, în valoare de 20 bani). Aceste monede de argint părinții le păstrează pentru copilul lor, care crescând mărișor le poartă în curea, ca să aibă totdeauna bani și ca cu plăcere să i se dea bani, cum i s'a dat în sara scăldușcăi. O samă de cumetri pun banul ce-l dăruiesc finului, nu în sahan, ci pe pieptul finului lor.

Moașa numără la urmă banii strânși la această ocaziune în prezența tuturor oaspeților și-i predă mamei sau tatălui copilului spre păstrare. Apoi ia covata cu scăldușca și o duce jucând și chiuind în grădină, unde varsă jumătate dintr'însa la tulpina unui măr, iar cealaltă la a unui perj sau păr. Vărsând scăldușca la măr zice cuvin-

tele: «frumos ca mărul», adică să fie copilul, iar la perj sau păr: «tare ca perjul sau părul.»

După această procedură moașa se întoarce în ogradă, unde pune covata cu gura în jos, se suie cu picioarele pe dosul ei, joacă și chiuie acolo cu un șip de rachi în mână, până ce cea mai mare parte a oaspeților iese din casă afară și apoi le zice: «tot răul, toată nenorocirea flăcăului sau fetei voastre este ascunsă!»

Putnenii nu pun luminile botezului pe masă, ci le așează după icoane, ca nu cumva copilul să moară. Înainte de a face aceasta, ei închină copilul icoanelor rostind următoarele:

«Să fii drăgălaș ca sfinții

Și s'ascuți părinții!»

Ca în toată lumea, așa și în Putna nevestele cele tinere nu se prea învoesc cu soacrele lor, adică duc casă grea cu dânsese și se ceartă și batjocoresc. De aceea nu una din soacrele amărite blestemă pe nora-i însărcinată «să n'ajungă să nască copilul» sau «să se chinuească și să-i tragă copilul cu patru boi dintr'însa», ș. a.

Apropiindu-se unei astfel de femei timpul nașterii și crezând ea că blestemul soacrei s'a prins de dânsa, cheamă pe o Țigancă să-i descânte. Aceasta vine pe loc și aduce cu sine toate cele trebuincioase pentru acest scop, și anume: o secere, care a fost pusă pe un par dintre ogoare spre a îndepărta grindina, o coasă părăsită, fierul cel lung dela un plug și o potcoavă de cal găsită la respântiile drumului. Sosind Țigancă la casa tinerei femei, face foc în vatră, încălzește obiectele amintite până ce se fac roșii, apoi aduce cu o cofă apă dela fântână și sloboade toate obiectele înfierbântate în cofa cu apă, care începe a clocoti. Acuma îi zice ea tinerei neveste: «Vezi cum clocotește diavolul în apă și cum iese răul din apă, așa să se depărteze tot blestemul dela tine!»

Țiganca pregătește apoi un ciubăr în mijlocul casei, în care trebuie să stea nevasta în picioare și desbrăcată. Țiganca se suie pe un scăunăș așezat alături cu ciubărul și toarnă apă din cofă, din care a scos toate obiectele, peste nevastă din cap până în picioare. Apoi așează pe nevastă în pat, după ce a îmbrăcat-o într'o cămașă bărbătească sau și femeiască, însă întoarsă pe dos. Țiganca pune apoi obiectele scoase din cofă în pat, iar sub pat 7—9 fuse înfipite cu «sânceaua» (vârful) în pământ. Dacă casa este podită pe jos, atunci aduce țărână, care o pune sub pat și fusele le înfige în aceasta. După 7—9 zile, cât stau fusele înfipite sub patul nevestei, Țiganca vine cu un topor descântat și bate cruciș în pereții odăii, în care se află nevasta, scoate fusele din pământ și apoi le duce cu sine acasă.

Născând nevasta, Țiganca vine iarăș și învălește copilul în cămașa bărbatului acelei neveste, ca copilul hojma să se ție de tatăl său.

Pe timpul creșterii copilului, moașa trebuie să-i fie și doftor, adică să-l descânte și să-i stingă cărbuni de deochi. Neștiind moașa aceasta, atunci se chiamă o Țigancă. Aceasta ia copilul cel bolnav de boala cea rea în brațe și se duce cu dânsul de trei ori împrejurul casei, iar la fiecare colț de casă îl rădică cu picioarele în sus până la «colțari» (streașină,) apoi îl duce în casă și varsă apa descântată de dânsa mai înainte pe clanța ușii, iar în lipsa ei pe partea de dinafară a ușii zicând: «Copilul să intre curat, tot răul să rămâie afară de casa aceasta!»

Copiii bolnavi de «boghiți» (boală de pântece), socote, fras, samcă, dizenterie, avesuha și rofie se descântă în următorul mod: Țiganca se duce dela casa în care se află copilul cel bolnav, noaptea sau în zori de zi, cu o oală neagră și nouă la moară, de unde fură stropi de pe roată. Ea, mergând și venind, n'are voie să se uite nici

în dreapta, nici în stânga, nici înapoi, ci numai drept înainte. Tot așa ea n'are voie să vorbească cu cineva, iar la moară trebuie să fie cu băgare de samă să nu o prindă morarul, pentru că atunci descântecul nu e de leac și apoi din cauză că ea atunci capătă o sfântă de bătaie dela morar, căci acesta crede că luându-i-se stropi dela moară îi va merge rău, sau că roata morii se va strică.

Țiganca, ajungând cu stropii la casa bolnavului, întreabă pe femeile sau fetele aflătoare în casă, care din ele are rânduieala femeiască. Aceea care o are, trebuie să-l netezească pe copil pe obraz și să dea cămașa ei ca copilul să se scalde în stropii morii și cămașa ei. Dacă nici una din femei n'ar spune că are rânduieala, atunci copilul, bolnav de vreo boală, ar căpăta încă și rofie, care se vindecă apoi numai cu dohot de mesteacăn.

Dacă una din boalele amintite nu s'ar vindecă cu descântecul Țigăncii, atunci îl iau copilul și-l vând pe fe-reastră sau, dacă încă nu i-au schimbat numele botezului, îl schimbă acuma.

Și fetele din Putna, ca și surorile lor tinere din întreaga lume, voesc să placă și doresc să fie jucate și să se mărite cât mai curând. Spre a fi deci jucate, ele cumpără flăcăilor tutun, «tabac», și rachiu și le coase cămăși și năfrâmi cu flori.

Flăcăul, care dorește să ia pe o fată, îi cumpără inele, «veriguțe», și hurmuzuri, cari lucruri i le dă pe timpul jocului.

Fetele, cari doresc să se mărite, însă din nenorocire nimenia nu le cere, fac diferite vrăji și cu ulcica și anume în următorul mod:

1) Moașa sau o Țigancă iscusită în astfel de trebi, comandă la olar o oală ce trebuie făcută în spre lună plină, pe care o unge pe dinnăuntru și dinafară cu untură de lup împușcat la o «strânsură», adică vânătoare mare.

Apoi pune în ea 99 feluri, din cari câteva le rostește pe nume, câteva le știe, iar celelalte le-a uitat, și anume: 1) apă curată dintr'un izvor, de unde se știe că a băut flăcăul dorit; 2) apă sfințită dela 12 Boboteze, adică aghiazmă strânsă la Iordan prin 12 ani; 3) un semn luat dela flăcăul dorit; 4) praf și hârtie din ceea ce pică din pușcă sau sacalușe la Bobotează; 5) ceară curată de albine din lumina ținută în mână de fată la Înviere; 6) tămâie furată din vreun mormânt, adică tămâie de aceea ce preotul toarnă cu cărbunii din cădelniță în mormântul unui mort; 7) un găitan de mătase roșie cu 12 noduri, cari trebuie să fie legate în acele clipe, când o stea a căzut din cer; 8) lapte dela o juncă, care a fătat o vițică și un bouț gemeni. Acest lapte se cumpără, se usucă, pulverizează și se păstrează așa mulți ani anume pentru vrăji; 9) rădăcini de năvalnic, care trebuie luate de fata respectivă, pentru care se face vraja, sau și de Țigancă înainte de răsăritul soarelui, în zi de sărbătoare mare. Dacă Țigancă ia rădăcinile năvalnicului, atunci fata totuș trebuie să fie de față.

La luatul năvalnicului merge fata îmbrăcată în haine nouă și ia cu sine vin roșu, sare, pâne, zăhărele, turte dulci și miere. Fata după ce a scos rădăcina de năvalnic joacă împrejurul ei până ce nu mai poate, apoi se închină la dânsa cu lucrurile aduse, apoi ia rădăcina și o pune pe o năframă curată și alătura cu dânsa câte o bucățiță din lucrurile aduse și toarnă și ceva vin, iar restul le mănâncă și bea. Naframa cu lucrurile amintite o leagă cu mătase roșie și o menește lui Gheorghe sau Vasile sau cum îl chiamă pe doritul ei. Apoi ia năframa și o pune pe cap, iar deasupra o «măștergură» adică un ștergar și pleacă din pădure spre sat jucând și cântând. Dacă în calea ei se află vreo apă și deasupra un pod de trecut, atunci ea aruncă o bucățiță de pâne îndărăt

zicând: «răul rămâie pe apa aceasta, norocul cu mine și tot ce am luat cu cucoana «doamna asta mare» (adică năvalnica) să se ție cu mine!» Ea întreg drumul nu are voie să se uite înapoi, căci la din contra vraja nu i-ar fi de folos. Fata merge cu această năframă la biserică și se închină pe la toate icoanele cu gândul la doritul ei, dorindu-și ca, cum ea se închină înaintea icoanelor, așa flăcăul dorit să i se închine ei.

Întorcându-se ea dela biserică acasă, ia năframa de pe cap cântând și chiuind și o pune după icoana Maicei Domnului sau în dosul altei icoane sfinte, iar împrejurul ei așează busuioc.

Apoi pune fata în ulcică: 10) un ou de hulubiță (porumbiță; 11) un ou de ciocârlie; 12) praf de ciolan de om mort; 13) un ban de aur; 14) un ban de argint; 15) o pițulă, adică un ban vechiu de argint; 16) ceva din vinul cel roșu, ce l-a avut cu sine la săpatul rădăcinii de năvalnic, și multe altele, cari însă pot și lipsi, pe când obiectele numite numai decât trebuie puse în oală.

După această procedură fata descântă și zice:

1). Precum am nimerit eu izvorul, așa N. să mă nimerască pe mine și văzându-mă așa să se răcorească, cum se răcorește cu apa din izvor!»

2). «Precum apa dela Bobotează în timp de 12 ani nu se strică, așa nici N. venind să nu se strice și să nu se lase pus la cale de nimeni, ci să vie deadreptul la mine!»

3). «Precum semnul luat dela N. fierbe în ulcicuță, așa inima lui să fiarbă în piept după mine și să-l ardă la inimă și să n'aibă odihnă până ce nu m'a vede!»

4). «Precum pușca răspândește sunetul, așa vorbe bune să se răspândească despre mine până la N.»

5). Precum ceara se moaie în mână, așa inima celor ce nulasă pe N. să mă iea, să se moaie și inima lui N. să se moaie după placul meu!»

6). «Precum culoarea roșie este bătătoare la ochi, așa eu să-i fiu lui N. și el din toate fetele pe mine să mă aleagă!»

7). «Precum o stea a căzut, când noduri s'au legat la găitan, așa N. să cadă în casa mea!»

8). «Precum vițelul este drag vacii, așa soacra pe mine să mă iubească, și precum vițelul sugă dulce la vacă, așa de dulce să-i fiu eu lui N.»

9). «Precum eu m'am închinat cu rădăcina de năvalnic pe la icoane, așa N. să mi se închine mie și toate dorințele mele să mi se îplinească!»

10). «Precum hulubul stă pe lângă hulubiță, așa N. să stea pe lângă mine!»

11). «Precum ciocârlia cu puțin se mulțumește, pe la noi pe-trece și nu se duce peste iarnă în țerile cele calde, așa N. să nu meargă în alt loc, ci numai la mine să vie!»

12). «Precum mortul nu se scoală și nu umblă, așa și N. să nu se scoale spre a merge la alta, și precum mortul de toate a uitat, așa și N. de toate celelalte fete să uite!»

13). «Precum toți se bat după bani, aur și argint, așa N. după mine să se bată!»

Fata, după ce a recitat cele înșirate, așează ulcica pe jăratec de lemn de stejar în gura cuptorului, ca să fiarbă. Din când în când baba mestecă în ulcică cu o furculiță cu doi colți, făcuți unul dintr'un picior de hulub, iar altul din unul de hulubiță. Mestecând mereu ea zice: «Cum fierb aceste toate, așa să fiarbă gândurile lui N. pentru fata N.»

Fiertul se începe la miezul nopții și durează până în spre zori. Baba pe timpul acesta iese de trei ori afară și uitându-se la stele zice: «Precum luciți voi stelelor, așa să lucească fetița aceasta N. înaintea lui N!»

Făcându-se această vrajă, se crede că doritul flăcău în scurt timp va veni la fata care-l dorește. Se zice că el în cele mai multe cazuri vine spre zori trudit și se roagă pentru adăpost, chiar și atunci când este din acelaș sat sau chiar vecin.

Venind flăcăul, adus cu ulcica, la casa fetei care-l dorește, aceasta ia o bucățică de rădăcină de năvalnic, o

fierbe cu rachiu și-i dă flăcăului de băut, crezând că, bând el din această fiertură, ea i se va face atât de plăcută și dragă, încât el își va dori să rămâie și să petreacă viața întreagă cu dânsa în acea casă. (1)

Fetele, ca să fie jucate de flăcăi, îndătimează să meargă cu o ulcică nouă smălțuită desdedimineată la pârâu, fără să vorbească ceva, și să ia apă neincepută cu care, după ce au adus-o acasă și au încunjurat casa de trei ori, se spală, crezând că după aceasta vor plăcea flăcăilor și vor fi luate la joc.

La nunți se practică tot acele obiceiuri, ca și prin satele învecinate, numai cu deosebirea că, a doua zi după cununie, aflându-se mireasa virgină, cămașa ei se pune într'un ciur, care se acopere cu un tulpan roșu, iar pe pereții casei se anină strămătură roșie. După aceea toate nevestele tinere cântă și joacă cu un șip de vin împrejurul ciurului. Sfârșindu-se jocul, ciurul se înlătură și toți nuntașii se așează la masa de sară și beau în cinstea tinerei neveste.

La morți Putnenii practică sara la priveghiu un fel de joc numit «chicla», care constă în aceea, că doi flăcăi se pun pe o laiță sau un pat lung culcați cu fața în sus, așa că picioare vin la picioare. Apoi se acoperă cu o scoarță și zăcând așa, bat din picioare, iar cu mâinile bat ca niște ciocănașe, pe când alți doi flăcăi îi trag cu scoarța încoace și în colo, în niște blehurele legate sub laiță, producând o bocănitură asemenea celei ce produce moara, când picluește.

Putnenii obișnuiesc a lega picioarele morților, ce se zice a-i «împiedeca» cu sfoară. Acestea vrăjitoarele le fură și le folosesc la vrăji.

(1) Comunicate de Maria, soția lui Elisei Băcu, primar, și Achilina, soția lui Constantin Ursachi, gospodar, din Putna.

Și Putnenii bocesc pe morții lor, ba chiar năimesc bocitoare, însă nu obișnuesc a-i petrece la groapă cu fluere și trâmbița oilor, ca în Straja și în megieșie.

Murind o femeie măritată, bărbatul ei, în semn de doliu, umblă trei zile cu capul gol, dacă însă bărbatul a murit, atunci nevasta rămasă văduvă depune cârpa și umblă șase săptămâni cu părul despletit. Trei zile pe rând după înmormântarea bărbatului, femeia merge la țințirim și afumă mormântul lui. Tot așa face și bărbatul la mormântul femeii sale. Sahanul folosit spre acest scop se pune apoi cu gura în jos pe mormânt la capul mortului.

După înmormântarea unui mort, toate neamurile și vecinii lui se întorc la casa lui și pun la cale cum și în ce fel să se rânduiească familia lui.

Putnenii cred, că cei ce mor în timpul din Joia mare și până la Ispas, intră în raiu, căci atunci cerul este deschis.

Sărbătorile cele mici nu se serbează, se țin însă 9 joi, începând din Joia mare pentru piatră și sloată. Și Joia de după Dumineca mare, numită «bulcile», se ține. Tot așa nu se prea ține ajunul Crăciunului, nici se pregătește ceva pentru această zi, doară numai aceia o fac, cari știu a întoarce sloțile. Aceștia țin masa întinsă până la ajunul Bobotezei. Numai în acest ultim ajun preotul umblă cu aghiazmă pe la casele creștinilor.

Putnenii Lunia și Marția, în primele zile ale postului mare, se înfruptă mâncând lapte și fac spolocanie = spălarea dinților bând rachiu, ca nu cumva peste an să capete grumazar, adică umflătură de gât.

Cel ce capătă ulcior la ochi se vindecă luând 9 fire de orz și zicând: «nu nouă, nu opt, nu șapte, etc., nu unul!» apoi aruncă degrabă firele de orz în foc și încunjură casa de trei ori și ulciorul de bună samă se vindecă cât mai curând.

Putnenii îndătimează a sfinți sare, tărățe și apă pe timp de lună veche, în contrast cu vecinii lor, cari fac aceasta la lună nouă. Aceste obiecte le amestecă apoi la olaltă și le dau vitelor să le mănânce, ca nimeni să nu fie în stare a le strică vacile și a le lua mana, adică laptele. Dacă însă vacile nu slobod lapte, atunci ei iau o pot-coavă găsită, o înfierbântă în foc și apoi o țin pe timpul mulsului deasupra doniței.

Nu unul din locuitorii din Putna cunoaște din semnele palmii și din noițe, din cari prezice cât va trăi omul și dacă va avea noroc sau ba.

Bărbatul șade în casă cu cușma sau pălăria pe cap, în semn că el este stăpânul casei, iar băietanii, în semn că ei au mai mare drept decât fetele. Bărbatul însă nu-și pune nici când cușma sau pălăria pe masă, tot așa și femeia pânzătura, ca să nu rămâie văduvoiu, respectiv văduvă.

Dacă dai ceva unui Putnean cu mâna stângă, el nu primește, căci crede că i se dă cu inimă rea și că nu va avea parte de acel lucru.

Fuiorul cu care a fost legată crucea cu care preotul a umblat la Iordan prin sat este foarte căutat, căci două fire din el legate la coada vacii, căreia i s'a furat laptele, sunt în stare a-i redă mana.

Pe locul unde a șezut preotul, când umblă cu crucea prin sat, se așează pe loc fetele, crezând că apoi în acel an se vor mărită.

Flăcăii, după sfințirea apei Iordanului, se îndeasă să ia apă, ca, precum ei se îndeasă la apă, așa fetele să se îndese după dâșii.

Nimeni nu mănâncă dintr'o bucată de pâne din care altul a mușcat, căci ar putea avea ceartă cu dânsul. Dacă însă totuș a făcut aceasta, atunci suflă asupra mușcăturii, ca cearta să se înlătore.

Dacă cuiva i s'a furat ceva, atunci păgubașul se duce noaptea în spre o sărbătoare la clopotniță, unde unge limba clopotului celui mare cu usturoiu, ca precum sunetul clopotului se aude, așa numele furului să se audă.

Furatul lemnelor din pădure, împușcatul sălbătăcimilor și prinsul peștilor nu se ține de păcat, deoarece toate acestea sunt din ocolul lui Dumnezeu și nu al oamenilor.

Putnenele, când sunt bine dispuse, cântă următoarele strofe caracteristice pentru morala lor :

«Arde-mă, frige-mă,
În foc vânat pune-mă!
De m'ai frige pe cărbune,
Ibovnicul nu-ți voi spune,
Că el este tinerel,
Drăgălaș și frumușel.
Iar pe tine bărbat rău,
De acum nu te mai vreau.
Și tu măcar până la moarte,
De mă-i bate, de mă-i arde,
Și bucăți de mă-i tăia,
Tot oi face cum oi vrea!» (1)

Putnenii în pronunțarea cuvintelor se deosebesc în câtva de vecinii lor, așa ei zic «ghine», pe când Străjenii și Vicovenii zic «bgine». Ei păstrează tradiția, că la Putna au venit mai întâiu Florenii, apoi Andrieșenii, după aceea Cenușenii, Gângenii și Agenii.

(1) Toate acestea sunt culese dela Tecla Cenușă din Putna.

CAP. XV.

Viața literară și culturală a mănăstirii Putna.

În evul mediu idea religioasă predomină în Europa toate spiritele. O consecință a acestei idei a fost zidirea a atâtor mărețe mănăstiri în toate țerile.

Prin acest mediu a trecut și Moldova, unde atât domnii țerii, cât și boierii zidiau biserici nouă pe locuri lipsite de ele, sau micile și întunecoasele biserițe ridicate de sihaștri le înlocuiau cu altele spațioase, frumoase și luminoase de zid.

Dar nu destul cu aceasta, acești evlavioși ctitori se gândiau cu mărinimie și la viitorul bisericilor zidite de dânșii și pătrunși de încredințarea, că tot ce e frumos în biserici sporește evlavia, le înzestrau cu mândre și alese odoare și le încăreau cu întinse moșii menite pentru întreținerea acelor bărbați, cari la acele biserici se retrăgeau, spre a duce o viață plăcută lui Dumnezeu în rugăciuni, ascunși de ochii lumii.

Și precum în mănăstirile apusului călugării nu se ocupau numai cu rugăciunea, ci și cu ajutorarea săracilor, căutarea bolnavilor, cu științele și cu însemnarea datelor istorice din trecut și prezent, cam așa, putem zice cu siguritate și mândrie națională, a fost și în mănăstirile Moldovei. Ele, și mai ales cele domnești, erau focarele în cari virtuțile creștinești se practicau și științele cu drag aflau larg adăpost. Din aceste mănăstiri luminătoarele raze ale culturii se răspândiau prin clericii cari ieșiau din școa-

lele lor. Ele creșteau în școalele lor cu caracter patriarhal, afară de cleric, viitorii episcopi și mitropoliți ai țerii, și căutata și bine situata clasă a diacilor, (1) adică a cancelarilor domnești, cari se recrutau atât dintre laici, cât și dintre clerici. Ele mai departe cultivau istoria neamului nostru, deși într'un fel primitiv, ceea ce mai ales și unele din mănăstirile apusului tot astfel făcură.

Între aceste focare de cultură în Moldova de sus, mănăstirea Putna ocupă primul loc. Ea eră doară ctitoaria celui mai mare și mărinimos dōmn al Moldovei, care și-a ales-o ca loc de înmormântare și a înzestrat-o cu atât de multe și întinse moșii, încât proprietățile ei se întindeau până la Prut și se subsumau sub numele de «territorium Putni.» (2)

Prin aceste donațiuni călugării Putnei erau scutiți de grijile pentru trebuințele traiului, prin urmare aveau posibilitatea să se ocupe pe lângă cele dumnezești și cu literatura. Și pentrucă mănăstirea Putna eră fundațiunea actualului Domnitor, care și-o alese ca loc de înmormântare pentru sine și familia sa, de aceea ea aveă nu numai îndatorirea morală să scrie condice și anale, dar și ambițiunea să stea în toate privințele în fruntea tuturor mănăstirilor din țară. Și ea a și jucat acest rol conducător, căci și-a instalat între zidurile ei înalte o școală latinească (3), renumită pe acele timpuri, pentru aceia cari doriau să se aprofunde în științele umanitare, filozofice și teologice, și una elementară pentru aceia cari (4) să învețe a scrie și a citi.

Adunându-se la această mănăstire cei mai învățați (5)

(1) Iorga, *Istoria literaturii religioase a Românilor*. București 1904, pag. 12.

(2) Romstorfer, l. c., pag. 5.

(3) L. c., pag. 4.

(4) Iorga, l. c.

(5) Bogdan, l. c., pag. 3, zice că, prin veacul al 15-lea și 16-lea, călugăr și învățat erau noțiuni aproape identice.

călugări din toate mănăstirile țerii și stabilindu-se aici, precum a făcut egumenul și arhimandritul Ioasaf din Neamțu, ei neconținut căutau să ție sus vaza mănăstirii Putna prin continuă activitate literară pe terenul bisericesc și profan. Și ei foarte bine au nimerit să îmbine literatura bisericască cu cea profană prin așa numitele diptice sau pomelnice.

În aceste pomelnice sau registre pioase, călugării adică înșirau numele ctitorilor, domni ai țerii sau boieri, și ale urmașilor lor, datele morții și adeseori cele mai marcante întâmplări din viața lor, cari ei din tradițiune sau ca contimporani le cunoșteau.

Aceste pomelnice au dat naștere unor scurte cronici în cari s'au înșirat numele domnilor țerii, durata domniei și evenimentele politice mai însemnate de pe timpul domniei și anul și ziua morții lor. Ca dovadă sunt cronica și analele putnene scrise de călugărul Azarie în mănăstirea Putna (1). Cronica se pare să fi fost scrisă întâiu, iar analele mai târziu și anume pe la anul 1466.

Și că analele într'adevăr în mănăstirea Putna au fost scrise, ne lămurește împrejurarea că în ele mai ales amănunte din întâmplări petrecute în această mănăstire se istorisesc, ceea ce se explică numai prin cunoștința lucrurilor și din intuițiune proprie și din iubirea locului unde scriitorul lor petrecea. Mănăstirea Putna mai ales avea datorința, ca fundațiune domnească, să noteze cât se poate de pe larg toate întâmplările și faptele cari priviau pe ctitor, familia și fundațiunea lui, care datorința analele cu destulă conștiință au și împlinit-o.

Că aceste anale au fost scrise numai de călugări, ne dovedește caracterul religios, care se află întipărit tuturor întâmplărilor descrise de dânsele.

(1) Bogdan, l. c., pag. 23 și 29.

Cronica și analele putnene au fost scrise în limba slavonă, adică cea medio-bulgărească. Fiind aceasta limba oficială a statului și bisericii, de aceea ea foarte mult se cultivă în mănăstirea Putna. Și tocmai cunoștința acestei limbi oficiale da multor călugări posibilitatea să devie diaci domnești, adică să dreseze la ordinul domnilor țerii urice domnești. Așa a scris un călugăr putnean uricul lui Ștefan cel Mare din 15 August 1471 (1) în Putna. În 25 Ianuarie 1476 (2) a scris ieromonahul, tahigraful și egumenul Paisie din Putna documentul prin care Iuga, vistierul lui Ștefan cel Mare, dăruiește mănăstirii Putna satul Șerăuți, care danie o repetă în 1 și 29 Iunie 1476, prin mâna ieromonahului Ghenadie (3).

Dar și literatura pur religioasă a fost cultivată în mănăstirea Putna, căci aici au decopiat călugărul Casian în anul 1467 două Mineie (4), călugărul Chiriac în anul 1470 (5) un Zlataust, călugărul Vasile în anul 1472 (6) o Liestvița, ieromonahul Iacov în anul 1474 (7) un Zbornic, călugărul deja amintit Chiriac în anul 1481 (8) o Vita și Hexameron a sf. Ioan Gură de aur. Un asemenea copist-tahigraf, cu scrisoare frumoasă și răbdare îngerească, a fost Paisie ieromonahul și apoi egumenul mănăstirii Putna în anul 1476 (9) și călugărul putnean Paladie, amintit între anii 1488 și 1489 (10), care a scris evanghelia slavonă de sub Inv.

(1) Hajdeu, *Archiva istorică a României*, tom. I, partea I, pag. 115.

(2) Dr. Popescu, l. c., pag. 14 și 15.

(3) Dr. Popescu, l. c., pag. 17.

(4) Inventar No. 577, III și V.

(5) Inv. No. 595, II. Dr. Kozac, l. c., p. 71, susține greșit că ar fi fost scris abia în anul 1481, pe când notița de pe Cuvântările lui Ioan Gură-de-Aur zice apriat, că s'a scris în anul 1470.

(6) Inv. No. 572, II.

(7) Inv. No. 571, II.

(8) Inv. No. 595.

(9) Dr. Popescu, l. c., pag. 14.

(10) Iorga, *Istoria literaturii*, II, pag. 537, nota 1.

No. 450 și care să fi trăit în Putna peste douăzeci de ani (1).

Alături de arta tahigrafică se practică în mănăstirea Putna legătoria de cărți și săpatul în plăci de argint al chipurilor de sfinți, cari formau ornamentul pereților evangheliilor și cu cari se înfrumusețau și icoanele sfinte. Astfel de legători de cărți au fost proegumenul mănăstirii Putna Eustafie în anul 1568 (2) și ieromonahul Auzonie în anul 1674, (3) iar argintar călugărul Rafail pe la anul 1757 și 1758. (4)

Afară de acești puțini numiți, ale căror nume ni s'au păstrat, s'au ocupat cu tahigrafia și săpatul în argint, prin urmare cu răspândirea literaturii și a culturii în țară, desigur și mulți alți călugări putneni, ale căror nume din nenorocire nu s'au păstrat, din simpla cauză că ei n'au fost ambițioși să-și însemne numele pe anevoioasa și îndelungata lor muncă.

Unicele locuri, unde se cultivau științele și artele, căci ocupațiunile deja amintite se pot numi arte, și se creșteau preoții, erau în Moldova mănăstirile: Putna, Neamțu și Bistrița. Această stare de lucruri cu privire la creșterea clerului, se schimbă prin înființarea seminarului mitropolitului Veniamin în mănăstirea Socola din Iași.

Între vechile școli clericale mănăstirești, mai ales școala înaltă din mănăstirea Putna eră renumită. În ea se predă pe la anul 1778 de Arhimandritul Vartolomeiu Măzăreanu, membru al Academiei teologice din Kiew în Rusia, și de ieromonahul Ilarion, mădular al filosofilor Patmosului, și de alți pedagogi sau profesori următoarele obiecte: ro-

(1) Iorga, *Istoria literaturii religioase*, pag. 12.

(2) Cf. notița de pe Inv. No. 577, III.

(3) Cf. Inv. No. 572, II.

(4) Cf. Scrisoarea mitropolitului Iacov, adresată în 2 Martie 1758 lui Venedict, egumenul Putnei.

mânește, rusește, ceaslovul, psaltirea, octoiul, catehismul moldovenește și rusește, alcătuirea scrisorii moldovenește, psaltichia după melodia grecească, gramatica, geografia după Buffier, tălmăcită de episcopul Amfilochie, retorica, piatra evangheliei, asupra despărțirii bisericii răsăritului de a apusului, epistolia arhiepiscopului Eughenie, istoria bisericii după Eusevie și alți istorici, dela începutul creștinătății până la soborul dela Florența, și scurta teologie platonicească(1)

Și după moartea lui Ștefan cel Mare, ctitorul mănăstirii Putna, aceasta a rămas domnească până la Petru Rareș Vodă. Zidind însă acest Domn mănăstirea Pobrata (2) și alegându-și-o el, la sfatul vărului său Grigorie Roșca, (3) mitropolitul Moldovii, ca loc de înmormântare pentru sine și familia sa, cu toate că pe Maria, întâia sa Doamnă, o înmormântă în anul 1529 în Putna, și devenind Pobrata domnească și loc de înmormântare pentru domnii țerii, mănăstirea Putna, perzând acest privilegiu, scăpă din mâni și întâietatea între mănăstirile Moldovei. Din această cauză călugării din Putna deschiseră o luptă inverșunată călăuzită de ocări și blestemuri contra mănăstirii Pobrata și contra mitropolitului Grigorie în scrisoarea sa din 9 Septembrie 1562. (4)

Cei din Putna pierdură lupta, precum nici nu se putea altfel, și urmarea a fost, că ei au sistat însemnarea numelor domnilor țerii și a faptelor lor în cronice și anale, ceea ce înseamnă o netăgăduită stagnațiune, deși nu pentru totdeauna, în viața literară a mănăstirii. Nu așa însă a fost și cu viața ei culturală. Ca și mai înainte, ba chiar mai mult și anume cu scop de a întuneca mănăstirile

(1). V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, București 1892, tom II, pag. 271.

(2). *Cronicele României*, tom. I, pag. 190.

(3). Wickenhauser, l. c., part. I a tom. I, pag. 19.

(4). *Archiva Istorică*, tom. I, fasc. II, pag. 21—23.

domnești, s'au pregătit aicea, după cum dejă am amintit, în toate timpurile candidați vrednici pentru preoție, s'au copiat evangeliile și celelalte cărți liturgice, s'au legat și s'au ferecat. Iar începând în secolul XVII limba slavonă să fie înlocuită în Moldova, atât în oficiile statului, cât și în biserică, cu cea română vorbită de popor, se înțelege de sine că călugării din Putna căutau acum să fie cei dintâi la traducerea întregului arsenal liturgic aflător în limba slavonă. Ei erau prin urmare și acuma activi pe terenul literar și pe cel cultural.

Deși activitatea constă în cea mai mare parte în traduceri, în cari se încercă necunoscutul copiator al «Pravilei sfinților apostoli și a șapte soboare» dejă în anul 1581, (1) traducând la fine mai multe locuri în limba română, ea totuș aveă foarte mare însemnătate cu privire la limbistica română respectiv la dezvoltarea limbii române.

În fruntea acestor harnici și inteligenți traducători mergeă călugărul Iacov, care mai apoi deveni episcop de Rădăuți și după scurt timp mitropolit al Moldovei. El a îndemnat prin neadormita sa activitate și pe alți călugări la o viață literară între cele patru ziduri ale chiliilor mănăstirii.

Activitatea literară îl călăuzi pe Iacov și pe înaltele trepte ierarhice ce le ocupă. Trecând el în anul 1750 dela episcopia Rădăuților ca mitropolit al Moldovei la Iași, se pare că a luat cu sine și tipografia din Rădăuți, înființată acolo de episcopul Varlaam în anul 1744, convins că în capitala țerii și sub ochii lui ageri ea va da mai mult folos întregii biserici moldovenești, decât dacă ar fi rămas în sătișorul Rădăuți.

Dară și pe jilțul mitropolitan Iacov n'a uitat de munca literară, căci la ordinul lui ieromonahul Natanail Drețea-

(1) Cf. Inventar No. 593 sub. Nr. 21 al cap. VIII din lucrarea prezentă.

nul, duhovnic dela Pașcani, a scris în Noemvrie a anului 1757 un Protesis sau Pomelnic al mănăstirii Putna după izvodul pomelnicului celui vechiu care se află în acea mănăstire. Acestui pomelnic Iacov i-a făcut o înaintecuvântare numită de dânsul «Cuvânt către părinții sfintei mănăstiri a Putnei», care umple 4 file octav mare cu scrisoare imitație de tipar și cu subsemnarea lui. (1)

Un excelent învățăcel al lui Iacov a fost călugărul, mai apoi egumenul și arhimandritul din Putna Vartolomeiu Măzăreanu, care se poate zice că a întrecut în activitatea literară și culturală pe învățătorul său și care a ridicat prestigiul mănăstirii Putna la nivelul ce-l atinse ea îndată după zidirea ei. El deveni apoi «îndreptător», adică inspector al școalelor domnești, episcopești și mănăstirești din Moldova și directorul școlii teologice din Putna. În anii 1757 și 1769 el făcu călătorii prin Rusia, unde a adunat multe milostenii în bani și odoare pentru mănăstirea Putna. Măzăreanu a descris aceste călătorii în scrisorile sale adresate lui Avraamie. Pentru vastele sale cunoștințe teologice el fu numit membru al Academiei teologice din Kiev. Ca cunoscător perfect al limbii rusești a introdus-o în școala teologică din Putna, convins că unui teolog ortodox cunoștința limbii și prin ea a abundenței literaturi teologice rusești îi este absolut necesară. El a tradus în românește o «Cronică» rusească, un «Prolog» în 4 tomuri și uricele lui Ștefan cel Mare din Aprilie 6989 (1481) și din 16 Martie 6998 (1490), apoi a scris în Ianuarie a anului 1764 un registru, numit de dânsul «Condică de toți Țigani robii a sfintei mănăstiri Putnei», un «Catastih de toate scrisorile sfintei mănăstiri Putnei», adică un registru al tuturor documentelor mănăstirii cu data și cuprinsul lor

(1) Cf. Melchisedec, l. c., pag. 35, unde însă susține greșit, că pomelnicul ar fi făcut de Iacov și în anul 1756.

tot din anul 1764, «Orânduieala chipului celui mare înțerec în 1778», «Condica mănăstirii Solca» în anul 1771, «Canon de pocăință» în anul 1774, «Minunile sf. marelui mucenic Gheorghie» în anul 1775, Condica mănăstirii Voronețul în anul 1778, «Viața marelui mucenic Gheorghie» în anul 1779, un «Panachidnic mare», «Cartea sf. Isihie, Teodor, Kilsoschie», «Călugărie în Schimă», «Apofegmata», «Ezop», «Ioan Scarariul», «Cartea voroa-vei», «Letopisețul de la zidire», «Cuvântul lui Ipolit», «Vedeniile lui Grigorie», «Condică de toate scrisorile mănăstirii Bisericanii», «Efrem Siriu», «Itica ieropolitica», «Scorpia nuntașan», «Catichisis în scurt», «Cazania lui Attanasie, episcop Tferului, la anul nou», «Panachidnic mic», «Dulce învățături», «Ezopul», «Viața Sf. Xenofont», «Că-lindar mare pe 112 ani», «Două călindare mari», «Catavasier la praznice», «Letopisețul țarei Moldovei», «Slujba Sf. Onofrei», «Leturghia arhierească» tradusă din rusește, «Condica de documente a mănăstirii Homorului», «Condica de documente a mănăstirii Precista din Roman», «Pomelnic mic» la jertfelnic, «Pomelnic» tot la jertfelnic, «Pomelnic mic pe 12 luni din pomelnicul cel mare», legat în formă de carte, «Domnia fericitului ctitor Ștefan cel Mare», «Istoria pentru începutul și zidirea sf. mănăstiri Putna». ș. a. (1)

Cele mai multe din aceste scrieri Vartolomeiu Măzăreanu le-a compus sau tradus în mica și modesta lui chilie din mănăstirea Putnei.

Înființându-se în anul 1786 o școală clericală în Suceava, care în anul 1789 fu strămutată la Horcea, unde deja din 12 Noemvrie 1781 se mutase reședința episcopescă, se înțelege de sine că activitatea școlii putnene

(1) Cf. Iorga, *Istoria literaturii romine*, tom. I, pag. 537 și sq. și *Testamentul lui Măzăreanu* din 1 Ianuarie 1779, No. 1, 2 și 3.

se reduse la minimul, adică numai la privata instruire a monahilor, candidați la treapta ieromonahiei.

Edificiul școlii din Putna pe timpul lui Vartolomeiu Măzăreanu se pare că s'a fost ruinat, căci el zice în testamentul său din 1779: «am făcut o școală mare, o școală mică, tot sub un acoperământ.» (1)

Umbra școlii mănăstirești renumite odinioară din Putna a existat până la anul 1858, când școala a fost luată de sub conducerea călugărilor și dată în a unui învățător laic calificat.

Dar și după luarea școlii din mâna mănăstirii Putna, călugării putneni nu încetară activitatea lor pe terenul cultural. Și precum întreținuseră școala mănăstirească prin contribuiri lunare, așa au contribuit după vechiul, obicei, și pentru școala devenită acuma poporală, cu sume considerabile, cu cari s'au cumpărat două obligații, cari au pus trainica temelie pentru prosperarea acelei școle.

Și în prezent mănăstirea Putna desvoltă o activitate culturală românească, căci la inițiativa și stăruința laudabilă a bunului naționalist român, a arhimandritului și egumenului Teofil Patraș, se depune a patra parte din veniturile mănăstirii dela sfințiri de apă, acatisturi, liturgii, sărindare, oleoungeri, cetiri la bolnavi, etc., la cassa de păstrare poștală din loc pe o cărticică anume, pentru scopul ca, crescând aceste depuneri din zi în zi, să se predea apoi internatului de băieți români în Rădăuți pe numele conventului mănăstiresc ca membru fondator.

O idee măreață aceasta, demnă de imitare, care denotă o nobilă inimă și sentimente calde de dragoste, pe cari năs-

(1) Localul școlii mănăstirești, care constă din două odăi de lemn, despărțite prin o tindă, în anii 1860 și 1900 a fost reparat; astăzi se folosește ca locuință pentru servitorii mănăstirii.

cocitorul ei le păstrează pentru bietul popor român din al cărui sân a ieșit.

Un monument mai frumos și nepieritor nu putu dori, nici ridică egumenul și conventul pentru mânăstirea Putna, și numele ei veșnic va fi amintit în istoria literară și cea culturală a Românilor.

Fila 1, a.

A N E X E.

Catastih de toate scrisorile sfintei mânăstiri Putnii.

Care s'au scris în zilele prea luminatului de Hristos iubitorului
Domnului nostru Grigorie Ioan vevoda;

Fiind mitropolit țarei preaosfinție sa chiriu chir Gavriil;

Și episcop Rădăuțului preaosfinție sa chiriu chir Dosiftei;

Și Igumen sfintei mânăstiri Putnii sfinție sa chir Pahomii;

În anii dela Hristos mântuitorul nostru

ѦѦѦѦ (1764)

de smeritul și mult păcătosul Vartolomeiu Măzăreanu Arhimandrit.

Predislovia.

Fila 1, b. Preosfinție sa Chiriu chir Iacov, proinmitropolit Moldovii, prostindu-să de a sa bunăvoia din Scaunul mitropolii, și trăind la a sa metania în sfânta mânăstire Putna, După alte multe faceri de bine și înorii ce-au făcut întru această sfântă mânăstire, au mai adaos ostenială cătră ostenele, și pentru folosul numitei mânăstiri, împreună cu mine Smeritul, au făcut mare cercetare tuturor scrisorilor numitei mânăstiri, și fiindcă toate scrisorile erau amestecate într'un săcriu, pentru mai bună îndreptare, toate scrisorile ale fieștecăria moșii li-au deosebit, puindu-le întru deosebite săculteță. Dară fiindcă catastih de toate scrisorile ale acestei mânăstiri n'am aflat, și de a fi și fost, poate să fi răsărit în vremile nepăcilor, și de ună vreme, că dintru neființa izvodului urmează trei pricini; Cea dintâiu: Să întâmplă trebuința a lua niște scrisori din turn, sau a da cuiva vreo scrisoare la vreo trebuință până la o vreme, deci acela ce ia scrisorile, după ce-și face trebuința, să întâmplă de le ține la sine, și nu le aduce îndată, și trecând

vremea din zi în zi, întră uitare la mijloc, și nefiind izvod de scrisori, pot să se prăpădească scrisorile, că nu iaste dintru ce luă îndreptare. Al doilea: Toate veniturile moșilor razimă în putere scrisorilor, și fiindcă această sfântă lavră, dintru începutul ei iaste obște jitiă, cu cuviință dară iaste, ca toți părinții ai aceștii mânăștiri dela mare până la mic, să știă toate scrisorile, și moșiile, de cine sunt date mânăștirii, și când, și în ce chip sunt date, și unde sunt acele moșii, și cât și până unde cuprinde hotarul lor, ci nefiind izvod scris în scurt, dintru care poate a se lumina, foarte cu greu iaste a le ști, fiindcă razimă lucrul mai mult dintru auzire, decât dintru vedere. Al treile: Când se întâmplă trebuința mânăștirii a căută vreo scrisoare, ori la ce trebuință din pricina că nu iaste izvod, pentru o scrisoare toate scrisorile pe amăruntul le cercăm, și una că stricăm scrisorile, alta că dintru aceea urmează mare bătaie de cap. Deci pentru niște îndreptări ca aceste cu blagoslovenia și cu îndemnarea mai sus numiților preosfințiților arhieriei am făcut această puțină ostenală și am scris acest catastih, de toate scrisorile sfintei mânăștiri Putnii, puind deosebi fiește-care scrisoare ale fiește-cării moșii, și trebuință, și care după care s'au făcut, dintru care foarte pre lesne să poate află ori ce scrisoare ar trebui. Pentru aceea, tuturor precinstiților părinți ai sfintei mânăștiri Putnii, cu smerită închinăciune mă rog, ca cu părintască dragoste să primiți această puțină osteneală a me, și să nu mă uitați dela cele de Dumnezeu plăcute rugele Sfințiilor voastre.

Al sfințiilor voastre mai mic poslușnic

Arhimandrit Vartolomei.

Scrisori pe preoți, și pe munți.

1). Un scris pe sârbia, dela fericitul întru pomenire ctitor Stefan voevoda, pe toate bisericile, și pe popi câți eră prin toate satele mânăștirii, ca să-i stăpânească mânăștirea, și pe toată braniște munților, ce iaste împrejurul mânăștirii, din anii 7998 (1490) Mart 11 (15). (1)

(1) Originalul se află în mânăștirea Putna sub Inventar No. 848 și o traducere română sub Inventar No. 124 și una germană în Protocolul tabular sub 98. A fost publicat de Wickenhauser în *Geschichte der Klöster Woronetz und Putna*. Czernovitz 1888, I tom., 2 caiet, pag. 173—175.

Fila 2, a.

Fila 2, b.

2). Suret dipi acest uric pe limba moldovenească, tălmăcit, și scris și iscălit de Miron Gafenco, din anii **ꙗꙗꙗ** 7234 (1726) Ian. **ꙗ** (3). (1)

3). Un scris pe sârbiă, dela fericitul întru pomenire ctitor Ștefan voevoda, pe toți popii și diaconii, dela pre la toate satele mănăstirii în toată Moldova, ca să-i stăpânească mănăstire și pe **ꙗꙗ** (150) drobure sare dela Trotuș în tot anul, și pe toată brașiște a munților împrejurul mănăstirii, din anii **ꙗꙗ** 7010 (1520) Noevr. **ꙗ** (17). (2)

(4). Carte Arhierescă, dela Efrem Episcopul Rădăuțului, de întăritura stăpânirii, pe toți preoții și diaconii de prin toate satele mănăstirii, ca să-i stăpânească mănăstirea din anii **ꙗꙗꙗ** 7117 (1609) Iuni **ꙗ** (10). (3)

Fila 3, a. 5). Scrisoare pe sârbiă, dela Ghervasii, Igumen Putnii, dată Iromonahului Ioan, să strângă dajde dela toți preoții și diaconii, de prin toate satele mănăstirii, anume: câte doi azi și câte doi poli pentru prescure și câte doi poli pentru lumine și câte **ꙗꙗ** (3) donițe grăunță și câte un pol pentru scrisoare, din anii **ꙗꙗꙗ** 7108 (1600) Ghenar **ꙗ** (17). (4)

6). Uric scris pe sârbiă dela Vasile voevoda de învoire, de întărire și de stăpânire, pe toți munții sfintei mănăstiri Putna, întru care arată hotarul foarte deșchis, din anii **ꙗꙗꙗ** 7155 (1647) April **ꙗ** (15). (5)

7). Suret dintru acestaș uric, tălmăcit și scris pe moldoveniă, de popa Dimitrii, pisarul mitropolii Iașului, iscălit de vel logofăt, din anii **ꙗꙗꙗ** 7242 (1734) Ghenar **ꙗ** (13). (6)

8). Carte domnească dela Iliăș Alexandru voevoda, la vornicul și la vătămănușul de Câmpul-Lung, ca să stăpânească mănăstirea toți munții, și ei să-și dea adetiul după obiceiul din veac, din anii **ꙗꙗꙗ** 7176 (1668) April **ꙗ** (18).

9). Carte domnească dela Constantin Nicolai voevoda, la Adam Luca biv vel sulgeriu, pentru un munte ce-l apucase Iarhán, să

(1) Se află sub Inv. No. 124.

(2) Originalul sub Inv. No. 843 și o traducere germană în Protocolul tabular No. 99, publicat de Wickenhauser, l. c., pag. 182—184.

(3) Nu se află.

(4) Originalul se află între documentele mănăstirii, însă fără număr.

(5) Mănăstirea păstrează o traducere română sub Inv. No. 130 și una germană în Protocolul tabular No. 100.

(6) Cf. nota 1.

margă să hotărască acea moșia, din anii **ꙗꙋꙋ** 7242 (1734) Ghen. **ꙋ** (13).

10). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, de volnicia, Fila 3, b. a opri și a apăra moșia mănăstirii ce are pe munți, din anii **ꙗꙋꙋ** 7244 (1736) Ghenar **ꙋ** (10).

11). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, cătră Iordache Rosăt vel vor., să margă să hotărască munții, puind și semne, fiindcă au împresurat munții Cămpulungenii și Maramurășenii de cătră țara ungurească, din anii **ꙗꙋꙋ** 7248 (1740), Mai **ꙋ** (3).

12). Carte domnească dela Constantin Nicolai voevoda, cătră Dinul Cantacuzino biv-vel armaș și la Solomon Botezu, biv-vel șăt. să margă să hotărască munții, fiindcă cămpulungenii s'ar fi întins peste hotară, din anii **ꙗꙋꙋ** 7250 (1742) Iuni **ꙋ** (25).

13). Carte domnească dela Ioann Nicolai voevoda dată de volnicia pe munți, ca să-i stăpânească mănăstire și să-și dea rușii adetiul, din anii **ꙗꙋꙋ** 7253 (1745) Mai **ꙋ** (11).

14). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda, de oprit, de apărat moșia mănăstirii pe munți despre oameni străini, din anii **ꙗꙋꙋ** 7264 (1756) Ghen. **ꙋ** (9).

15). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda, de oprit și de apărat moșia mănăstirii pe munți, despre oameni străini, din anii **ꙗꙋꙋ** 7267 (1759) Fevr. **ꙋ** (5).

16). Răvaș de jalbă, dela Igumen Pahomii, cătră Mărie sa Grigorie Ioann voevoda, asupra rușilor, pentru venitul munților, ca să se mai adaugă, din anii **ꙗꙋꙋ** 7270 (1762) Ghen. **ꙋ** (14). Fila 4, a.

17). Carte domnească dela Grigorii Ioann voevoda, cătră Gheorghii Cuciuc vornicul de Cămpul-lung rusăsc, să apuce cu mare tărie pe rușii ot Putila, și să le ia scrisorile cele dela episcopul Calistru, și să le dea în mâna părinților de Putna, și să facă altă tocmală cu dâșii, din anii **ꙗꙋꙋ** 7270 (1762) Ghen. **ꙋ** (20).

18). Zapis dela rușii din Putila, Simeon Gorban și cu **ꙋ** (18) ruși cu dâșul, dat la mâna arhimandritului Vartolomei, și atoț soborul sfintei mănăstire Putna, precum s'au tocmi, pentru opt munți ai mănăstirii, să dea adetiul în tot anul câte = **ꙋ** = (19) meore bune, și pentru paza tâlharilor, din anii **ꙗꙋꙋ** 7270 (1762) Mai **ꙋ** (12).

Fac **ꙋ** (18) scrisori.

Fila 5, a.

Scrisorile Vicovelor de sus.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Iliia voevoda, dat lui Stan Babiciu, și fraților lui pe satul Jicovele de sus, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 6944 (1436) Mart **ꙗꙗ** (23). (1)

2). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, dat lui Stan ot Jicovele de sus, și lui Drăguș feciorului lui, pe satul Jicovele de sus, unde iasă Suceava din poene, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 6951 (1443) Av. **ꙗꙗ** (3). (2)

3). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul întru pomenire ctitor Ștefan voevoda, precum au cumpărat satul Jicovele de sus dela boierul Stan Babiciu, și dela feciorii lui Iachim, Vasco, Tedca, Babici, drept două sute zlati tătăraști, și au dat acest sat Jicovele de sus, dania sfintei mănăstiri Putna, în anii **ꙗꙗꙗꙗ** 6974 (1466) Sept. **ꙗꙗ** (15). (3)

Fac = **ꙗꙗ** (3) scrisori.

Fila 5, b.

Scrisorile Vicovelor de jos.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul întru pomenire ctitor Ștefan voevoda, pentru satul Vicovele de jos, care întâiu a fost al mitropolii Sucevii, și au făcut schimb, au dat mitropolii Vercicanii și Ungurenii, și a luat Vicovele de jos, și l-a dat daniă sfintei mănăstire Putna, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 6987 (1479) Sept. **ꙗꙗ** (20). (4)

**Scrisori într'un loc a amândurora Vicovelor,
și a Frătăuților și a altor sate.**

1). Carte domnească dela Eustratii Dabija voevoda, pentru rupta banilor birului, a satelor Vicovelor de sus și de jos, a Voitinelului, și lunca lui Câldeiu, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7100 (1592) Ghen. **ꙗꙗ** (9).

(1) Publicat de Wickenhauser, l. c., pag. 150, însă cu data de 23 Maiu.

(2) Publicat de Wickenhauser, l. c., pag. 151.

(3) Se păstrează o traducere germană în Protocolul tabular No. 102, publicată de Wickenhauser, l. c., pag. 153.

(4) Mănăstirea posedă o traducere germană în Protocolul tabular No. 103 a uricului lui Ștefan cel Mare din 20 Septemvrie 6981 (1473), care privește Vicovul de jos.

2). Carte domnească dela Gașpar voevoda, de scuteala camânii, pe cărșmile din Vicovele de sus și de jos, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7127 (1619) April *к* (20).

3). Carte domnească dela Ștefan Tomșa voevoda, pentru scuteala camânii, pe cărșmele dintr'amândouă Vicovele, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7131 (1623) April *к* (20).

Fila 6, a.

4). Carte domnească dela Vasile voevoda, de rădicătură jumătate de ilișuri, și de un sulgiu într'un an, la amândouă Vicovele și Voitineliul, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7158 (1650) Iunii *ѿ* (15).

5). Carte domnească dela Ștefan voevoda, cătră sătenii din Vicove, că să rășchirasă, ca să vie iarăși la locurile lor, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7168 (1660) April *г* (13).

6). Carte domnească dela Antonie Ruset voevoda dată igum. de Putna, și vătamanilor ce vor pune la Seliștile Vicovelor să strângă oameni străini și pe cei ce au fost de loc, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7185 (1677) Ghen. *г* (13).

7). Carte domnească dela Antonii Ruset voevoda, pentru satul Vicovele, să fie de paza acelu loc pustiu, și să nu dea cu țara, numai birul, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7186 (1678) Ghen. *ѿ* (16).

(8). Carte domnească, dela Duca voevoda, cătră locuitorii din Vicove, ce să dusesă, să vie iarăși la locurile lor (1), din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7187 (1679) April *ѿ* (4).

(9). Carte domnească dela Duca voevoda, cătră toții oameni ce au fost în Vicove, și s'au împrăștiat să-și vie iarăși la locurile lor, din ani, *ꙗꙗꙗꙗ* 7191 (1683) Dech. *ѿ* (16). (2)

(10). Carte domnească dela Constantin Duca voevoda, cătră toți locuitorii de Vicove și de Frătăuți ce începuseră a fugi, cumcă i-au tocmiț cu rupta, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7209 (1701) Ap. *к* (20).

Fila 6, b.

(11). Carte domnească, dela Mihai Racoviță voevoda, pentru cărșma din Vicove să fiă în pace de camână iproce, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7212 (1704) Ghen. *ѿ* (10).

(12). Carte domnească dela Antioh Constantin voevoda, cătră Ion Balș stolnic, pentru oamenii din Vicove, să întoarcă jacurile Putilenilor, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 7213 (1705) Iulie *кѿ* (24).

(1) Asemenea orânduște hrisovul lui Grigorie Ioan Calimah din 30 Aprilie 1768, adresat către locuitorii din Vicove, Frătăuți și Straja (Inv. No. 201) și din anul 1769 (Inv. No. 199).

(2) Mănăstirea posedă o orânduire a ispravnicilor districtului Sucevei din 5 Martie 7274 (1766) de asemenea cuprins (Inv. No. 192).

(13). Carte domnească dela Antioh Constantin voevoda pentru satele Jicovele să nu dea gorștina, ci câte o oaie din zece, din anii **ѠѠѠ** 7220 (1712) Oct. **ѠѠ** (17).

(14). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, pentru satele Vicovele și Frătăuții; că s'au tocmnit cu rupta, să dea într'un an = **ѠѠѠ** = (375) ug., din anii **ѠѠѠ** 7240 (1732) Mart **Ѡ** (5).

(15). Carte domnească dela Constantin Nicolai voevoda, pentru satele Vicovele, și Frătăuții, că s'au tocmnit cu rupta la visterie, să dea într'un an = **Ѡ** = (500) ug., din anii **ѠѠѠ** 7241 (1732) Maiu **ѠѠ** (18).

Fila 7, a

Cărți domnești pentru mănăstire, pentru poslușnicii mănăstirii, pentru satele Vicovele, Frătăuții, Camânca, Bahrineștii, Cupca, să nu dea soloritul și foloritul, anume:

(1). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7245 (1736) Ghen. **ѠѠ** (11).

(2). Carte domnească dela Constantin Nicolai voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7250 (1742) Iuli **ѠѠ** (13). (1)

(3). Carte domnească dela Ioann Nicolai voevoda din aniii **ѠѠѠѠ** 7253 (1745) Oc. **Ѡ** (4). (2)

(4). Carte domnească dela Constantin Țehan Racoviță voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7264 (1756) Mai **Ѡ** (30). (3)

(5). Carte domnească dela Scarlat Ghica voevoda din anii **ѠѠѠѠ** 7265 (1757) Iunie **ѠѠ** (23). (4)

(6). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda din anii...

(7). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7267 (1759) Ghen. **Ѡ** (7). (5)

(8). Carte domnească dela Grigorii Ioann voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7270 (1768) Mai. (6)

(1) Inv. No. 32.

(2) Inv. No. 182.

(3) Inv. No. 185.

(4) Inv. No. 43.

(5) Inv. No. 187.

(6) Inv. No. 47; deosebit posedă mănăstirea un hrisov dela acest Domn din 13 Ianuarie 7272 (1764), prin care înnoește hrisovul lui Ioan Nicolae Voevod din 4 Oct. 7253 (1745), Inv. No. 49.

9). Carte domnească dela Mihai Racoviță vvd. de scutiala fo- Fila 7, b.
lăritului [această carte s'a aflat mai pe urmă, și pentru aceea nu
iaste pusă la rândul ei], din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7216 (1708) Mai **Ꝛ** (18).
Fac **Ꝛ** (24) scrisori.

Manevții.

Fila 8, a.

1). Uric scris pe sârbiă dela Ilia Voevod dat boerului Ște-
ful Jumătatevici, pe multe sate, între care iaste și satul Manevți
pe Suceavă, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6945 (1437) Fev. **Ꝛ** (24). (1)

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul întru pomenire ctitor Ște-
fan voevoda, cum a cumpărat dela jupâneasa Marina, a boeriu-
lui Ivanco Braeviciu, jumătate sat Manevți, și jumătate de mâ-
năstire și jumătate de tot hotarul, drept **ꝛꝛ** (130) zlati tătarăști și
l-au dat daniă sfintei mânăstiri Putnii, în anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6976 (1468)
Oc. **Ꝛ** (2). (2)

3). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda,
cum au făcut mânăstirea Putna schimb cu Șteful Hărman. Mâ-
năstirea Putna ave un sat anume Șerovți pre care îl cumpărase
boiariul Iurga visternic în **ꝛ** (300) zlati tătarăști, și-l dedesă daniă
acestei mânăstiri, pe acest sat Șerovți l-au dat mânăstire lui Ște-
ful Hărman, iar Șteful Hărman au dat mânăstirii satul Manevții
cât eră parte lui, mai dându-i adaos Ștefan voevoda **ꝛ** (100) zlati
tătarăști, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6995 (1487) Mart. **Ꝛ** (7). (3)

(4) Suret dipe acest uric sârbăsc, ei iaste dela fericitul ctitor Fila 8, b.
Ștefan voevoda, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6995 (1487) Mart. **Ꝛ** (7). (4)

Fac **Ꝛ** (4) scrisori.

Voitinul și Țiganii.

Fila 9, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Alexandru voevoda, dat lui Her-
man, și frăține-său Iațco, de întăritură pe satul Voitinul, unde
eră și casa lor, și pe locul cel de cosit fân pe supt Brădet, din
anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6935 (1427) August **Ꝛ** (18). (5)

(1) Publicat de Wickenhauser, l. c., pag. 151.

(2) L. c., pag. 154—156.

(3) L. c., pag. 164.

(4) O traducere germană se păstrează în Protocolul tabelar No. 136.

(5) Wickenhauser, l. c., 146.

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat dela sluga sa Bogdan, și dela fratele lui Ivan Mirciun satul Voitinellul, și poiana unde au fost mănăstire lor, și locul cel vechiu al lor de cosît fân, ci iaste pe subt Brădet, drept ⚡ (500) zlati tătărăști, și le-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, dintre ai săi drepti Țigani **āi** (11) celed țigănești, a căroră Țigani și numele sunt scrisă întru acest uric **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 6998 (1490) Mart. **šī** (16). 1)

Fac **к** (2) scrisori.

Fila 10, a.

Balasineștii = Macicatovții.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ilia voevoda și dela fratele său Ștefan voevoda, precum au dat părintele lor daniă sfintei mănăstiri ci iaste la Horodnic, unde să prăznuește hramul Înălțarea cinstitei cruci, satul Balasinovți pe Suceavă, și cu moara, care danie o întărește și Mărie Sa, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 6947 (1439) Iuli **ēī** (15). (2)

2). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda dat mănăstirii de Horodnic, pentru satul acelei mănăstiri, anume Balasinovții, ca să nu dea nici un fel de bir acel sat, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 6952 (1444) Au. **ā** (1). (3)

3). Uric pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, dat călugăriților dela mănăstire Horodnic, de întăritură pe două sate, anume: Petrăvranic, și pe alt al aceeași mănăstiri, și ca să nu dea acele două sate nici un felde bir, din ani **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 6953 (1445) April **šī** (17). (4)

Fila 10, b.

4). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat dela sluga sa Stanciul, și dela toți frații lui, satul Macicatovții pe Suceavă și cu moară pe Suceavă și mănăstire aceleuieș sat, drept **š** (400) zlati tătărăști, și cum a venit Starița Eufrosinia dela mănăstire din Horodnic, unde iaste hramul a Înălțării cinstitei cruci, și au închinat acea mănăstire din Horod-

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 179—181 și in Protocolul tabular No. 104, iar nu 114, cum induce Pumnul, l. c., pag. 94.

(2) Protocol tabular No. 106 și Wickenhauser, *Horodnik*, pag. 201—203.

(3) Wickenhauser, *Horodnik*, pag. 203—204.

(4) L. c., pag. 204—205.

nic, și satul Balasineștii pe Suceavă, sfintei mănăstiri Putnii, din anii **Ꙗꙑꙑ** 6998 (1490) Mart. **ꙑ** (16). (1)

Fac **ꙑ** (4) scrisori.

Frătăuții, Botășinții, Climăuții.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, dat lui Danco feciorului lui Jurji Fratovschii pe satul Frătăuți și pe **ꙑ** (4) sălașuri de Tătari, din anii **Ꙗꙑꙑ** 6941 (1433) Noev. **ꙑ** (9).

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au făcut schimb cu Sandul Starostiei și cu frații lui Ivanco și Isaico, feciorii lui Tedco Starosticiu, li-au dat Mărie Sa un sat anume Taporovți peste Prut și un sat Grigoreștii pe Siret și cu mori, pre care sate au dat Mărie Sa **ꙑꙑ** (895) zlați tătărăști, iară ei au dat Mării Sale trei sate, anume: Frătăuții pe Suceavă și cu mori pe Suceavă, și satul Veșe Botășinții și satul Climăuții, și li-au mai dat Mărie Sa adaos **ꙑ** (200) zlați tătărăști și toate satele acestea, adică Frătăuții, Veșe, Botășinții și Climăuții le-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **Ꙗꙑꙑ** 6997 (1489) Oc. **ꙑ** (14). (2)

3). Carte domnească dela Grigorie Ghica voevoda dată Frătăucenilor și Vicovenilor să dea ruptă pegoștină **ꙑ** (450) lei, întru care scriă și alte mile domnești, din anii **Ꙗꙑꙑ** 7236 (1728) Noemv. **ꙑ**. (2)

Fila 11, b.

4). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, dată igum. și atot Soborul dela sfânta mănăstire Putna, să fie tari și puternici a apăra moșia Climăuții, despre oamenii din Băhrinești, din anii **Ꙗꙑꙑ** 7248 (1740) Ghen. **ꙑ** (13).

5). Răvaș de jalobă dela Macarii Arhimandritul Putnii, asupra Vicovenilor și a Frătăucenilor, pentru c'au apucat iarba di pe

(1) Mănăstirea posedă o traducere română făcută de V. Măzăreanu în 30 Maiu 1778 (Inv. No. 150); Wickenhsauser, l. c., pag. 176 și pag. 205 — 207, și în Protocolul tabular No. 105. Cf. și protocolul împărătesc de delimitare din 25 Ianuarie 1782, pag. 359—409. Aron Pumnul, în *Privire repede peste 313 din proprietățile așa numite moșiile mănăstirești*. Cernăuți 1865, pag. 97 și 97, susține greșit, că protocolul de delimitare ar fi din «25 Iuni» 1782.

(2) La Wickenhauser, l. c., pag. 169—173 și Protocolul tabular No. 107, mănăstirea posedă o mărturie dela Tache Morțun din Calafindești din 19 Septemvrie 1762, care privește satele: Rudești și Botușanița. (Inv. No. 142).

aceste moșii în tărie lor; Iară din dosul acestui răvaș carte domnească dela Constantin Necolai voevoda, ca să le ia tot fânul acestor vecini, din anii, *ꙗꙗꙗꙗ* 7257 (1749) Au. *ꙗꙗ* (31).

Fac *ꙗ* (5) scrisori.

Fila 12, b.

Vicșanii. (1)

1). Uric scris pe sârbiă, dela Roman voevoda, dat lui Todor și tuturor fraților lui, feciorii lui bilii Dragomir, Jurje, pe un sat pe Suceavă, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 6908 (1400). (2)

2). Uric scris pe sârbiă, dela Alexandru voevoda, dat boierului Jurji Frataușcoi, pe satul Vicșeneș, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 6937 (1429) Fev. *ꙗ* (5). (3)

3). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat dela Șteful feciorul Anușcei, jumătate sat Vicșeneș, pe Suceavă, drept *ꙗ* (200) zloți tătărăști și dela boierul Andrei Hamcoviciu, cealaltă jumătate sat Vicșeneș, drept *ꙗ* (200) zlați tătărăști, și l-au dat daniă sfintei mânăstiri Putnii, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 6996 (1488) Mart. *ꙗꙗ* (15). (4)

Fac *ꙗ* (3) scrisori.

Fila 13, a.

Tărnovca.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Alexandru voevoda, dat lui Voniag și frăținesău Béra, feciorilor lui Săstin ot Tărnovca, pe satul Tărnovca, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 6938 (1430) Fev. *ꙗꙗ* (21). (5)

2). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, dat boierului Misa pe satul Tărnovca, din anii *ꙗꙗꙗꙗ* 6972 (1464) Fev. *ꙗꙗ* (13). (6)

3). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat satul Tărnovca dela Misa, drept *ꙗꙗ* (150) zlați

(1) În Protocolul tabular No. 138 se păstrează uricul lui Roman Vodă din 18 Noembrie 6900 (1392), în care sunt descrise hotarele acestui sat.

(2) O traducere română se află sub Inventarul No. 159, în care este indicată și ziua în care s'a scris uricul, și anume 25 Noembrie.

(3) Wickenhauser, l. c., pag. 147.

(4) Protocol tabular, No. 137, și Wickenhauser, l. c., pag. 166, și *Act. Onufri*, pag. 177—179.

(5) Wickenhauser, l. c., pag. 148, și *Act. Onufri*, pag. 172.

(6) Wickenhauser, l. c., pag. 153, și *Act. Onufri*, pag. 175—177, însă cu data greșită de 13 August.

tătăraști și l-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ** 6987 (1479) Mai **ꝛ** (7). (1)

Fac **ꝛ** (3) scrisori.

Pleșcenții.

Fila 14, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Péter voevoda, fecior fericitului ctitor Ștefan voevoda, cum au dat și au miluit pre al său sufletesce părinte, pe Anastasii proin mitropolit, cu un sat Pleșcenți; iară după moartea lui Anastasii Mitropolit, să fie acel sat a sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ** 7096 (1588) Oc. **ꝛ** (20). (2)

2). Uric scris pe sârbiă, dela Aron voevoda dat sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură și de stăpânire pe satul Pleșcenții, din anii **ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ** 7101 (1593) Septemvrie **ꝛ** (5). (3)

Fac **ꝛ** (2) scrisori.

Balcăuții.

Fila 15, a.

Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat satul Balcovți, dela sluga sa Oán, drept **ꝛꝛ** (150) zlatih tătăraști și l-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ** 6979 (1461) Sep. **ꝛ** (10). (4)

2). Suret di pe acest uric, tălmăcit și scris de pe sârbiă pe moldoveniă, de Vartolomei arhimandrit Putnii, din anii **ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ** 7269 (1761) Oc. **ꝛ** (1).

3). Mărturiă bine scrisă pe moldoveniă, a lui Roman din Rudești, pentru hotarul Balcăuților, iară di ce an și lună iaste scrisă nu arată, dară iaste cu **ꝛ** (4) peceți, a marturilor.

(1) L. c., pag. 162, *Scț. Onufri*, pag. 181—182 și Protocolul tabular No. 139. Ștefan cel Mare a cumpărat Tarnoca dela Misa in 7 Maiu 6982 (1474); cf. Iorga, *Studii și Documente*. București 1903, V. pag. 394; Mănăstirea păstrează un hrisov dela Ștefan Tomșa Vodă din 7230 (1722), prin care se adeverește că satele Testrijan și Ternauca aparțin mănăstirii Voronețului (Inventar No. 20) și o copie a unui hrisov din 4 Ianuarie 1779, vidimată de generalul Enzenberg in 28 Maiu 1783, pentru moșia Tarnovca cu atenențele Moisenii și Varnița (Inventar No. 207).

(2) Wickenhauser, l. c., pag. 197, și Protocolul tabular No. 142.²

(3) Wickenhauser, l. c., pag. 199, care însă induce greșit data de 5 August, și Protocolul tabular No. 143.

(4) Wickenhauser, l. c, pag. 158; Codrescu, *Uricarul, XI*, pag. 92, și Protocolul tabular No. 140.

4). Suret di pe această mărturie, scrisă și iscălită de Vartolomei arhimandritul Putnii, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7269 (1761) Oc. **ã** (1).

5). Carte domnească dela Grigori Ghica voevoda, cătră boeriuul Miron sărdarul să margă să hotărască Balcăuții, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7247 (1739) Ghen. **ĩ** (10).

Fila 15, b.

6). Carte domnească dela Constantin Cehan Racovița voevoda, cătră ispravnicul de ținutul Sucevii, să margă să hotărască Balcăuții din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7258 (1750) Mart. **ã** (11).

7). Scrisoare dela Domnul Constantin Cantacuzino către Iordache Cârste și cătră Lefter căp., să margă să hotărască Balcăuții din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7259 (1751) Oc. **ã** (9).

8). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda cătră Ianăcache ispravnicul de Suceavă, pentru iarba dela Balcăuți, ce o cosisă o slugă a lui Dumitrasco Pălade, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7264 (1756) Noev. **řr** (23).

9). Mărturiă dela Pavăl Morțun, pentru hotarul Balcăuților, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7270 (1762) Sep. **ãĩ** (19).

10). Mărturiă hotarnică dela Vasile Buhăescu biv vel pah., și dela Lupu Hadâmbul vor. de poartă gd. precum au hotărit moșia Balcăuții, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7270 (1762). (1)

Fac **ĩ** (10) scrisori.

Fila 16, b.

Morile și mitohul dela târgul Siretiului.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au dat danie sfintei mănăstiri Putnii, morile dela târgul Siretiului, ce sunt pe apa Siretiului, și cum i-au făcut obroc **řĩ** (12) poloboace vin pe tot anul, din ani **ꝞꝛꝥꝤ** 6981 (1473) Sept. **ř** (3). (2)

2). Carte domnească dela Moisi Moghila voevoda, dată de întăritură, igumenului și a tot soborul dela sfânta mănăstire Putna, pe locul ce este împrejurul mitohului dela târgul Siretiului, din anii **ꝞꝛꝥꝤ** 7142 (1634) Ghen. **ẽĩ** (15).

3). Carte domnească, scrisă pe sârbiă, dela Radu voevoda, dată igumenului și a tot soborului dela sfânta mănăstire Putna, de volnicie pentru păscăritul peștelui pe apa Siretiului, arătând

(1) Protocolul tabular No. 141.

(2) Dr. O. Popescu, l. c., pag. 10—12, in text original și traducere română, iar în germană Wickenhauser, l. c., pag. 160—162.

și semnele pe unde să prinză pește, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7155 (1647) Iulii **āī** (11). (1)

4). Zapis dela Alexa, șoltuzul ot târgul Siretiului, și a **ēī** (12) pârgari, precum a vândut Ionașco Puida casăle lor, cu pivniță, lui Grigorașco Eșanul intru **ꝛā** (130) lei, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7161 (1653) Fev. **kā** (21). (2)

5). Carte domnească dela Gheorghie Ștefan voevoda, cu poruncă ca cine ar măcină la morile mănăstirii Putnii, ei sunt în târgul Siretiului să-și dea mercial după obicei, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7161 (1653) Au. **ā** (30).

6). Carte domnească dela Gheorghii Ghica voevoda, cu poruncă Fila 17, a. la toți slujitorii și oamenii ori cine var măcină la morile mănăstirii Putnii pe Siretiu, să-și dea mercial, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7165 (1657) Ap. **ēī** (15). (3)

7). Carte domnească, dela Ștefan voevoda, cum au miluit și au întărit sfânta mănăstire Putna, cu o camână mare, și cu bezmânăria din târgul Siretiului, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7168 (1660) Ghen. **ī** (10). (4)

8). Carte domnească, dela Ștefan voevoda, cătră parcălabii din ținutul Sucevii, și cătră toți slujitorii, să fiă în pace metohul mănăstirii Putna, și murarii, de toate angăriile, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7168 (1660) Ghen. **ī** (10). (5)

9). Carte domnească dela Ștefan voevoda, dat lui Dumitrașco Uricariului, și lui Lefter Neguțitorului, să fiă volnici a vinde niște case din târgul Siretiului, ce au fost a lui Grigorașco Eșanului, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7168 (1660) Fev. **kū** (28).

10). Carte domnească dela Eustratii Dabije vvd la toți slujitorii, ca să lasă foarte în pace casa și metohul sfintei mănăstiri Putnii, ce are la târgul Siretiului, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7170 (1662) Ghen. **ē** (5).

11). Carte domnească dela Constantin Duca voevod, ca să lase Fila 17, b. foarte în pace casa și metohul sfintei mănăstiri Putnii, și morile, ci are la târgul Siretiului, din anii **Ꝟꝛꝛꝛꝛ** 7177 (1669) Mart. **ēī** (15). (6)

12). Carte domnească dela Constantin Duca voevoda pentru cărșma ce va ave sfânta mănăstire Putna în târgul Siretiului, să

(1) Inventar No. 62.

(2) Inventar No. 132.

(3) Inventar No. 64.

(4) Inventar No. 141.

(5) Inventar No. 170.

(6) Inventar No. 136.

fie scutită de camână și de alte dări, din anii $\text{PC}\text{C}\text{A}$ 7209 (1701) Ghen. AI (11).

13). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, de întăritură, și de apărare metohul și casa, morile și murarii, ce are sfânta mănăstire Putna în târgul Siretului, din anii $\text{PC}\text{C}\text{A}$ 7264 (1756) Iuni Z (7).

Fac rI (13) scrisori.

Feredeeni.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan Voevod, cum au cumpărat dela Gheorghii mitropolit Suceaoschii niște mori dela Feredeeni, și le-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii $\text{PC}\text{C}\text{A}$ 6988 (1480) Mai KI (12).

Fac A (1) scrisori.

Fila 18, a.

Târgul Siretiului.

1). Hrisov dela fericitul ctitor Constantin Mihai Racoviță vvd., precum au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii o bucată de loc domnesc cât să va alege la târgul Siretiului, nedat de alți domni, afară dintr'alte danii din anii $\text{PC}\text{C}\text{A}$ 7264 (1756) April ZI (17). (1)

2). Carte domnească dela fericitul ctitor Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda către Vasile Bașotă biv vel med., și Petre Cheșco biv vel căp., înștiințându-i că s'a milostivit domnia sa cu sfânta mănăstire Putna, și i-a dat daniă o bucată de loc din locul gd. din târgul Siretiului, poruncindu-le să margă acolo la târgul Siretiului și să lase numai vatra târgului, și locul ce va fi cuprins cu alte danii gd., iar celalt loc tot să-l hotărăscă dându-l supt stăpânirea numitei mănăstiri, din anii $\text{PC}\text{C}\text{A}$ 7264 (1756) Aprilie ZI (17). (2)

(1) Protocolul tabular No. 152; mănăstirea a avut pentru acest loc un proces cu orașul Siret în 9 Ianuarie 1767, cf. Iorga, l. c., pag. 430.

(2) Mănăstirea posedă un hrisov dela Vasile Vodă din 5 Iulie 7151 (1643), prin care se apără drepturile ei de proprietate în Siret (Inv. No. 59), și o hotarnică dela Vasile Bașota și Petre Cheșco, din 8 Maiu 7264 (1756), pentru locul mănăstirii din Siret (Protocol tabular No. 153); apoi o copie a hrisovului lui Grigorie Alexandru Ghica Vodă din 7 Ianuarie 7275 (1767), în care proprietatea lui Ioan Zuz din Siret se apără contra călugărilor din Putna (Inventar No. 148); un hrisov al lui Grigorie Ioan Calimah din 17 Iunie 1768.

3). Carte domnească dela acelaș fericit ctitor către acestiași boeri, să margă de iznoavă, să hotărască locul de prin prejurul târgului Siretului, să-l dea supt stăpânire sfintei mănăstiri Putna, din anii 7265 (1757) Oc. 8r (23).

Fac r̄ (3) scrisori.

Mortasăpie și vama din târgul Siretiului.

Fila 19, a.

1). În hrisovul cel mare dela fericitul ctitor Constantin Mihai Racoviță voevoda, după alte mile domnești ce a făcut cu sfânta mănăstire Putna, a miluit numita mănăstire și cu aceasta, adică a dat voea și poruncă, ca în toate săptămânile, Marța, să se facă zi de târg, în târgul Siretiului, și vama și mortasăpia ce s'ar face pe vitele ce s'ar vinde, să o ia sfânta mănăstire ca să fie acest venit pentru ceară și untdelemn și tămâie de treaba bisericii, din anii 7264 (1756) Iuni 6i (15).

2). Alt hrisov mai mic dela acestiași fericit ctitor Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, miluind și rânduind, ca să aibă a luă sfânta mănăstire Putna mortasăpia și vama de toată vita ce s'ar vinde, și s'ar cumpără la târgul Siretiului peste tot anul, la toate zilele de târg și cu poticele Vicovelor și a Berhomitii, din anii 7265 (1757) Oc. 8r (22).

Fila 19, b.

3). În hrisovul cel mare dela fericitul ctitor Scarlat Ghica voevoda [care întru toate iaste asemenea, cu hrisovul cel mare, dela fericitul ctitor Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda] miluește sfânta mănăstire Putna și cu aceasta, adecă: mortasăpia și vama ce s'ar face pe vitele ce s'ar vinde la târgul Siretiului, să o ia sfânta mănăstire Putna, ca să fiă acest venit pentru ceară, și untdelemn, și tămâia de treaba bisericii, din anii 7266 (1758) Ap. 1 (1).

4). Carte domnească dela fericitul ctitor Ioann Teodor voevoda dată de volnicie Igumenului și atot Soborul dela sfânta mănăs-

în care se apără dreptul târgoveților din Siret asupra pieței principale de acolo contra călugărilor din Putna (Inventar No. 149); o scrisoare a divanului Moldovei din 1771 privitoare la Ioan Zuz, care a clădit o casă pe locul mănăstirii (Inv. No. 151); o carte de judecată dela Constantin Dimitrie Moruz Vodă din 12 Noemvrie 1778, prin care se recunoaște mănăstirii dreptul de proprietate asupra unei case de piatră în Siret, dăruiată de un anumit Blonar (Protocol tabular No. 154) și o copie de pe tabela orașului Siret din 11 August 1816, unde se arată hotarul locului mănăstiresc din Siret. (Inv. No. 160 și 163).

tire Putna, ca să ia vamă și mortasăpia dela toate vitele ce s'ar vinde și s'ar cumpără la târgul Siretiului, cu poticele Sucevei, și a Berhometilor, din anii ᠑᠗᠘᠓ 7267 (1759) Fev. ᠑ (20). (1)

Fila 20, a. 5). Carte domnească dela fericitul ctitor Teodor voevoda, la Coste și la alți vameși de Cernăuți, să nu se amestece la vama și mortasăpia, dela târgul Siretiului, și dela toate poticele cât ține dela târgul Sucevei în sus până în Berhomete, ci să ia sfânta mănăstire Putna, din anii ᠑᠗᠘᠓ 7267 (1759) Iuni ᠙ (3). (2)

Fac ᠑ (5) scrisori.

Fila 21, a.

Grecii.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, cum au venit Teoctist mitropolitul Sucevei, și au vândut un sat al mitropolii, anume Grecii, lui Tador Prodan pisarului, drept ᠑00 zolotlii turcești, din anii ᠑᠒᠔᠙ 6972 (1464) Sep. (᠑᠓) (12).

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au făcut schimb cu Marina femeia Lucăi Ecobăscul, fata lui Toader Prodan, i-au dat Mărie Sa o săliște aproape de Nistru, anume Gromovitnaia, și adaos ᠒00 zlati tătarăști: iar ea au dat Mării Sale satul Grecii pe Siret, pe care sat l-au dat Mărie Sa daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii ᠑᠒᠙5 6996 (1488) Aprilie 5 (6). (3)

3). Mărturiă dela Dumitru Poniciu, ce-au luat brazda în cap, și au arătat hotarul Grecilor, din anii ᠑᠗᠑᠒ 7150 (1642) Mai ᠗ (1).

Fila 21, b. 4). Carte domnească dela Vasile voevoda, dat călugărilor de Putna, pentru hotarul Grecilor, cum că au rămas călugării pe târgoveți după hotărîre ce au făcut, și după mărturia lui Poniciu ce au mers cu brazda în cap, și întărește stăpânirea călugărilor, din anii ᠑᠗᠑᠒ 7150 (1642) Iuli ᠙ (2).

5). Carte domnească dela Vasile voevoda, dată Igumenului și atot Soborul de la sfânta mănăstire Putna, ca să fie tari și puternici a apăra seliștea Grecii, din anii ᠑᠗᠑᠗ 7151 (1643) Iuli ᠖ (5). (4)

6). Carte domnească dela Vasilii voevoda, dată lui Simon și atot

(1) Inventar No. 44.

(2) Mănăstirea posedă un hrisov dela Grigorie Calimah Vodă din 17 Iunie 7275 (1767), care orânduește posesorului Simionel să plătească mănăstirii datoria de vamă (Inv. No. 198).

(3) Protocol tabular No. 144; extras din acest uric în limba română, la Iorga, l. c., pag. 387, pe când Wickenhauser, l. c., pag. 166 îi pune greșit data pe anul 6995 (1487); cf. și *Sct. Onufri*, pag. 179—181.

(4) Inventar No. 59.

soborul dela sfânta mănăstire Putna, ca să fie tari și puternici, a ține tot hotarul Grecilor pe unde au ales și au hotărît Ștefan Murguleț, și pe unde au jurat Dumitrașco Poniciu, și pe unde arată uricul, din anii **ꙗꝑѠА** 7154 (1646) Iuni **ѿ** (8).

7). Carte domnească dela Eustratii Dabije voevoda, scris pe sârbiă, dată igum. și tuturor călugărilor de Putna, să stăpânească tot hotarul Grecilor, pe unde s'au hotărît trimisul lui Vasilii voevoda, și pe unde au mers Poniciu cu brazda în cap, pe unde arată uricul mănăstirii, din anii **ꙗꝑѠА** 7171 (1663) Ghen. **ѿ** (12).

8). Suret dintru această carte domnească a lui Dabije voevoda, Fila 22, a. din anii **ꙗꝑѠА** 7171 (1663) Ghen. **ѿ** (12).

9). Carte domnească dela Eustratii Dabije voevoda, dată călugărilor dela sfânta mănăstire, cum au rămas călugării pe târgoveții din târgul Siretiului, și să stăpânească călugării moșia Grecii cu tot hotarul, după cum arată uricul, și după cum au hotărît Constantin Ciogole spăt. și pe unde au purtat Poniciu brazda în cap, din anii **ꙗꝑѠВ** 7172 (1664) Apr. **ѿ** (12).

10). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, dată igum. și atot Soborul dela sfânta mănăstire Putna, să fie volnici a-și apăra moșia Grecii, și vadul Podului, din anii **ꙗꝗѠЕ** 7245 (1737) Ghen. **ѿ** (11).

11). Mărturiă hotarnică dela Vasili Buhăescul biv vel pah., și dela Lupul Hadâmbul vornic de poarta gd. cum au hotărât moșia Grecii, întru această hotarnică este iscălit și Lupul Bals, din anii **ꙗꝗѠО** 7270 (1762).

Fac **ѿ** (11) scrisori.

Tereblece.

Fila 23, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Bogdan voevoda, dat sfintei mănăstiri Niamțul pe danie boerului Bârlici, pe satul Telebecinți pe Siret, și pe satul Tresteneț supt codru, din anii **ꙗꝗѠИ** 7016 (1508) Fev. **ѿ** (2). (1)

2). Zapis dela Teofil igumenul și dela tot soborul sfintei mănăstiri Niamțului, cum au vândut satul Telebecinți lui Ursache, marele visternic drept **ѿн** (280) lei, din anii **ꙗꝗѠЗ** 7177 (1669) Sep. **ѿ** (1).

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 188—190 și Protocol tabular No. 108.

3). Zapis dela Ion Balș biv vel vornic, dat la mâna sfinții sale Calistru episcopul Rădăuțului, precum au vândut Sfinții sale un sat întreg anume Telebecenți pe Siret, cu vad de moară pe Siret, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7232 (1724) Mai **ēī** (15). (1)

4). Suret di pe acest zapis al lui Ion Balș vornic, iscălit de igumenul Dosofteiu, și de tot soborul sfintei mânăstiri Putna, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7232 (1724) Mai **ēī** (15).

Fila 23, b.

5). Carte domnească dela Grigorii Ghica Voevod, cătră Lefter vel căp. de Ropce pentru panțiri ce trăesc pe moșia mânăstirii. Putna, la Tereblece, să împlinească dela dâșii banii după cum au avut tocmeală, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7257 (1749) Ghen. **ēī** (15).

6). Mărturiă dela Varlam monah, pentru hotarul Tereblecii, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7270 (1762) Oc. **šī** (16).

7). Mărturiă hotarnică dela Vasile Buhăescul biv vel păh. și dela Lupul Hadâmbul, vornic de poarta gd., cum au hotărît moșia mânăstirii Putna, Tereblece, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7270 (1762). (3)

Fac **š** (7) scrisori.

Fila 24, a.

Camănca.

1). Uric scris pe sârbiă dela Alexandru vevoda, dat boerului Cupcin dvornic, cum i-au dăruit și i-au întărit satele Hânteștii pe Siretiu și Grigorovții mai sus de Dragan, și Cutul, și satul Camănca pe Siret, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 6939 (1421) Iuli **ēī** (15). (1)

Fac **ā** (1) scrisori.

Fila 24, b.

2). Suret din hotarnica Berestii, moșia mânăstirii Slatina, de cătră Camănca, moșia mânăstirii, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7252 (1744) Iulii **ēī** (15). (4)

3). Scrisoare dela Pahomie igum. Slatinii cum s'a așezat cu hotarul moșii Berestii, de cătră moșia Camănca și cum au trimis și scrisoare osebită cu iscălitura a tot soborul Slatinii, și cu pecete mânăstirii, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7270 (1762) Oc. **šī** (16). (5)

4). Scrisoare dela Igumenul Pahomii și dela tot Soborul mânăstirii Slatinii, dată lui Pahomii Igumen Putnii și atot sobo-

(1) Protocolul tabular No. 109.

(2) Protocol tabular No. 110.

(3) L. c., No. 111, in care este indusă și ziua de 1 Noemvrie a hotărniciei.

(4) Protocol tabular No. 181.

(5) Inventar No. 191.

rul, cum s'a așezat cu moșie Bereschia ce se hotărăște cu Camăncă, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7270 (1762) Oc. **ēī** (15). (1)

5). Hotarnică pe moșia Camăncă, dela Vasilii Buhăescul biv pah. și dela Lupul Hadâmbul vornic de poarta gd., cum au hotărît moșia Camăncă, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6270 (1762) Noev **ꝛ** (2). (2)

Fac **ē** (5) scrisori.

Petrecenii.

Fila 25, a.

1). Suret di pe ispisocul lui Ștefan vodă, ce iaste scris pe sârbiă, ce au dat de întăritură și de stăpânire lui Gavriil vistiarnic pe toate sate, între care iaste și Mihailovții, unde se împreună Siretiurile și unde a fost jude Petric (care sat să numește acmū Petrecenii), uricul cel adevărat iaste la șăt. Petre Chiașco, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7026 (1518) Noev. **ꝛ** (9).

2). Zapis dela Andrei fecior lui Mihașco de Petreceni, la mâna lui Istratii Dróbotă, cum i-au vândut a patra parte de Petreceni, parte tătâni-său lui Mihașco parte de sus dreaptă, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7203 (1695) Noev. **ā** (1).

3). Zapis de daniă, dela Prodan vătavul de înblători ot Cernăuți, nepot preotului Vasian de Petreceni, cum au dăruit sfintei mânăstiri Putnii, a patra parte sat de Petreceni, parte preotului Vasian, moșului său, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7240 (1732) Au. **ꝛ** (3). (3)

4). Zapis dela Nestor Dróbotă, dat sfintei mânăstiri Putna, Fila 25, b. precum a vândut numitei mânăstiri, a patra parte și jumătate de sat Petreceni, drept **āu** (38) lei, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7265 (1757) Dec. **ꝛ** (20). (4)

5). Mărturiă hotarnică dela Vasile Buhăescul biv vel pah. și dela Lupul Hadâmbul vornic de poarta gd., cum a hotărît această moșia Petrecenii, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7270 (1762) Oc. **ā** (1). (5)

Fac **ē** (5) scrisori.

Tomeștii.

Fila 26, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan vovoda, dat boierului Iurii Șerbici de întăritură și de stăpânire pe satul Tomeștii pe Sirișel, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 6998 (1490) Mart. **ēī** (12).

(1) Protocol tabular No. 114, însă cu datul din 15 Octomvrie 1761.

(2) Protocol No. 113.

(3) Protocol tabular No. 115.

(4) Protocol tabular No. 116.

(5) L. c., No. 117.

2). Suret dintru acest uric ce s'au scris mai sus, tălmăcit și scris de arhimandritul Vartolomei, din anii **СИЧН** 6998 (1490) Mart. **Ѡ** (12).

3). Mărturiă hotarnică, dela Vasile Bașot stolnic, și dela Petre Chiașco vel căp. cum au hotărît această moșă Tomeștii, din anii **ЗѠѠ** 7263 (1755) Oc. **Ѡ** (20). (1)

4). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda cătră Răducuanul biv vel med., să plinească **Ѡ** (20) lei dela Gheorghii Volcinscii, ci-i luasă pentru boerescul dela oamennii de Tomești, din anii **ЗѠѠ** 7264 (1756) Iuni **Ѡ** (15).

Fila 26, b.

5). Mărturiă hotarnică, dela Vasilii Buhăescul biv vel pah., și dela Lupul Hadâmbul vornic de poartă dg., cum au hotărît această moșă Tomeștii, din anii **ЗѠѠ** 7270 (1762).

Fac **Ѡ** (5) scrisori.

Fila 27, a.

Cupca.

1). Uric scris pe sârbiă dela Alexander voevoda, dat boerului Ivan Cupcin pe două sate, Cupca, unde eră casa lui, și Niagoviți peste Prut, din anii **СИЛѠ** 6935 (1427) Mai **ѠЗ** (27).

2). Uric dela Ștefan voevoda, dat de judecată și de întărire Marușcăi și Mihnei nepotului ei, pe toate satele lui Cupcin, și pe toată averea lui, din anii **СИПѠ** 6982 (1474) Au. **ѠS** (26).

3). Mărturiă dela Costantin Volcinschi pentru Turculeț, cum s'au învoit la hotărîre Cupcei, de cătră Pătrăuții lui, din anii **ЗѠѠ** 7270 (1762) Oc. **Ѡ** (5).

4). Mărturiă hotarnică, dela Vasilii Buhăescul biv vel pah., și dela Lupul Hadâmbul vornic de poarta gd., cum au hotărît acest sat Cupca, din anii **ЗѠѠ** 7270 (1762) Oc. **Ѡ** (15). (2)

Fac **Ѡ** (4) scrisori.

Fila 28, a.

Ciudiul.

1). Daniă dela Sora, fata lui Simeon, cum au dăruit la moarte ei, din a treia parte de sat jumătate. Așijdere din cealaltă jumătate din a treia parte de sat Ciudiul, partea lui Nicoricu, frăține-său Grigorii. (Anul nu-i scris).

(1) L. c., No. 118. Petre Chiașco a subscris această mărturie în 20 Octombrie 7263 (1755), iar Vasile Bașotă abiă în 29 Maiu 7270 (1762).

(2) Protocol tabular No. 119.

2). Zapis dela popa Vasian din Ciudeiu, și dela Pănulén de acolo, precum au vândut o parte de ocină din sat din Ciudiu a treia parte de loc, dumisale visternicului Pelin, drept **õ** (70) lei. (Anul nu-i scris). Ghen. **кд** (24).

3). Carte domnească dela Vasilii voevoda cătră Coste dela Lucavăț, să margă la sat la Ciudeiu să-l hotărască. Să aleagă niște părți de ocină a Gligorcii, a popii lui Vasian și a lui Ionașco Turculeț, din anii **зрнд** 7154 (1646) Iuni **нї** (18).

4). Mărturiă dela Erimia Murguleț, și dela alți oameni, precum au vândut Vidrașco nepotul Mândrii, lui Grigorce vel Ilișești jumătate dintru a treia parte, și a șasă parte, din sat din Ciudeiu, din anii **зрнс** 7157 (1649) Fev. **кк** (22) drept **рн** (150) taleri bătuți.

5). Zapis dela popa Vasian ot Ciudeiu, cum au vândut lui Pe- Fila 28, b.
lin visternicul a lui moșia din sat din Ciudeiu, ce s'a alege dintr'a treia parte de sat, din jumătate, drept **м** (40) lei, din anii **зрѣк** 7162 (1654).

6). Zapis dela preotul Vasian ot Ciudiu, și dela fratele său Grigorii, și dela Pănuleț precum au vândut visternicului Pelin a treia parte din sat din Ciudeiu, parte din mijloc, drept **õ** (70) lei, din anii **зрѣс** 7166 (1658) Oc. **кї** (12).

7). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda cătră igumenul de Dragomirna, pentru niște vecini a lui Pelin ce au fost visternic din sat Ciudeiu, din anii **зрѣс** 7166 (1658) Mai **кн** (28).

8). Carte domnească dela Ștefan voevod cătră Simeon Trenchișu pentru cumpărătura satului Ciudeiului și cu vecinii după jaloba boerinelui Pelin ce au fost vist., din anii **зрѣс** 7169 (1661) Sep. **с** (9).

9). Zapis dela Gavril și Mihălache nepoții Pelinoiaia, c'or aduce pe Vasile vărul lor care au furat zapisele Ciudiului, dela mătușesa Pelinoiaia. (Anu nu iaste scris) Mai **л** (30).

10). Ispisoc domnesc, dela Iliăș Alexander voevoda, dat Nastasii Fila 29, a.
jupănesii lui Pelin ce au fost visternic, de stăpănit satul Ciudiu, din **зрос** 7176 (1668) Au. **н** (8).

11). Daniă dela Maria comisoaia fata lui Grigorii Pelin, precum au dăruit hinului său lui Iordache când l-au botezat jumătate de sat de Ciudiu, pe Sirețel, din anii **зрчн** 7198 (1690) Fev. **д** (1).

12). Danie, dela Maria comisoe dela soru-sa Irina stolniceasa, precum au dat daniă sfintei mânăstiri Putnii, a lor dreaptă ocină

și moșiă un sat ce să chiamă Ciudiul, în ținutul Sucevii, și cu șapte vecini, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7215 (1707) Au. **ēī** (15). (1)

13) Mărturiă hotarnică dela Vasilii Buhăescul biv vel pah., și dela Lupul Hadâmbul, cum au hotărît această moșiă Ciudiul, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7270 (1762). (2)

Fac **īī** (13) scrisori.

Fila 30, a.

Crasna.

1). Ispisoc dela Ștefan voevoda, scris pe sârbiă, dat Igumenului iromonah Agaton și atot soborul dela sfânta mănăstire Putna, pe zapisul ce au avut dela răpăosatul Filofei Episcop Hușului, de întăritură și de stăpânire satul Crasna, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7121 (1613) Ghen. **āī** (11). (3)

2). Suret di pe acest uric a lui Ștefan vodă, ce s'au scris mai sus, tălmăcit și scris de Vasilii Popăscul, ispisocul din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7121 (1613) Ghen. **āī** (11), iară suretul din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7233 (1725) Ghen. **īī** (8).

3). Ispisoc dela Gheorghie Ștefan voevoda, dat sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură, și de stăpânire pe satul Crasna, ce l-au cumpărat Filofei Episcopul Hușului, și l-au dat danie sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7162 (1654) Ghen. **ꝛ** (9).

4). Suret din scrisoare răpăosatului Calistru Episcopul Rădăuțului, dată acea scrisoare lui Miron Gafenco, întru care adeverează cumcă jumătate de sat Crasna iaste a lui Miron Gafenco, și fiind în mijlocul moșiilor mănăstirei Putnii altul nu începe să

Fila 30, b. cumpere.

5). Tot întru acea scrisoare a vlădicăi lui Calistru, după moarte vlădicăi lui Calistru, au scris și părintele Antonii vlădica de Rădăuți, cum că s'au socotit împreună cu igum. de Putna, și nici de cum nu li au dat mâna să întoarcă banii, și pentru aceea a dat voia lui Miron Gafenco, să-și stăpânească moșiă, din anii . .

6). Suret di pe ispisocul lui Grigorii Ghica voevoda dat acel ispisoc lui Miron Gafenco, de stăpânire jumătate de sat Crasna

(1) Protocol tabular No. 120.

(2) Protocol tabular No. 121.

(3) L. c., No. 122.

cu toți vecinii, ispisocul iaste din anii *ꙗꙗꙗ* 7238 (1730) Ghen. *ѣѣ* (15), iară suretul din anii *ꙗꙗꙗ* 7270 (1762) Sep. *ѣ* (1). (1)

7). Carte domnească dela Constantin Cehan Racoviță voevoda, cătră is. de ținutul Sucevii, să margă să hotărască satul Crasna, ce iaste a sfintei mânăstiri Putnii, din anii *ꙗꙗꙗ* 7258 (1750) Mart. *ѣѣ* (11).

8). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, dată lui Calistrat igum. și atot soborul de la sfânta mânăstire Putna, să stăpânească tot satul Crasna, din anii *ꙗꙗꙗ* 7264 (1756) Mai (*ѣѣ*) (21).

9). Mărturiă hotarnică, dela Vasiliu Buhăescul biv vel pah., și Fila 31, a. dela Lupul Hadâmbul, cum au hotărît jumătate de sat Crasna din anii *ꙗꙗꙗ* 7270 (1762). (2)

Fac *ꙗ* 9 scrisori.

Ropce.

Fila 32, a.

1). Zapisul lui Toader Paholce, dat la mâna lui Ștefan vornicul de Căndești precum i-au dăruit a patra parte de Ropce din jos, din anii *ꙗꙗꙗ* 7232 (1724) Au. *ѣѣ* (8).

2). Zapisul lui Vasile Ropceanul dat la mâna lui Calistru episcopul de Rădăuți, cum i-au făcut sfinție sa bine de i-au dat *ꙗ* (100) lei bătuți, de s'au scos din robiă, și cum au pus zalog la sfinție sa, a patra parte de sat de Ropce, și cu vecini, la vade adecă, Mart din zece zile până la Sântă măriă, iar nedând banii la zi însemnată, să fiă această moșiă și cu vecini, veșnică a sfinții sale. (3)

3). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod dată lui Macarie Igumenul de Putna, ca să stăpâniască vecinii din Ropce, din anii *ꙗꙗꙗ* 7244 (1736) Iuli *ѣѣ* (27). (4)

4). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod cătră vel căp. de târgul Siretiului pentru o moară dela Ropce, a mânăstirii

(1) Inventar No. 131.

(2) Protocol tabular No. 123, unde se induce și ziua de 2 Noemvrie.

(3) L. c., No. 124. După mărturia hotarnică din 2 Noemvrie 1762, acest zapis s'a făcut in anul 7200 (1692); din aceste date, dacă sunt adevărate, s'ar putea deduce că Calistru dejă in anul 1692 eră episcop de Rădăuți.

(4) Inventar No. 28.

Putnii ce au făcut-o un preot pe locul mănăstirii, și au dat-o danie mănăstirii, din anii **ѠЗСМѠ** 7249 (1741) Ghen. **ѠІ** (15).

Fila 32, b. 5). Mărturiă dela oamenii din Ropce, pentru hotarul moșiei Ropcii, parte sfinteii mănăstiri Putnii — —.

6). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda, dată lui Costân, feciorul lui Ștefan Cotruță, ca să stăpânească a patra parte din Ropce, parte din jos (unde este acum parte mănăstirii) din anii **ѠЗѠИ** 7268 (1760) Iuli **Ѡ** (7).

7). Mărturiă hotarnică dela Vasile Buhăescul și dela Lupul Hădâmbul vornic de poarta gd., cum au hotărit această moșă Ropce, **ѠЗѠ** 7270 (1762). (1)

Fac **Ѡ** (7) scrisori.

Fila 33, a.

Iordăneștii.

1). Carte domnească dela Scarlat Ghica vvda la Dinul Cantacuzino biv vel ban, i la Lascarache biv vel comis, să margă să hotărască un sat întreg anume Iordăneștii a lui Grigorii Hăjdău, din anii **ѠЗѠѠ** 7265 (1757) Iuli **Ѡ** (9). (2)

2). Mărturiă hotarnică, dela boeri mazili Ștefan Stârce, Toader Calmățchii, Pavel Morțun, cum au hotărit satul Iordăneștii, a lui Grigorii Hăjdău, din anii **ѠЗѠѠ** 7266 (1758) Noev. **ѠІ** (23).

(3) Daniă dela Grigorii Hăjdău, cum au dăruit sfinteii mănăstiri Putnii, satul Iordăneștii, ci iaste în ținutul Sucevii, pe apa Siretiului, din anii **ѠЗѠѠ** 7269 (1761) Au. **ѠІ** (16).

Fac **І** (3) scrisori.

Fila 34, a.

Carapciul.

1). Scrisoare dela Marina cniahine a boeriului Vasilii Orăș biv hetman, la mâna lui Gheorghia Văsienscul de Carapciu, precum li-au întors Carapciul, și și-au luat dela dânsii banii **ѠѠ** (296) taleri bătuți, dela Gheorghii, și dela Vasilii **ѠѠ** (34) taleri, din anii **ѠЗѠѠ** 7123 (1615) Mart. **ѠІ** (15).

(1) Protocol tabular No. 125. Mănăstirea posedă și o invoială făcută în Cernăuți în 23 August 1775, ca ea să fie a patra parte a Ropcei de jos, iară Ursache Soroceanul și Ursachi Coșotanul celelalte părți (Protocol tabular No. 126).

(2) Cf. excerptul la Iorga, l. c., pag. 427, care se pare că-i greșit.

2). Ispisoc dela Ștefan Vasilii voevoda, dat lui Isac și Ieremii feciorii lui Miron de Carapciu, pe vecini, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7169 (1661) Iuni **Ѡ** (12).

3). Ispisoc dela Ștefan Vasilii voevoda dat feciorilor lui Gheorghii, și a lui Vasile, pe moara dela Carapciu, ca să o ție pe jumătate cu Mironescul, precum le iaste și satul Carapciul în jumătate, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7169 (1661) Iuni **Ѡ** (12).

4). Mărturiă dela popa Ivan din Mamurniți, duhovnicul lui Miron de Carapciu cum s'au dat Miron pe mâna lui Nacul de Săishău cu totul, și cu moșia din Carapciu, pentru că l-au grijit la nepuințile lui, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7181 (1673) Ghen. **Ѡ** (20).

5). Zapis dela Isac, sen Vaseliciu din Carapciu, precum au vândut moșia lui ci iaste în Carapciu în jumătate de sat două părți, Nacului de Săishău drept —, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7183 (1675) Dec.— Fila 34, b.

6). Zapis dela Isaia Nacul, la mâna lui Gavrilaş Nacul, pentru o moșia a comisului Dumitrașco, anume Lucoviț, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7214 (1706)

7). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod cătră Costantin Silion biv vel med. pentru niște scrisori a Carabciului, după jaloba lui Dumitrașco Nacul de Săishău, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7248 (1740) Aug. **Ѡ** (4).

8). Carte domnească, dela Grigorii Ghica voevod, dată lui Dumitrașco Nacul de Săishău, să fiă volnic a stăpâni jumătate sat Carapciu pe Siretiu, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7248 (1740) Aug. **Ѡ** (5).

9). Zapis dela Costân cel bătrân, și dela alți oameni din Ropce, pentru hotarul Carapciului, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7257 (1749) Fev. **Ѡ** (2).

10). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță vvod, cătră Dinul Cantacuzino, să meargă la Carapciu să-l hotărască părțile lui Daniil Nacul, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7258 (1750) Fev. **Ѡ** (4).

11). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda cătră Costache Razul vel vornic, pentru tocmala oamenilor din Carapciu cu razeșii de acolo, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7258 (1750) Iuli **Ѡ** (5). Fila 35, a.

12). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, la Iordache biv vel pah. să hotărască Carapciul, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7260 (1752) Iuli **Ѡ** (5).

13). Mărturiă hotarnică dela căpitan, și dela Toader Bădeliță vornic, cum au hotărît Carapciul, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7260 (1752) Oc. **Ѡ** (14).

14). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, către Vasilii Bașotă biv vel med., și către Petre Chiașco, să margă să hotărască Carapciul, moșia lui Daniil Nacul, din anii **ѳѳѳѳ** 7264 (1756) Mai **ѳѳ** (16).

15). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, către Răducanul biv vel med., is. Sucevii, să trimiată pe Petre Chiașco, și pe Toader Bădeliță mazili, să hotărască Carapeiul, moșia lui Daniil Nacul, din anii **ѳѳѳѳ** 7265 (1757) Ghen. **ѳѳ** (16).

16). Carte domnească dela Scarlat Ghica vvd, dată lui Daniil Nacul monah, câte cât să ia adetiul dela oamenii ce trăesc pe moșia lui Carapciul, din anii **ѳѳѳѳ** 7265 (1757) Iuli **ѳѳ** (16).

Fila 35, b.

17). Dania monahului Daniil Nacul, fecior lui Gavrilaš Nacul, cum au dat sfintei mânăstiri Putnii jumătate de sat Carapciul, care iaste în ținutul Sucevii pe apa Siretiului, din anii **ѳѳѳѳ** 7265 (1757) Dec. **ѳ** (1). (1)

18). Carte domnească dela Scarlat Ghica voevod, către Dinul Cantacuzino biv vel ban, i Lăscărache biv vel comis, is. de ținutul Sucevii, să hotărască moșia Carapciul, din anii **ѳѳѳѳ** 7265 (1757) Iuli **ѳѳ** (29).

19). Mărturiă dela Ștefan Halac, și dela Lupul Bojăscul, și dela zeci oameni cu dânșii, cumcă trimișii Dinului, vel ban, i a lui Lăscărache, anume: Toader Calmățchii, Pavel Morțun, Ștefan Stărce au hotărît pe strămbătate, din anii **ѳѳѳѳ** 7267 (1759) Noemv. **ѳѳ** (22).

20). Mărturiă hotarnică dela Vasilii Buhăescul, biv vel pah., și dela Lupul Hadâmbul vornic de poarta gd., cum au hotărît această moșia Carapciul din porunca gd., după cererea igumenului Pahomie, și atot Soborul dela sfânta mânăstire Putna, din anii **ѳѳѳѳ** 7270 (1762) Oc. **ѳ** (20). (2)

Fila 37, a.

Cuciurul = Cozminul.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Alexander voevoda, dat boeriului Buhuș, pe sat Cuciurul, din anii **ѳѳѳѳ** 6930 (1422) Dec. **ѳѳ** (25).

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda,

(1) Protocol tabular No. 127, care însă are datul din 1 Septemvrie 1757.

(2) L. c., No. 128.

cum au miluit sfânta mănăstire Putna, cu tiascul cerăi, din târgul Siretiului, și cu \tilde{S} (6) boștinare, și cu morile din târgul Siretiului, și cu sladnița, și cu vama cea mică ot Suceavă, ci iaste în Jicove, și cu satul Cozminul, din anii ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ 6996 (1488) April ꝛ (3). (1)

3). Uric scris pe sârbiă, dela Petru voevoda, dat de întăritură, și de stăpânire, sfintei mănăstiri Putna, pe satul Cuciurul, care sat iaste dat numitei mănăstiri, daniă dela mătușa Mării Sale Roxanda doamna lui Bogdan vvd, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7083 (1575) Mart \tilde{A} (30). (2)

4). Suret din uricul lui Ștefan vodă, pentru satul Cozminul, și pentru alte miluiri, din anii ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ 6996 (1488) April \tilde{r} (3). (3)

5). Ispisoc dela Ștefan voevoda, scris pe sârbiă, dat sfintei mănăstiri Putna de întăritură, și de stăpânire satul Cuciurul, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7060 (1552) Ap. \tilde{r} 10. (4) Fila 37, b.

6). Carte domnească dela Gheorghia Ghica voevoda, dată igum. și atot soborul dela mănăstire Putna, să-și cheme oameni străini pe Seliștele, din Cozmin și din Cuciur, din anii ꝛꝛꝛꝛꝛꝛ 7166 (1658) Mai \tilde{H} (28).

7). Scrisoare dela Andreeșu Turcul, la mâna arhimandritului Ierimii, și a ig. Iosif, și la tot soborul mănăstirii Putnii cum i-au dat Turcului Cuciurul să-l stăpâniască în vremile nepăcilor, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7202 (1694) Mai \tilde{A} (1).

8). Carte domniască dela Antiohii Costantin voevoda, dată sfintei mănăstiri Putnii, pentru satul Cuciurul, să nu dea la domnie desetină de stupi și goștină de oi, nici de mascuri, ci să goștinească igum. de Putna, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7215 (1707) Fev. \tilde{E} (5).

9). Ispisoc domnesc dela Mihai Racoviț voevoda, pentru satul Cuciurul, să fie scutit de desetină, de goștină, să-i gorștiniască igum. de Putna, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7216 (1708) Dec. \tilde{A} (11). Fila 38, a.

10) Ispisoc domnesc dela Nicolai voevoda pentru satul Cuciurul, să fiă în pace de desetină de stupi, și de gorștină, și de mascuri și de solărie i proce, din anii ꝛꝛꝛꝛ 7218 (1710) Fev. \tilde{A} (9). (5)

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 166—169 și Protocol tab. No. 130.

(2) Dr. Popescu, l. c., pag. 47—52; Codrescu, in *Uricariul*, XI, pag. 94; Wickenhauser, l. c., pag. 194—196 și Protocol tabular No. 129.

(3) Protocol tabular No. 130 și o traducere română sub Inventar No. 134, făcută în anul 7257 (1749) în 7 Iunie.

(4) Wickenhauser, *Geschichte der Klöster Woronetz und Putna*, I, pag. 75.

(5) Inventar No. 173.

11). Carte domnească dela Nicolai Alexandru voevoda, pentru satul Cuciurul, să fiă scutit de desetină, de gorștină, din anii **ꙗꙑꙑ** 7220 (1712) Ghen. **ꙑ** (10).

12). Carte domnească dela Nicolai Alexandru voevod, pentru satul Cuciurul, să fiă în pace de desetină, i proce, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7223 (1715) Mai **ꙑꙑ** (13).

13). Carte domnească dela Mihai Racoviță voevoda, pentru satul Cuciurul tij pentru această scutială, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7234 (1726) Mart. **ꙑ** (5).

14). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, cătră Dumitrașco Macri, staroste de Cernăuți, pentru Cernăuțeni ci șed pe moșia mănăstirii, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7237 (1729) Ap. **ꙑꙑ** (15).

15). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, cătră Costantin Silion Starostele, de Cernăuți, pentru oamenii lui Bainschii, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7240 (1732) Mai **ꙑ** (10). (1)

Fila 38, b.

16). Carte domnească dela Costantin Nicolai voevoda, cătră Nicolai Costân Staroste de Cernăuți, și Manole biv vel căp., pentru că împresură Bainschii, moșia Cozminul, să margă să hotărască, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7242 (1734) Ghen. **ꙑꙑ** (12).

17). Carte domnească dela Costantin Nicolai voevoda, dată lui Macarii Igumenul și atot Soborul dela sfânta mănăstire Putna pentru satul Cuciurul, să fiă în pace de conace de podvozi, de cai de olac, și de solăria, și de folăria, cum și mănăstire și poslușnicii mănăstirii, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7242 (1734) Ghen. **ꙑꙑ** (13).

18). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, dată lui Macarii Igum., și atot soborul de la Sfânta mănăstire Putna, iarăși pentru aceste scutele, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7244 (1736) Ghen. **ꙑ** (10).

19). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod cătră Vasilii Roset biv vel șat., să margă să hotărască Cuciurul despre hotarul satului Mihalcicul, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7247 (1739) Ghen. **ꙑ** (10).

20). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, cătră Manole biv vel căp., pentru Bainschii că și-au făcut casă și slobozia pe locul moșii Cozminului, să margă acolo, și să scoată pe oameni de pe locul mănăstirii, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7247 (1739) Ghen. **ꙑ** (10).

Fila 39, a.

21). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, dată Arhimandritului Macarii, și atot soborul dela sfânta mănăstire Putna, de apărat hotarul a trei sate, Cuciurul, Cozminul și Ostrița, despre Baranii din Cernăuți, din anii **ꙗꙑꙑꙑ** 7247 (1739) Mart. **ꙑ** (4).

(1) L. c., No. 24.

- 22) Mărturiă hotarnică dela Ioann Rapel, staroste de Cernăuți, și de alți boeri, cum au hotărît Cozminul și Cuciurul, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7257 (1749) Mai *кѣ* (25).
- 23) Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, pentru satul Cuciurul, ca să fiă în pace de conace, de solărit i proce., din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7259 (1751) Mart. *кѣ* (29).
- 24) Carte domnească dela Matei Ghica voevod pentru satul Cuciurul, iarăș pentru această scutială, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7263 (1755) Ghen. *кѣ* (20).
- 25) Carte domnească dela Matei Ghica voevoda pentru satul Cuciurul, iarăș pentru această scutială, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7263 (1755) Fev. *ѣї* (15).
- 26) Carte domnească dela Constantin Mihail Cehan Racoviță voevoda, cătră Iordache Cantacuzino biv vel pah., Staroste de Cernăuți, să margă la Cleșcăuți, Cozmin, Cuciurul și Ostrița, să îndrepteze hotarale mănăstirii Putnii, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7264 (1756) Au. *с* (6).
- 27) Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, pentru satul Cuciurul, să fiă apărat de solărit, de folărit, cum și mănăstire și păstorii mănăstiri, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7264 (1756) Mai *ка* (21).
- 28) Carte domnească dela Matei Ghica voevoda cătră Inăcache Starostele de Cernăuți, pentru Cuciureni, să-i supuiă la poslușania sfintei mănăstiri, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7265 (1757) Iuni *кѣ* (23). (1)
- 29) Carte domnească dela Scarlat Ghica voevoda, pentru satul Cuciurul, să fiă scutit de folărit și de solărit i proce., și mănăstire, și păstorii mănăstirii, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7265 (1757) Iuni *кѣ* (23).
- 30) Carte, mărturiă, hotarnică, dela Anghirii vel ban, Staroste de Cernăuți și dela alți boieri, cum au hotărît Cozminul, de cătră Lucavița, din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7271 (1763) Mai *ѣї* (15):
 Fac *кѣ* (30) scrisori.
- Câte scrisori a Cuciurului mi-au dat fratele Gherman mai pe Fila 40, a urmă, după ce au venit dela Cuciur.
- 1). Un suret din ispisocul lui Petru vodă, pentru satul Cuciurul. din anii *ꝛꝛꝛꝛ* 7083 (1575) Mart. *кѣ* (30). (2)
 = A Cozminului =

(1) Datul se pare greșit, deoarece Mateiu Ghica a domnit numai până la anul 1756; cf. Xenopol. *Istoria Romînilor*, V, pag. 138.

(2) Wickenhauser, l. c., pag. 194—196.

2). Hotarnică, pe satul Cozminul, dela Gavril vtorii logofăt, din anii **ѳѳѳѳ** 7175 (1667) Mart. **ѳѳ** (15).

3). Carte domnească dela Iliaş Alexander voevoda, cătră Gherman vornicul, să hotărască Cozminul, din anii **ѳѳѳѳ** 7175 (1667) Ap. **ѳѳ** (24).

4). Zapis, dela Stratulat Volcinschii, și dela frate-său Arsenii, precum s'au învoit cu călugării de Putna, pentru hotarul Cozminului, din anii **ѳѳѳѳ** 7175 (1667) Iuni **ѳ** (5).

5). Ispisoc dela Iliaş Alexander vvod pe satul Cozmin, de întăritură și stăpânire, din anii **ѳѳѳѳ** 7107 (1669) Ap. **ѳѳ** (16).

6). Izvod scos din uricul lui Ștefan vvd, pentru hotarul Cozminului, din anii **ѳѳѳѳ** 7270 (1762) Ghen. **ѳ** (1).

Iar preste tot fac **ѳѳ** (36). (1)

Fila 43, a.

Clicicovți.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, dat lui Grozi, pe sat Clicicovți, din anii **ѳѳѳѳ** 6942 (1434) Fev. **ѳ** (10). (2)

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, precum au cumpărat satul Clicicovți dela Pătr și dela frații lui, feciorii lui Dașcov Clicicovschii, nepoți lui Mihail Grozii, drept **ѳѳ** (250) zlati tătăraști, și cum au cumpărat o prisacă Comarna, dela Anastasii igum. ot Moldovița, drept **ѳѳ** (260) zlat tătăraști, și li-au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ѳѳѳѳ** 6998 (1490) Mart **ѳѳ** (16). (3)

Fac **ѳ** (2) scrisori.

Fila 44, a.

Ostrița.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat dela boiariul Tăbuci i dela fratele lui Pojar, un sat pe Prut, anume Ostrița, drept **ѳ** (200) zlati tătăraști, și l-au

(1) Mănăstirea posedă o hotarnică a Cosminului din 7254 (1746) sub Inv. No. 135, un hrisov din 30 Aprilie 1749 cu privire la Cosmin (Inv. No. 134), și un hrisov dela Ioan Teodor Vodă din 15 Ianuarie 7267 (1759) cu privire la niște pagube făcute pe fânețele Cucurului (Inv. No. 186).

(2) Wickenhauser, l. c., pag. 149.

(3) L.c., pag. 176, și Protocol tabular No. 131, însă cu datul greșit de **ѳ** Martie.

- dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 6980 (1472) April **ꙗꙋ** (25). (1)
- 2). Răvaș dela Savva, proin mitropolit, cătră Ion biv. hat., pentru hotarul Ostriței, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7230 (1722) Iuli **ꙗꙋ** (22).
- 3). Suret dintru acestaș răvaș al Savvei proin mitropolit, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7230 (1722) Iulie **ꙗꙋ** (22).
- 4). Mărturiă hotarnică dela Toader Carp biv. jit., și dela Miron Gafenco uricariu, cum au hotărît Ostrița, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7245 (1737) Iunie **ꙗꙋ** (29).
- 5). Carte domnească dela Ioan Nicolai voevoda, cătră Gavriil Niculce biv. med. pentru dijma a locului celui de pricină dela Ostrița, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7254 (1746) Ghen. **ꙗꙋ** (12).
- 6) Scrisoare dela Ion Neculce spăt. la mâna lui Constantin vel Fila 44, b. logof., puindu-și zi, să mai iasă la divan, pentru hotarul Boianului cu Ostrița, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7257 (1749) Iulie **ꙗꙋ** (8).
- 7). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Vasillii Crupinschii staroste de Cernăuți, pentru boerescul oamenilor din Ostrița i Mologhia, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7260 (1752) Fev. **ꙗꙋ** (29).
- 8). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda, cătră Răducănuș biv. vel. med., pentru oamenii din Ostrița i din Mologhia, care n'au vrut să-și dea zăciuală din fân, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7261 (1753) Iuli **ꙗꙋ** (26).
- 9). Carte domnească dela Matei Ghica voevod, dată lui Gheorghii igum. de Putna, de stăpănit moșiile, Ostrița și Mologhia, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7262 (1754) Ghen. **ꙗꙋ** (10).
- 10). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda, pentru vadul morii dela Hucău, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7263 (1755) Ap. **ꙗꙋ** (25).
- 11). Scrisoare dela Ion Stir, și dela Holban, cătră staroste de Cernăuți, pentru vadul morii dela Hucău, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7263 (1755) Iuni **ꙗꙋ** (15).
- 12). Carte de judecată dela Ion Iamandi vel. jit. și dela Constantin vel. armaș, pentru iazul dela Hucău, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7263 (1755) Iunie **ꙗꙋ** (23).
- 13). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda cătră Ialne biv. Fila 45, a. vel. cliucer, pentru moara dela Hucău, din anii **ꙗꙋꙋꙋꙋ** 7264 (1756) Ghen. **ꙗꙋ** (11).

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 159—160, și Protocol tabular No. 132.

14). Anaforă dela veliții boiari, către Costantin Mihai Racoviță voevodă, pentru judecata morii dela Hucău, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7264 (1756) Ap. **ñĩ** (18).

Dela fratele Gherman.

15). Hotarnică, dela Vasilii Buhăescul biv vel med., cum au hotărît Ostrița cu Boianul, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7260 (1752) Sep. **r** (3).

16). Ispisoc domnesc, dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevod, de întăritură și de stăpânire satul Ostrița, după cum au hotărît med. Vasile Buhăescul, din anii **ꝛꝛꝚꝛ** 7261 (1753) Sept. **ẽĩ** (15). (1)

Fac. **șĩ** (16).

Ștubeenii.

Fila 50, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat satul Ștubeiul, dela Ivanco Leviciu, și dela toată rudenia lui, drept **ꝛñ** (250) zlati tătăraști, și l-au dat danie sfintei mânăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛ** 7000 (1492) Noev. **Ã** (4).

2). Suret dintru acest uric, tălmăcit și scris de arhimandritul Vartolomei, uricul iaste scris din anii **ꝛꝛ** 7000 (1492) Noev. **Ã** (4), iară suretul în anii **ꝛꝛꝛ** 7270 (1762) Iuli **ẽ** (2).

3) Suret iarăș di pe acesta și uric, cercetat și iscălit de d-lui Iordachi Cantacuzino, uricul din anii **ꝛꝛ** 7000 (1492) Noev. **Ã** (4), iară suretul din anii **ꝛꝛꝛ** 7261 (1763) Dec. **ĩ** (10).

4). Carte domnească dela Grigorie Ghica voevoda, dată Igum. de mânăstire Putna, să fiă volnic a luă dejma, dela Săveni i Ștubeenii, din anii **ꝛꝛñꝛ** 7247 (1739) Apr. **ĩ** (10).

Fila 50, b.

5). Carte domnească dela Constantin Nicolai voevoda, către Gafenco, i Ioniță Izmană, să margă să hotărască satele Ștubeenii, Petrecanii și Bătrâneștii, din anii **ꝛꝛñ** 7250 (1742) Ghen. **ñĩ** (18).

6). Carte domnească dela Grigorii Ioann voevod către d-lui spătariul Iordache Cantacuzino de hotărît satele Ștubeenii și Petrecanii, din anii **ꝛꝛꝛ** 7271 (1763) Noev.

7). Hotarnică, mărturiă dela d-lui Spătarul Iordache Cantacuzino, cum au hotărît satele Ștubeenii și Petrecanii, din anii **ꝛꝛꝛ** 7271 (1763) Dec. **ĩ** (10).

Fac **ș** (7) scrisori.

Petrecanii.

Fila 51, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ștefan vovoda, dat lui Pașin, de stăpânire pe sat Petrecanii, din anii *ѠѠ* 7009 (1501) Ap. *ѠѠ* (25). (1)

2). Dania lui Peter vodă, scrisă pe sârbiă, cum au dat sfintei mănăstiri Putnii satul Petrecanii, din anii *ѠѠ* 7050 (1542) Ap. *ѠѠ* (24). (2)

3). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Peter vovoda, cum au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii satul Petrecanii, din anii *ѠѠ* 7054 (1546) April *ѠѠ* (11).

4). Suret de pe acest uric sârbesc a lui Peter vodă, pe satul Petrecanii, tălmăcit și scris de arhimandritul Vartolomei, uricul iaste din anii *ѠѠ* 7054 (1546) April *ѠѠ* (11), iară suretul din anii *ѠѠ* 7270 (1762) Iuli *Ѡ* (2).

Fac *Ѡ* (4) scrisori,

Podraga.

Fila 52, a.

1). Ispisoc domnesc dela Vasilii vovoda, dat boierului Gavri-laș vel logofăt, de judecată, și de stăpânire viile dela Cotnariu, și satul Podraga, prețul viilor *Ѡ* (500) ugarschich, iară prețul Podragăi *Ѡ* (300) ughii jolotich, din anii *ѠѠ* 7149 (1631) Mart. *ѠѠ* (22).

2). Zapis dela Furtunat ce au fost comis la mâna logofătului Gavri-laș, precum i-au vândut viile dela Cotnariu, și satul Podraga drept *ѠѠ* (350) ug., din anii *ѠѠ* 7152 (1644) Sep. *ѠѠ* (24).

3). Mărturiă dela toți veliții boieri, dată la mâna lui Gavri-laș logofăt, precum i-au vândut Furtunat viile și satul Podraga, din anii *ѠѠ* 7152 (1644) Sep. *ѠѠ* (25).

4). Ispisoc domnesc dela Vasilii vovoda, dat lui Gavri-laș logofăt, precum i-au vândut Furtunat viile și satul Podraga, și să stăpânească Gavri-laș logofăt, din anii *ѠѠ* 7152 (1644) Sep. *ѠѠ* (25).

5). Ispisoc domnesc dela Gheorghii Ștefan vovoda, dat lui Ior-dache visternic pe vii, și pe satul Podraga, de stăpânire, din anii *ѠѠ* 7163 (1655) Sept, *ѠѠ* (18).

Fila 52, b.

(1) Cf. Wickenhauser, *Woronetz und Putna*, I, pag. 69.

(2) L. c., însă cu o greșală de un deceniu.

Acest sat Podraga, l-au cumpărat răpăosatul Episcop Calistru de Rădăuți, și fiind de metaniă dela sfânta mănăstire Putna, l-au dat daniă numitei mănăstiri în anii . . .

Fac **ε** (5) scrisori.

6). Carte de judecată a divanului pe satul Podraga, cum s'au judecat Atanasie Eclisahul, cu baron polcovnicul, și au rămas scrisorile polcovnicului răsuflate, iar mănăstirea Putna au luat scrisoare întărită ca să stăpânească această mai sus numită moșie fără de nici o supărare în veci, **αψδϛ** (1773) Mart. **κ** (20).

Aceste **ρ** (3) scrisori ce sunt însemnate tot un semn sunt cele mai de bună trebuință.

Fila 53, a.

Stăucenii. (1)

1). Ispisoc domnesc dela fericitul ctitor Petr voevoda, cum au dat satul Stăucenii, daniă sfintei mănăstiri Putnii, care sat au fost gd., din anii **ϛϛϛ 7097** (1589) Oc. **λ** (14).

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitui ctitor Petr voevod, precum au dat un sat gd., anume Stăucenii, cu heleșteu cu mori pe Sitna, daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ϛϛϛ 7097** (1589) Iuli **ι** (10).

3). Ispisoc domnesc, scris pe sârbiă, dela Aaron voevod, dat sfintei mănăstiri Putnii de întăritură, și de stăpânire satul Stăucenii, din anii **ϛϛρ 7100** (1592) Mai **ε** (15).

4). Carte domnească dela Duca voevoda, dată vătamanului dela seliște Stăucenilor, ci iaste a mănăstirii Putna, ca să strângă oameni streini pe acea săliște, din anii **ϛϛρϛ 7187** (1679) Fev. **κ** (25).

5). Carte domnească dela Nicolai Alexandr voevoda, de miluire pentru satul Stăucenii, care este dreaptă moșie a mănăstirii Putnii, să fiă oamenii din Stăuceni numai de poslușania mănăstirii, din anii **ϛϛϛϛ 7218** (1710) Fev. **σ** (6).

Fila 53, b.

6). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, de miluire, pentru satul Stăucenii, care moșiă iaste dreaptă a sfintei mănăstiri Putnii, să fiă oamenii din Stăuceni numai de poslușania mănăstirii, din anii **ϛϛλϛ 7237** (1729) Sept. **σ** 16. (2).

Fac **σ** (6) scrisori.

(1) Vartolomeiu Măzăreanu se pare că a avut știință numai de un sat Stăuceni, pe când mănăstirea posedă două cu acest nume.

(2) Mănăstirea posedă o traducere a uricului lui Ștefan Vodă din 16 Martie 6998 (1490), făcută de Vartolomeiu Măzăreanu în 30 Mai 1778, în care dăruiește

Brătineștii.

Fila 54, a.

1). Ispisoc domnesc de daniă, scris pe sârbiă dela Miron Bar-novschi Moghila voevoda, cum au dat daniă sfintei mănăstiri Dra-gomirnia o săliște anume Bătrâneștii, ce au fost loc gd., din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7135 (1627) Dec. **ꙗ** (1).

2). Ispisoc domnesc, scris pe sârbiă, dela Vasilii voevoda, dat Igun. și a tot soborul dela mănăstire Dragomirna, de întăritură, și de stăpânire satul Brătineștii, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7157 (1649) Iulii **ꙗꙗ** (18).

3). Ispisoc domnesc dela Grigorii Ghica voevoda dat igum. și a tot soborul de mănăstire Dragomirna, de întăritură și de stă-pânire satul Brătineștii, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7166 (1658) April **ꙗꙗ** (16).

4). Ispisoc domnesc dela Ștefan voevoda, dat igumenului și a tot soborul dela sfânta mănăstire Dragomirna, de judecată, și de stă-pânire satul Brătineștii, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7168 (1660) Fev. **ꙗꙗ** (11).

5). Carte domnească dela Iliăș Alexandr voevoda, cătră Gheorghii Șeptelici, și Dumitrașco Boul, să scoată pe un arman din ho-tarul Bătrâneștilor, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7176 (1668) Iuli **ꙗ** (20).

6). Carte domnească dela Duca voevoda, cătră vornicii de Bo-tășeni, să strice odăile lui Vărzărescul arman, și să-l scoată din Bătrâneștii, moșia mănăstirii Dragomirna, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** Ghen. **ꙗꙗ** (25).

7). Carte domnească dela Ștefan Petr voevod, dată igum. și a tot Soborul dela mănăstire Dragomirna, de oprit și de stăpânit

mănăstirii Putna moșia Stăuceni, cumpărată de Stanciul și rudele lui (Inventar No. 150), apoi un hrisov dela Ștefan Voevod din 22 Iulie 7168 (1660), prin care întărește satul Stăucenii visternicului Iordache (Protocol tabular No. 135); un suret de pe uricul lui Gașpar Voevod din 4 Mai 7128 (1620) pe satul Stău-cenii din ținutul Cernăuțului (Inv. No. 127); o hotarnică din 30 Ianuarie 7155 (1647) pentru acelaș sat (Inventar No. 164) dela Strișca și o carte de danie a călugărului Ioasaf Cantacuzino Pașcanu din 10 Decemvrie 1771, care dăruește lui Iordache Balș moșia Stăucenii, iar acesta o schimbă cu Putna pentru Dumbrăvenii (Inventar No. 152); hrisevul lui Grigorie Ghica din 10 Octomvrie 1766, prin care orânduiește ca locuitorii din Dumbrăveni să plătească mănă-stirii Putna birul restant (Inv. No. 197); în fine scrisoarea de schimb a lui Ior-dache Balș din 22 Mai 1773, prin care schimbă moșia Stăucenii cu mănă-sătirea Putna pentru moșiile mănăstirești: Româneștii, Vlădenii și Avirești (Protocol tab. No. 134).

hălișteul Dracsinul, ci iaste pe moșia Brătineștii, din anii **ꝛꝓꝚꝗ** 7181 (1673) Mart **ē** (5).

8). Mărturiă dela târgoveții ot Botășeni pentru satul Brătineștii.

9). Scrisoare dela Solomon vel vistiarnic cătră oamenii din Brătinești, să asculte pe igum. și pe părinții din Dragomirna Ap. **ꝛꝚ** (13).

10). Zapis dela Isaia și dela tot soborul dela sfânta mănăstire Dragomirna, dat la mâna Savvei proin mitropolit, precum i-au vândut sfinții sale Bătrâneștii drept **ꝛꝚ** (250) lei bătuți, din anii **ꝛꝛꝗꝚ** 7214 (1706) Ghen. **ꝛ** (9).

11). Mărturiă hotarnică, dela Ionașco Izăcescul, și dela Cru-pinschii med., cum au hotărît acest sat Brătineștii, din anii **ꝛꝛꝛꝚ** 7216 (1708) Iuni **ꝚꝚ** (18).

Fila 55, a.

12). Ispisoc domnesc dela Nicolai Alexandr voevoda, dat Savvei proin mitropolit, de întăritură, și de stăpânire pe satul Brătineștii, întru acest ispisoc arată și tot hotarul Brătineștilor, din anii **ꝛꝛꝗꝚ** 7220 (1712) Ghen. **ꝗꝚ** (14).

13). Zapis de mărturiă, și de daniă, a Savvei proin mitropolit, precum au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii satul Brătineștii, din anii **ꝛꝛꝗꝚ** 7250 (1742) Ghen. **ꝗ** (20).

14). Mărturiă hotarnică, dela Iordache Cantacuzinò, cum au hotărît moșia Brătineștii, din anii **ꝛꝛꝗꝗ** 7251 (1743) Iuli **ꝗꝚ** (28).

15). Mărturiă hotarnică, dela Iordache Cantacuzinò biv vel päh., precum au hotărît Brătineștii, moșia sfintei mănăstiri Putnii, din anii **ꝛꝛꝗꝗꝚ** 7263 (1755) Iuni **ꝗꝚ** (16).

16). Mărturiă, dela Chiril monach ot săhăstria lui Agaton, și dela alți martori pentru hotarul Brătineștilor, din anii **ꝛꝛꝗꝗꝗ** 7264 (1756) Sep. **ꝗꝚ** (25).

17). Anaforă dela veliții boiari, cu pecete lui Matei Ghica voevoda, în ce chip au judecat pe igum. Calistrat, cu popa Lupul Coșotianul, pentru moșia Brătineștii, din anii **ꝛꝛꝗꝗꝗ** 7264 (1756) Ghen. **ꝗꝚ** (25).

Fila 55, b.

18). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Grigorii Balș i Petre Chiașco, să margă la rediul mitropolitului Savvei, ci iaste de Brătinești, și să puiă pietre hotar pe unde s'a cădè, din anii **ꝛꝛꝗꝗꝗ** 7264 (1756) Iuni **ꝗꝚ** (18).

19). Ispisoc domnesc dela Matei Ghica voevoda, dat lui Calistrat igum. de sfânta mănăstire Putna, și a tot soborul, de judecată și de hotărîre, și de stăpânire moșia Bătrâneștii și cu rediul Savvei mitropolit, din anii **ꝛꝛꝗꝗꝗ** 7264 (1756) Sep. **Ꝛ** (3).

20). Scrisoare dela Caimacam, către Iliă Costache, ca să rădice stupii din moșia Brătineștii, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{Е}$ 7265 (1757) Ap. І (10).

21). Scrisoare dela Iliă Costache către popa Lupul Cotoșian, să rădice prisăcile din rediul mitropolitului Savvei, ce iaste de Bătrânești, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{Е}$ 7265 (1757) Ap. З (6).

22). Carte domnească dela Scarlat Ghica voevod, către Petre Chiașco, și Mihălache Talpă, să hotărască rediul Savvei mitropolit, ci iaste de Brătinești, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{Е}$ 7265 (1757) Iuni К (20).

23). Mărturiă hotarnică, dela Dositei Episcopul Rădăuțului, și dela Iordache Cantacuzinò vel päh., cum au hotărît rediul mitropolitului Savvei ci iaste în capul moșii Brătinești, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{И}$ 7268 (1760) Iuni К (20).

24). Ispisoc domnesc dela Ionnn Teodor voevoda, dat igum. Pahomii, și a tot soborul dela sfânta mănăstire Putna, de judecată, de hotărîre, și de stăpânire rediul mitropolitului Savvei, și tot hotarul Brătineștilor, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{И}$ 7268 (1760) Au. А (1).

Fac $\text{К}\text{А}$ (24) scrisori.

Româneștii, Vlădenii, Avireștii.

Fila 57, a.

1). Suret, din scrisoarea lui Grigoraș Angărăciu vornic de poartă, și a lui Simeon Cheșco uricariul, către mitropolitul, pentru hotărîtul Vlădenilor, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Н}\text{А}$ 7251 (1743) Iuni $\text{К}\text{В}$ (22).

2). Suret din mărturia hotarnică a lui Iordache Cantacuzinò vor., pentru hotarul Vlădenilor a sfintei mitropolii, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Н}\text{А}$ 7251 (1743) Iuni $\text{К}\text{В}$ (22).

3). Mărturiă hotarnică, dela Grigoraș Angărăciu, vor., și dela Simeon Cheșco uricariul și dela Gheorghii dicheu Sucevii, cum au hotărît moșia sfintei mitropolii, Vlădenii, Româneștii, Dumbrăvenii, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Н}\text{Е}$ 7255 (1747) Au. $\text{К}\text{Е}$ (25).

4) Ispisoc domnesc dela Grigorii Ghica voevoda, dat mitropolitului Nichifor, de întăritură, și de stăpânire satul Vlădenii, Româneștii, Dumbrăvenii, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Н}\text{Е}$ 7255 (1747) Aug. $\text{К}\text{Е}$ (25).

5). Mărturiă hotarnică, dela Ion Bașotă șăt., și dela Miron Gorap, cum au hotărît Măndreștii cu Vlădenii, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Н}\text{З}$ 7257 (1749) Iulie $\text{К}\text{Е}$ (25).

6). Mărturiă hotarnică, dela Dositei Episcopul Rădăuțului, și dela Vasilii Bașotă biv vel med., cum au hotărît Vlădenii, moșia mitropoliei, din anii $\text{Ѡ}\text{З}\text{С}\text{Ж}\text{З}$ 7267 (1759) Iuli $\text{З}\text{І}$ (17).

7). Sscrisoare dela Iacov mitropolit, cum am făcut schimb cu sfânta mănăstire Putna, mitropolia au dat numitei mănăstiri moșiile Vlădenii, Sârbii, Românești și Avireștii, iară numita mănăstire au dat mitropolii moșiile Sineștii, Onicicanii, și Podobiții, din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7267 (1759) Fev. **Ꝼ** (10).

8). Ispisoc domnesc dela Ioann Teodor voevod, dat igumenului Calistrat și a tot soborul sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură, și de stăpânire, aceste moșii Vlădenii, Sârbii, Românești și Avireștii, din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7267 (1759) Ap. **κϞ** (22).

Fila 58, a.

9). Carte domnească dela Ioan Teodor voevod, dată igum., și a tot soborul dela sfânta mănăstire Putna, de volnicia, și de stăpânire pe Vlădeni și Românești, din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7267 (1759) Mart. **Ꝼ** (3).

10) Sscrisoare dela Iacov mitropolit, dată sfintei mănăstiri Putnii, pentru schimbul Sineștilor cu Dumbrăvenii, și pentru schimbul Țiganilor, din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7267 (1759) April. . .

11). Zapis dela Grigorii căp. de Lipoveni i de la Ștefan vătămanul de Lipoveni, cum s'au tocmit cu mănăstire Putna, să șază pe moșia Vlădenii, (1) din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7269 (1761) Au. **ꝻꝻ** (17).

12). Mărturiă hotarnică, dela Vasiliu Buhăescul biv vel pah. și dela Lupul Hadâmbul vor. de poarta gd., precum au hotărît din porunca gd. moșia Dumbrăvenii, din anii **ꝮꝻꝸꝸ** 7270 (1762).

Fac **κꝻ** (12) scrisori.

Fila 60, a.

Șcheia.

1) Zapis dela Toader Mălăiu, și dela Vasiliu Ropceanul căpitan, la mâna părintelui Calistru Episcopul de Rădăuți, pentru un pec. gd. de **ꝻꝻꝻ** (273) ug. pol, ei i-au orânduit Mărie sa Vodă, să dea din neajunsul Bariamlălcului dela Suceavă, și cumcă ei pec. l-au luat, iară ei să îplinească banii dela sat și să-i dea în mâna părintelui Calistru, din anii **ꝮꝻꝻꝻ** 7221 (1713) Ap. **κꝻ** (28).

2). Izvod, de câtă datoriă iaste dator Vășile Roceanul, și cu frațele său Sandul, părintelui Calistru vlădicăi de Rădăuți, întru care cuprinde **ꝻꝻꝻ** (376) lei, i pol cu **Ꝼ** (80) lei i pol ce au rămas din cei **ꝻꝻꝻ** (273) ug. pol, după cum anume arată în izvod.

3). Zapis dela Sandul Ropceanul, la cinstita mâna Sfinției sale

(1) Mănăstirea Putna a schimbat moșiile: Vlădenii, Româneștii și Avireștii în 22 Mai 1773 cu Iordache Balș pentru moșia lui Stăucenii (Protocol tabular No. 134).

părintelui Calistru Episcopul de Rădăuți, precum să știe că după moarte frăține-său lui Vasilii Ropceanul rămâind câtăva datoriă a lui la neguțitori, și l-au apucat pe dânsul pentru bani, și cumcă sființie sa au luat toate datoriile acele asupra sființii sale, și mai pe urmă stând la socoteală, din toată socoteala au rămas sființii sale cu ρλ̄ζ (147) lei, pentru cari bani au pus zălog la sființie sa, jumătate sat Șcheia, și să dea banii, Martie din κ̄з (27) până la Dumineca mare, iar nedând banii la zi însemnată, să aibă sființie sa a stăpâni moșia în veci; și acest zapis sau scris înaintea dum. Dumitru Macri biv vel ban, staroste de Cernăuți, care pentru mai bună credință sau și iscălit, din anii ⚭ꝛꝛꝛ 7229 (1721) Mart. κ̄з (27).
 Fac ⚭ (3) scrisori.

Cârșma din Vicove.

Fila 62, a.

1). Carte domnească dela Gașpar voevoda, pentru cârșmile mănăstirii Putnii, din Vicove, să fiă scutite de camână de băzmână, din anii ⚭ꝛꝛꝛ 7127 (1619) April ⚭ (8).

2). Carte domnească dela Ștefan Tomșa voevoda, pentru cârșmele mănăstirii Putnii din Vicove, să fie scutite de camână, de băzmână, din anii ⚭ꝛλλ 7131 (1623) April κ̄ (20).

3). Carte domnească dela Mihai Racoviță voevoda, pentru cârșmele mănăstirii Putnii, din Vicove, să fie scutite de camână, de băzmână, din anii ⚭ꝛꝛ̄ 7212 (1704) Ghen. ⚭ (10).

Fac ⚭ (3) scrisori.

PIVNIȚELE.

Fila 63, a.

Pivnița din târgul Siretiului.

1). Carte domnească dela Ghica voevoda, pentru scuteala de camână, de bezmână, a unei cârșme mari, a sfintei mănăstiri Putna, din târgul Siretiului, din anii ⚭ꝛꝛꝛ 7167 (1659) Fev. κ̄ꝛ (22).

2). Carte domnească dela Iliăș Alexandru voevoda, dată de întăritură sfintei mănăstiri Putnii pe o cârșmă mare din târgul Siretiului, și cu bezmânăria, din anii ⚭ꝛꝛꝛ 7175 (1667) Sep. ⚭̄ (15). (1)

(1) Inventar No. 54.

3). Carte domnească dela Duca voevoda, dată sfintei mănăstiri Putna de întăritură, pe o cărșmă mare, din târgul Siretiului, și să fiă în pace de camână, de bezmână, din anii ,*ꝑꝛꝟꝛ* 7177 (1669) Ghen. *ā* (30).

Fac *ř* (3) scrisori.

Fila 63, b. 4). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda pentru orânda ce are sfânta mănăstire Putna dela târgul Siretiului, să ia dela jidovii străini, și dela cei de loc, câte *ř* (2) bani de toată cvarta de horilcă, și să fiă scutită acea orândă de toate angăriile, din anii ,*ꝑꝛꝟꝛ* 7267 (1759) Fev. *ķ* (20). (1)

Fac *ā* (4) scrisori.

Fila 65, a.

Pivnița din Cernăuți.

1). Zapis dela Zampfira, femeia lui Toader Murguleț, dată la mâna lui Antonii vlădicăi de Rădăuți, precum au cumpărat răposatul vlădica Calistru dela dânșii un loc de casă cu pivniță ci iaste în târg în Cernăuți și neplătindu-i atunce banii deplin, li-au plătit vlădica Antonii toată rămășița banilor, din anii ,*ꝑꝛꝟꝛ* 7237 (1729) Au. *ī* (10). (2)

2). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Iordache Cantacuzino biv vel päh., Staroste de Cernăuți, să hotărască tot locul de prin prejurul casei a cărșmii cei mari, cu pivniță de piatră, ce are sfânta mănăstire Putna, în târg în Cernăuți, din anii ,*ꝑꝛꝟꝛ* 7265 (1757) Oct. *ñ* (8). (3).

Fac *ķ* (2) scrisori.

Fila 66, a.

Pivnița din Botășeni.

1) Hrisov domnesc dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, dat mitropolitului Iacov, precum l-au miluit pre sfinție sa,

(1) Mănăstirea posedă o carte domnească dela Ștefan Vodă din 5 Martie 7168 (1660), prin care se apără dreptul călugărilor din Putna asupra cărșmei din Siret (Inv. No. 156), și o danie a lui Costantin Cehan Racoviță, fără dată, prin care dăruiește mănăstirii Putna pivnița Armanului Vugeizi, care a părăsit orașul înainte de o sută de ani, și o arendă în acel oraș (Protocol tabular No. 147). Această danie o făcù numitul Domn în 17 Aprilie 1756; cf. D. Dan, Armenii orientali din Bucovina, Cernăuți 1891, pag. 22.

(2) Protocol tabular No. 145; Wickenhauser, *Radautz*, pag. 138—9, și *Horczca*, pag. 6.

(3) Mănăstirea a cumpărat în 2 Maiu 1780 o casă în Cernăuți dela Ioan Ciuluică și femeia lui Nastasia, iar în 23 April 1781 o altă casă dela Costace hBorezilă (Protocol tab. No. 146).

cu un loc de cărșmă și de dugheni, din locul gd., din vatra târgului Botășenii, și cumcă voește sfinție sa, să facă pivniță și dugheni pe acel loc, și să le închine sfintei mânăstiri Putna, din anii 7260 (1752) Fev. 1̄ (20).

2). Dania lui Iacov Mitropolit, precum au dat daniă sfintei mânăstiri Putnii o pivniță de lemn durată, cu dugheni deasupra-le și cu tot locul ce cuprinde împrejur, care iaste în vatra târgului Botășenii, din anii 7261 (1753) Fev. 1̄ (28).

3). Hrisov domnesc dela Costantin Mihai Cehan Racoviță vevoda, dat lui Gherman igum. și a tot soborul, dela sfânta mânăstire Putna, de întăritură, și de stăpânire, pivnița, dughenele, și cu tot locul, din vatra târgului Botășenii, ce au dat daniă numitei mânăstiri Iacov mitropolit, din anii 7261 (1753) Mart 1̄ (20).

4). Ispisoc domnesc dela Matei Ghica vevoda, dat lui Gheorghe Igumenul și a tot soborul dela sfânta mânăstire Putna, de întăritură, și de stăpânire, pe pivnița, din vatra târgului Botășenilor, din anii 7262 (1754) Mai 6̄ (5).

Fac 1̄ (4) scrisori.

Fila 66, b.

Frumoasa și Iezerul.

Fila 67, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela Ilia i Ștefan voveozi, dat Cârstei Cearne, precum i-au dăruit un iezer pe Prut, anume iezerul roș, din anii 6945 (1437) Iuli 1̄ (20).

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan vevoda, cum au cumpărat dela Mușa fata Dunii și dela tot niamul ei, o bucată de loc hotarul Bónștii, și cu toate gârlele și ezurcacule, și satul pe Frumușița drept 100 (100) zlat tătărăști, și iarăș cum au cumpărat dela Cârste, și dela tot niamul lui, iazerul cel roș ci iaste peste Prut, și satul Balintestii, și seliștea Mánii, drept 500 (500) zlat tătărăști, și iarăș, cum au cumpărat dela Manoil Pișcă și dela tot niamul lui 3 (3) sate peste Prut, Frâncenii, și cu mori, și Șcheia, și la fântâna lui Macéșu, cu toate gârlele drept 330 (330) zlat tătărăști; și toate aceste li-au dat daniă sfintei mânăstiri Putna, din anii 7010 (1502) Iuli 2̄ (2).

3). Suret dintru aceștaș uric a lui Ștefan vodă, din anii 7010 (1502) Iuli 2̄ (2). (1)

Fila 67, b.

4. Carte domnească dela Grigorii Ștefan voevoda, cătră păr-călabi și vameși, să nu ia vamă di pe un car cu pești, a sfintei mânăstiri Putnii, din anii 1716 (1658) Noev. 17 (20).

5. Mărturiă hotarnică, dela Gheorghii biv vel păh., pârcălabilul de Tecuci, cum au hotărît Frumoasa

6. Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, dată sfintei mânăstiri Putna, de stăpănit toată moșia Frumoasa, și ușurgii să n'aibă treabă cu ușorul, din ani 1724 (1756) April 18 (18).

7. Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Arghirii biv vel șăt., să margă să hotărască Frumoasa, din anii 1725 (1757) Oc. 24 (24).

8) Mărturiă hotarnică dela Arghiri biv vel șăt., precum au măsurat moșia Frumoasa, și cum au hotărît locul cel de 2) ceasuri, din anii 1725 (1757) Oc. 28 (28).

Fila 68, a.

9. Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Toma Luca biv vel med., is. Grecenilor, și cătră Arghirii biv vel șăt., să margă de iznoavă să hotărască o bucată de loc la Frumoasă, din anii 1725 (1757) Noev. 5 (5).

10. Carte domnească dela Scarlat Ghica voevod, dată sfintei mânăstiri Putnii, să ia toată dijma de pe moșia Frumoasa, iar ușurgii să nu aibă treabă, din anii 1725 (1757) Iuli 20 (20).

11. Carte dela veliții boiari cum au rămas rezeșii dela Frumoasa, iar mânăstire s'au îndreptat, din anii 1725 (1757) Noev. 2) (2).

12. Carte domnească dela Ioann Teodor voevod, dată sfintei mânăstiri Putnii, să ia ușorul dela Frumoasa, din anii 1726 (1759) Iuli 20 (20).

13. Mărturiă hotarnică, dela Iacov Mitropolit Moldovii, și dela Inochentii Episcop Hușului, și dela Ioann Cantacuzino vel spăt., precum au hotărît moșia Frumoasa, din anii 1727 (1759) Aug. 1) (1).

Fac 13) scrisori.

(1) Mânăstirea posedă o poruncă a lui Ioan Grigorie Vodă din 24 Iunie 1769 (1761), ca egumenul să aducă toate documentele pentru Frumoasa la divan (Inventar No. 190).

Șerpenii.

Fila 70, a.

1). Carte, Ispisoc domnesc, scris pe sârbiă, dela Radul voevod, precum au cumpărat boerul Anache post., dela boeștianul ot Lehan, a patra parte sat Șerpenii, drept **Ѧ** (30) taleri de argint, din anii **ꙗꙗѦ** 7132 (1624) Noev. **Ѧ** (30).

2). Scrisoare de daniă, dela Grigorii Apostol biv vel päh., precum au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii moșia Șerpenii, din anii **ꙗꙗѦ** 7231 (1723) Noev. **Ѧ** (11).

3). Ispisoc domnesc dela Mihai Racoviță voevoda, dat sfintei mănăstiri Putnii, de stăpânire satul Șerpenii, ce l-au dat Grigori Apostol biv vel pah., din anii **ꙗꙗѦ** 7231 (1723) Ghen. **Ѧ** (15).

4). Mărturie hotarnică dela vel spăt., cum au hotărît jumătate sat Șerpenii, din anii **ꙗꙗѦ** 7252 (1744) Ghen. **Ѧ** (7).

Fac **Ѧ** (4) scrisori.

Viile dela Cotnariu.

Fila 71, a.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, cum au cumpărat dela Carlac Laslov i dela Ștefan i Stașco, i proce, din Hărlău, o vie de nouă fălci, i **Ѧ** (4) corocini, drept **ѦѦѦ** (544) zlat tătarschich, și au dat această vie daniă sfintei mănăstiri Putnii, din **ꙗꙗѦ** 6978 (1470) Mai **ѦѦ** (28). (1)

2). Daniă, dela Nicola Grec ot Cotnariu, scrisă pe sârbiă, precum au dat trei fălci de viă, la țarina din dial, la ulița zaprinaia, daniă sfintei mănăstiri Putnei, din anii **ꙗꙗѦ** 7103 (1595), Ghen. **Ѧ** (12). (2)

3). Zapis dela popa Dudon, cum și-au vândut viile vornicului Petreceico, în șasă fărtaiă drept **Ѧ** (100) lei, care vii eră la Cotnariu, din anii . . . Sep. **Ѧ** (17). (3)

4). Scrisoare dela veliții boiari, precum au venit popa Dudon din Hălceni, și au vândut **Ѧ** (2) fălci pol. vii, dela Hărlău din dialul

(1) Cf., originalul pe pergament sub Inv. No. 844, în traducere germană Wickenhauser, l. c., pag. 156—158.

(2) Inventar No. 55.

(3) Inventar No. 60, a.

- lui Toader Petreceico, marele dvornic, și pe acmu să stăpânească Petriceico vornicul, din anii ѠѠѠѠ 7152 (1644) Sept. кѠ (24). (1)
- Fila 71, b. 5). Carte domnească, Ispisoc, dela Ștefan veovoda, dată Savvei Mitropolitului Sucevii, de stăpânire, pe viile Ѡ (2) fălci pol. din Cotnariu, la Zlodiica, ce li-au cumpărat dela Gheorghii Roșca, ce au fost vist., drept ѠѠ (120) galbeni bani gata. Și iarăș de stăpânit jumătate falce în dial la horodiște, ci iaste în Cotnariu, pre care au cumpărat dela Gheorghii Voisulean, din târgul Sucevii, drept мѠѠ (45) lei, din anii ѠѠѠѠѠ 7169 (1661) Mart кѠ (21). (2)
- 6). Scrisoare dela Dumitrașco Diacul, feciorul lui Cară, din târg din Cotnariu, dată la mâna lui Ioann, igum. și la tot soborul sfintei mânăstiri Putna, cum au făcut schinb cu viile, el au dat numitei mânăstiri viile lui ce eră în târg în Cotnariu în țarina vulpii, iară mânăstire i-au dat niște vii, ce eră la Iași în dialul Copoului în față, din anii ѠѠѠѠѠ 7174 (1666) Sep. Ѡ (10). (3)
- Fac Ѡ (6) scrisori.

Fila 72, a.

Viile dela cruce nijnich.

1). Zapis dela Costantin Țapul, precum au vândut un pogon pol., de viă, ci iaste în sat în cruce nij., în dialul din mijloc, lui Savvin medelniceriul, Ѡ (20) lei, din anii . . . Mart ѠѠ (11). (4)

Tot întru acestaș zapis scrie cumcă i-au mai vândut și Iftimii, feciorul lui Ștefan Fusul, din cruce de jos, un pogon și o cirtă viă, care viă iaste pe din jos de via Țapului, Ѡ (10) lei.

Așișdere și Apostol ginerele Dragăi i-au vândut, Ѡ (3) ciovărți de viă, care viă iaste în capul vii lui Itimii dela vale, Ѡ (10) lei. Mai pe urmă și Ursul sin Toader ot cruce, i-au vândut două pogoane pol., de viă paragină, care viă iaste pe din jos, alătore cu a lui Itimii, ѠѠ (15) lei, din anii . . . Mart ѠѠ (11).

2). Ispisoc domnesc dela Costantin voevoda, dat boeriului Savvei vel spăt., de stăpânire pe aceste vii dela cruce de jos, ce s'au scris mai sus, din anii ѠѠѠ 7200 (1692) Iulii Ѡ (9). (5)

(1) Inventar No. 60, b.

(2) Inventar No. 66.

(3) Inventar No. 67. Aicea observ că datul acestei scrisori este 5 și nu 10 Septemvrie, deci 10 se pare să fie o greșală de scrisoare.

(4) Inventar No. 79.

(5) Inventar No. 11.

3). Zapis dela Pavăl Vărnăv, dat la mâna lui Antonii Mitropolit, precum au vândut sfinții sale 3̄ (7) pogoane pol. viă, la cruce de jos, drept . . . lei, din anii *ѠСМД* 7244 (1736)—. (1)
 Fac *Ѡ* (3) scrisori.

Viile dela Odobești.

Fila 72, b.

1). Zapis dela Sandul Tănasii, dat la mâna lui Calistru Eiscopul de Rădăuți, precum i-au vândut sfinții sale cinci pogoane jumătate în dial la Odobești, drept *ѠН* (150) lei, din anii *ѠСКС* 7226 (1718) Ap. *КН* (28).

2). Zapis dela Ion, fecior lui Iosip, dat la mâna lui Calistr Eiscopul de Rădăuți, precum i-au vândut sfinții sale un pogon și jumătate și o prăjină vii făcătoare în dial la Odobești, alături cu viile sfinții sale, ce li-au cumpărat dela Sandul Țițul vameșul, drept *М* (40) lei, din anii *ѠСКО* 7229 (1721) Mai *дѠ*, (11).

3). Zapis dela Lepădatul, fecior Mănilesii, din Vrance, dat la mâna lui Calistr Eiscopul dela Rădăuți, precum au vândut Sfinții sale un pogon și jumătate de hirtă viă făcătoare, care iaste între viile sfinții sale în Odobești în dial, drept *Ѡ* (30) lei bani vechi, din anii *ѠСЛ* 7230 (1722) Oc. *д* (9).

4). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, dată Isaii și Fila 73, a. a tot soborul dela sfânta mănăstire Putna, care lucrând viile ce eră paragină dela Odobești, și dela Miroslava, până în trei ani să nu dea pogonărit, din anii *ѠСМД* 7249 (1741) Ghen. *ѠИ* (15).

5). Scrisoare dela Iacov Eiscopul Rădăuțului, dată lui Macarii, Arhimandritului de Putna, și a tot soborul, precum s'au tocmiț și au luat zece pogoane viă a mănăstirii Putni, din Odobești, să le lucreze în 3̄ (7) ani, cu toată cheltuiala sa, și să-și ia sfinția sa trei părți vin, iar a patra parte să-și ia mănăstirea, din anii *ѠСНЗ* 7257 (1749) Ghen. *КВ* (22).

Aceste zece pogoane vii dela Odobești, li-au cumpărat Vlădica Calistru de Rădăuți, și fiind de postrig dela sfânta mănăstire Putna, li-au dat danie acestiași mănăstiri înaintea pristăvirii sale.

Fac *Ѡ* (5) scrisori.

(1) Inv. No. 27.

Fila 73, b.

Vii la Odobești dela Botezatul.

1). Suret din zăpăsul lui Ionașco Pribiciu, precum au vândut obretina lui Ionașco Pribiciu, un pogon vie la Dumbravă, ci sunt alătore cu a lui Vasile Căprariul, drept $\tilde{\Lambda}$ (30) lei, din anii ⳚⳚϣϣ 7193 (1685) Mart. ⳚⳚ (29).

2). Zăpăsul dela Ștefan Căprariu, dat la mâna vâtafului Mavrotachi, precum i-au fost datoriu cu Ⳛ (300) vedre de vin, și neavând vin să-i dea, i-au dat un pogon viă lucrată, care iaste în dealul Odobeștilor și jumătate pogon paragină, din anii ⳚⳚϣϣ 7193 (1685) Iuni Ⳛ (5).

3). Carte de judecată, dela Ion Costân biv vel sârdariu i dela Toader Albotă biv vel armaș i dela Zahariă biv cliuceri, dată lui Ștefan Căprariu, cum au rămas pe Mavrătachie, la judecată, și Ștefan Căprariul să-și ia viile, din anii ⳚⳚϣϣ 7203 (1695) Noev. Ⳛ (5).

4). Zăpăsul dela Dumitru Tipa, și dela ginerele lui Iordache din Vrance, dat la mâna lui Ursache, precum i-au vândut două pogoane viă la Odobești la Dumbravă, drept Ⳛ (40) lei, din anii ⳚⳚϣϣ 7215 (1707) Fev. Ⳛ (20).

Fila 74, a.

5). Zăpăsul dela Măriuța, fata lui Ionașco Prebiciu, și dela Anastasia, fata lui Ioniță Mooc, dat la mâna lui Toader Dancul, precum i-au vândut un pogon de paragină la Dumbravă în capul viilor lui Ștefan Căprariul, în Bătrânel lui Chilău, drept Ⳛ (15) lei, din anii ⳚⳚϣϣ 7238 (1730) Noev. Ⳛ (16).

6). Zăpăsul dela Ioniță Lipan vameșul, dat la mâna lui Vasile Cheptănariul, precum i-au vândut Ⳛ (2) pogoane de viă la Odobești la Dumbravă, drept Ⳛ (20) lei bani vechi, din anii ⳚⳚϣϣ 7240 (1732) Sep. Ⳛ (1).

7). Zăpăsul dela Ianache, sen Vasiliu Cheptănariul, dat la mâna Sandului, precum i-au vândut două pogoane viă și cu loc deirată, ce sunt la Odobești la Dumbravă, vii făcătoare, drept Ⳛ (120) lei, din anii ⳚⳚϣϣ 7250 (1742) Ghen. Ⳛ (1).

8). Zăpăsul dela Undul Blănariu, dat la mâna lui Toader vel căp. Zadarabani, precum i-au vândut două pogoane vii la Odobești, drept Ⳛ (120) lei, din anii ⳚⳚϣϣ 7250 (1742) Iuni ⳚⳚ (27).

Fila 74, b.

9). Zăpăsul dela Enache Sopenariul, dat la mâna lui Toader căp. Zadarabani, precum i-au vândut două pogoane i o hirtă lucrată, alătore cu celelalte Ⳛ (2) pogoane, ce le-au cumpărat d-lui dela

Sandul Blănariu, drept $\tilde{\text{p}}$ (100) lei, din anii PCNA 7251 (1743) Ap. $\tilde{\text{r}}$ (13).

10). Zapis dela Toader Dancul, dat la mâna lui Gheorghii, precum i-au vândut un pogon viă la Dumbravă, în capul viilor lui Ștefan Căprariul, în Bătrânul lui Chilău, drept $\tilde{\text{n}}$ (50) lei, din anii PCNR 7253 (1745) Au. $\tilde{\text{r}}$ (17).

11). Zapis dela Nica, cumnat lui Gheorghii Botezat, dat la mâna cumnatului său lui Gheorghii, precum i-au vândut un pogon de viă, drept $\tilde{\text{le}}$ (35) lei, din anii PCNR 7262 (1754) Iunie $\tilde{\text{m}}$ (28).

12). Carte de judecată, dela mitropolitul Iacob și dela veliții boieri, pentru împărțitul averilor lui Toader Botezat, căp. ce au murit holteiu, și pentru cinci pogoane vii dela Odobești, cum li-au ales frații Botezatului și li-au dat daniă sfintei Mitropolii pentru sufletul răpăosatului, din anii PCNR 7263 (1755) Ap. $\tilde{\text{r}}$ (10).

13). Hrisov domnesc dela Matei Ghica voevod, dat de întăritură și de stăpânire sfintei Mitropolii, pe $\tilde{\text{e}}$ (5) pogoane vii dela Odobești, ce au fost a lui Toader Botezatul biv vel căp., din anii PCNA 7264 (1756) Fev. $\tilde{\text{r}}$ (13). Fila 75. a.

14). Scrisoare de schimbătură, dela Iacob mitropolit, cum au făcut schimb cu sfânta mănăstire Putna, $\tilde{\text{e}}$ (5) pogoane vii din a mitropolii ce au fost dela Toader Botezatul, li-au dat mănăstirii, iară mănăstirea au dat mitropolii $\tilde{\text{z}}$ (7) pogoane pol. la Miroslava, din anii PCNE 7265 (1757) Ghen. $\tilde{\text{e}}$ (15).

fac $\tilde{\text{AY}}$ (14) scrisori.

Vii la gârle.

Fila 75, b.

1). Zapis dela Vasilii biv vtorii med., dat la mâna Sandului Cupeș, precum i-au vândut o moșie la sat la Țigănești, pe gârla din sus, cu vad de moară în gârlă, ce iaste în ținutul Putnii, din anii PCNK 7222 (1714) Au. $\tilde{\text{a}}$ (1).

2). Zapis de daniă dela Isaia monah, sen Miron Dima, cum au dat sfintei mănăstiri Putnii, daniă, trei pogoane vii, care vii sunt pe gârla Putnii den sus în seliște Țigăneștilor, din anii PCNA 7261 (1753) Mai $\tilde{\text{r}}$ (10).

3). Scrisoare mărturiă dela Despa, muma Isaii monah, femeia răpăosatului Miron Dima ot gârla Putnii, dată de întăritură și de stăpânire pe dania fiului său acele trei pogoane vii dela gârle, din anii PCNR 2763 (1755) Oc. $\tilde{\text{r}}$ (17).

Fac $\tilde{\text{r}}$ (3) scrisori.

Fila 76, a.

Vii la Pișata.

1). Zapis dela Elena căpitănița, a răpăosatului Pavel căp. de Pișata, dat la mâna lui Macarii igum., și a tot soborul dela mănăstirea Putna, precum au dat daniă numitei mănăstiri două pogoane vii paragină, ei sunt în dialul nou, la Pișata, în ținutul Bacăului, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7242 (1734) Sep. **ꙗꙗ** (21). (1)

Face **ꙗ** (1) scrisoare.

Fila 77, a.

Pentru pește și gloabe.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, dat mănăstirii Putnii, să fiă volnici călugării a trimite primăverile și tomnile câte trei care mari la pește, și pe acel pește să nu dea vamă. Și în toate satele mănăstirii să nu intre judecători, nici globnici, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 6998 (1490) Mart. **ꙗꙗ** (17). (2)

2). Alt uric scris pe sârbiă, iarăș dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, asemenea celui mai de sus scris uric, însă din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7030 (1522) Ghen. **ꙗꙗ** (17).

3). Suret dintru acestaș uric, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7030 (1522) Ghen. **ꙗꙗ** (17). (3)

4). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, dat la mâna celor **ꙗ** (10) păscari a mănăstirii Putnii, ot Galați, să fiă scutiți de tot birul, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7264 (1756) Iuni **ꙗ** (6). (4)

5). Carte domnească dela Scarlat Ghica voevoda, dată la mâna acelor **ꙗ** (10) păscari dela Galați, ce sunt a mănăstirii Putnii, să fiă scutiți de bir, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7265 (1757) Iuli **ꙗꙗ** (25).

Fila 77, b.

6). Cartea domnească dela Ștefan voevoda, să nu intre judecători în satele mănăstirii, nici globnici, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7168 (1660) Ghen. **ꙗ** (10). (5)

(1) Mănăstirea posedă o scrisoare din 9 Noemvrie 7251 (1743), prin care marele vornic Mihaiu Gorovei vinde fratelui său, căpitanului Ioan, două pogoane de vie (Inventar No. 34), și una din anul 7252 (1744), prin care Constantin Vehuț vinde lui Ioan Gorovei două pogoane, iar acesta le dă lui Mihaiu Cazichi (Inventar No. 35).

(2) În traducere germană la Wickenhauser, l. c., pag. 182, No. 27.

(3) Inventar No. 125.

(4) Inventar No. 40.

(5) Inventar No. 170.

7). Cartea domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, iarăș pentru judecători și globnici, din anii **ЗСНО** 7259 (1751) Au. **Н** (8).

8). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, să nu intre judecători în satele mănăstirii, nici globnici, din anii **ЗСЖА** 7264 (1756), Mai **КА** (21).

Iarăș pentru judecători:

9). Carte domnească dela Simeon Moghila voevod, să nu intre judecătorii în satele mănăstirii, nici globnici, din anii **ЗРАІ** 7114 (1606) Au. **КС** (26). (1)

Fac **Ж** (9) scrisori.

Privelii pe toate moșiile mănăstirii Putnii.

Fila 78, a.

1). Privelii scrisă pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, dată sfintei mănăstiri Putnij, de întăritură și de stăpânire pe toate moșiile mănăstirii Putnii, anume satele pe apa Sucevii, Vicovele de sus, Vicovele de jos, Voitinul, Manevți, Balasineștii, Botășanii, Vicșani, Macicateștii, Frătăuții, Climovți, Târnovea, și iarăși Balcăuții lângă târgul Siretiului, Grecii pe Siretiu, și iarăși în ținutul Cernăuțului, Cozminul, Clicicovți, Ostrița pe Prut, Stubiul pe Bașău, Sineștii, Onicicanii la Cărligătură, (2) și pe Prut o bucată de pământ, din hotarul Bonștii, puțin mai jos de gura Bonștii și ot Mocăgârla și satul Balinteștii și Ezerul roș și Seliște Manii în gura Frumușii, și satul la Frumoasa, unde au fost Fălciul, mai jos de Andriaș și trii sate pe Frumoasa, anume Farceani mai jos de troian și Scheia în gura Frumoasăi și satul dela fântâna lui Maceș, ci iaste mai din jos de săvârșitul Ezerului roș și iarăș pe Siretiu, Camânca, Tomeștii și Cupca, aceste trei sate le-au dat mă-

Fila 78, b.

(1) Mănăstirea mai posedă un uric din 30 August 6987 (1479), prin care locuitorii de pe moșiile mănăstirii Putna se supun sub jurisdicțiunea episcopului de Rădăuți. (Inventar No. 849); altul din 23 August 6989 (1481), prin care supușii mănăstirii se liberează de toate robotele (Inventar No. 851), și din 28 Septembrie 7109 (1601) dela Moise Moghilă Vodă, prin care satele mănăstirii se supun în civilibus sub jurisdicțiunea egumenului din Putna (Inv. No. 56); tot în aceste afaceri hrisoavele din 26 August 7114 (1606), din 12 Ianuarie 7136 (1628) și din 4 Noembrie 7248 (1740) (Inventar No. 57, 58 și 29).

(2) Aceste sate au fost dăruite mănăstirii Putna de Ștefan cel Mare în 14 Fevruarie 7009 (1501); cf. Iorga, l. c., tom. II, pag. 73.

năstirii Putnii Iurii Cupcin, când au murit și iarăș via din diablul Hărlăului și pe preoți, pe sare dela ocnă, pe Țigani și pe Braniște ci iaste împrejurul mănăstirii, pe camenele cele pentru ceară, ce sunt lângă târgul Siretiului, pe mori din Siretiu, ce sunt lângă târgul Siretiului, pe vama cea mică, ci iaste pe Suciavă la Jicove, pentru gloabele de prin satele mănăstirii, pe prisaca din Comarna, pe măji după pește, fără de vamă, și pe toate uricele ce s'au dat pe aceste moșii, și de acmū înainte pe câte moșii a mai da Mărie sa sau alți iubitori de Hristos, această privilegie mare este scrisă din anii **ꙗꙗ 7011** (1503) Fev. **Ѡ** (2). (1)

2). Priviliă mare scrisă pe sârbiă, dela Ștefan voevoda, nepot fericitului ctitor Ștefan voevoda, dată sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură și de stăpânire, pe toate moșiile numitei mănăstiri, întocma și asemenea cu privilegia ce s'au scris mai sus, nimică schimbând, din anii **ꙗꙗ 7028** (1520) Au. **кѧ** (21). (2)

3). Priviliă mare, scrisă pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ioan Petr voevod, fecior fericitului ctitor Ștefan voevoda, dată sfintei mănăstiri Putnii de întăritură și de stăpânire, pe toate moșiile numitei mănăstiri, scriind anume toate moșiile, întocma și asemenea cu privilegiile ce s'au scris mai sus, nimică schimbând, ci încă întărește pe amândouă privilegiile ce s'au scris mai sus, din anii **ꙗꙗ 7037** (1529) Mart **ꙗ** (9). (3)

Fac **Ѡ** (3) privileii.

Fila 80, a. **Alte odoară, bani și moșii, ce au mai dat alți ctitori, și când și-au pus zi să li să facă pomenire.**

1). Ignatii Iuga, (4) velichii vistiarnic a lui Ștefan voevoda, au făcut scrisoare sârbască, și au dat mănăstirii Putnii, **ѧ** (1) cadelniță de **кѧ** (12) some argint, i **ѧ** (1) de **ꙗ** (3) some argint i **Ѡ** (100) ug. i **Ѡ** (100)

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 184—186, însă fără a induce ziua scrierii uricului, și in Protocolul tab. No. 112. Aicea se amintesc și două sate: «Stroinei și Uhroicolesa, cari le-a dat răposatul Simca pe patul morții».

(2) Amintită de Wickenhauser, l. c., pag. 187, și Iorga, l. c., tom. II, pag. 387.

(3) Amintită de Wickenhauser, l. c.

(4) Mănăstirea posedă un document original pe pergament, scris in limba slavonă, dela visternicul Iuga, pe care însă anul nu se poate descifra. (Inventar No. 854).

ot și satul Șirovți și o viă la Hărlău, ziua pomenirii și-au pus, Ghen. **ā** (1), din anii **ꝚꝛꝏꝤ** 6984 (1476) Iuni **ā** (1). (1)

2). Scrisoare sârbască, dela boeriul Ignatii Iuga, marele vister-
nic, cum au dat sfintei mânăstiri Putnii satul Șirovții, și o cădel-
niță, și un chivot de argint, poleite, din **ri** (13) some, și **ṑ** (100)
ug. ungurești, și doi cai buni, să-i facă pomenire, duminicile sara
parastas, iar luni liturghie, din anii **ꝚꝛꝏꝤ** 6984 (1476) Ghen. **κ̄ε** (25). (2)

3). Scrisoare sârbască, iară dela acest boeriu, precum au dat
sfintei mânăstiri Putnii, o cadelniță de **ī** (10) some, poleită, și un
chivot de **ř** (3) some, poleit, i **ṑ** (100) ug. și satul Șirovții, ziua
pomenirii s'au pus Ghen. **ā** (1), din anii **ꝚꝛꝏꝤ** 6984 (1476) Ghen.
κ̄ε (25).

4). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Bogdan voevoda, Fila 80, b.
precum au dat sfintei mânăstiri Putnii, pentru a sa pomenire
w 800 zlati tătărăști, ziua pomenirii și-au pus, în duminica mi-
ronosițelor, din anii **Ꝛꝛꝛ** 7022 (1514) Dec, **h̄** (8). (3)

5). Scrisoare pe sârbiă, dela Anastasii, episcopul ot Vad, (4) pre-
cum au dat sfintei mânăstiri Putnii pentru a sa pomenire **ṑ** (100)
ugorschich, ziua pomenirii și-au pus în duminica arțivului, (5) și
altă sută ug., din anii **Ꝛꝛꝓ** 7047 (1539) Iuni **řī** (13).

6). Uric scris pe sârbiă, dela Alexander voevoda, precum au dat
sfintei mânăstiri Putnii **ṑ** (100) ug. ugarschich, joltich, pentru a
sa vecinică pomenire, a căria zi și-au pus August în **κ̄κ** (22), din
anii **ꝚꝚꝤ** 7064 (1556) Au. **āa** (31). (6)

7). Catastih scris pe sârbiă dela Bogdan voevoda, câte cât să
dea dela sine, la pomenire moșului său Bogdan voevod, și a
frăține-său Petru voevod, din anii **ꝚꝚḑ** 7077 (1569) Ap. **κ̄r** (23)
κ̄ (20) zlat.

8). Catastih dela Eremia Maghila voevoda, scris pe sârbiă, câte Fila 81, a.
cât să dea dela sine, la praznicul uspenii, ci iaste la sfânta mă-

(1) Dr. Popescul, l. c., pag. 15—16.

(2) L. c., pag. 13—15.

(3) L. c., pag. 21—22, și Wickenhauser, l. c., pag. 190. Ambii pun anul 1513.

(4) Episcopie in Transilvania, unde Anastasie eră episcop încă in Iulie 1546.
Cf. Dr. C. Diaconovich, *Enciclopedia română*, tom. III., pag. 1184, și Dr. A.
Bunea, *Vechile episcopii*, Blaș 1902, pag. 23.

(5) Carneval, Cf. *Etymologicum magnum Romaniae* de B. Petriceicu-Has-
deu, tom. II, pag. 1761 și 1762.

(6) Dr. Popescul, l. c., pag. 15—16., și Wickenhauser, l. c., pag. 193.

năstire Putna, între care sunt și 1 (30) zlati, din anii 7105 (1597) Iuli КН (28).

9). Carte domnească dela Duca voevoda cătră Ștefan Brăescul biv vel comis, pentru o cadelniță de argint, a mănăstirii Putnii, ce au fost luat-o Toderașco comis, pentru banii gorștinei, din anii 7181 (1673) Ghen. Г҃҃ (13). (1)

10). Izvod dela Misail proin Episcop Rădăuțului, de cele ce au dat sfintei mănăstiri Putnii, din anii 7245 (1737) Mai К (20).

11). Izvod dela Antonii Mitropolit de toate câte au trimis dela Bilograd cu Ieromonachul Teodosii Gheorghiescul daniă sfintei mănăstiri Putnii, din anii 7253 (1745) Ap. К (20).

12). Alt catastih dela Mihail proin Episcop Rădăuțului, de cele ce au mai dat daniă sfintei mănăstiri Putnii, după ce s'au călugarit în shimă, numele lui Mina, din anii 7259 (1751).

Fila 81, b.

13). Izvod dela Ierotei Episcopul Hușului, de câte au dat danii sfintei mănăstiri Putnii, din anii 7260 (1752) Iunii Кз (26). (2)

14). Izvod dela Inochenti (3) Episcopul Hușului, de câte au dat danii sfintei mănăstiri Putnii, din anii 7263 (1755) Fev. КН (28).

15). Scrisoare dela mitropolitul Iacov cătră părinții de Putna, înștiințând pentru Ioanichii Episcopul Romanului, că au făgăduit să dea ajutoriu la trapezări 500 lei, ca să fiă ctitor, care bani i-au și dat, din anii... Dec. Кд (29).

16). Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, la lucrul trapezărilor împreună cu veliții boiari, din țara muntenească, au dat...

17). Anatolii Ieromonachul duhovnic ot Mitropolii, la lucrul acestorași trapezări, au dat...

18). Ieroshimonah Teoctist Gheorghiescul la lucru au dat. (4)

Fila 82, a.

19). Scrisoare dela Iacov Mitropolit cătră Calistrat igumen sfintei mănăstiri Putnii, precum au trimes daniă numitei mănăstiri o candilă mare de argint, din anii 7264 (1756) Oc. Кѐ (25). (5)

(1) Inv. No. 71.

(2) Ieroteiu a fost cu metania din Putna. Melchisedec, *Chronica Hușilor*, pag. 214. Din data de sus se cunoaște că el, cu toate că demisionase deja în 10 Mai 1752, în care lună se făcu și alegerea altui episcop pentru Huși, în 27 Iuli 1752 era încă în scaun.

(3) Și acesta era cu metania dela Putna. Melchisedec, l. c., pag. 225.

(4) Cf. diata lui din anul 7267 (1759), prin care dăruiește mănăstirii Putna 200 lei. (Inventar No. 46).

(5) Inventar No. 39.

20). Scrisoare dela Iacob Mitropolit către părinții de Putna, pentru că au trimis oasele părinților săi să le astruce în biserică, iar ziua pomenirii au pus Ianuarii **κ** (20); din anii . . . Ghen. **Δ** (11).

21). Izvod dela Lascarache (1) ispravnicul Sucevii, de cele ce s'au găsit în mormânt, care s'au cercat înainte lui din porunca gd., și s'au dat în mâna părinților, din anii **ϠϢϢ** 7266 (1758) Fev. **Ϣ** (19).

22). Scrisoare dela Iacov Mitropolit către Venedict igumen Putnii, și către sobor, să trimită la Iași la sfinție sa acele lucruri ce s'au aflat la mormânt, ca să facă două coroane la icoana cea făcătoare de minuni, din anii **ϠϢϢ** 7266 (1758) Mart **κ** (2).

23). Din dosul izvodului lui Lascarache dela igumenul Putnii Fila 82, b. Venedict, că după porunca Mitropolitului Iacov li-au trimis acele lucruri, la Iași la sfinția sa.

Mitropolitul Iacov amândouă coroanele li-au făcut și li-au adus în sfânta mănăstire Putna.

24). Catastih dela proin mitropolitul Iacov, de toate cele ce au dat și au cheltuit cu lucrurile ce s'au lucrat în sfânta mănăstire Putna, unde și-au pus și metania sa, ca să fiă pentru sufletul său și a părinților săi, ziua pomenirii și-au așezat să i se facă în tot anul în **κ** (20) zile a lui Ianuarii, întru care zi a fost și nașterea lui; iară cheltuiala toată câtă au făcut cu toate înoirile și daniile în numita mănăstire au cuprins **ΥΓΗΑ** (10.351) lei **Δ** (11) bani, deosebit de alte lucruri ce au mai dat, iar catastihul este scris din anii **ϠϢϢ** 7272 (1764) Ghen. **κ** (20). (2)

Fac **κΔ** (24) scrisori.

Cărți gd. de hotărît.

Fila 86, a.

1). Carte domnească dela Constantin Cehan Racovița voevoda, către Petre Cheșco, să hotărască Grecii, Petrecenii și Camâncea, din anii **ϠϢϢΔ** 7264 (1756) Ap. **κ** (12).

2). Carte domnească dela Scarlat Grigorii Ghica voevoda, către Iordache Cantacuzino vel păh. i Vasiliu Bașotă, i Petre Cheșco, să

(1) Numele lui de botez eră Dumitru. Cf. Măzărăanu, Condica mănăstirii Voronețul, I. c., pag. 43, editată de S. Fl. Marian, Suceava 190.

(2) Mănăstirea păstrează o scrisoare a lui Gherman Ițcuș din 17 Septemvrie 7271 (1763), prin care dăruiește mănăstirii 16 **⦿** de aur ungurești (Inventar No. 144).

hotărăscă Tereblece, Camânca, Petrecenii, Carapciul, Cupca, Ropce, Tomeștii, Crasna, din anii 3033 7267 (1759) Iuni 1̄ (30).

3). Carte domnească dela Ioan Teodor voevoda, cătră mitropolitul Iacov, i Ioniță Cantacuzino vel spăt., să hotărăscă moșia Frumoasă, din anii 3033 7267 (1759) Iuli 2̄ (19).

4). Carte domnească dela Ioan Toader voevoda, cătră Dositei Episcopul de Rădăuți, și cătră pah. Vasilii Buhăescul, să hotărăscă toate moșiile mănăstirii Putnii, câte ar fi cu pricină, din anii 3033 7269 (1761) Mart 1̄ (25).

5). Carte domnească dela Grigorii Ioan voevod, cătră Iordache Cantacuzinò biv vel spăt., să hotărăscă toate moșiile mănăstirii Putnii, câte or fi cu pricină, din anii 3030 7270 (1772) Au. 1̄ (29).

Fila 86, b.

6). Țidulă domnească dela Grigorii Ioann voevoda, cătră Mitropolitul, i cătră Episcopul de Huși, i cătră veliții boiari, să judece călugării de Putna cu răzeșii de Botășințe, din anii 3030 7270 (1772) Ghen. 3̄ (17).

Iarăș pentru hotărît:

1). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, cătră Constantin Silion biv vel med., să hotărăscă moșiile sfântului Onufrii și Balcăuții a mănăstirii Putna, din anii 3031 7248 (1740) Ap. 1̄ (1). (1)

2). Carte domnească dela Matei Ghica voevoda, cătră Vasilii Balș biv vel med., să hotărăscă Grecii și Petricenii, Camânca, Crasna și Balcăuții, din anii 3031 7263 (1755) Au. 1̄ (1).

3). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Vasilii Bașotă biv vel med., și Petre Cheșco căp., să hotărăscă Balcăuții, Petrecenii, Camânca, Bahrineștii, Grecii și Bănceștii a sfântului Onufrii, din anii 3031 7264 1756 Mai 1̄ (22).

Fac 1̄ (9) scrisori.

Fila 87, a.

Cărți gd. de stăpânit.

1). Carte domnească dela Grigorii voevod, dată igum. Macarii, de oprit, de stăpânit și de dijmuit satele Ostrița, Cozminul, Ropce, din anii 3031 7244 (1736) Ghen. 1̄ (12).

2). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, dată lui Calistrat igum., de stăpânit, de dijmuit toate moșiile mănăstirii Putnii, din anii 3031 7264 (1756) Mai 1̄ (21).

3). Carte domnească dela Ioann Teodor voevoda, dată igum. de Putna, de stăpănit și de zeciuit moșiile: Dubova, Tereblece, Cămăncă, Petrecenii, Tomeștii, Carapciul, Cupca, Cuciurul, Clișcăuții, Ropce, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7268 (1760) Iuli **ꙗ** (11).

4). Răvaș de jalobă dela igum. Pahomii, către Mărie sa Vodă, pentru venitul moșilor ce s'au hotărît. . . .

Fac **ꙗ** (4) scrisori.

Vecinii.

Fila 90, a.

1). Ispisoc domnesc dela Miron Bărnovschi Moghila voevod, dat călugărilor și mazililor, și feciorilor de boeriu, și jupăneselor sărace, să fiă volnici a-și strânge vecinii, și pentru judecăți și gloabe să fiă a mănăstirii, dela oamenii mănăstirii, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7136 (1628) Ghen. **ꙗ** (12).

2). Ispisoc domnesc dela Alexandru Iliăș voevoda, iarăș pentru vecini, și pentru judecăți, i gloabe, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7140 (1632) Mai **ꙗ** (19).

3). Ispisoc domnesc dela Iliăș Alexandru voevoda, iarăș pentru vecini, și pentru judecăți și pentru gloabe, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7176 1668 Ghen. **ꙗ** (12). (1)

4). Carte domnească dela Duca voevoda, dată unui armășel, să prinză pe Stefan Șchiopul vecin, și să-l aducă la mănăstirea Putna, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7191 (1683) Mart. **ꙗ** (1). (2)

5). Carte domnească dela Antioh Costantin voevoda, către vornicii de Botășeni, pentru Ștefan vecinul, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7214 (1706) Fevr. **ꙗꙗ** (22). (3)

6). Carte domnească dela Mihai Racoviță voevod, pentru judecata ce au avut vlădica Calistru cu sătenii de Cănpul lung, pricina a unor vecini Mândrileștii, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7228 (1720) Mart. **ꙗ** (1). (4)

7). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, pentru vecinii ce sunt împrăștiți prin țară, să le ia mănăstirea câte **ꙗ** (2) lei pe an, pentru boșrescul lor, din anii **ꙗꙗꙗꙗ** 7244 (1736) Ghen. **ꙗ** (10).

8). Mărturiă dela călugării din Putna, pentru Vasilii cu frații

(1) Inventar No. 77.

(2) Inventar No. 52.

(3) Inventar No. 15.

(4) Inventar No. 19.

lui, feciorii lui Michițal, precum sunt drepti vecini a mănăstirii Putnii, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7249 (1741) Mart **ꝗꝚ** (14).

9). Carte domnească dela Grigorii Ghica vovoda, pentru vecinii mănăstirii Putnii, ce sunt împrăstieți prin țară, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7249 (1741) Iuli **ꝚꝚ** (13). (1)

10). Două cărți domnești tipărite dela Constantin Nicolai vovoda, pentru lucrul boerescului, a oamenilor ce trăesc pe moșiile mănăstirilor, și pentru vecini, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7250 (1741) Ghen. **ꝚꝚ** (12). (2)

11). Carte domnească dela Constantin Nicolai vovoda, pentru vecinii mănăstirii Putnii, ce s'au împrăștiat prin țară, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7250 (1743) Iulie **Ꝛ** (2). (3)

Fila 91, a. 12). Carte domnească dela Constantin Nicolai vovoda, pentru vecinii mănăstirii Putnii, din anii **ꝞꝚꝗꝗ** 7251 (1743) Fev. **ꝗ** (4).

13). Carte domnească dela Ioan Nicolai vovoda, pentru boerescul oamenilor ce șed pe moșia mănăstirii, și pentru vecini, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7252 (1744) Iunie **ꝞꝚ** (17).

14). Carte domnească dela Constantin Nicolai vovoda, pentru boerescul oamenilor ce șed pe moșii mănăstirești, și pentru vecini, din anii **ꝞꝚꝗꝚ** 7252 (1744) Au. **ꝗꝗ** (31).

15). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racovița vovoda, pentru boerescul oamenilor ce șed pe moșii mănăstirești și pentru vecini, din anii **ꝞꝚꝗꝗ** 7258 (1750) Ghen. **Ꝛ** (10). (4)

16). Carte domnească dela Scarlat Ghica vovod, pentru vecinii mănăstirii, din anii **ꝞꝚꝗꝞ** 7265 (1757) Iuni **ꝚꝚ** (23). (5)

17). Zapis dela Toader Crăciunean, cum că este drept vecin a mănăstirii Putnii, din anii (6)

Fac **ꝞꝚ** (17) scrisori.

(1) Inventar No. 31.

(2) Inventar No. 51 și 180.

(3) Inventar No. 12.

(4) Inventar No. 36.

(5) Inventar No. 43.

(6) Mănăstirea posedă un hrisov din 3 Noemvrie 7235 (1727), prin care locuitorii din Vicove și Frătăuții se supun mănăstirii Putna (Inventar No. 177); unul din 26 Iulie 7244 (1736), prin care i se supun vecinii din Ropce (Inventar No. 28); altul dela Grigorie Alexandru Ghica din 1765, ca dregătorii să invoască mănăstirea cu locuitorii de pe moșiile ei pentru boierese (Inventar No. 195).

6). Hrisov domnesc dela Mihai Recoviță voevoda, dat aceșteaș mânăstiri de scutit **н** (8) poslușnici, și de alte mile, din anii **ꙗсѣи** 7216 (1708) Mai **а** (1).

7). Hrisov domnesc dela Nicolai Alexander voevoda, dat aceșteaș mânăstiri, de scutit **н** (8) poslușnici, și de alte mile, din anii **ꙗсѣи** 7218 (1710) Iuli **вї** (12).

8). Hrisov domnesc dela Nicolai Alexander voevoda, dat aceșteaș mânăstiri, de scutială a **н** (8) poslușnici, și de alte mile, din anii **ꙗсѣк** 7220 (1712) Iuli **ї** (5).

9). Hrisov domnesc dela Nicolai Alexander voevoda, dat lui Mattii igum. dela această mânăstioară, de scutială **ї** (10) oameni, și de alte mile, din anii **ꙗсѣк** 7222 (1714) Oc. **кѣс** (26).

Fila 94, a. 10). Hrisov domnesc dela Nicolai Alexander voevoda, dat aceșteaș mânăstioare, de scutiala unui preot și unui diacon, și de scutiala **ї** (10) oameni străini, din anii **ꙗсѣк** 7222 (1714) Oc. **кѣс** (26).

11). Scrisoare dela ieromonahul Meletii, starețul din schitul Hotinul, sfintei mânăstiri Putnii, în zilele lui Calister Episcopul Rădăuțului. . . .

Fac **аи** (11) scrisori.

Fila 94, b.

Mânăstire sfântului Onufrii.

Ispisoc domnesc dela Radul voevoda din anii **ꙗркѣ** 7125 (1617) Iuli **ї** (15), dat sfintei mânăstiri Putnii, ca să stăpânească pe mânăstire sfântului Onufrii, și locul și biserica, și pomătul, și fănațul, după dania popii Mihului, atunce încă când eră acolo biserica ce de lemn, și tocmă de atuncia și până acmù ace mânăstire a sfântului Onufrii, iaste drept metoh al sfintei mânăstiri Putnii (1).

1). Mânăstirea posedă un hrisov dela Vasile Vodă din 1 Aprilie 7154 (1646), prin care dăruiește mânăstirii Putna moșia sf. Onufrei cu biserica cea zidită (Inv. No. 61), iar în traducere germană sub Protocolul tabular No. 149. — Sub Protocol tab. No. 149 se află dania lui Ștefan Petru vodă din 7181 (1673), prin care dă acestei mânăstiri o bucată din teritoriul orașului Siret, iar sub No. 150 se află copia ispisocului lui Mihaiu Racoviță vodă din 18 Mai 7216 (1708), prin care afirmă că a văzut actul de danie al lui Ștefan Petru Vodă, prin care dă acestei mânăstiri satul din sus de Siret Berchișeștie (sic) și satul Durneștie, unde eră reședința acelui Domn. O hotarnică a mânăstirii sf. Onufrei este sub Protocolul tabular No. 151.

Mramurnița.

Fila 95, a.

1). Izvod dela Ștefan sen Hâncul, dat sfintei mânăstiri Putnii, pe câte scrisori au luat dela mânăstirea Putna, pe parte din sat din Mramurnița, care parte au fost zălojită de tatăl său Hâncul căp., drept ̄ (60) lei, lui Calistr Episcopul Rădăuțului, din anul ̄ 7231 (1723) Oc. ̄ (20), precum au încredințat zăpisul cel de zălojitură, și fiindcă în zăpis nu scrie să fiă moșia de istov dacă n'a dà banii până la o zi, au adus Ștefan Hâncul carte gd. să-i dăm moșia și să ne dea banii, deci după porunca gd., și după sfatul de obște a tot Soborul i s'au dat moșia Mramornîța lui Ștefan sen Hâncul, și toate scrisorile acelei părți de moșii, dela sfânta mânăstire Putna, și el au dat numitei mânăstiri ̄ (60) lei, după cum anume arată întru acest izvod al lui, din anii ̄ 7271 (1763), Sep. ̄ (8).

2). Scrisoare dela Gherman is. de Cucur, iarăș pentru dare aceștii moșii și a scrisorilor și cum s'au luat banii ̄ (60) lei și i-au trimis la mânăstire, din anii ̄ 7271 (1763) Sep. ̄ (12).

Fac ̄ (2) scrisori.

Cordărenii, Săpotenii.

Fila 96, b.

1). Ieromonahul Dionisii Hudiciu, de a sa bună voe, dedesă daniă sfintei mânăstiri Putnii aceste ̄ (2) moșii și le-au și stăpănit mânăstire, vr'o patru ani, apoi s'a sculat numitul Dionisii Hudiciu și au început a-și face o mânăstire anume Doljeștii și vrând să o înzestreze, au tras și aceste moșii cătră acea mânăstire Doljeștii, și venind la mânăstirea Putna, și-au luat dania și scrisorile ce dedesă mânăstirii Putnii, pe acele moșii și au dat și zăpis mânăstirii Putnii, cum că și-au luat moșiile și scrisorile acelor moșii, în anii ̄ 7269 (1761) Fev. ̄ (20).

2). Scrisoare dela ieromonahul Dionisii Hudiciu, dată la mâna lui Pahomii igum. și a tot soborul sfintei mânăstiri Putnii, cum și-a luat moșiile Cordărenii și Săpotenii și scrisorile și dania acestor moșii, dela sfânta mânăstire Putna, din anii ̄ 7269 (1761) Fev. ̄ (20).

Fac ̄ (2) scrisori.

Fila 97, a.

Văratecul.

1). Această moșia Văratecul, împreună cu tot soborul, după cum anume arată în Sinodicul mănăstirii (Pomialnic), au dăruit sfintei mănăstiri Putnii, în vreme bejeniiilor de Tătari, Iordache Cantacuzino vel păh., în anii. . . .

2). Au dat sub stăpânire mănăstirii Putnii, în anii 330 7270 (1762) Mai 91 (19).

3). Scrisoare dela Iordache Cantacuzino biv vel spătar cătră săteni carii sunt pe moșia Văratecul, înștiințându-i că au dăruit acea moșia Văratecul sfintei mănăstiri Putnii, și de acum să asculte pe vechilul numitei mănăstiri, din anii 330 7270 (1762), Mai 91 (19).

Fac 6 (2) scrisori.

Fila 98, a.

Bahrineștii.

1). Zapis dela Sanda Cliuceroaia și dela feciorii ei, Ursul i Gheorghii postelnici, Antioh med., și Gavrilică, dat la mâna lui Calistr igumen de Putna, precum i-au vândut jumătate sat Bahrinești, drept 91 (150) lei, din anii 331 7216 (1708) Ghen. 51 (16).

2). Țidulă de însemnare, pentru răzeșii ce și-au vândut părțile din Băhrinești, lui Orăș hat. . . .

3). Carte domnească dela Nicolae Alexandru vovoda, dată lui Calistru Episcopul de Rădăuți, de stăpânit satul Bahrineștii, din anii 331 7218 (1710) Iuli 51 (17). (1)

4). Carte domnească dela Grigorie Ghica vovod, dată lui Antonii mitropolit, de stăpânit jumătate sat Bahrineștii, din anii 331 7240 (1732) Iuli 6 (5).

5). Carte domnească dela Costantin Mihail Cehan Racoviță vovoda, dată lui Calistrat igum., și soborului dela mănăstirea Putna, de stăpânit jumătate sat Bahrineștii, din anii 331 7264 (1756) Mai 11 (28).

Fac 6 (5) scrisori.

(1) Inventar No. 17. Mănăstirea posedă și un alt hrisov dela acest Domn, însă din 7 Ianuarie 7217 (1709), privitor la cumpărarea acestui sat (Inventar No. 16).

Această moșie, Bahreniști, o stăpâne mănăstirea Putna, după scrisorile ce arată, dar fiind de moștenii cei drepți: mănăstirii Cetățuui, cu judecată au luat-o dela Putna, și o stăpânește Cetățue. (1)

Cărți domnești, pentru scutiala poslușnicilor sfintei mănăstiri Putna. Fila 99, a.

1). Ispisoc domnesc dela Ștefan voevoda, de scutiala a *н* (8) poslușnici, din anii *ѠѠѠн* 7168 [1660] Ghen. *н* (8).

2). Ispisoc domnesc dela Duca voevoda, de scutiala a *н* (8) poslușnici, din anii *ѠѠδΛ* 7174 (1666) Ghen. *дн* (11).

3). Ispisoc domnesc, dela Antiochii Costantin voevoda, de scutială a *кн* (12) poslușnici, din anii *ѠѠѠз* 7207 (1699) Iuni *Ѡ* (9). (2)

4). Ispisoc domnesc dela Antiochii Costantin voevoda, de scutiala a *кн* (12) poslușnici, și pentru gloabe, și pentru judecăți, și de scutit desetina și goștina pe bucatele mănăstirii, din anii *ѠѠдн* 7214 (1706) Noev. *д* (1).

5). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, pentru judecăți, a oamenilor mănăstirii, să-i judece igum., din anii *ѠѠмн* 7248 (1740) Noev. *д* (4). (3)

6). Carte domnească dela Matei Ghica voevod, dată slugii gd., să scoată pe Grigoraș Calance din codru, din anii *ѠѠѠг* 7263 (1755) Oc. *Ѡн* (19). (4)

Fac *Ѡ* (6) scrisori.

De scutiala unui cojocariu. Fila 100, a.

1). Carte domnească dela Gheorghii Ștefan voevod pentru scutiala a unui cojocariu a sfintei mănăstiri Putnii, din anii *ѠѠѠд* 7164 (1656) Ghen. *дн* (11). (5)

2). Carte domnească dela Ștefan voevoda, pentru scutiala a

(1) Această notiță este făcută pe marginea de jos a cărții, însă nu de mâna lui Măzăreanu.

(2) Inventar No. 169.

(3) Inventar No. 29.

(4) Inventar No. 184.

(5) Inventar No. 63.

unui cojocariu al sfintei mănăstiri Putna, din anii 3038 7168 (1660) Ghen. I (10). (1)

3). Carte domnească dela Iliș Alexandru voevoda, pentru scutiala a unui cojocariu a sfintei mănăstiri Putna, din anii 3006 7175 (1667) Oc. KГ (23). (2)

4). Carte domnească dela Duca voevoda, pentru scutiala a unui cojocariu a sfintei mănăstiri Putna, din anii 3003 7177 (1669) Ghen. A (30). (3)

Fac A (4) scrisori.

Fila 101, a.

Hrisoave de mile domnești.

1). Hrisov mare dela Matei Ghica voevoda, dat sfintei mănăstiri Putna, de aceste miluiri: H (8) vite să fiă scutite de văcărit; și S (400) oi de gorștină, și W (800) vedre vin de vădrărit, și A (1000) stupi de desetină; K (20) oameni fără de bir, fiindcă această mănăstire, la rândueala mănăstirilor de munte iaste mai întâi chemată și numită, din anii 3038 7263 (1755) Fev. E (5).

2). Hrisov mare dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, dat sfintei mănăstiri Putna de aceste miluiri: în tot anul să se deie acestei mănăstiri P (150) drobi sare dela ocnă: braniște, adică munții ce sunt împrejurul mănăstirii, să fiă stăpănită de părinții călugări, după hotarele bătrâne, A (11) oameni străini pescari să fiă fără de bir, și peștele ce vor da la mănăstire să fiă în pace de toată vama. Satele mănăstirii să nu fiă supărate despre toți judecătorii, și globnicii, să-i judece numai igumenul, afară de moarte de om și de furtușag; vama și mortăsăpia ce

Fila 101, b. s'a face pe vitele ce s'or vinde la târgul Siretiului să o ia sfânta mănăstire, o pivniță de piatră ci iaste în târgul Siretiului cu locul ei împrejur, ci să numește pivnița Bugăniții, să stăpâniască mănăstire a ținea și orândă la târgul Siretiului, după cum ține și sfânta mitropolia la Suceavă, care orândă să fiă în pace despre toate angăriile, din anii 3038 7264 (1756) Iuni E (15).

3). Hrisov mare dela Constantin Mihai Racovița voevoda, dat sfintei mănăstiri Putnei, spre întăritura a tuturor mililor ce au făcut

(1) Inventar No. 65.

(2) Inventar No. 69.

(3) Inventar No. 70.

cu sfânta mănăstire, cu al său hrisov, Matei Ghica voevoda, adică: **ū** (8) vite să fiă scutite de cuniță, și **ŵ** (800) vedre vin de vâdrărit, și **ṛā** (1000) stupi de desetină; iară gorștina au mai adaos până la **ṛā** (1000) oi, și nici pescarii nimică să nu deia la visteriă, așijdere și **ķ** (20) oameni poslușnici apărați de tot birul visteriei, din anii **ṛāčġA** 7264 (1756) Ap. **ā** (17).

4). Hrisov mare dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, Fila 102, a. dat mănăstirii Putnii, de întăritură pe hrisoavele milelor ce au făcut întâi, după cum arată mai sus, dară întru acest hrisov mai adaoge mila, cu vama și motăsăpia vitelor ce ar trece pe poticele dela târgul Siretiului în sus, cât ține parte ținutului Sucevei, cu potica Vicovelor, ce merge în țara ungurească, și cu potica Berhomețelor, ce merge în țara leșască, din anii **ṛāčġE** 7265 (1757) Oc. **ķR** (22).

5). Hrisov mare dela Scarlat Grigorii Ghica voevoda, dat sfintei mănăstiri Putnii, cu care hrisov întărește și miluește sfânta mănăstire Putna, cu toate miluirile ce s'au scris mai sus, în hrisovul lui Matei Grigore Ghica voevod, și în hrisoavele lui Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, din anii **ṛāčġS** 7266 (1758) Ap. **ā** (1).

6). Hrisov mare domnesc, dela Scarlat Grigorii Ghica voevoda, Fila 102, b. dat sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură, și de stăpânire pe bucata cea de loc din olatul Grecenilor, ci iaste loc domnesc, din locul acelor două ceasuri, pe care loc locuiesc tătarăi, întărind dania lui Costantin voevoda Racovița, arătând și hotarul acestui loc, foarte pre amănuntul, din anii **ṛāčġS** 7266 (1758) Ap. **ā** (1). (1)

Fac **š** (6) scrisori.

1). Scrisoare dela Mitropolitul Iacov și dela toți Arhierii și Igu-menii Moldovii pentru sfânta mănăstire Putna, precum să fiă însuși stăpânitoare la lucrurile ei și să fiă slobodă și în volnicia sa, iară să nu fiă metoh, nici Mitropolii, nici nimănu. Această scrisoare și testament s'au făcut cu mare sobor și cu strașnic blăstăm, la anii **ṛāčġA** 7264 (1756) Ghen. **ķ** (2). (2)

Face **ā** (1) scrisoare.

(1) Mănăstirea posedă un hrisov dela Mihai Racoviță din 18 Martie 7215 (1707), care scutește mănăstirea Putna de toate birurile (Inv. No. 171); altul din 13 Iulie 7250 (1742), prin care satele mănăstirii se scutesc de darea cailor de olac (Inv. No. 32); două din 1 Martie 7265 (1757), prin care se ridică văcăritul (Inv. No. 208 și 209), și unul din 3 Iunie 7267 (1759), care apără pe călugării Putnei în drepturile lor asupra vămii Sucevei. (Inventar No. 50).

(2) Inv. No. 81. Cf. Codrescu, *Uricariul*, XIV, pag. 182—185.

- Fila 103, a. 1). Scrisoare dela Mitropolitul Iacov pentru sfânta mănăstire Pntna, să fiă cum au fost scaon de arhimandrie, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7265 (1757) Mart. **ꝛ** (20). (1)
Fac **ã** (1) scrisoare.

Fila 104, a. **Sămi igumenești. (2)**

- 1). Sama igum. Gheorghii, pe trei ani, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7262 (1754) Mart. **ã** (4).
- 2). Sama igum. Calistrat, pe doi ani și patru luni, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7264 (1756) Dec. **ꝛ** (20).
- 3). Sama Arhimandritului Vartolomei, pe un an, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7265 (1757) Iuni. **ꝛ** (20).
- 4). Sama igum. Venedict, pe opt luni, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7266 (1758) Au. **ã** (30).
- 5). Sama igum. Calistrat, pe doi ani, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7268 (1760) Mart. **ũ** (1).
- 6). Sama igum. Pahomii, pe doi ani, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7269 (1761) Dec. **ũ** (8).
- 7). Sama Arhimandritului Vartolomei, pe opt luni, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7270 (1762) Sept. **ã** (30).
- 8). Sama igum. Pahomii. pe un an două luni, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7271 (1763) Dec. **ã** (17).
Fac **ũ** (8) sămi.

Fila 105, a. **Mănăstire veche (Biserica satului).**

- 1). Hrisov dela Costantin Mihai Ceahan Racovița vevoda, dat mănăstirii vechi de scuteala a doi poslușnici, și a **ũ** (8) vite de văcărit, și **ũ** (100) stupi de desetină, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7264 (1750) Iuni **ũ** (6).
- 2). Hrisov dela Ioan Teodor vevoda, dat mănăstirii vechi, de scuteala a doi poslușnici și opt vite de văcărit și o sută stupi de desetină, din anii **ꝛꝛꝛꝛ** 7267 (1759) Ghen. **ũ** (7). (3)
Fac **ũ** (2) scrisori.

(1) Inv. No. 211, Cf. *Uricariu*, I. c., pag. 179—180.

(2) Mănăstirea posedă și niște sămi igumenești de vitele mănăstirii. Acestea încep cu anul 1762 și continuă până astăzi. Ele au o introducere făcută de Vartolomeiu Măzăreanu, care le numește «*Condica vitelor*». Ea poartă sig-natura **ũ** 12.

(3) Inv. No. 187.

Dăniile pe prisăcile Soborului.

Fila 106, a.

1). Daniă dela Calistr Episcop Rădăuțului, precum au dat tuturor călugărilor ce trăesc în sfânta mănăstire Putna, o prisacă cu toți stupii, din Camânca, din anii *ꝛꝛꝓꝛ* 7235 (1727) Mart. *ꝗ* (30). (2)

2). Daniile dela Atanasii Episcopul Romanului, precum au dat tuturor călugărilor dela sfânta mănăstire Putna o prisacă stupi dela Voitinel, cu *ꝗ* (60) matce, din anii *ꝛꝛꝗꝛ* 7236 (1728) Dec. *ꝗ* (18). (3)

3). Daniă dela Ieroshimonahul Teoctist Gheorghiescul, precum au dat soborului sfintei mănăstiri Putnii *ꝗ* (40) matce la Vicovul de sus, din anii *ꝛꝛꝗꝛ* 7267 (1729).

4). Daniă dela Iacov proin mitropolit, precum au dat Soborului sfintei mănăstiri Putnii, o prisacă stupi la cu *ꝗ* (800) matce, cu teșnic bun nou, îngrădit cu gard nou și acoperit și *ꝗ* (100) ștubeie deșarte pentru rui, din anii *ꝛꝛꝔꝗ* 7271 (1763) Ghen. *ꝗ* (20). (4)

Fac *ꝗ* (4) scrisori.

De scuteală desetinii a stupilor călugărești; cărți domnești.

Fila 107, a.

1). Dela Duca voevod, din anii *ꝛꝛꝔꝗ* 7210 (1713) Sept. *ꝗ* (5).

2). Dela Mihai Racovița voevoda, din anii *ꝛꝛꝔꝗ* 7212 (1704) Ghen. *ꝗ* (10). (5)

3). Dela Nicolai Alexander voevoda, din anii *ꝛꝛꝔꝗ* 7221 (1713) Sept. *ꝗ* (4). (6)

Fac *ꝗ* (3) scrisori.

(2) Inv. No. 22.

(3) Inv. No. 23. Atanasie eră cu metania dela Putna. Cf. Melchisedec, *Chronica Romanului, II*, pag. 8.

(4) Mănăstirea mai posedă o danie de 80 stupi in Lăpustinul de jos din 11 Februarie 1778 (Inv. No. 74).

(5) Inv. No. 14.

(6) Inv. No. 18. Astfel de scuteli s'au dat călugărilor prin hrISOVUL din 7 Iulie 7264 (1756) (Inv. No. 38).

Fila 107, b. **Cărți domnești pentru desetina călugărilor să plătească boerește.**

- 1). Dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7264 (1756) Iunie **ꝸ** (7). (1)
 - 2). Dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7265 (1752) Oc. **ꝿ** (11). (2)
 - 3). Dela Ioan Teodor voevoda, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7267 (1759) Fevr. **ꝸ** (5). (3)
 - 4). Dela Grigorii Ioann voevoda, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7270 (1702) **ꝿ** (30). (4)
- Fac **ꝿ** (4) scrisori.

Fila 109, a.

Scrisori pe Țigani.

1). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, precum au dat daniă sfintei mănăstiri Putnii **ꝿ** (11) sălaşuri Țigani, dintru ai săi drepți robi, ce i-au adus din țara Basarabului, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 6998 (1490) Mart. **ꝸ** (16), întru acest uric sunt scrise și numele acelor Țigani. (5)

2). Uric scris pe sârbiă, dela fericitul ctitor Ștefan voevoda, dat de întăritură și de stăpânire sfintei mănăstiri Putna, pe Țigani ce și-au adus călugării din țara Basarabilor, a cărora Țigani și numele sunt scrisă întru acest uric, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7011 (1503) Sept. **ꝿ** (8). (6)

3). Ispisoc domnesc, scris pe sârbiă, dela Miron Barnovschi voevoda, dat sfintei mănăstiri Putna, de întărire, de stăpânire și de apărare, pe Țigani aceștiaș mănăstiri, din anii **Ꝯꝸꝿꝿ** 7135 (1627) Mai **ꝸ** (2).

(1) Inv. No. 40.

(2) Inv. No. 41.

(3) Inv. No. 42.

(4) Inv. No. 47. Asemenea hotărăște Grigorie Alexandru Ghica Vodă în hrisovul său din Iunie 7272 (1764), (Inv. No. 72), iar apoi îi liberează pe călugări de desetină (Inv. No. 73), ceea ce se întărește și de divanul Moldovii în 24 Iunie 1774 (Inv. No. 151).

(5) Wickenhauser, l. c., pag. 179—181, și o traducere română făcută de Vartolomeiu Măzăreanu sub. Inv. No. 150.

(6) Se află o traducere făcută de Euloghie dascălul în 25 Maiu 1765 (Inv. No. 162) și o copie (Inv. No. 196) scrisă de trăducător și nemțește de Wickenhauser, l. c., 187—188.

4). Ispisoc domnesc dela Gheorghii Ghica voevoda, dat sfintei mănăstiri Putna, de întărire, de stăpânire și de apărare, pe Țigani aceștiaș mănăstiri, numele Țiganilor sunt scrise întru amândouă ispisoacele, din anii **ѠѠѠѠ** 7166 (1658) Mai **ѠѠ** (11).

5). Carte domnească dela Ștefan Petru voevod cătră șugubi- Fila 109, h
nari, să lasă în pace Țigani mănăstirii Putna, după cum scriu ispisoacele gd., din anii **ѠѠѠѠ** 7181 (1763) Iuli **Ѡ** (7).

6). Ispisoc domnesc dela Iancul voevoda, dat sfintei mănăstiri Putnii, de întăritură și de stăpânire, pe toți Țiganii numitei mănăstiri, a cărora Țigani și numele foarte pre amăruntul sunt scrisă întru acest ispic, din anii **ѠѠѠѠ** 7189 (1681) Mai **ѠѠ** (11). (1)

7). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, dată sfintei mănăstiri Putnii, pentru apărare Țiganilor despre ispravnicii ținutului și despre alte angărăi, din anii **ѠѠѠѠ** 7259 (1751) Au. **ѠѠ** (8).

8). Carte domnească dela Grigorie Ghica voevod, dată Isaii igum., și a tot soborul dela mănăstire Putna, pentru apărare Țiganilor, din anii **ѠѠѠѠ** 7248 (1740) Ghen. **ѠѠ** (14).

Fac **ѠѠ** (8) scrisori.

Cărți domnești și mitropoliticești, date de volnicia Fila 110, a.
igumenilor și părinților dela sfânta mănăstire Putna,
să-și cerce prin țară Țigani ce au fugit, și prinzân-
du-i să-i aducă la mănăstire Putna.

1). Carte domnească dela Bogdan voevoda.... Ap. **ѠѠ** (19).

2). Carte domnească dela Mihai Racoviță voevod, din anii **ѠѠѠѠ** 7230 (1722) Ghen. **ѠѠ** (11).

3). Carte dela mitropolitul Antonii, din anii **ѠѠѠѠ** 7239 (1731) Mai **ѠѠ** (12).

4). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevod, din ani **ѠѠѠѠ** 7240 (1732) Iuli **ѠѠ** (25).

5). Carte domnească dela Costantin Nicolai voevoda, din anii **ѠѠѠѠ** 7241 (1733) Mai **Ѡ** (1).

(1) Wickenhauser, l. c., pag. 196 și 197, neamintind însă ziua edării ispisocului.

6). Carte domnească dela Costantin Nicolai voevoda, din anii **ѠСНА** 7251 (1743) iuni **кѠ** (22).

7). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, din anii **ѠСНН** 7258 (1750) Ghen. **н** (8).

8). Carte domnească dela Costantin Mihai Cehan Racovița voevoda, din anii **ѠСѠЕ** 7265 (1757) Ghen. **Ѡ** (9).

9). Carte domnească dela Scarlat Grigorie Ghica voevoda, din anii **ѠСѠS** 7266 (1758) Ghen. **Ѡ** (7).

Fac **Ѡ** (9) scrisori.

Fila 111, a.

Țigani.

1). Scrisoare dela igum. și dela tot soborul sfintei mănăstiri Putna, pentru un Țigan anume Puțan, al mănăstirii Putnii, care Țigan au furat un cal, și au dat Țiganul visternicului Pelin, din anii....

2). Scrisoare dela Ieromonahul Atanasii, precum i-au furat un cal, Tiron Puțan, al mănăstirii Putnii, și fiindcă Putnenii s'au lepădat de acest Țigan, visternicul Pelin au dat călugărului Atanasii alt cal, și au scos pe Țigan dela spânzurătoare, și l-au luat rob, din anii....

Aceste scrisori amândouă sunt foarte vechi, și cu peceti, dar anii și lunile nu sunt scrisă.

Fac **Ѡ** (2) scrisori.

Fila 111, b.

Pentru Țiganul Gavriil.

1). Mărturiă dela tot soborul sfintei mănăstiri Putnii, pentru Țiganul Gavriil, că iaste drept rob a numitei mănăstiri, anul și luna nu iaste.

2). Mărturiă dela monahul Tadei săhastrul pentru Țiganul Gavriil, că iaste drept rob al sfintei mănăstiri Putnii.

3). Mărturiă dela Cuful Ursache starii, tatăl lui Ursache, ce au fost vătăman în Vicove, pentru Gavriil Țiganul, că iaste drept rob al sfintei mănăstiri Putnii.

Scrisorile Stroescului.

1) Ispisoc dela Vasilie voevoda, precum au venit Mihălaș Bel-diman, și au vândut un Țigan anume Itimii, feciorul Măricăi,

nepot lui Bilăe Țigan, Lupului Stroescul, drept 1 (30) taleri bătuți, din anii 17183 (1675) Fev. 11 (18).

2). Carte domnească dela Grigorii Ghica voevoda, cătră Lupul Balș biv med., să judece pe călugării de Putna, cu Stroescul, pentru Țiganul Gavriil, din anii 17249 (1741) Fev. 5 (6).

3). Anaforă, dela vel hat. întărită, cu pecete gd., cum s'au Fila 112, a dovedit scrisorile Stroescului, că sunt viclene, și cum s'au judecat, ca să aibă bună apărare Țiganii mănăstirii Putna, ce s'or fi trăgând din Gavriil, Țiganul mănăstirii Putnii, despre Stroescul, din anii 17264 (1756) Mai 13 (27).

4). Carte de judecată dela Vasilie Razul hăt., precum au judecat pe Calistrat igum. mănăstirii Putnii, cu Grigoraș Stroescul comis, pentru niște Țigani, și s'au aflat scrisorile Stroescului rele și resuflăte, după cum arată și în anaforă, și s'au luat acele scrisori rele, și s'au dat la mâna igum. de Putna, și s'au dat rămas Stroescul din toată judecata, din anii 17264 (1756) Iuli 11 (8).

Fac 3 (7) scrisori.

Pricini cu mănăstire Dragomirna pentru Țigani. Fila 112, b

1). Mărturiă dela toți Țiganii mănăstirii Putnii, pentru Țiganul Toma, că iaste drept rob a mănăstirii Putnii, iară nu a mănăstirii Dragomirna, din anii 17248 (1740) Mart 16 (25).

2). Mărturiă dela tot soborul sfintei mănăstiri Putnii, pentru acest Țigan Toma, și cu niamu lui, că sunt drepti robi a mănăstirii Putnii, iar nu a Dragomirnii, din anii 17248 (1740) Mart 16 (29).

Condică (1).

3) scrisă de Popa Dimitrii, întru care sunt scriși toți Țiganii mănăstirii Putnii anume, câte suflete, cum și numele Țiganilor, și a Țigancilor, și numărând eu, am aflat întru aceasta condică

(1) Mănăstirea posedă astăzi numai Condica Țiganilor scrisă de Vartolomeiu Măzăreanu in anul 1764 (Inv. No. 511).

sălaşuri Țigănești	НБ (52)
iară suflete bărbați și femei	РДБ (172).
Fac Ț (3) scrisori.	

Fila 113, a. **Impărțețele Țiganilor cu Episcopia Rădăuțului.**

1). Carte domnească dela Grigorii Ghica vovoda, către Șerban Cantacuzino biv vel med. i Solomon biv bel șăt., să margă să cheme Varlaam Episcopul de Rădăuți, și să-i judece cu călugării de Putna, pentru pricinele Țiganilor și care Țigani or fi drepti a mănăstirii Putnii, să-i ia dela Rădăuți, și să-i deia pe mâna călugărilor de Putna, făcând împărțală cu dreptate, din anii **РЗКМѢ** 7245 (1737) Mai **І** (10).

2). Impărțala Țiganilor, a Episcopiei Rădăuțului cu a mănăstirii Putnii, întru care sunt scriși Țiganii anume, cari în ce parte au venit, iscălită de Adam biv vel slugeriu, i de Toader Bașotă biv vel șăt., i de Varlaam Episcopul Rădăuțului, din anii **РЗКМѢ** 7245 (1737) Mai **КѢ** (25).

3). Răvaș de jalobă, dela Ierotei igum. ot Putna, pentru împărțala Țiganilor dela Rădăuți cu mănăstire Putna, și din dosul răvașului, carte gd., către Iosăfache is. Sucevii, să cheme față amândouă părțile, și să le facă împărțală pe dreptate, din anii **РЗСНѢ** 7251 (1743) Iuni **КН** (28).

Fila 113, b. 4). Carte dela Dositei Episcopul Rădăuțului, către Arhimandritul Vartolomei, pentru pricinele a împărțelii Țiganilor, fiindcă părinții de Putna nu se țin odihniți, să margă la Iași, din anii **РЗСЖѢ** 7265 (1757) Mart **НІ** (18).

5). Impărțala Țiganilor, a Episcopiei Rădăuțului, cu a mănăstirii Putnii, care au făcut-o Iacov mitropolit, după învoiala a amândouă părțile, din anii **РЗСЖС** 7266 (1758) Iuli **КІ** (12).

6). Carte dela Iacov mitropolit, dată sfintei mănăstiri Putnii, tot pentru împărțala a Țiganilor Episcopiei Rădăuțului, cu Țiganii mănăstirii Putnii, din anii **РЗСЖС** 7266 (1758) Iuli **КІ** (12).

Fac **Ѕ** (6) scrisori.

Impărțala Țiganilor, a mănăstirii Putnii cu a mănăstirii Homorului. Fila 114, a

1). Scrisoare proigum. Tofan, și dela tot soborul mănăstirii Homorului, cătră părinții de Putna, precum că Țiganii Gavriil sen Ursul, Ursul sen Miron, și Miron sunt drepți robi a mănăstirii Homorului, din anii **ꝛꝛꝛ** 7207 (1699) Ap. **ũĩ** (18).

2) Scrisoare dela Nil igum. ot Homor, și dela tot soborul de acolo, dată Isaii igum. și a tot soborul ot Putna, precum că au avut niște Țigani de împărțală, anume Ursul sen Savei, și Simeon sen Tolașu, din Putna, și în ce chip s'au învoit și s'au împărțit cu Țiganii, din anii **ꝛꝛũ** 7250 (1742) Ghen. **ķ** (20).

3). Carte domnească dela Constantin Mihai Cehan Racoviță voevoda, cătră Mitropolitul și cătră Episcopi, și cătră veliții boeri, să să ia sama părinților dela mănăstire Putna și Homorul, pentru gălceava ce au pentru niște sălaşuri de Țigani și să-i judece, din anii **ꝛꝛꝛ** 7265 (1757) Ghen. **đ** (9).

4). Carte domnească dela Constantin Cehan Racoviță voevoda, Fila 114, b cătră Dositei Episcopul Rădăuții și cătră pit. Ioniță Calmășul, i Petre Chiașco vel șet., să judece pe igum. de Homor cu igum. de Putna, pentru pricina Țiganilor, și căți Țigani vor fi a mănăstirii Putnii, să-i scoată dela mănăstire Homorului, și să-i de pe mâna igum. de Putna, din anii **ꝛꝛꝛ** Ghen. **ãĩ** (11).

5). Scrisoare de învoeală, și de împărțală, a Țiganilor mănăstirii Putnii, cu a mănăstirii Homorului, dela Chiprian igum. mănăstirii Homorului, dată lui Venedict igum. mănăstirii Putnii, care învoeală și împărțală s'au făcut, dinainte Sfinții sale Iacov mitropolit, din anii **ꝛꝛꝛ** 7266 (1758) Iuni **ķA** (24).

Fac **ẽ** (5) scrisori.

Impărțala Țiganilor mănăstirii Putnii, cu a mănăstirii Hangul. Fila 115, a

1). Zapis dela Ierotei igumenul Hangului, dat la mâna lui Pahomii igum. Putnii, precum li-au hotărît d. Vasile Rosat hăt., și s'au împărțit cu Țiganii amândouă mănăstirile, din anii **ꝛꝛꝛ** 7269 (1761) Ghen. **ķĩ** (12).

2). Scrisoare dela igum. de Hang, cătră Iacov proin mitropolit,

cumcă i-au fugit Țigănașii cei de împărțală, și sunt la Putna, și cum că au trimis să-i ia, din anii **ѠСѠ** 7270 (1762) Iuni **Ѣ** (5).

Fac **Ѣ** (2) scrisori.

Fila 115, b.

Alte împărțele.

1). Zapis dela Ilie Zmucilă, dat la mâna Mitropolitului Antonii, precum au vândut Sfinții sale un Țigan anume Sandul Bacul, care Țigan au fost din împărțala ce au avut cu mănăstirea Putna, din anii **ѠСМД** 7244 (1736) Sept. **Ѣ** (12).

2). Suret di pe împărțire Țiganilor, Iorga și cu niamul lui, care împărțire au făcut-o Antonii Mitropolit, și cu pitariul Ilie, din anii **ѠСМЕ** 7245 (1737) Iulii **Ѣ** (3).

3). Împărțală ce au făcut vornicul Lupul Balș, a unor Țigani, Andrei sen lui Grigorii Narte, i Veselina Țiganca mănăstirii Putnii, după învoiala părinților de Putna, și a lui Paraschivii, din anii **ѠСѢС** 7266 (1758) Iuni **Ѣ** (1).

Fac **Ѣ** (3) scrisori.

Fila 116, a.

1). Zapis dela Sandul jude a vel vist., și dela Itodii jude peste Țigani g.d., dat la mâna lui Antonii vladica de Rădăuți, pentru Țigani mănăstirii Putna, anume Petre faur i Ion tij faur, și Ion chimințeriu, din anii **ѠСЛС** 7236 (1728) Iuni **Ѣ** (25).

Face **Ѣ** (1) scrisoare.

Schinb.

1). Scrisoare dela Iacov proin mitropolit dată Arhimandritului Vartolomei, și a tot soborul mănăstirii Putnii, precum au făcut schimb cu două Țigance, Sfinție sa au dat mănăstirii **Ѣ** (2) Țigance, anume Nastasia, i Pătrana, iară mănăstire au dat Sfinții-sale, **Ѣ** (2) Țigance, anume Acsinia, și iarăș Acsinia, din anii **ѠСѠ** 7270 (1762) Mai **Ѣ** (1).

Face **Ѣ** (1) scrisoare.

Fila 116, b.

1). Scrisoare de judecată, dela Iacov Episcopul de Rădăuți, dată lui Dorotei igumen mănăstirii Putnii, pentru un Gheorghii fecior lui, care au înblat cu o fată a Măriuții Țigancă a mănăstirii Putnii, să rămăiă și el Țigan al numitei mănăstiri, din anii **ѠСНЕ** 7255 (1748) Mai **Ѣ** (11).

2). Scrisoare dela Gheorghii Țigan faur, a sfintei mănăstiri

Putnii, dată femeii sale Anuții Țigancă, precum s'au învoit, și s'au despărțit, din anii 3032 7269 (1761) Iuli КЕ (25).

3). Scrisoare dela Anuța Țigancă femeia lui Gheorghii făurariu, Țigan a sfintei mănăstiri Putnii, dată la mâna bărbatului său, precum s'au învoit, și s'au despărțit, din anii 3032 7269 (1761) Iuli КЕ (25).

Fac 1 (3) scrisori.

Câte fete de țigane s'au dat după Țigani streini. Fila 117,

1). Fata lui Istratii Țigan a mănăstiri Putnii, după Țiganul Gavriil păslariu a mănăstirii Pobratei, după răvașul lui Dositei Episcopul Rădăuțlui. . . .

2). Fata lui după Țiganul holtei a mănăstirii Voronețului, după răvașul lui Macarii igum. Voronețului — Fev. H (8).

3). Zapis dela Arsenii Țigan ot Voroneț, precum au luat vărul său Teodor o fată Țigancă a mănăstirii Putnii, anume pe Marie, fata Ursului Guții, din anii 3032 7269 (1761) Fev. AI (14). (Întru acestaș zapis scrie câte fete de Țigan din Voroneț au luat Țiganii mănăstirii Putnii și iarăș câte fete au luat Țiganii Putnii dela Voroneț).

4). Zapisul lui Ivan, dimpreună cu a maicii lui Elena, dat la mâna lui Pahomii igum. mănăstirii Putnii, precum și-au luat femeia pe Vasilca fata lui Nicolai Pană, Țigan mănăstiri Putnii, și s'au dat și el rob mănăstirii Putnii, din anii 3032 7269 (1761) Fev. KH (28).

Fac A (4) scrisori.

Iar peste tot scrisori pe Țigani H A (54).

EXTRAT

Fila 119,

de toate moșiile ce au cumpărat Stefan voevod și le-au dat
danie sfintei mănăstiri Putnii și câți bani au dat
pe fiește care moșia.

1). Vicovul de sus	ĉ	(200)	zlati	tătărăști
2). Manevți	ФĀ	(530)	»	»
3). Voitinelul	Ф̃	(500)	»	»

4. Macicatovții	§	(400)	zlati tătărești
5. Frătăuții	—	—	»
6. Botășanii	—	—	»
7. Climăuții	Ɑ	(1095)	»
8. Vicșanii	§	(400)	»
9. Târnovca	ρ̄	(150)	»
10. Balcovți	ρ̄	(120)	»
11. Grecii	ϕ̄	(500)	»
12. Clicicovți	ϕ̄	(510)	»
13. Ostrița	ċ	(200)	»
14. Ștubeiul	ċ	(250)	»
15. Satele dela Frumoasa și cu E- zerul roș	цл	(930)	»
Fac ēī (15) moșii.			
1. Viile dela Cotnariu	ϕ̄	(544)	»
2. Moara dela Feredeeni	ξ̄	(60)	»
	Ɑ	(7389)	»

Fila 119, b.

EXTRAT

câte moșii domnești au dat Stefan voevoda danii sfintii
mânăstiri Putnii.

1. Munții Braniște,
 2. Vicovele de jos,
 3. Balasineștii,
 4. Cozminul.
- fac **Ḃ** (4) moșii.
Iară cu cele cumpărate
fac **Ḃ** (19) moșii.
Iară cu Sineștii și
Onicicanii **kā** (21) moșii.

EXTRAT.

Alte mili ce au făcut Stefan voevoda cu sfânta mânăstire Putna.

1. **āī** (11) sălașuri Țigani,
2. Mori pe Siretiu,

- 3). Tiasc mare, de făcut ceară,
- 4). Vama cea mică a Sucevii,
- 5). Sladniță,
- 6). Scutiala vămei pe Ț (3) măji pește,
- 7). Dajde preoților de prin toate satele mănăstirii,
- 8). ♂H (150) drobi sare.

EXTRAT.

Fila 120, a.

Moșii ce au dat sfintei mănăstiri Putnii, alți blagocestivi creștini.

1). Stăucenii	au dat Peter voevoda,		
2). Peșcenții	» » Peter voevoda,		
3). Petrecanii	» » Peter voevoda,		
4). Cuciurul	» » Roxanda doamna,		
5). Camânca	» » boierul Iurii Cupcin,		
6). Tomiștii	» » boierul Iurii Cupcin,		
7). Cupca,	» » boierul Iurii Cupcin,		
8). La târgul Siretiului	» » Costantin Racovița voevoda,		
9). Tereblece	» » vlădica Calister,		
10). Petrecenii	» » Prodan, văt., o parte,		
11). Ciudiul	» » Maria comisoaia, Pelin,		
12). Crasna	» » vlădica Filotei—Huși,	Fila 120, b	
13). Ropce	» » vlădica Calister,		
14). Ardăneștii	» » Grigorii Hăjdău,		
15). Carapciul	» » Dăniil Nacul,		
16). Podraga	» » vlădica Calister,		
17). Brătineștii	» » Mitropolitul Savva,		
18). Romaneștii	} Schimb pentru Sineștii și Onici-		
19). Vlădenii		} canii, (ЗНОДАЄ) iarăș dela Ștefan	
20). Avireștii			voevoda.
21). Șcheia	» » dela vlădica Calister,		
22). Șerpenii	» » Grigorii Apostol,		
23). Mănăstirea dela Hotin	» » Starețul Mattei,		
cu moșia			
24). Mramornița	» » vlădica Calister,		
25). Cordarenii i Săpotenii	» » Dionisii Hudiciu (iarăș li-au luat),	Fila 121, a	
26). Văratecul	» » Iordache Cantacuzino,		

- 27). Băhrineștii au dat vladica Calister.
 Fac **κз** (27) moșii, fac **κз** (27) ctitori.
 Dintre aceste moșii, câte nu stăpânește mănăstirea acmù :
 1). Șcheia, 2). Mănăstioară ot Hotin, 3). Mramornița, 4). Cordărenii
 i Săpotenii, 5). Băhrineștii.
 Fac **ѣ** (5) moșii.
 Preste toate moșii: **мъс** (46), scoțând **ѣ** (5) moșii, rămân **ма** (41)
 moșii pe care le stăpânește mănăstirea. (1)

Fila 121, b.

EXTRAT

câte scrisori sunt pe fieștecare moșia.

1). Pe toate bisericile i preoții de prin toate satele mănăstirii și pe munții Braniște.	нѣ	(18)
2). A amândurora Vicovelor, cât și pentru folărit.	ѣн	(28)
4). A Manevților.	ѣ	(4)
5). Voitinelul i Țiganii.	ѣ	(2)
6). Balasineștii i Macicatovți.	ѣ	(4)
7). Frătăuții, Botășanii i Climăuții.	ѣ	(5)
8). Vicșanii.	ѣ	(3)
9). Târnovca.	ѣ	(3)
10). Pleșenți.	ѣ	(2)
11). Balcovți.	ѣ	(10)
12). Morile și metohul dela târgul Siretiului.	ѣ	(13)
13). Feredeeni.	ѣ	(1)
14). Moșia ot târgul Siretiului.	ѣ	(3)
15). Mortăsăpia și vama.	ѣ	(5)
16). Grecii.	ѣ	(11)
17). Tereblece.	ѣ	(7)

(1) Mănăstirea Putna posedă uricul original (Inv. No. 845) și o traducere română (Inv. No. 123), prin care Ștefan cal Mare întărește lui Sima Corcea și îi dăruiește în 18 Septemvrie 6965 (1457) moșia lui Corcești, care apoi a devenit proprietatea mănăstirii, apoi o traducere a uricului aceluiaș Domn din 2 Iulie 7010 (1502), prin care dăruiește mănăstirii un loc de lângă Bojești, pe care l-a cumpărat dela Mușa, fiica lui Duma Madoje, și dela alți proprietari (Inv. No. 61), și hrISOVUL lui Grigorii Ghica din 10 Mai 7240 (1752), din care este evident că mănăstirea avea locuri in Lucaveț (Inv. No. 24). Locurile și moșiile amintite nu sunt însemnate in extrasul lui Măzăreanu.

18). Camânca	Ē	(5)
19). Petrecenii	Ē	(5)
20). Tomeștii	Ē	(5)
21). Cupca	Ã	(4)
22). Ciudiul	řĩ	(13)
23). Crasna	Š	(9)
24). Ropce	Š	(7)
25). Iordăneștii	ř	(3)
26). Carapciul	Ř	(20)
27). Cuciurul i Cozminul	ÃS	(36)
28). Clicicovți	Ř	(2)
29). Ostrița	Šĩ	(16)
30). Ștubeenii	Š	(7)
31). Petrecanii	Ã	(4)
32). Podraga	Ē	(5)
33). Stăucenii	Š	(6)
34). Brătineștii	ŘA	(24)
35). Romăneștii	—	— Fila 122, a.
36). Vlădenii	—	—
37). Avireștii	Řĩ	(12)
38). Șcheia	ř	(3)
39). Frumoasa i Ezerul	řĩ	(13)
40). Șerpenii	Ã	(4)
41). Privelii pe toate moșiile	ř	(3)
42). Mănăstioara la Hotin	Ãĩ	(11)
43). Mramornița	Ř	(2)
44). Cordărenii i Săpotenii	ã	(1)
45). Văratecul	ã	(1)
46). Bahrineștii	Ē	(5)

Alte scrisori :

1). Viile ot Cotnariu	Š	(6)
2). Viile dela Cruce nij	ř	(3)
3). Viile dela Odobești	Ē	(5)
4). Viile tij dela Odobești	Ãĩ	(14)
5). Viile dela gârle	ř	(3)
6). Viile dela Pișata	ã	(1)
7). Pe Țigani	ŘA	(54)
8). Pentru pește i gloabe	Š	(9)

9). Pentru danii, și pomenire ctitorilor	кѦ	(24)
10). Pentru clopotul cel mare	Ѧ	(7)
11). De hotărît	Ѧ	(9)
12). De stăpânit	Ѧ	(4)
13). Pentru vecini	Ѧ	(17)
14). Pentru Poslușnici.	Ѧ	(5)
15). De scos pe balance.	Ѧ	(1)
16). De scutiala unui cojocariu	Ѧ	(4)
17). Hrisoave domnești	Ѧ	(6)
18). Pentru volnicia mănăstirii.	Ѧ	(1)
19). Sămi igumenești	Ѧ	(8)
20). A mănăstirii vechi	Ѧ	(4)
21). Danii pe prisăcile soborului	Ѧ	(4)
22). De scutit desetina	Ѧ	(3)
23). De plătit boerește	Ѧ	(4)
Fila 122, b. 24). Pe cărșma Vicovelor	Ѧ	(3)
25). Pe cărșma din târgul Siretiului	Ѧ	(4)
26). Pe cărșma din Cernăuți.	Ѧ	(2)
27). Pe cărșma din Botășeni.	Ѧ	(4)
28). Condică de toate odoarele.	Ѧ	(1)
29). Condică pentru vite	Ѧ	(1)
30). Condică pentru tocmelile moșiilor	Ѧ	(1)
Prește tot scrisori ѦѦѦ (557).		

Fila 125, a. **Insemnare pentru clopotul cel mare numit Buga.**

1). Clopotul cel mare a sfintei mănăstiri Putnii l-au facut fericitul ctitor Ștefan voevoda, din anii **ѦѦѦѦ** (1482).

2). S'au stricat, în anii **ѦѦѦѦ** 7268 (1760) Gen. **Ѧ** (5).

3). S'au prefăcut din meșterul Teodor Polianschii ot Lvov, în anii **ѦѦѦѦ** 7269 (1761) Iunie **Ѧ** (2).

4). După ce l-au prefăcut trăgându-l la cântar sau aflat **ѦѦ** (102) camene, **Ѧ** (2) ocă, **Ѧ** (3) litre.

5). Iară câți bani s'au cheltuit la prefacerea acestui clopot, arată în sama igum. Pahomii și igumenii dintâi.

6). Cu multă silință a lui Iacov proin mitropolit, și a igum. Pahomii, și a tot soborul, cu cheltueala mănăstirii, însă și cu ajutorul lui Iacov proin mitropolit.

7). Zapis dela Teodor Palianschii clopotariul ot Lvov, că de s'a strică clopotul cel mare până în patru ani, să-l facă el cu a lui cheltueală, din anii 1769 (1761) Iuni 1 (20).

Iarăș s'au stricat în anii dela Chr. 1793, carele 25 de ani au zăcut stricat. După aceea prin silința Igumenului Filaret Bendeveschii și cu ajutorul boerilor Ilie Ilschii, Dimitrachi Costân și Vasilii Vasilico iarăș de iznou s'au prefăcut în anii 1818. După ce l-au prefăcut, trăgându-l la cântariu s'au aflat de 1230 ocă. Mânăs. Put. 20 Mart. 843. Sevastian Gheorghiescul Ecc. Putnii. (1)

(1) Ultima notiță este scrisă de mâna lui Gheorghiescul.

Copie tabulară de pe protocolul aulic de delimitare al proprietăților mănăstirii Putna din i. r. cerc al Bucovinei, dela pagina 359 până la 409.

Continuatum în 25 Ianuarie 1782. Astăzi s'au înfățișat egumenul mănăstirii Putna, cu numele Ioasaf ieromonah, pe care l-a chemat comisiunea, cu ecclesiarhul aceleiaș mănăstiri anume Atanasie, care după ce a depus jurământul prescriș, a fost întreat: 1). Cine a fost ctitorul mănăstirii Putna? *R.* Ștefan cel bun au zidit această mănăstire cam în anul 6974 (1466). 2), Ori de a dăruit acest bun principe Ștefan mănăstirii zidite de dânsul și câteva moșii? *R.* Da, căci cele mai multe din moșiile, cari posedă mănăstirea, le-a primit dela acest Ștefan. 3). Egumenul să nomineze toate satele și moșiile, cari le posedă mănăstirea în acest cordon, însă fără a amestecă și cele ale filialelor. *R.* În acest cordon mănăstirea Putna posedă și anume în districtul Sucevii următoarele sate: Vicovul de sus, Vicovul de jos, Voitenii (1), Balasineștii, Botoșenți, Climăuții, Terebleși, Caminca, $\frac{3}{4}$ din Petrecenii-Tomeștii, Cupca, Ciudiul, $\frac{1}{2}$ Crasna, $\frac{1}{4}$ din Ropce, $\frac{1}{2}$ din Carapciu. În al Cernăuțului: Cuciur mare, Cozminul, Clișcouț hodie Ostrița, Ostrița hodie Mahala, Stăucenii lângă Cernăuți. În districtul Sucevii moșiile: Maneuții, Mascatouții, Fratauții, Vișanii, Tarnauca, Balcauții, Pleșenții, Grecii. Item 2 case în Cernăuți, 1 casă în Sireti. Item o Braniște pe care-i zidită mănăstirea, care se compune din 18 munți și anume: Bucovul lui Goian, Cornul, Sacalușul, Între pârae, Gigeul, Dealul dintre

(1) Voitinul de astăzi.

Putne, Dealul crucii, Dealul secării, Măgura, Gropile, Mintea, Iarovița, Tomnatecul, Bobeica, Țapul, Lucina, Moldova, Păgâniște.

Peste cordon mănăstirea posedă factic satele: Stăucenii (1), Formoasa, moșiile: Ștubeenii, Petrecanii, Pustia, Podraga, Brăti-neștii, $\frac{1}{2}$ Șerpeni, un eaz de pește, 14 $\frac{1}{2}$ pogoane de vie la Odobești. Mănăstirea mai posedă încă multe scrisori pentru moșii, cari le-a posedat până la timpurile Rușilor, din acel timp boierii de ceea parte i-a luat multe moșii. 4). Cum și dela cine a căpătat mănăstirea satul Vicovul de sus? *R.* Acest sat Vicovul de sus Ștefan Vodă l-a cumpărat dela Stan Babici și feciorii lui cu 200 lei tătărești și l-a dăruit mănăstirii.

Să se noteze:

Deoarece egumenul scrisorile sale nu le avea la sine, ci în depărtatul său castel, și aceste mai întâi trebuiră să fie sortate, de aceea i s'a dat timp pentru aceasta până a doua zi, in acest timp însă s'a cetit depozițiunea lui, s'a tălmăcit și el a fost pus să subsemne provizoriu, ceace și comisiunea a făcut-o. Ioasaf egumenul Putnii, Ioan Calmuțchi m.p. căpitan asesor, Alexandru Ilschii m.p., Metzger m.p. colonel, I. Picelli m.p. căpitan de cavalerie, Harsani m.p. sublocotenent auditor, I. S. Erggelet m.p. qua Actuarius, Petrus Aron translator jurat.

Continuatum în 26 Ianuarie 1782.

Fiindcă așa numita Braniște, care formează 18 munți, și pe care mănăstirea este zidită, conține în sine oarecari sate, pe cari se află și Vicovul, de aceea s'a luat în prima linie în privire să se cerceteze titlul acestei Braniște. 5). Cum a venit deci Braniștea, care conține în sine toate mai sus amintitele dealuri, la mănăstirea Putna? *R.* Această Braniște este împărțită în trei părți, din care pe cea dintâi Ștefan Vodă a dăruit-o mănăstirii; tot acest Ștefan a mărit această Braniște și în fine Vasile Vodă a mai lărgit această Braniște mai mult și a întărit daniile lui Ștefan Vodă.

Să se noteze: Cele două urice de danie dela Ștefan Vodă, prin cari au dăruit el de două ori o parte de Braniște mănăstirii Putna, se află în traducere sub No. 98, 99. Uricul de danie și de confirmare dela Vasile Vodă, prin care lărgeste Braniștea mai

(1) Prin urmare mănăstirea are 2 sate cu acest nume.

mult și întărește daniile lui Ștefan Vodă, se află sub No. 100. În toate trei documentele alăturate hotarele sunt însemnate.

Să se noteze : Mănăstirea Putna a arătat încă un uric dela Principele Ștefan cel bun, pe baza cărui mănăstirea Putna are încă un deal numit Chostova, care deal însă atunci a fost luat dela dânsa, dimpreună cu alte locuri și dela boeri, când Polonii, cari formează azi Galiția, și-au lărgit fără drept și cu tărie hotarele lor dela Ceremușul cel negru până la Ceremușul cel alb și au rupt o bucată din Moldova, din Bucovina de astăzi. Acest uric este alăturat în traducere sub No. 101. (1)

6). Posedă mănăstirea Putna Braniștea aceasta încă și astăzi, așa precum hotarele sunt descrise în uricele cele trei sus amintite dela Ștefan Vodă și Vasile Vodă, și ori de o posedă în liniște? *R.* Mănăstirea posedă Braniștea încă și astăzi, așa precum sunt hotarele descrise în acele urice domnești, numai din spre Polonia și Maramureș hotarele au fost schimbate, pentrucă, precum a amintit dejă, Polonii au luat o bucată de loc din această parte și Ungurii la hotarul Maramureșului o alta înainte de 60, 70 sau 80 ani. 7). El, egumenul, a zis la interogatorul 4, că Ștefan Vodă a dăruit mănăstirii Putna satul Vicovul de sus, că l-a cumpărat dela un anumit Stan Babici și feciorii lui, posedă mănăstirea despre aceasta oarecare document? *R.* Mănăstirea posedă respectivul uric de danie, pe care el egumenul l-a arătat. *Să se noteze.* Respectivul uric de danie se află alăturat aici sub No. 102, hotarele satului însă nu sunt însemnate în el, dar mănăstirea are scrisorile proprietarului Stan Babici, care a vândut moșia Vicovul de sus lui Ștefan Vodă. 8). Deoarece în acest uric domnesc hotarele satului Vicovul de sus dăruit mănăstirii nu sunt însemnate, ori de n'are mănăstirea vre-o hotarnică? *R.* Mănăstirea n'are hotarnică, ea însă se află în liniștită posesiune după hotarele cele vechi, pentru că acest sat din toate părțile este încunjurat de alte moșii mănăstirești și n'are prin urmare nici o ceartă. 9). Quo titulo posedă mănăstirea Putna satul Vicovul de jos? *R.* Ștefan Vodă cel bun a schimbat acest sat cu fostele sale două sate Vereșcanii și Ungurenii cu mitropolia din Suceava și l-a dăruit mănăstirii cu uricul original adus de față. *Să se noteze.* Acest uric de donațiune s'a alăturat aici în traducere sub No. 103, dar

(1) Despre acest uric Măzăreanu nu amintește nimica în Catastihul său.

și în acesta hotarele satului nu sunt însemnate. 10). Ori de n'are mănăstirea o hotarnică anume, deoarece hotarele nu se află induse în arătatul uric, și de când posedă mănăstirea în liniște acest sat? *R.* O hotarnică deosebită pentru acest sat mănăstirea nu posedă, dar și acest sat este încunjurat cu moșii mănăstirești și din timpul daniei n'a avut nici odată ceartă. 11). Cum au venit mai departe satul Voitenii la mănăstirea Putna? *R.* Ștefan Vodă cel bun a cumpărat acest sat dela un anumit Bogdan și Ioan Mintciurna (1) cu 500 lei tătărești și l-a dăruit mănăstirii Putna, cum arată respectivul uric de danie adus de față. *Să se noteze:* Uricul respectiv de donațiune a lui Ștefan Vodă s'a alăturat aici sub No. 104, hotarele nu sunt toate, ci numai unele însemnate. Mănăstirea posedă încă și uricile dela proprietariul de mai înainte al acestui sat, cari Ștefan Vodă le-a luat dela dânsul și le-a dat mănăstirii.

12). Nu se află o hotarnică anume pentru acest sat, deoarece nu toate hotarele se află însemnate în el, și posedă mănăstirea în liniște acest sat? *R.* Mănăstirea n'are o hotarnică anume, acest sat dintr'o parte se hotărește cu moșii mănăstirești, iar din alta cu satul Horodnic, proprietatea mănăstirii Sucevița, și cu privire la acest hotar mănăstirea a avut ceartă cu mănăstirea Sucevița, care s'a finit în prima instanță în favorul mănăstirii Sucevița. Mănăstirea Putna a apelat. 13). Dela cine a primit mănăstirea Putna satul Balasineștii? *R.* Acest sat Balasineștii a fost proprietatea mănăstirii de maice Horodnic și maicele s'au supus dimpreună cu satele lor, dintre cari este și Balasineștii, mănăstirii Putna. Ștefan Vodă a dat învoirea sa la această dorință și o a întărit prin un decret domnesc, care se află față.

Să se noteze: Acest decret domnesc de confirmare, în care însă hotarele nu sunt însemnate, s'a alăturat aice sub No. 105, afară de aceasta mănăstirea Putna a mai arătat uricul de donațiune, prin care frații Voevozi Ilie și Ștefan au dăruit satul Balasineștii mănăstirii Horodnic, care s'a alăturat aice sub No. 106. 14). Deoarece hotarele satului Balasineștii nu sunt descrise nici în uricul de donațiune al fraților Ilie și Ștefan, cari au dăruit satul Balasineștii mănăstirii de maice Horodnic, nici în cel dela Ștefan Vodă, prin care a conces ca mănăstirea Horodnic să se supuie singură și satul Balasineștii mănăstirii Putna, să anunțe

(1) Mirciun.

egumenul, ori de se află o hotarnică anume și de câtă vreme mănăstirea posedă acest sat în liniște? *R.* Mănăstirea n'are hotarnică specială pentru satul Balasineștii și ea a posedat în liniște acest sat pe timpul Rușilor, de când însă Rușii au ieșit din țară, de atunci mănăstirea Sucevița a început certe pentru hotarul acestui sat cu mănăstirea Putna, care afacere într'adevăr este pendentă la Curtea de apel.

15). Quo titulo posedă mănăstirea Putna satul Botoșenții? *R.* Ștefan Vodă cel Bun a schimbat acest sat Botoșenții cu Climăuții și moșia Frătăuții pentru satele, cumpărate de dânsul mai înainte cu 350 lei tătarești, Toporouți și Grigoreștii cu frații Teodor și Gherman, cărora le-a dat pe lângă acele două sate Toporouți și Grigoreștii încă 200 lei tătarești adaus. Ștefan Vodă, după ce a făcut acest schimb, a dăruit aceste sate Botoșenții, Climăuții și moșia Frătăuți cu uricul de danie arătat.

Să se noteze: Acest uric domnesc de donațiune este aici alăturat în traducere sub No. 107, însă în el hotarele acestor sate și locuri nu sunt însemnate. 16). N'are mănăstirea și pentru aceste sate și locuri hotarnice și posedatu-le-a ea în liniște și de când astfel? *R.* Mănăstirea pentru aceste sate n'are hotarnică specială, le posedă din străvechime după hotarele cele vechi în liniște, numai din Frătăuți învecinatul boier Manoli Potlog a uzurpat de trei ani, pentru care pricină mănăstirea stă în judecată. 17). Satul Terebleșii dela cine și cum a venit la mănăstirea Putna? *R.* Acest sat Terebleși a fost dăruit mănăstirii Neamț situată dincolo de cordon. Mănăstirea Neamț a vândut acest sat, spre a putea plăti zăciuiala (Kostina numită) (*sic*), unui anumit Ursachi visternic. Acest Ursachi l-a dat lui Ioan Balș de zestre (1) și acest Ioan Balș l-a vândut în fine lui Calistru, episcopul de Rădăuți. Acest episcop Calistru a murit subit pe când se întorcea dela Iași și episcopul Antonie a predat scrisorile mănăstirii Putna, știind bine că episcopul Calistru a dăruit acest sat Terebleși mănăstirii Putna. *Să se noteze:* Contractul prin care mănăstirea Neamț a vândut satul Terebleși visternicului Ursachi se află aice alăturat sub No. 108. Celălalt contract de cumpărătură, prin care Calistru, episcopul de Rădăuți, a cumpărat acest sat dela Ioan Balș, de asemenea se află alăturat aicea sub No. 109. Tot așa o

(1) Aceasta explică cum de a trecut satul Terebleca dela marele vornic Ursache la vornicul Ioan Balș.

poruncă domnească, ca căpitanul Lefter să finalizeze cearta între mănăstirea și pașirii de acolo, s'a alăturat aici sub No. 110. *Să se noteze:* Deși din alăturatul document este evident, că episcopul Calistru a cumpărat satul Terebleșe, modul însă cum a venit el la mănăstirea Putna egumenul nu-l poate documenta, doar numai indicând că episcopul Calistru de aceea l-a dăruit mănăstirii Putnii, pentru că oare când a fost egumen în Putna. 18). Ori de se află o hotarnică anume a satului Terebleșii și mănăstirea Putna de când posedă în liniște acest sat Terebleșii? *R.* Mănăstirea înainte de 25 ani a avut o ceartă de hotar cu mazilul Stirța și atunci s'a făcut un hotar la porunca lui Calimah Vodă și mănăstirea posedă respectiva hotarnică. De atunci mănăstirea n'a mai avut nici cea mai mică ceartă pentru hotarul acestui sat și-l posedă în liniște. *Să se noteze:* Hotarnica făcută la porunca domnească s'a alăturat aici în traducere sub No. 111, apoi i s'au cetit egumenului cele ce a depus, cari le-a și subscris. Ioasaf egumen Putnii, Ioan Calmuțchi mp. căpitan asesor, Alexandru Ilșchi mp. asesor, Metzger mp. Colonel, Pitzelli mp. căpitan de cavalerie, Harsani mp. sub-locotenent-auditor, I. S. Erggelet mp. grefier de judecătorie qua actuaris, Petrus Aron mp. translator jurat. Continuum în 28 Ianuarie 1787. Astăzi egumenul a fost interogat mai departe să expuie titlul sub care au venit toate satele posedate de prezent la mănăstire. 19). Dela cine a căpătat mănăstirea Putna satul Caminca? *R.* Acest sat l-a dăruit mănăstirii Putna un anumit boier Iuri Coptein, mare vornic. Deși mănăstirea n'are delă acest binefăcător un uric de danie, dar Ștefan Vodă a confirmat dania lui pentru mănăstirea Putna prin o donațiune și confirmațiune generală asupra tuturor proprietăților ei. Mănăstirea posedă și scrisorile lui Iuri Coptein, din cari rezultă că acest sat a fost proprietatea lui Iuri Coptein. *Să se noteze:* Traducerea acestei confirmațiuni generale domnești s'a alăturat aici în traducere sub No. 112. 20). Ori de are mănăstirea o hotarnică anume, deoarece în uricul domnesc hotarele nu se amintesc de fel, și de câtă vreme posedă mănăstirea acest sat în liniște? *R.* Mănăstirea posedă o anume hotarnică pentru acest sat, pe care egumenul o arată. Mănăstirea a posedat în liniște acest sat din timpul când i s'a donat și până astăzi, numai pentru o bucată de loc mănăstirea a avut cu mănăstirea Slatina o ceartă, care s'a finit cu o învoială între olaltă, până când mănăstirea Slatina a ținut această bucată de loc în posesiunea sa. *Să*

se noteze. Această hotarnică făcută la poruncă domnească se află alăturată aici sub No. 113. Și învoiala între Putna și mănăstirea Slatina pentru locul împricinat din acest sat s'a alăturat aici sub No. 114. 21). Quo titulo posedă mănăstirea $\frac{3}{4}$ din satul Petrișenii? *R.* O pătriță din satul Petreșenii mănăstirea a primit în dar dela un anumit Prodan vatav. Trei optiți din acest sat mănăstirea le-a cumpărat dela un anumit Nistor Drobot cu 38 lei. *Să se noteze.* Mănăstirea prin urmare nu posedă $\frac{3}{4}$ ci $\frac{5}{8}$ din acest sat Petreșenii. Cartea de danie a lui Prodan vatav s'a alăturat aici în traducere sub No. 115. Și zapisul de cumpărătură pentru celelalte $\frac{3}{8}$, cari mănăstirea le-a cumpărat, s'a alăturat sub No. 116. 22). Ori de posedă mănăstirea o hotarnică pentru aceste $\frac{5}{8}$ din satul Petrișenii și de când se află în posesiune liniștită? *R.* Mănăstirea posedă pentru aceste o hotarnică; ea a avut pentru această proprietate certe de hotar. Pe timpul lui Grigorie Calimah Vodă s'a făcut o hotărîre, din care timp mănăstirea posedă în liniște aceste $\frac{5}{8}$ de sat. *Să se noteze.* Hotarnica respectivă făcută la porunca domnească s'a adaus aici sub No. 117.

23). Satul Tomeștii cum a venit la mănăstirea Putna? *R.* Marele vornic Ion Coptcin a dăruit acest sat mănăstirii Putna. Mănăstirea nu posedă o carte de danie dela binefăcător, însă și acest sat se află în confirmația generală a lui Ștefan Vodă pentru toate proprietățile mănăstirii Putna. *Să se noteze:* Această confirmație domnească se află însă sub No. 112. 24). Are mănăstirea o anume hotarnică pentru satul Tomeștii și de când posedă acest sat în liniște? *R.* Mănăstirea posedă o anume hotarnică și de 20 ani, de când s'a făcut hotărîrea, posedă acest sat în liniște. *Să se noteze.* Această hotarnică se află alăturată în traducere sub No. 118. 25). Quo titulo posedă mănăstirea satul Cupca? Titulo donationis dela fostul mare vornic Iori Coptșin, însă mănăstirea n'are un uric de danie, dară și acest sat se află în confirmația generală care a primit mănăstirea dela Ștefan Vodă pentru proprietățile sale. *Să se noteze.* Aceasta confirmațiune însă se află sub No. 112. 26). Hotarele acestui sat fost-au ele îndreptate și mănăstirea de când îl posedă în liniște? *R.* Mănăstirea posedă o hotarnică anume și de când s'a făcut hotărîrea, de atunci posedă acest sat în liniște. *Să se noteze.* Hotarnica făcută înainte de 20 ani la poruncă domnească s'a alăturat aicea în traducere sub No. 119. 27). Cum și dela cine a primit mănăstirea Putna satul

Ciudiul? *R.* Două surori, anume Maria comisoaia și Irina stolniceasa, au dăruit acest sat mănăstirii Putna, care posedă cartea de danie. *Să se noteze:* Aceasta ceva defectă carte de danie se află aici în traducere sub No. 120. 28). Mănăstirea posedă o hotarnică a acestui sat și de când îl posedă în liniște? *R.* O hotarnică pentru acest sat se află și mănăstirea posedă satul în liniște de când s'a făcut hotărîrea lui. *Să se noteze:* Respectiva hotarnică făcută la poruncă domnească se află aici sub No. 121. 29). Dela cine a căpătat mănăstirea jumătate din satul Crasna? *R.* Filotei, episcopul de Huși, a dăruit acest sat mănăstirii Putna, care însă nu posedă o carte de danie. *Să se noteze:* Mănăstirea a arătat o carte domnească dela Ștefan, în care Vodă însemnă că egumenul și întreg soborul mănăstirii Putna a venit înaintea lui și au arătat o carte de danie dela episcopul Filotei, în care eră scris că acest episcop a dăruit mănăstirii Putna satul Crasna ce l-a cumpărat cu banii săi. Această carte domnească se află aicea sub No. 122. 30). Fiind în această carte domnească vorba de întreg satul, care episcopul să-l fi dăruit mănăstirii, în cotro a venit cealaltă jumătate? *R.* Jumătate din acest sat a pierdut-o mănăstirea în urma unei hotărîni domnești. 31). Posedă mănăstirea o hotarnică pentru jumătate din acest sat Crasna și de când o posedă în liniște? *R.* O hotarnică pentru jumătate din acest sat se află, care însă nu se poate afla. Mănăstirea posedă acest sat în liniște, numai dintr'o parte are ea o mică ceartă, care mănăstirea o va finaliză în curând învoindu-se cu proprietarul celeilalte jumătăți. *Să se noteze:* Hotarnica respectivă, acuma aflată, s'a alăturat aici sub No. 123. 32). Quo titulo posedă mănăstirea Putna a patra parte din Ropce? *R.* Mănăstirea a primit a patra parte din Ropce în dar dela episcopul Calistru, care a murit pe cale când se întorcea dela Iași. Mănăstirea însă n'are o carte de danie dela binefăcător. Afacerea acestei pătriți este asemenea celei mai sus amintite a satului Terebleșii. *Să se noteze.* Mănăstirea posedă un zapis dela proprietarul acestui sat, dela care l-a cumpărat episcopul Calistru. Acest zapis se află aicea sub No. 124. 33). Posedă mănăstirea o hotarnică pentru această $\frac{1}{4}$ din Ropce și de când posedă în liniște această $\frac{1}{4}$ din Ropce? *R.* O hotarnică pentru această $\frac{1}{4}$ se află, însă răzeșii din Iordănești și-au împropriat această $\frac{1}{4}$ și zic că ea ar fi în hotarul lor. Acum, pe timpul când eră d. general baron

Spleny în țară, a avut mănăstirea o ceartă pentru hotar cu acești răzeși, care s'a finit prin o hotărîre făcută de căpitanul și directorul Schmiedebauer, hotarele s'au îndreptat și mănăstirii Putna i s'a ajudecat partea ei, cu toate acestea mănăstirea până astăzi nu posedă nimic și răzeșii posedă aceasta a patra parte de sat. *Să se noteze.* Hotarnica făcută înainte de 20 ani la poruncă domnească se află aicea sub No. 125 și promițând egumenul și hotărînta directorială, care n'a luat-o cu sine, aceasta se va alătură aicea sub No. 126. 34). Dela cine a căpătat mănăstirea jumătate din Carapciu? *R.* Jumătate din acest sat Carapciu a dăruit mănăstirii Putna un anumit Daniil Nacul, care a fost călugăr în mănăstirea Putna, și mănăstirea posedă un zapis de danie. *Să se noteze.* Acest zapis de danie scris de proprietar se află aicea sub No. 127. 35). Este o hotarnică pentru această jumătate de Carapciu și de când posedă mănăstirea în liniște această jumătate de sat? *R.* Mănăstirea posedă o hotarnică pentru această jumătate de sat. Mai înainte au fost niște certe, apoi s'a făcut o hotărîre și din acel timp posedă mănăstirea această jumătate de sat în liniște. *Să se noteze.* Hotarnica aceasta făcută la porunca domnească se află aicea sub No. 128. 36). Dela cine a căpătat mănăstirea satul Cuciur mare, situat în districtul Cernăuțului? *R.* Doamna Roxanda, soția lui Bogdan Vodă, a dăruit acest sat mănăstirii Putna, însă Ștefan Vodă, care a urmat, s'a sculat și a zis că, fiind sat domnesc, este al lui. Iară mănăstirea spre a nu uită pomenirea binefăcătoarei Roxanda, a dat lui Ștefan Vodă 400 galbini pentru sat și casele cari sunt împrăștiate în el. *Să se noteze.* Uricul domnesc dela Petru Voevod, unde se istorisește detaliat întreaga întâmplare, se află sub No. 129 în traducere, în care sunt bine descrise hotarele acestui sat și maieriștele aflătoare în el. 37). Posedă mănăstirea acest sat cu aceleași hotare, cari sunt indicate în sus alăturata traducere, și de când îl posedă în liniște? *R.* Mănăstirea posedă acest sat cu aceleași hotare, cum sunt ele descrise în uricul domnesc. Din spre Mihalce are mănăstirea de 20 ani certe cu un anumit boier Murguleș și Manescul, din care cauză s'au făcut mai multe hotărîri, cari însă au fost în zadar, și aceste certe de hotar durează neîntrerupt până în ziua de astăzi. Și despre Storojineța are mănăstirea certe cu proprietariul Storojinețului Sorocean, care a luat o mare parte de loc de a Cuciurului mare, încă din timpul când Rușii

erau în țară. Tocmai pe acest loc al Cuciurului mare se află încă două sate cari s'au făcut mai târziu, Voloca și Corovia. 38) Dela cine a căpătat mănăstirea satul Cozminul? *R.* Bătrânul Ștefan Vodă a dăruit mănăstirii acest sat și mănăstirea posedă un uric domnesc de danie. *R. Să se noteze.* Respectivul uric domnesc de danie se află în traducere sub No. 130, în care hotarele acestui sat sunt însemnate cum se cade. 39) Posedă mănăstirea acest sat cu hotarele însemnate în uricul domnesc de danie și de când posedă acest sat în liniște? *R.* Mănăstirea Putna nu mai posedă acest sat cu hotarele amintite în uricul domnesc de danie. Mănăstirea Schit situată în regatul Galiția trage zeciueala de pe locurile orașului Cernăuți și de când a venit d. general baron Spleny în țară, mănăstirea Schit a cerut zăciueala dela mai multe locuri. La ordinul d-lui general baron Spleny s'a făcut o hotărîre și s'au așezat pietre hotarnice, însă mănăstirea nu știe cine le-a aruncat afară, destul că mănăstirea are din această cauză și astăzi certe cu amintitul Schit. Aceste depozițiuni au fost cetite și tălmăcite egumenului, care le-a scris. Ioasaf, egumen Putnii, Ioan Calmuțchi mp. căpitan asesor, Alexandru Ilschi mp., Metzger mp. colonel, I. Pitzelli mp. căpitan de cavalerie, Harsani mp. sublocotenent-auditor, I. S. Erggelet mp. grefier de judecătorie qua Actuarius, Petru Aron mp. translator jurat.

Continuatum în 29 Ian. 1782. Egumenul din Putna a mai făcut arătarea, că pe locul Cozminului se află două sate Ceahor și Mologhia, a căror locuri însă nu sunt despărțite, ci se află în hotarul Cozminului, asupra cărui a arătat mănăstirea ieri scrisorile. 40). Dela cine a căpătat mănăstirea Putna satul Clișcouți (1)? *R.* Acest sat Clișcăuții l-a cumpărat bătrânul Ștefan Vodă dela trei frați anume Matei, Andrieș și Iori cu 250 lei tătărești și l-a dăruit mănăstirii Putna. *Să se noteze.* Acest uric domnesc de danie se află în traducere aici sub No. 131, însă în el hotarele acestui sat nu sunt însemnate. 41). Nefiind hotarele acestui sat descrise în acest uric domnesc de donațiune, să binevoească egumenul a arăta, ori de posedă mănăstirea o anume hotarnică și de când posedă acest sat în liniște? *R.* Mănăstirea Putna nu posedă o anume hotarnică pentru acest sat și ea a posedat acest sat în liniște după hotarele cele vechi până în timpul lui Calimah Vodă. Acest

(1) Clieicouți.

Calimah Vodă a dăruit mănăstirii Horecea cam înainte de 20 ani o parte din locurile oraşului Cernăuţi. După această donaţiune Calimah Vodă a trimis într'acolo hotarnici, ca să măsure aceea ce Calimah Vodă a dăruit mănăstirii Horecea şi să cheme şi pe vecini la această hotărîre. Aceşti hotarnici au făcut hotarul, fără de a chema pe mănăstirea Putna, proprietara Clişcăuţului, şi au luat o parte mare din Clişcăuţi dela Putna şi o au ataşat la mănăstirea Horecea, care posedă acea parte încă şi astăzi. Mănăstirea a înaintat în această afacere un proces la auditoriatul districtual. Acest sat Clişcouţi s'a stins cu timpul şi satul aflător pe acest loc se numeşte astăzi Ostriţa. 42). Cum a venit satul Ostriţa, pe care se află Mahala şi Cotul Ostriţei, la mănăstirea Putna? *R.* Acest sat l-a cumpărat bătrânul Ştefan Vodă dela doi fraţi Tabutci şi Pojar cu 200 lei tătăreşti şi l-a dăruit mănăstirii Putna. *Să se noteze.* Respectivul uric de donaţiune se află în traducere aici sub No. 132, însă hotarele satului nu sunt descrise în el. 43). Are mănăstirea o anume hotarnică, deoarece hotarele nu sunt însemnate în acest uric de donaţiune, şi de când posedă ea în linişte acest sat? *R.* Mănăstirea a avut mai înainte cu un oarecare Mutenco, proprietarul satului Bojana, care se mărgineşte dintr'o parte cu Ostriţa, mari certe de hotar, cari însă s'au finit prin învoială, după care urmă o hotărîre şi se făcù o hotarnică, care o posedă mănăstirea dimpreună cu confirmaţiunea domnească pentru această hotărîre, din care timp mănăstirea Putna posedă în linişte din această parte. Din altă parte sunt vecini mănăstirea Slatina, situată dincolo de cordon şi mănăstirea Barnovschi, prima cu satul Rarance, cea din urmă cu Sucica şi cu ambii aceşti vecini are mănăstirea de 10 ani încoace certe de hotar, cari sunt pendente la auditoriatul districtual. *Să se noteze.* Confirmaţiunea domnească pentru această hotărîre, în care se descriu hotarele, se află sub No. 133. 44). Quo titulo posedă mănăstirea satul Stoucenii? *R.* Titulo permutationis, care sat l-a schimbat mănăstirea Putna cu fostul visternic Iordachi Balş pentru Dumbrăvenii, Vlădenii şi Iordăştie. *Să se noteze.* Acest zapis de schimb se află copia translata aici sub No. 134, în care hotarele însă nu sunt descrise. 45). Posedă mănăstirea o specială hotarnică şi de când posedă acest sat în linişte? Mănăstirea n'are o hotarnică specială. Iordachi Balş a predat la acest schimb mănăstirii scrisorile cari le-a avut pentru acest sat

și în una din acestea hotarele acestui sat de către moșiile episcopești sunt rectificate și descrise și din această parte mănăstirea posedă liniștită. Din spre Malatineți, Verenceanca și Chiseleu are mănăstirea mai multe certe de hotar. *Să se noteze.* Scrisoarea, în care sunt descrise hotarele din spre moșiile episcopești, se află în traducere aici sub No. 135. 46). Cum a venit (praediul) moșia Manauți la mănăstirea Putna? *R.* Această moșie, care mai înainte a fost un sat, o a schimbat mănăstirea Putna cu un anumit Șteful și Maria pentru Șerăuți, sat situat în districtul Cernăuțului, fost al mănăstirii, care schimb l-a confirmat apoi bătrânul Ștefan Vodă. *Să se noteze.* Acest uric domnesc de confirmațiune, în care însă hotarele nu sunt descrise, se află în traducere sub No. 136. 47). Se află o hotarnică pentru această moșie și de când o posedă mănăstirea în liniște? *R.* Mănăstirea Putna nu posedă o hotarnică specială pentru ea și mănăstirea Sucevița uzurpează o bucată de loc din partea Horodnicului, pentru care mănăstirea Putna se judecă cu Sucevița. 48). Quo titulo posedă mănăstirea Putna moșia Mascatouți (1)? *R.* Moșia Mascatouți se află amintită în uricul de donațiune și confirmațiune a lui Ștefan Vodă, care l-a arătat egumenul pentru Balasineștie. *Să se noteze.* Acest uric se află sus sub interogat. 13, sub 105. 49). Are mănăstirea pentru aceasta o hotarnică și de când o posedă în liniște? *R.* Mănăstirea n'are o hotarnică specială, însă o posedă după vechile hotare și are certe de hotar cu mănăstirea Sf. Ilie pentru satul din hotar Satul mare. 50). Dela cine a căpătat Putna moșia Frătăuți? *R.* Această moșie se află amintită în uricul de donațiune dela Ștefan, prin care dăruiește mănăstirii Putna Climăuți și Botoșenții. *Să se noteze.* Uricul domnesc de donațiune se află sus sub interogatorio 15, sub No. 107. 51). El, egumenul, a depus sus sub interogatorio 15, că mănăstirea Putna n'are o hotarnică specială pentru satele Climăuții și Botoșenții și această moșie Frătăuți și că are cu Manoli Potlog o judecată pentru o uzurpație a acestei moșii? *R.* Hotarele vechi formau pietre de hotar și un stejar de lângă o mlaștină, însemnat cu insigniile Moldovei. Aceste hotare Potlog le-a încălcat de 3 sau 4 ani și cu toate că a ieșit prononca dela oficiul directoratului, ca mănăstirea să rămâie în posesiune până la

(1) Macicatouți.

finalizarea afacerii, Potlog totuș posedă această parte uzurpată. 52). Cum a venit moșia Vicșanii la mănăstirea Putna? *R.* Această moșie, care mai înainte a fost și sat, a cumpărat-o bătrânul Ștefan Vodă dela un anume Șteful și Andrieș Hancovici, dela fiecare jumătate de sat cu 200 lei tătărești și o a dăruit mănăstirii Putna, despre care mănăstirea posedă uricul de donațiune. *Să se noteze.* Acest uric domnesc de donațiune se află în traducere aici sub No. 137, în care însă hotarele nu sunt însemnate. 53). Posedă mănăstirea o hotarnică specială pentru această moșie și de când o posedă în liniște? *R.* Mănăstirea n'are o hotarnică specială, se află însă un uric de donațiune dela Roman Vodă, în care hotarele sunt descrise. Acest uric a fost al proprietarilor, dela cari Ștefan Vodă a cumpărat acest sat, care Ștefan Vodă l-a predat mănăstirii. *Să se noteze.* Acest uric de donațiune dela Roman Vodă din anul 6990 (1392), în care hotarele acestui sat sunt descrise, se află aici sub No. 138. 54). Posedă mănăstirea această moșie, care odinioară a fost un sat, încă și astăzi după hotarele descrise în sus alăturatul uric al lui Roman Vodă și ori de o posedă în liniște? *R.* Mănăstirea posedă moșia și astăzi în liniște după aceleași hotare, precum au fost descrise în uricul lui Roman Vodă. O parte situată dincolo de pârâul Ruda a dat mănăstirea Putna filialei s. Onufrei spre usufruct. 55). Cum a venit moșia Tarnauca la mănăstirea Putna? *R.* Această moșie, care odinioară a fost și un sat, o a cumpărat bătrânul Ștefan Vodă dela un anumit boier Misi cu 150 lei tătărești și a dăruit-o mănăstirii Putna, care posedă uricul de donațiune. *Să se noteze.* Acest uric se află în traducere aici sub No. 139, însă hotarele nu sunt înduse în el. 56). Este o hotarnică specială și de când posedă mănăstirea această moșie în liniște? *R.* Mănăstirea n'are o hotarnică specială, însă o posedă din străvechime totdeauna în liniște după vechile hotare, afară de cearta de hotar, care a fost pentru această moșie înainte de câțiva ani între mănăstirea Putna și proprietarii satului Bahrineștii, care însă s'a finalizat sub d. general baron de Spleny și s'a redat mănăstirii Putna această moșie cu hotarele cele vechi. 57). Quo titulo posedă mănăstirea Putna moșia Balcăuți? *R.* Această moșie, care odinioară a fost și un sat, o a cumpărat bătrânul Ștefan Vodă dela un anumit Ona, fratele Spătarului Alexa, cu 120 lei tătărești și oa dăruit mănăstirii Putna cu uricul prezentat. *Să se*

noteze. Acest uric de donațiune se află în traducere aici, însă fără amintirea hotarelor, sub No. 140. 58). Se află o hotarnică specială și de când o posedă mănăstirea în liniște? *R.* Mănăstirea are două hotarnice pentru această moșie, din cari ultima sună ca și cea mai veche, numai pe o parte se dă unui vecin un unghiu. Mănăstirea are certe de hotar cu mănăstirea Solca și cu mazilul Holo-beștie, proprietar de pământ din Botoșenții, cari o posed de 25 ani. Afacerea se află înaintea judecătoriei și deja a ieșit poruncă dela oficiul directoriatului către acești mazili, să se înfățișeze până într'o lună să-și documenteze dreptul lor de proprietate asupra acestei bucăți de loc, la din contră, mănăstirea să-l pesedă mai departe. Au trecut însă deja doi ani și acei nobili nu s'au înfățișat și ei cu toate aceste posed încă și în ziua de astăzi. *Să se noteze.* Ultima din aceste hotarnice se află în traducere aici sub No. 141. 59). Dela cine a căpătat mănăstirea Putna moșia Pleșcenții? *R.* Această moșie, care odinioară a fost și un sat, o a dăruit Petru Vodă mitropolitului țerii Anastasie pe viață, cu acea însemnare ca după moartea lui să fie a mănăstirii Putna, pentru care mănăstirea are uricul de donațiune și care donațiune a fost confirmată prin un uric. *Să se noteze.* Aceste urice de donațiune și confirmațiune se află aici sub No. 142, 143, în cari vechile hotare se amintesc. 60). Se află o hotarnică și ori de o posedă mănăstirea în liniște? *R.* O hotarnică nu este și mănăstirea Putna are de doi ani încoace o ceartă cu mănăstirea Solca din spre Pirlîșeni. 61). Quo titulo posedă mănăstirea moșia Grecii? *R.* Această moșie, care odinioară a fost un sat, o a schimbat bătrânul Ștefan Vodă cu o anumită Marina, soția lui Luca Iacobescul, și cu o altă Marină, fiica lui Lazăr Todorescul, pentru o seliște pe Nistru anume Gromobitna, proprietatea lui Vodă, și 200 lei tătarești și apoi o a dăruit mănăstirii Putna. *Să se noteze.* Respectivul uric de donațiune, în care hotarele sunt induse, se află aici sub No. 144. 62). Posedă mănăstirea Putna această moșie cu hotarele însemnate de Ștefan Vodă și ori de o posedă în liniște? *R.* Nu, înainte cam de 20 ani un anumit Bohajescul și Lupul Hadânbu au făcut o hotărîre și au luat dela mănăstire aproape jumătate din această moșie, care o au dat-o lui Lupul Balș, proprietariul satului de alături Sinăuți, care o posedă și astăzi. Această depozițiune s'a cetit și tălmăcit egumenului, care apoi a scris-o. Ioasaf egumen Putnii, Ioan Calmuțchi mp. căpitan asesor, Alexandru Ilșchi mp.,

Metzger mp. colonel, I. Pitzelli mp. căpitan de cavalerie, Harsani mp. sublocotenent-auditor, I. S. Erggelet mp. grefier de judecătorie qua' Actuarius, Petrus Aron mp. translator jurat.

Continuatum în 30 Ianuarie 1782. 63). Casele cele două din Cernăuți au fost dăruite de cineva mănăstirii sau le-a zidit mănăstirea acolo pe spesele proprii? *R.* Una din aceste case, care este crâsmă, o a dăruit mănăstirii episcopul Calistru, pentru care mănăstirea posedă scrisori. Cealaltă casă, unde trag preoții mănăstirilor, cari vin acolo, mănăstirea o a cumpărat abia înainte de 2 ani dela un anumit Castachi Porcilă cu 100 lei. *Să se noteze.* Zapisul de cumpărătură, prin care o anumită Zamfira a vândut un loc de casă cu pivniță episcopului Calistru, se află aici sub No. 145. Pentru împrejurarea cum acest loc de casă a devenit al mănăstirii nu se află documente și afacerea acestui loc este asemenea celui de sub interogat. 17 cu Terebleși și sub interogat. 32 cu Ropce. Contractul de cumpărătură pentru cealaltă casă aflătoare în Cernăuți egumenul îl va aduce, care se va alătură sub No. 146. 64). Casa cea aflătoare în Siret a fost dăruită mănăstirii sau ea o a cumpărat? *R.* Constantin Cehan Racoviță Vodă a dăruit această casă mănăstirii, care posedă cartea de donațiune. *Să se noteze.* Această carte de donațiune și confirmațiune dela acest principe se află aici în traducere sub No. 147. Mănăstirea posedă afară de această încă și o altă casă cumpărată înainte de 4 ani dela un anumit Petru Marchetan cu 500, care are 5 dugheni. În o odaie șede învățătorul german, în alta un învățator de casă, iar dughenile sunt închise. 65). Cum stă mănăstirea cu moșiile situate dincolo de cordon și ori de le posedă în liniște? *R.* Mănăstirea posedă unele din moșiile de peste cordon în liniște, pentru altele însă ea are certe de hotar cu boierii. Fiind mănăstirea s. Onufrei o filială a mănăstirii Putnei, care așază acolo pe egumen din mănăstirea sa, de aceea egumenul Ioasaf al mănăstirii Putna a fost interogat și asupra proprietăților acestei mănăstiri filiale. 66). Cine a fundat mănăstirea filială s. Onufrei? *R.* Această mănăstire a fost clădită la început de lemn de un anumit popă Mihul din Siret, care a supus-o mănăstirii Putna dimpreună cu pometele, ogoarele și fânațele ei. Această donațiune pentru mănăstirea Putna o a confirmat Vasile Vodă în anul 7154 (1646) și mănăstirea posedă cartea de confirmațiune. Ștefan Petriceico (1) Vodă

(1). Ștefan Petru Vodă.

a poroncit ca această mănăstire clădită de lemn să se rădice de piatră. *Să se noteze.* Confirmațiunea domnească se află aici sub No. 148. 67). Ce fel de moșii posedă această mănăstire filială? *R.* Această mănăstire filială posedă următoarele două sate: Banceștie, S. Onufrei și moșia Turneștie (1) și mănăstirea Putna îi lasă și uzufructul locurilor dimprejurul orașului Siret, cari au fost dăruite mănăstirii Putna de Mihai Racoviță Vodă. 68). Dela cine a căpătat mănăstirea Onufrei satul Banceștie? *R.* Ștefan Petriceico Vodă, care a clădit mănăstirea de piatră, a dăruit acest sat mănăstirii filiale s. Onufrei. Cartea de danie scrisă de însuș mâna lui Vodă o posedă mănăstirea. *Să se noteze.* Respectiva carte de donațiune dela Ștefan Petriceico Vodă se află în traducere sub No. 149. Item a arătat egumenul o copie de pe o confirmațiune domnească pentru această donațiune dela Mihai Racoviță Vodă, al cărei original se află la divan în o judecată. Traducerea acestei copii românești se află aici sub No. 150, însă hotarele în nici una nu se amintesc. 69). Este o hotarnică specială pentru satul Banceștie și de când îl posedă mănăstirea Onufrei în liniște? *R.* Mănăstirea nu posedă o hotarnică specială pentru acest sat și ea are factic certe de hotar cu Manoli Potlog, care de trei ani uzurpează locuri din acest sat. 70). Dela cine a căpătat mănăstirea filială Onufrei satul Turneștie? (2) *R.* Și acest sat l-a dăruit Ștefan Petriceico Vodă mănăstirii Onufrei și el egumenul a arătat cartea de donațiune dela acest principe dejă la Banceștie. Această danie este inclusă în confirmațiunea lui Mihai Racoviță Vodă. *Să se noteze.* Ambele aceste documente se află sus sub No. 149, 150. 70). Se află o hotarnică pentru acest sat și ori de-l posedă mănăstirea în liniște? *R.* Mănăstirea peste 100 ani a posedat în liniște acest sat, de 4 ani mănăstirea de dincolo Bordujenii a pretins jumătate din acest sat Turneștie, și mănăstirea a fost trimisă cu această ceartă la episcop și directorul de atunci Schmiedebauer. Ea s'a finit cu două sau trei vorbe și jumătate din acest sat s'a ajudecat mănăstirii de dincolo Bordujenii. O hotarnică pentru acest sat nu posedă mănăstirea. 71). Quo titulo posedă mănăstirea Onufrei

(1) Mănăstirea Putna posedă o scrisoare a lui Filip Ban din 9 Iunie 1754 către egumenul din s. Onufrei, privitoare la moșia Tătărășni (Inv. No. 147), care și ea se pare că a fost a mănăstirii s. Onufrei.

(2) Durneștie.

satul cu acest nume? *R.* Acest sat se află pe locul care l-a dat popa Mihul din Siret pentru mănăstirea clădită de dânsul de lemn și supusă mănăstirii Putna. *Să se noteze.* Respectiva carte de confirmațiune dela Vasile Vodă se află deja sus sub No. 148. 72). Ori de se află o hotarnică pentru locurile, pe cari este situat satul și mănăstirea Onufrei, și ori de le posedă în liniște? *R.* O hotarnică este, însă el n'a aflat-o, el egumenul o va căută din nou și o va trimite încoace. Mănăstirea le posedă conform hotarnicei în liniște. *Să se noteze.* Hotarnica, trimitându-se de egumen încoace, se va alătură aice sub No. 151. 73). El egumenul însă a zis sub interog. 67, că mănăstirea Putna lasă acestei filiale Onufrei locurile situate împrejurul orașului Siret, cari au fost dăruite mănăstirii Putna de Mihai Racoviță Vodă: cum poate mănăstirea documentă, că Mihai Racoviță Vodă a dăruit mănăstirii Putna locuri împrejurul orașului Siret? *R.* Mănăstirea Putna nu lasă locurile dimprejurul orașului Siret dăruite ei de Mihai Racoviță Vodă spre uzufruct pentru mănăstirea Onufrei, ci le ține pentru sine. Putna lasă mănăstirii Onufrei numai acele locuri spre uzufruct, cari popa Mihul le-a dăruit primei mănăstiri de lemn. Însă că locurile de prin prejurul orașului Siret au fost dăruite mănăstirii Putna de Constantin Racoviță Vodă, o poate Putna documentă prin cartea de danie dela Constantin Racoviță Vodă, care o are în mână. *Să se noteze.* Această carte de donațiune dela Constantin Racoviță Vodă se află aice în traducere sub No. 152, în care hotarele nu sunt însemnate. 74). Posedă mănăstirea pentru aceste locuri o hotarnică specială și ori de le posedă în liniște? *R.* O hotarnică specială se află, dară mănăstirea nu posedă în liniște și după aceste hotare aceste locuri, orășeni târgului Siret cosesc și pasc aceste locuri cu puterea și nu dau mănăstirii nici o zeciueală. De cinci ani mănăstirea nu le mai posedă, însă mai înainte le-a posedat în liniște. Respectiva hotarnică se află sub No. 153. După ce a expus egumenul titulum possessionis asupra tuturor satelor și moșiilor aflătoare în acest cordon al mănăstirii Putna și a filialei Onufrei, i s'a cetit și tâlmăcit depozițiunea lui, care o a și subscris. Ioasaf egumen Putnii, Ioan Calmuțchi mp. căpitan asesor, Alexandru Ilshii mp. asesor, Metzger mp. colonel, Pitzelli mp. căpitan de cavalerie, Harsani mp. sublocotenent auditor, I. S. Erggelet mp. grefier de judecătorie qua Actuarius, Petru Aron mp. translator jurat.

Continuatum în 1 Febr. 1782.

Astăzi egumenul din Putna, cu numele Ioasaf a făcut comisiunii arătarea, că un anumit Constantin Blanar a dăruit în testamentul său mănăstirii Putna o pivniță și casă în Iași, însă cu condițiunea ca soția lui să aibă uzufructul din jumătatea acestei case și pivnițe, însă numai până cât va fi văduvă. Această văduvă după câtva timp s'a măritat, însă n'a voit să lese mănăstirii Putna jumătate de casă și pivniță, apoi a mers mănăstirea Putna cu testamentul lui Constantin Blanar la domnitor și a pârît. Prin sentință domnească din anul 1778 a fost dată aceasta dimpreună cu pivnița, despre care el egumenul arată copia hotărîrii domnești. Mitropolitul a voit după aceea să facă schimb cu mănăstirea Putna și a voit să-i dea pentru această pivniță o altă pivniță aice în Suceavă (1), iară mănăstirea n'a primit acest schimb din cauză că pivnița din Suceavă, ce o înbiă, nu eră un echivalent pentru cea din Iași, care aduce anual 200 lei, care a luat-o și a oprit la sine chiar și originalul sentinței domnești. El egumenul așa dară se roagă, ca aceasta să se protocolege, fiindcă mănăstirea cu timpul poate tot va putea trage oarecare folos și că din aceasta se cunoaște, că această pivniță nu este proprietatea mitropolitului. *Să se noteze.* Trăducerea sentinței domnești din anul 1778 s'a alăturat aice sub No. 154. Această arătare s'a cetit și tradus egumenului, care a și subscris-o. Ioasaf, egumen Putnii, Ioan Calmuțchi mp. căpitan așesor, Alexandru Ilschi mp., Metzger mp. colonel, Pitzelly mp. căpitan de cavalerie, Harsani mp. sublocotenent auditor, I. S. Erggeleț mp. grefier de judecătorie qua Actuarius.

(1) Aceasta ne deslușește, că comisiunea a dresat procesul verbal prezent în Suceava.

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
I. Introducere	1
1). Situația mănăstirii și comunei Putna	5
2). Istoricul mănăstirii Putna	12
3). Biserica mănăstirii Putna	26
4). Mormintele ctitorești din mănăstirea Putna	34
5). Odoarele aflate în mormintele ctitorești din mănăstirea Putna	42
6). Odoarele și ornamentele cele mai însemnate aflătoare în mănăstirea Putna	49
7). Acoperemintele și aerele din mănăstirea Putna	60
8). Cărțile vechi manuscrise și tipărite din mănăstirea Putna	69
9). Documentele din mănăstirea Putna	87
10). Perdelele, veșmintele preoțești antice și relicviile din mănăstirea Putna	105
11). Chilia de piatră și Sihăstria	113
12). Egumenii mănăstirii Putna	116
13). Istoricul bisericii parohiale din Putna și al comunei	125
14). Ocupațiunea, portul, locuința, datinile și credințele poporului român din Putna	134
15). Viața literară și culturală a mănăstirii Putna	153
16). Anexe : Catastih de toate scrisorile sfintei mănăstiri Putnii, de Vartolomeiu Măzăreanu	164
17). Copia tabulară de pe protocolul aulic de delimitare al proprietăților mănăstirii Putna	244

